G. I. GURDJIEFF

Viziuni din lumea reală

Editura Herald București

Introducere

Astăzi, la treizeci de ani după moartea sa, numele de Gurdjieff, care iese la iveală dintr-un fond de zvonuri contradictorii, este recunoscut ca cel al unui mare maestru spiritual, așa cum apar în istoria omenirii în epocile de tranziție.

Văzând direcția pe care o lua civilizația modernă, el și-a asumat sarcina de a trezi în contemporanii săi necesitatea unei dezvoltări interioare care i-ar face să conștientizeze sensul real al prezenței lor pe pământ.

În linii mari, viața sa a devenit familiară cititorilor operelor sale datorită cărții *”Întâlniri cu oameni remarcabili”.*

Născut la sfârșitul secolului trecut la granița ruso-turcă, el a fost determinat, sub influența tatălui său și a primilor săi maeștri, să își pună foarte devreme întrebări despre el însuși, apoi să caute fără încetare oameni capabili să îl lămurească. Timp de douăzeci de ani, a parcurs Asia Centrală și Orientul Mijlociu pentru a găsi acolo izvoarele vii ale unei cunoașteri ascunse.

Cu puțin înainte de primul război mondial, el se întoarce la Moscova, unde începu să adune elevi în jurul său. În timpul revoluției, el își continuă munca; pleacă la Esssentuki, în Caucaz, cu un mic grup de discipoli, care îl urmează și la Tiflis, apoi la Constantinopol, Berlin și Londra. În sfârșit, în 1922 se instalează în Franța, la castelul Prieure, lângă Fontainebleau, pentru a stabili acolo, la o scară destul de mare, ”Institutul pentru Dezvoltarea Armonioasă a Omului”.

După o primă călătorie în Statele Unite în 1924, un grav accident de mașină îi întrerupe punerea în aplicare a proiectelor.

Odată restabilit, el hotărî să se consacre în totalitate scrisului. Își urmă această muncă timp de zece ani. Din Această epocă datează *Povestirile lui Belzebuh către nepotul său*, *Întâlniri cu oameni remarcabili*, precum și schițele celei de-a 3-a serii, intitulate *Viața nu e reală decât atunci când ”Eu sunt”.*

Apoi, până la sfârșitul vieții, el își orientează toată activitatea către o muncă intensă cu elevii săi, și anume cu cei de la Paris, în timpul celui de-al 2-lea război mondial, și apoi cu toți cei care veniseră din lumea intreagă să îl întâlnească în Franța. A murit la Paris, la 29 octombrie 1949.

Însemnările adunate în această lucrare se referă la câteva reuniuni care se țineau aproape în fiecare seară, în jurul lui Gurdjieff, oricare ar fi fost împrejurările în care el se găsea.

Aceste texte nu sunt o transcriere directă. De fapt, Gurdjieff nu le permitea niciodată elevilor săi să își ia notițe în timpul reuniunilor. Din fericire, câțiva ascultători prevăzători, dotați cu o memorie excepțională, au făcut mai apoi efortul de a reconstitui ceea ce auziseră. Fără a încerca să prezinte o sinteză a ideilor dezvoltate de Gurdjieff – așa cum P.D. Ouspensky a încercat cu măiestrie în *Fragmente dintr-o învățătură necunoscută* – aceste notițe, oricât de incomplete ar fi ele, au fost recunoscute de către cei care asistaseră la reuniuni ca redând cât mai fidel cu putință cuvântul maestrului lor. Acest cuvânt, în ciuda aparentei sale simplicități, avea întotdeauna darul de a trezi esențialul în fiecare.

Expunerile care constituie cea mai mare parte a prezentei lucrări sunt precedate de 3 alte texte cu un caracter diferit. Primul, *Licăriri de adevăr,* - cel mai vechi, de vreme ce datează din 1915 – este povestirea primei întâlniri cu Gurdjieff, lângă Moscova, înainte de revoluție, făcută de un elev rus. Celelalte 2, datând din 1918, respectiv 1924, sunt conferințele susținute de Gurdjieff în fața unui public mai larg.

Cât despre A*forismele* care încheie lucrarea, ele erau înscrise pe draperia din *Study House* de la Prieure, conform unui alfabet secret, pe care doar elevii îl puteau descifra.

I

LICĂRIRI DE ADEVĂR

Redactat către anul 1915 de unul din membrii grupului din Moscova.

Câteva evenimente ciudate, de neînțeles dintr-un punct de vedere obișnuit, mi-au îndrumat viața. Vorbesc de acele evenimente care influențează viața interioară a unui om și care, schimbându-i într-un fel radical direcția și scopul, creează astfel pentru el noi cicluri. Le numesc de neînțeles, pentru că eu sunt singurul care înțelege ce le leagă, ca și cum cineva invizibil, urmând un scop determinat, a făcut să apară pe drumul vieții mele, chiar în momentul în care aveam nevoie, ceva ce întâlneam aparent ”din întâmplare”. Călăuzit de aceste evenimente, m-am obișnuit încă de la o vârstă foarte fragedă să examinez cu seriozitate împrejurările în care mă aflam, făcând efortul de a înțelege principiul care le lega și să găsesc în această relație o explicație mai largă și mai completă. Trebuie să spun că, oricare ar fi fost rezultatul observat, ceea ce mă interesa mai mult era ”cauza” ascunsă care îl provocase.

În acest fel, ciudat la prima vedere, am ajuns într-o zi să mă confrunt cu ocultismul și am început să mă interesez de el ca de un sistem filosofic plin de armonie și de profunzime. Chiar în momentul în care simțeam că se naște ceva mai mult decât un simplu interes pentru acest subiect am pierdut, la fel de subit cum o găsisem, posibilitatea de a îl studia sistematic. Altfel spus, trebuia să mă bazez în întregime pe forțele proprii. Am simțit această pierdere ca pe un eșec absurd, dar am înțeles mai apoi că ea fusese în viața mea o etapă necesară, bogată în semnificații. De altfel, nu am recunoscut acest lucru decât mult mai târziu. Nu m-am îndepărtat de la această cale și am continuat să o urmez, asumându-mi riscurile și pericolele pe care le implica. Obstacole de netrecut se iveau și mă făceau să dau înapoi, orizonturi noi se deschideau în fața mea, dar în graba mea mă poticneam adesea, pierzând, îmi părea, ceea ce tocmai găsisem, mă învârteam în cerc, ca și cum aș fi fost rătăcit în ceață. Aceste căutări îmi cereau multe eforturi și muncă, aparent zadarnice; dar astăzi, văd că niciunul din eforturile mele nu a fost inutil și că fiecare greșeală mă apropia de adevăr.

M-am cufundat în studiul literaturii oculte și pot să spun fără să exagerez că nu doar citisem, ci studiasem cu răbdare și perseverență cea mai mare parte a materialului pe care îl aveam la dispoziție, făcând eforturi de a pătrunde sensul acestuia și de a înțelege ceea ce se ascundea în spatele cuvintelor - și toate astea pentru a ajunge la convingerea că nu găseam niciodată în cărți ceea ce căutam. Întrevăzând contururile impozante ale edificiului, rămâneam în continuare încapabil să le disting în mod clar.

Pornii în căutarea tuturor celor care păreau să aibă aceleași căutări ca și mine. Unii îmi păreau că găsiseră ceva, dar după ce mă apropiam mai mult îmi dădeam seama că și ei rătăceau prin întuneric. Și totuși, nu îmi pierdeam speranța că voi descoperi în sfârșit ceva de care aveam nevoie. Căutam o ființă vie capabilă să îmi aducă altceva decât ceea ce puteam găsi în cărți. Căutam cu insistență și cu încăpățânare și, în ciuda tuturor eșecurilor mele, speranța renăștea de fiecare dată și mă angaja într-o nouă direcție.

Astfel, am ajuns să vizitez Egiptul, India și alte țări. Printre întâlnirile pe care le-am avut, cea mai mare parte nu mi-au lăsat nicio urmă, dar altele au fost mai semnificative.

De atunci s-au scurs mulți ani. Acum stabilisem o legătură mai durabilă cu un anumit număr de persoane care îmi împărtășeau interesul. Unul dintre cei mai apropiați îmi era un anumit A. Rămăsesem împreună nopți întregi pentru a ne bate capul asupra anumitor pasaje

de neînțeles din lecturile noastre, încercând să găsim în acestea o explicație satisfăcătoare. Ajunsesem astfel să ne cunoaștem bine.

Or, pe parcursul ultimilor 6 luni, remarcasem în comportamentul său, la început mai rar, apoi din ce în ce mai des, ceva ciudat. Nu puteam să spun că se îndepărta de mine, dar mi se părea că începe să-și piardă interesul în legătură cu cercetările care continuau să mă pasioneze. În același timp, vedeam că el nu le uita. Adesea emitea gânduri și comentarii al căror adevărat sens nu reușeam să îl înțeleg decât după ce mă gândeam mai mult timp. Nu doar o dată i-am atras atenția, dar el evita întotdeauna în mod intenționat să se implice într-o conversație pe această temă.

Trebuie să mărturisesc că această indiferență crescândă a lui A, fidelul meu tovarăș de lucru, mă întrista.

Într-o bună zi, i-am vorbit deschis, nu îmi mai aduc aminte în ce termeni.

”De unde ți-a venit ideea că te-aș abandona?, îmi răspunse A. Ai puțină răbdare și vei vedea în mod clar că te înșeli.”

Nu știu de ce nici acest răspuns, nici unele reflecții care îmi păruseră ciudate pe moment nu mi-au reținut atenția. Poate că eram eu prea preocupat de ideea singurătății mele totale.

Această situație se prelungi - și descopăr astăzi că doar din cauza aparentei facultăți de a observa și de a analiza ceea ce se petrecea în jurul meu neglijasem într-un fel de neiertat factorul esențial care ar fi trebui să îmi sară în ochi.

Dar să lăsăm faptele să vorbească de la sine.

Într-o zi, pe la jumătatea lui noiembrie, îmi petreceam seara la unul dintre prietenii mei. Conversația se desfășura în legătură cu un subiect care nu prea mă interesa. Profitând de o pauză, stăpânul casei se întoarse spre mine:

”Apropo, cunoscându-vă pasiunea pentru ocultism, cred că o notă apărută în numărul de astăzi din *Vocea Moscovei* ar trebui să vă intereseze.” El adusese ziarul și îmi arătă un paragraf intitulat ”În legătură cu teatrul”.

Acolo era redat rezumatul unui scenariu de balet, un fel de mister medieval, intitulat *Lupta Magilor*, compus de G.I. Gurdjieff, orientalist foarte cunoscut la Moscova.

Referința făcută la ocultism, titlul și tema baletului au trezit în mine un mare interes, dar niciunul dintre invitați nu a putut să îmi dea alte informații. Stăpânul casei, mare amator de balet, mărturisi că, printre oamenii pe care îi cunoștea, nimeni nu corespundea descrierii date de articol. Cu permisiunea sa, decupai textul și îl luai cu mine.

Nu vreau să vă obosesc expunându-vă motivele pentru care mă interesa acest articol. Vă voi spune doar că ele m-au făcut, chiar de a doua zi, să iau decizia de a-l întâlni cu orice preț pe G. I. Gurdjieff, autorul scenariului.

Chiar în seara aceea – era o sâmbătă – am primit vizita lui A și i-am arătat paragraful din ziar. I-am spus despre intențiile mele și i-am cerut părerea.

A a citit articolul, mi-a aruncat o privire și mi-a spus: ”ei bine, îți doresc să reușești, dar, în ceea ce mă privește, asta nu mă interesează deloc. Am citit destule povești de genul ăsta!” Și dădu foaia la o parte, cu un aer indiferent.

Această lipsă de interes pentru o întrebare care mă captiva atât de tare m-a descurajat atât de mult, încât nu am mai insistat și am încetat să vorbesc despre asta.

Mă cufundai cu reflecțiile mele; A, la rândul său, era gânditor. Conversația lâncezea, apoi s-a oprit. A fost o liniște îndelungată, întreruptă de A, care s-a apropiat de mine și mi-a pus mâna pe umăr.

”Ascultă, spuse el, nu te supăra. Am avut motivele mele să îți răspund așa. Ți le voi spune mai târziu. Dar înainte, îți voi pune niște întrebări *foarte serioase*... Mult mai serioase decât ți-ai putea imagina.”

Puțin surprins de această declarație, i-am răspuns simplu: ”Întreabă”.

- Spune-mi te rog, de ce vrei să îl întâlnești pe aceest domn Gurdjieff? Care este scopul tău? Cum vei face să-l găsești? Și dacă cercetările tale reușesc, cum îl vei aborda?

”Mai întâi fără tragere de inimă, apoi încurajat de atitudinea serioasă a lui A, și de întrebările pe care el mi le punea, i-am descris șirul gândurilor mele.

După ce am terminat, A a rezumat în câteva cuvinte scurte tot ceea ce eu tocmai spusesem și a adăugat: ”Ei bine, pot să afirm că nu vei găsi nimic...”

- Cum asta?, replicai eu. Cred că un scenariu de balet precum cel din *Lupta Magilor*, care, în treacăt fie spus, este dedicat domnișoarei Geltzer, nu este un lucru atât de neînsemnat încât autorul său să poată să dispară fără să lase nicio urmă...

- Nu se pune problema autorului; poate îl vei găsi; dar el nu îți va vorbi așa cum ar putea să o facă”, răspunse A.

Am avut un moment de nerăbdare și am reluat cu tărie: ”De ce îți imaginezi tu că el...?”

- Nu îmi imaginez nimic, întrerupse A. *Știu.* Și ca să nu te las mult timp în așteptare, îți voi spune că știu, chiar foarte bine, conținutul acelui scenariu. Voi adăuga că îl cunosc foarte bine pe autorul său, domnul Gurdjieff. Îl cunosc deja de ceva timp. Crede-mă, calea pe care tu ai ales-o pentru a-l găsi poate să te conducă să faci cunoștință cu el, dar nu în felul în care ai vrea tu. Iar dacă vrei, permite-mi un sfat prietenesc: ai puțină răbdare. O să încerc să aranjez o întrevedere cu el, așa cum ți-ai dori tu. Acum te las, trebuie să plec.

- Așteaptă, așteaptă”, strigai eu, copleșit de uimire, încercând să îl rețin. Nu poți să pleci așa. Cum l-ai cunoscut? Cine este el? De ce nu mi-ai vorbit de el niciodată până acum?

- Prea multe întrebări!, îmi răspunse A. Refuz categoric să îți răspund acum la acestea. Când va veni momentul, îți voi răspunde. Asteptând, fii sigur, îți promit că voi face tot posibilul să îți aranjez o întrevedere.

Și în ciuda insistenței mele, A refuză să mai îmi spună ceva, adăugând că era în interesul meu să nu îl mai rețin.

Duminca, pe la două după-amiază, mă sună și îmi spuse scurt: ”dacă ai chef de asta, să fii la ora 7 în gară.”

- Și unde o să mergem?

- La domnul Gurdjieff, răspunse el. Și închise.

”El chiar nu are nicio rușine față de mine, mă gândii eu. Nici măcar nu m-a întrebat dacă sunt liber. Și chiar aveam în seara asta ceva urgent de făcut. De altfel, nici nu știu unde mergem și nici când ne întoarcem. Și, în sfârșit, ce o să le spun celor de acasă” Dar am terminat prin a concluziona că A nu era omul care să nu înțeleagă importanța obligațiilor mele cotidiene. Afacerea urgentă și-a pierdut subit urgența și am început să aștept ora fixată.

Din cauza nerăbdării mele, am ajuns la gară aproape cu o oră înainte și a trebuit să îl aștept pe A. Într-un final, ne-am întâlnit. ”Hai repede, spuse el, luându-mă cu el, am luat deja biletele. Am fost reținut și acum suntem în întârziere.”

Îl urma un hamal cu 2 valize mari.

”Ce-i cu toate astea?, îl intrebai eu. Plecăm pentru un an?”

- Nu, răspunse el râzând, mă întorc cu tine; valizele nu sunt ale noastre.

Noi am luat loc într-un compartiment în care, din fericire, eram singuri. Nimeni nu putea să ne tulbure conversația.

”Mergem departe?” întrebai eu.

El mi-a spus numele unui loc de vilegiatură din împrejurimile Moscovei și a adăugat: ”Ca să te scutesc de întrebări, îți voi povesti eu însumi tot ceea ce voi putea, dar cea mai mare parte din ce îți voi spune va rămâne între noi. Bineînțeles, ești îndreptățit să te interesezi de persoana domnului Gurdjieff, dar nu îți voi vorbi decât despre câteva fapte exterioare care te vor ajuta totuși să îți faci o idee despre el. Cât despre părerea mea personală despre el, nu îți

voi spune nimic, că să îți poți face singur o impresie directă. O să revenim mai târziu asupra acestei probleme.”

Instalându-se confortabil, el își începu discursul: mi-a povestit că domnul Gurdjieff își petrecuse mulți ani călătorind în Orient, cu un scop bine determinat, poposind în locuri inaccesibile europenilor. După întoarcerea în Rusia, acum doi sau trei ani, el a trăit mai întâi la Sankt Petersburg, consacrându-și aproape toate forțele unor treburi personale. De curând, a venit să se instaleze la Moscova și a închiriat o vilă la țară, cu scopul de a lucra aici fără nicio piedică și în singurătate. Urmând un ritm pe care doar el îl cunoștea, venea periodic la Moscova și după un anumit timp se întorcea la treburile sale. Din asta am înțeles că el nu considera necesar să le vorbească despre vila sa cunoștințelor sale de la Moscova și că nu primea pe nimeni acolo.

”Cât despre felul în care l-am cunoscut, o să vorbim altă dată – căci nici asta nu e o poveste banală.”

Apoi A îmi povesti că îi vorbise foarte repede despre mine domnului Gurdjieff și că voise să mă prezinte, dar că acesta se opusese și chiar îi interzisese să îmi vorbească despre orice putea fi legat de el. Dar, ținând seama de insistența mea de a voi să îl întâlnesc și de motivele care mă împingeau la asta, el se hotărâse să îi ceară din nou, pentru mine, o întâlnire. Cu o seară înainte, după ce s-a despărțit de mine, el se dusese să îl întâlnească. Domnul Gurdjieff, după ce pusese o mulțime de întrebări despre mine, consimțise să mă primească și chiar el îi propusese lui A să mă aducă în seara asta la vila sa.

”Deși te cunosc de ani de zile, după tot ce i-am povestit, el te cunoaște cu siguranță mult mai bine decât mine, adăuga A. Vezi acum că nu era o simplă invenție din partea mea când îți spuneam că nu vei reuși să ajungi nicăieri prin mijloace obișnuite. Nu uita că face pentru tine o mare excepție. Niciunul din cei care îl cunosc nu a fost acolo unde mergem noi. Chiar și cei mai apropiați nu știu prea multe despre retragerea lui. Datorită recomandării mele beneficiezi tu de această favoare excepțională. De aceea, încearcă te rog, să nu mă compromiți”.

Apoi i-am pus mai multe întrebări, care au rămas fără răspuns, dar când i-am vorbit despre ”Lupta Magilor”, el mi-a expus destul de amănunțit conținutul. Cum eu îl întrebam despre un pasaj care mi se păruse foarte deosebit, el mi-a răspuns că domnul Gurdjieff îmi va vorbi el însuși despre asta, dacă va considera necesar.

Această conversație a trezit în mine o mulțime de gânduri și de presupuneri. După un moment de tăcere, m-am întors spre A cu o nouă întrebare. El mi-a aruncat o privire surprinsă, apoi mi-a zis: ”Adună-ți ideile; dacă nu, o să te pierzi. Ajungem, nu mă forța să regret că te-am adus. Amintește-ți ce mi-ai spus ieri în legătură cu scopul tău.” După care a tăcut.

Am coborât în liniște din tren. M-am oferit să duc una din valize. Cântărea cel puțin 30 kg și cea pe care o ducea A era la fel de grea. La gară ne aștepta o sanie cu 4 locuri. Ne-am așezat tot în liniște și am parcurs întregul traseu fără a schimba o vorbă. După 15 minute, sania s-a oprit în fața unei proprietăți. În fundul grădinii se putea observa o vilă mare, cu 2 etaje.

Urmați de vizitiu, care ne ducea bagajele, am intrat și, pe o cărare de pe care zăpada fusese măturată, ne-am apropiat de casă. Ușa era întredeschisă. A a sunat și, după un moment, o voce a întrebat: ”Cine e acolo?” A și-a spus numele. ”Ce mai faceți?” , spuse aceeași voce, prin crăpătura ușii.

Vizitiul ne-a urcat valizele și a ieșit. ”Acum să întrăm” mi-a spus A, căruia i se părea că auzise ceva.

Am trecut de la o intrare întunecată într-un hol semiluminat. A a închis ușa în spatele noastru. Holul era gol. ”Lasă-ți lucrurile”, mi-a spus el scurt, arătându-mi cuierul. Ne-am lăsat pardesiurile.

”Dă-mi mâna și nu te teme că te împiedici.” El m-a ajutat să trec de o nouă ușă. Pe care a închis-o cu grijă în spatele lui și m-a introdus într-o cameră complet întunecată.

Pardoseala era acoperită cu un covor moale ce amortiza zgomotul pașilor noștri. Cu mâna care mi-a rămas liberă am pipăit pe întuneric și am întâlnit o perdea grea, ce se întindea pe toată lungimea unei încăperi aparent spațioase; perdeaua forma un fel de coridor până la o a 2-a ușă, mascată de o tapiserie.

”Nu-ți uita scopul”, mi-a șoptit A, ridicând tapiseria, el m-a împins ușor și m-a introdus într-o cameră luminată.

În fața noastră, în fundul încăperii, așezat pe un divan, cu picioarele încrucișate în stil oriental, era un om de vârstă medie care fuma o narghilea de o formă ciudată, pusă pe o masă joasă aflată lângă el; lângă narghilea era așezată o ceșcuță de cafea neagră.

La apariția noastră, domnul Gurdjieff – căci el era – a ridicat mâna și, privindu-ne liniștit, ne-a salutat, făcând un semn cu capul. Apoi el m-a invitat să mă așez, arătându-mi un loc lângă el. Tenul său tuciuriu îi trăda originea orientală. Ceea ce mi-a atras în mod special atenția au fost ochii lui, și nu atât ochii, pe cât privirea cu care m-a întâmpinat. Nu ca pe cineva pe care îl vezi pentru prima oară, ci ca pe cineva pe care îl cunoști bine și de mult timp.

M-am așezat și am privit în jurul meu.

Încăperea prezenta un spectacol atât de ciudat în ochii unui european, încât sunt nevoit să fac o descriere detaliată.

Nu era niciun loc în care să nu fie o stofă sau un covor. Toată pardoseala acestei încăperi mari era acoperită de un covor imens, dintr-o singură bucată. Toți pereții, ușile și ferestrele erau în întregime mascate de covoare. Pe tavan erau șaluri de mătase veche în culori splendide care se combinau în mod armonios. Ele formau când se întâlneau un model curios în mijlocul tavanului, unde era agățată o lustră din bronz foarte fin lucrată, care avea un abajur din sticlă mată reprezentând o floare imensă de lotus. Ea răspândea o lumină albă și difuză.

În stânga divanului pe care eram așezat, o altă lampă, așezată pe un suport înalt, proiecta o lumină asemănătoare primeia.

Lângă peretele din stânga se afla un pian acoperi tot cu o țesătură veche. Fără sfeșnice nu aș fi ghicit niciodată ce era acolo.

Lângă perete, deasupra pianului, era agățată pe un covor o întreagă colecție de instrumente muzicale cu corzi, cu forme unice, și alte instrumente care semănau cu flautele. Două alte colecții împodobeau încăperea. În spatele nostru, arme vechi: archebuze, iatagane, pumnale, etc, iar pe peretele din față, aranjate artistic pe un fir de metal, vechi pipe sculptate.

Pe jos, același covor era acoperit de un rând de pene aliniate de-a lungul zidului. La capătul acestei alinieri, în colțul din stânga, era o sobă olandeză acoperită cu țesături brodate.

În colțul din dreapta, zugrăvită în culori strălucitoare, o icoană înconjurată de pietre prețioase îl reprezenta pe Sfântul Gheorghe Biruitorul.

Sub icoană se afla un fel de etajeră cu mai multe statuete din fildeș sculptat, de diferite mărimi, dintre care i-am recunoscut pe Hristos, pe Buddha, pe Moise, pe Mahomed – cât despre ceilalți, nu am putut să-mi dau seama cine erau.

Un alt divan, mai jos, era așezat lângă zidul din dreapta. Era încadrat de 2 măsuțe din abanos sculptat. Pe una dintre acestea era așezată o lampă cu alcool și o cafetieră.

Mai multe perne erau aruncate prin cameră, într-o dezordine savantă. Toate aceste mobile erau decorate cu ciucuri, broderii aurite și pietre multicolore.

Pe ansamblu, toată încăperea producea o impresie de confort și de intimitate care era accentuată și de un parfum agreabil și subtil, amestecat cu mirosul de tabac.

Terminându-mi examinarea, mi-am îndepărtat privirea spre domnul Gurdjieff. El mă observa și am avut o senzație ciudată, ca și cum m-ar fi luat în mână și m-ar fi cântărit. Involuntar, am surâs. În liniște și fără grabă, el și-a întors privirea și, adresându-i-se lui A, i-a spus câteva cuvinte. Nu m-a mai privit în felul acela și această senzație nu s-a mai repetat.

A, care era așezat pe o pernă mare lângă divan, în aceeași poziție ca și domnul Gurdjieff, poziție care părea să-i fi devenit familiară, s-a ridicat, a luat două mari blocnotesuri care erau pe o masă, i-a dat unul dintre ele domnului Gurdjieff și l-a păstrat pe celălalt. Apoi, arătând cafetiera, el mi-a spus: ”Când vei vrea cafea, servește-te; îmi voi lua și eu imediat.” I-am urmat exemplul, mi-am pus o ceașcă pe care am așezat-o pe masă, lângă narghilea, și m-am așezat înapoi la loc.

Apoi, m-am întors spre domnul Gurdjieff și, încercând să fiu cât mai scurt și mai precis cu putință, i-am explicat de ce am venit.

După un moment de liniște, el îmi spuse: ”Ei bine, să nu pierdem un timp prețios.” M-a întrebat ce vreau cu adevărat.

Ca să evit repetițiile, vreau să notez de la început trăsăturile caracteristice ale conversației care urmează.

Voi semnala mai întâi un fapt curios, care nu mă frapase imediat, fără îndoială pentru că nu avusesem timp să mă opresc asupra lui. Domnul Gurdjieff nu vorbea nici foarte cursiv, nici foarte corect, limba rusă. Câteodată îi trebuia mult timp până să își găsească cuvintele și expresiile necesare și adesea apela la A. El îi spunea 2 sau 3 cuvinte și acesta, înțelegându-i din zbor gândul îl dezvolta și îi dădea o formă pe care puteam să o înțeleg. Se vede că tema conversației îi era familiară. A urmărea cu atenție cuvintele domnului Gurdjieff. Pornind de la un cuvânt, găsea câteodată o semnificație nouă, care modifica pe loc șirul gândurilor. Faptul că A mă cunoștea bine îl ajuta mult să mă facă să îl înțeleg pe domnul Gurdjieff. Și adesea, printr-o simplă aluzie, el făcea să se nască în mine un întreg șir de gânduri. El era un fel de transmițător între domnul Gurdjieff și mine. La început, acesta era mereu obligat să apeleze la A. Dar, pe măsură ce tema se lărgea, descoperind noi perspective, domnul Gurdjieff i se adresa mai puțin. Discursul său devenea mai ușor și mai natural, cuvintele potrivite păreau că vin de la sine și aș fi putut jura la sfârșit că el vorbea rusa cea mai curată și fără niciun accent. Vorbele îi curgeau cu ușurință, pline de comparații și de exemple vii, dezvoltând concepții vaste și armonioase.

Și unul și celălalt își ilustrau explicațiile cu mai multe diagrame și cu serii de numere care, luate împreună, formau un sistem armonios de simboluri, un fel de cod în care un singur număr putea să exprime un întreg grup de idei. Ei dădeau multe exemple luate din fizică, mecanică și mai ales din chimie și matematică.

Domnul Gurdjieff se întorcea câteodată spre A și făcea aluzie la un subiect care părea să îi fie familiar, citând anumite nume. A, printr-un semn al capului, îi arăta că a înțeles și conversația își relua cursul. Atunci mi-am dat seama că, instruindu-mă pe mine, A continua în același timp să învețe.

O altă particularitate era că eu nu pusesem aproape deloc întrebări. Doar ce îmi veneau și, înainte de a le formula, domnul Gurdjieff îmi dădea deja răspunsul. Aș fi spus că el cunoștea dinainte întrebările care se puteau naște în mine și le preîntâmpina. Odată sau de două ori totuși, am făcut greșeala de a întreba ceea ce nu aprofundasem nici eu însumi. Dar despre asta voi vorbi mai târziu.

Nu aș putea să definesc mai bine linia generală a conversației, decât comparând-o cu o spirală. Domnul Gurdjieff, plecând de la o idee fundamentală, o dezvolta și o aprofunda și, terminând ciclul raționamentului său, revenea la punctul de plecare pe care eu îl vedeam atunci de undeva de sus, mai pe larg și cu mai multe detalii. Un nou ciclu... și de data asta aparținând unei concepții mai clare, mai exacte și mai ample decât prima idee.

Nu știu ce aş fi simțit dacă ar fi trebuit să vorbesc cu domnul Gurdjieff față în față, dar cred că prezența lui A, cât și felul său calm și serios de a lua parte la întâlnire, acționa asupra mea fără să îmi dau seama.

Toată această conversație îmi provoca o bucurie inexplicabilă, așa cum nu mai simțisem niciodată. Formele acestui edificiu măreț pe care până acum doar le presimțisem în mod obscur se prezentau în fața mea cu claritate și începusem chiar să disting anumite detalii.

Aș vrea, pe cât posibil, să redau esențialul din această conversație. Cine știe dacă nu vin astfel în ajutorul cuiva aflat într-o situație asemănătoare cu a mea? Acesta va fi scopul discursului meu.

”Sunteți familiarizat cu literatura ocultă, începu domnul Gurdjieff, și de aceea vă voi trimite la formula binecunoscută a *Tabulei Smarandina* a lui Hermes: ”ceea ce este dedesubt e la fel cu ceea ce este deasupra”. Putem foarte bine să luăm această formulă ca punct de plecare al conversației noastre. Dar, trebuie să vă spun că nu este absolut necesar să te bazezi pe ocultism că să te apropii de cunoaşterea adevărului. Adevărul vorbește de la sine, sub diferitele forme sub care se manifestă. Nu veți înțelege aceasta pe deplin decât mai târziu; dar, începând de astăzi, vreau să vă dau fie și o părticică de înțelegere. Astfel, o repet, dacă încep cu această formulă ocultă, este pentru că vorbesc cu dumneavoastră. Știu că ați încercat să o descifrați și, într-un anume fel, să o înțelegeți. Dar înțelegerea pe care o aveți astăzi nu este decât o slabă și îndepărtată reflecție a luminii divine.

Nu o să vă vorbesc despre formula în sine, nici nu am să o detaliez și nici nu am să încerc să o descifrez. Nu despre asta va fi vorba. O vom lua pur și simplu ca punct de plecare. Și ca să puteți să vă faceți o idee aproximativă despre tema pe care o am în vedere, pot să vă spun că vom vorbi de marea unitate a tot ceea ce există, de unitatea în diversitate. Vreau să vă atrag atenția asupra a două sau trei din multiplele fațete ale unui cristal prețios și să vă ajut să percepeți imaginile abia perceptibile care se reflectă în el.

Știu că înțelegeți unitatea legilor care guvernează universul, dar voi spune că această înțelegere nu este decât abstractă și teoretică. Nu este suficient să concepi cu intelectul, trebuie să simți cu toată ființa exactitatea absolută și infailibilitatea acestui adevăr; doar atunci veți putea spune în mod conștient și cu convingere deplină: *Eu știu.* ”

Cam acesta era sensul cuvintelor cu care domnul Gurdjieff începuse conversația.

Apoi, el mi-a înfățișat un tablou referitor la sfera în care se desfășoară viața întregii umanități. Ideile pe care el le expunea aveau rolul de a ilustra formula lui Hermes. Prin analogie, el a trecut de la micile evenimente ale vieții cotidiene ale unui om la marile perioade ale vieții umanității întregi, făcând astfel să reiasă acțiunea ciclică a acestei Legi de analogie în sfera mai restrânsă a vieții umanității pământene. Apoi, în același fel, a trecut de la umanitate la ceea ce numeam ”viața de pe Pământ”. El a descris-o ca un mare organism asemănător cu cel al omului, referindu-se la fizică, la mecanică, la biologie, etc. Vedeam cum gândirea i se intensifică din ce în ce mai tare și cum se focalizează spre un centru. Tot ceea ce spunea se termina inevitabil cu marea lege a Triunității, legea celor 3 forțe de acțiune, de reacțiune și de echilibru sau a celor 3 principii, activ, pasiv și neutru. Sprijinându-se pe această lege, luând ca punct de plecare Pământul, gândirea sa, printr-un zbor îndrăzneț, s-a extins la tot sistemul solar. Examinând relațiile Pământ – Soare, el insista asupra acelor aspecte ale legii care sunt cele mai apropiate de om. Apoi, cu o frază scurtă, el a trecut peste limitele sistemului solar. Mai întâi, au ieșit la iveală datele astronomice care, încetul cu încetul, s-au șters în fața imensității spațiului și într-un final au disprărut complet. Rămânea doar marea idee care rezulta chiar din această lege. Cuvintele sale răsunau, lente și mărețe, și în același timp păreau că se îndepărtează și își pierd sensul. Se percepea în spatele lor viața unei gândiri prodigioase.

”Suntem pe marginea prăpăstiei peste care inteligența obișnuită o omului nu poate trece niciodată”, spuse el.

”Simți ce inutile devin cuvintele? Simți cum rațiunea singură devine neputincioasă? Atingem acolo Principiul tuturor Principiilor”. Apoi tăcu, privind gânditor în fața lui.

Dându-mi seama de frumusețea și măreția acestei gândiri, am încetat puțin câte puțin să mai ascult cuvintele. Aș spune că le simțeam – nu primeam ideea doar cu rațiunea, ci cu intuiția. Omul de jos dispăruse total, în micimea sa. Mă umplusem totodată de sentimentul de a fi în prezența Imensului, Impenetrabilului și aveam conștiința profundă a propriei mele nulități.

Părând că mi-a ghicit gândul, domnul Gurdjieff îmi spuse: ”Am plecat de la om; unde l-am lăsat? Legea unității este mare, este atotcuprinzătoare. În Univers, totul este unul. Numai scara diferă. În infinitul mic găsim aceleași legi ca și în infinitul mare. Ceea ce este dedesubt este la fel cu ceea ce este deasupra.

Când soarele răsare, vârful munților se luminează, dar valea este încă în umbră. Tot așa, rațiunea care transcede condiția umană contemplă lumina divină, în timp ce aceia care locuiesc jos sunt în continuare cufundați în întuneric. Dar, o repet – tot universul este unul. Și, de vreme ce rațiunea participă la această unitate, rațiunea umană constituie un puternic instrument de investigație.

Acum, că ne-am dus până la originea tuturor, ne vom întoarce pe Pământ, de unde am plecat - și îi vom găsi locul în structura universului. Priviți...”

El schiță o figură foarte simplă și, referindu-se la legile mecanicii, dezvoltă schema construcției universului întreg. Din cifrele și numerele aliniate într-o ordine strictă și armonioasă, transpărea multiplicitatea în unitate. Încetul cu încetul, ele se umpleau de sens, în timp ce concepții până acum moarte pentru mine începeau să prindă viață. Deasupra a tot domnea o singură și aceeași lege și înțelegerea mea se deschidea cu încântare spre dezvoltarea armonioasă a universului. Schema pleca de la un Mare Principiu și se termina la Pământ.

În timpul expunerii sale, domnul Gurdjieff a subliniat necesitatea a ceea ce el numea ”șoc” exterior, care intervine într-un loc determinat și leagă 2 principii opuse într-o unitate echilibrată. În mecanică asta corespunde punctului de aplicare a forțelor într-un sistem echilibrat.

”Atingem aici punctul în care ne vom referi la viața pământeană, spuse el. Și pentru moment, nu vom merge mai departe. Pentru a studia mai de aproape ceea ce tocmai a fost spus și pentru a face să apară o dată în plus unitatea legilor, noi vom lua o scară oarecare și o vom aplica pe măsură micro-cosmosului”. Și el îmi propuse să aleg eu însumi ceva care să aibă o structură regulată și pe care să îl cunosc bine, de exemplu spectrul solar, gama muzicală, etc. După ce m-am gândit puțin, am ales gama.

”Ați făcut o alegere bună, spuse domnul Gurdjieff. De fapt, gama muzicală așa cum există ea astăzi a fost construită în timpuri străvechi de oameni care posedau Cunoașterea și o să vedeți cât a putut ea să ajute la înțelegerea legilor fundamentale.”

Mi-a explicat pe scurt legile construcției gamei, insistând asupra a ceea ce el numea ”intervale”, care, în fiecare octavă, există între notele *mi* și *fa*, apoi între notele *si* și *do* ale octavei următoare. Între aceste note, lipsește un semiton atât în gama ascendentă, cât și în gama descendentă.

În dezvoltarea ascendentă a octavei, notele *do, re, fa, sol* și *la* pot trece la nota următoare, în timp ce notele *mi* și *si* sunt lipsite de această posibilitate.”

El a explicat cum aceste 2 intervale ale octavei, urmând anumite legi care decurg din legea Triunității, sunt copleșite de octave noi, de o altă natură. Aceste noi octave joacă în intervale un rol analog celui al semitonurilor în procesul evolutiv sau involutiv al gamei. Octava fundamentală este asemănătoare trunchiului unui arbore ale cărui ramuri formează

octavele subordonate. Cele 7 note ale octavei și cele 2 intervale, purtătoare de noi direcții, formeză în total cele 9 zale ale unui lanț - 3 grupe a câte 3 zale fiecare.

Apoi el a revenit la schema structurii universului, luând în considerare de această dată în mod izolat raza care trece prin Pământ.

Puternica octavă originară – ale cărei note de intensitate care se manifestă în scădere cuprindeau Soarele, Pământul și Luna – se organizase în mod necesar, urmând legea Triunității, în trei octave subordonate. Rolul intervalelor octavei și diferența naturii lor mi-au apărut atunci în mod clar. Din cele două intervale mi-fa și si-do, unul este mai activ – mai aproape, prin natura sa, de voință – în timp ce celălalt joacă rolul pasiv. ”Șocurile” din schema originală, pe care până acum nu le înțelesesem, interveneau și aici conform regulii și le-am văzut într-o nouă lumină.

Această divizare a razei făcea să apară în mod clar locul, rolul și destinul umanității. Și chiar posibilitățile omului, luat individual, deveneau evidente.

”Vă va părea poate că în căutarea noastră a unității am deviat mai mult sau mai puțin de la drum către un studiu al multiplicității, spuse domnul Gurdjieff. Ceea ce vă voi explica veți înțelege cu siguranță, dar sunt sigur că această înțelegere se va lega mai ales structurii a ceea ce va fi expus. Încercați să vă orientați interesul și atenția nu atât asupra frumuseții, armoniei și ingeniozității – nici pe asta nu sunteți capabi să o înțelegeți în întregime – ci asupra spiritului, asupra sensului ascuns al cuvintelor, asupra miezului lor. Altfel, nu veți vedea decât forme lipsite de viață. Acum veți vedea una din fațetele cristalului și, dacă ochiul dumneavoastră ar putea să înțeleagă ceea ce se reflectă în el, vă veți apropia foarte mult de ”adevăr”.”

Domnul Gurdjieff începu atunci să îmi explice în ce fel octavele fundamentale se combină cu octavele secundare care le sunt subordonate și cum, la rândul lor, acestea din urmă dau naștere la altfel de octave și așa mai departe. Aș fi putut să compar acest proces cu creșterea sau mai degrabă cu formarea unui copac. Dintr-un trunchi viguros ies ramurile, care se umplu la rândul lor de rămurele din ce în ce mai mici, pe care apar frunzele.

Pe aceste frunze se desena deja procesul formării venelor și trebuie să mărturisesc că într-adevăr toată atenția mea era atrasă de armonia și frumusețea acestui sistem.

După ce a vorbit despre octavele ascendente ca despre ramurile unui trunchi domnul Gurdjieff a adăugat că fiecare notă a fiecărei octave se prezintă, dintr-un alt punct de vedere, ca o octavă întreagă. Asta era valabil pentru orice. Aceste octave ”interioare” puteau fi comparate cu straturile concentrice ale trunchiului unui arbore ale cărui inele erau cuprinse unele în altele.

Încă o dată, cuvintele sale au răsunat ca un ecou al propriilor mele sentimente: ”Rațiunea omului obișnuit nu este suficientă ca să îi permită să își insușească Cunoașterea și să facă din aceasta bunul său inalienabil. Totuși, această posibilitate există în om. Dar el trebuie mai întâi să își scuture praful de pe picioare. Trebuie să facă eforturi imense, să îndeplinească o muncă gigantică, înainte de a avea aripile datorită cărora este posibil să se ridice atât de sus. Este mult mai ușor să te abandonezi curentului și să te lași purtat din octavă în octavă. Dar este infinit mai lung decât *a vrea* tu însuți și de *a face* prin tine însuți. Drumul este greu și urcarea devine din ce în ce mai anevoiasă, dar și forțele cresc. Omul se călește și fiecare pas îl face să descopere orizonturi mai vaste. Da, această posibilitate există.”

Și de fapt, vedeam că această posibilitate există. Nu știam încă în ce constă, dar știam că ea era acolo. Mi-e greu să găsesc cuvintele pentru a exprima ceea ce întrezăream. Începea să îmi apară o lege care curpindea toată realitatea; ceea ce părea să fie, la prima vedere, o violare a legii, de îndată ce era studiată mai îndeaproape nu făcea decât să o confirme. Am putea spune, fără exagerare, că, dacă ”excepția confirmă regula”, în realitate nu există excepție. Pentru cei care mă pot înțelege, aș fi spus, folosind termeni pitagoreici, că recunoșteam și resimțeam cum Voința și Destinul – aceste 2 sfere de activitate ale Providenței

– opunându-se, coexistă, și cum fără să fuzioneze sau să se separe, ele rămân strâns îngemănate. Nu pretind că niște cuvinte atât de contradictorii pot exprima în mod clar ceea ce înțelegeam, dar, în același timp, nu găsesc altele mai bune.

”Vedeți, a continuat domnul Gurdjieff, cel care posedă o înțelegere deplină a acestui ”sistem de octave”, cum am putea să îl numim, posedă cheia înțelegerii Unității, de vreme ce el înțelege tot ce este perceptibil, tot ceea ce se petrece, toate lucrurile în esența lor, căci el le cunoaște locul, cauzele și efectele.

Și totuși, vedeți, aici nu avem decât o reprezentare mai detaliată a unei scheme originale, o expresie mai precisă a legii Unității. Tot ceea ce am spus și am mai putea spune nu va fi niciodată decât dezvoltarea primei idei de Unitate. Chiar în conștiința totală, clară și precisă a acestei legi constă Marea Cunoaștere despre care v-am vorbit.

Speculațiile, supozițiile, ipotezele nu există pentru cel care posedă o asemenea cunoaștere. Atlfel spus, el cunoaște totul, prin măsură, prin număr și prin greutate. Totul în univers este material, și din această cauză *Marea Cunoaștere este mai materialistă decât materialismul.*

O privire rapidă asupra chimiei ne va face să înțelegem mai bine”.

Mi-a explicat cum chimia, care studiază ”substanțele” de diferite densități fără să țină cont de legea octavei, comite o greșeală care se repercutează asupra rezultatelor. Știind asta, e posibil, aducând anumite rectificări, să găsim rezultate care coincid perfect cu cele obținute prin calcule bazate pe legea octavei. Apoi, el a subliniat că, așa cum există ea în chimia modernă, concepția corpurilor simple sau a elementelor, este inadmisibilă din punct de vedere al chimiei octavelor – ”chimia obiectivă”. Materia este peste tot aceeași. Diferența de calitate a fiecărei substanțe depinde doar de locul pe care ea îl ocupă într-o octavă dată și de ordinul căreia îi aparține această octavă.

Din acest punct de vedere, noțiunea ipotetică de atom ca particulă indivizibilă a unui corp simplu sau element nu ar putea servi ca bază. Atomul unei ”substanțe” cu o densitate dată, ca individualitate reală, este cea mai mică cantitate de materie capabilă să rețină toate calitățile chimice, fizice și cosmice care o caracterizează, ca o anumită notă a unei octave determinate. Astfel, chimia modernă nu cunoaște atomul de apă, căci apa nu este un corp simplu, ci un compus chimic de hidrogen și oxigen. Totuși, din punct de vedere al ”chimiei obiective”, ”atomul” de apă este cel mai mic volum al său, vizibil chiar cu ochiul liber. ”Asta, adăugă domnul Gurdjieff, nu o puteți accepta astăzi fără alte dovezi. Dar cei ce caută Marea Cunoaștere, sub îndrumarea cuiva care a dobândit-o deja, trebuie, la rândul lor, să muncească pentru a stabili și pentru a verifica, prin investigațiile lor personale, ceea ce sunt acești atomi de substanțe cu densități diferite.”

Toate acestea îmi apăreau în termeni matematici. Și am putut să mă conving că, în realitate, totul în univers este material și că totul poate fi măsurat printr-un număr, conform legii octavei. De la substanța unică urmau o serie de note distincte, de densități diferite, exprimte prin numere care se combinau, urmând anumite legi. Ceea ce părea imposibil de măsurat era măsurat. ”Calitățile cosmice” ale substanței erau definite. Spre marea mea surpriză, greutățile atomice ale anumitor elemente chimice erau luate ca exemple și comentate pentru a ilustra greșelile chimiei moderne, în același timp devenind vizibilă legea structurii atomilor de substanțe cu densități diferite.

Așa am ajuns noi, fără să îmi fi dat seama, la ceea ce am putea numi ”octavă terestră”, revenind în acest fel la punctul nostru de plecare, pe Pământ.

”În tot ceea ce tocmai v-am spus, continuă domnul Gurdjieff, scopul meu nu era să vă ofer cunoștințe noi. Vroiam doar să vă demonstrez cum cunoașterea anumitor legi îi dă omului posibilitatea, chiar în condițiile în care se găsește, să calculeze, să măsoare, și să cântărească tot ceea ce există, de la infinitul mare până la infinitul mic.

Totul în univers, o repet, este material. Cântăriți bine aceste cuvinte și veți înțelege, cel puțin până la un anumit punct, de ce am folosit expresia ”mai materialist decât materialismul”...

Acum, am făcut cunoștință cu legile care guvernează viața Macrocosmosului și am revenit pe Pământ. Mai amintiți-vă o dată: *ceea ce este dedesubt e la fel cu ceea ce este deasupra.*

Cred că în prezent, și fără alte explicații, admiteți faptul că viața omului individual – Microcosmosul – este guvernată de aceleași legi. Totuși, o să realizăm acest examen luând un singur exemplu, care va pune în evidență anumite detalii. Să luăm o întrebare particulară, schema de lucru a organismului uman, și să o studiem.”

Domnul Gurdjieff a desenat schema corpului uman, pe care a comparat-o cu o uzină cu 3 etaje, reprezentată de cap, piept și abdomen.

Uzina, în ansamblul ei, formează un tot; este o octavă de prim ordin, asemănătoare celei care ne-a servit ca bază pentru a studia Macrocosmosul. Fiecare din aceste etaje reprezintă chiar o octavă întreagă, de al 2-lea ordin, subordonată primeia. Adică avem 3 octave subordonate, analoage celor pe care le găsim în schema structurii universului. Fiecare din aceste 3 etaje primește din afară o hrană de natură potrivită, o asimilează, o combină cu materialele deja elaborate și așa muncește uzina ca să producă anumite substanțe.

Aici trebuie să fac observația, spuse domnul Gurdjieff, că, deși aranjarea acestei uzine este bună și perfect adaptată fabricării acestor substanțe, afacerea, din cauza ignoranței administrației superioare, este gestionată în disprețul oricărei economii. Care ar fi situația unei întreprinderi cu cheltuieli enorme și continue, și a cărei producție ar servi aproape în totalitate la elaborarea și la consumarea materialelor destinate susținerii existenței însăși a uzinei? Cât despre restul stocului, el este cheltuit în pură pierdere, nu se știe nici pentru ce, nici în ce fel. E necesar să organizezi afacerea conform datelor unei adevărate cunoașteri; ea va aduce atunci un beneficiu net important, de care vom putea să dispunem după plac.

Dar să revenim la schema noastră”... și el mi-a explicat că, în timp ce hrana de la etajul inferior o constituie alimentele (ceea ce omul bea și mănâncă), cea de la etajul din mijloc este aerul, iar cea de la etajul superior este ceea ce am putea să numim, în general, *impresii.*

Fiecare din aceste 3 feluri de hrană, care reprezintă o substanță de o anumită densitate și de o anumită calitate, aparține unei octave de un ordin diferit.

Aici nu am putut să mă abțin să nu întreb: ”Dar gândirea?”

- Gândirea este substanțială, ca orice alt lucru, răspunse domnul Gurdjieff. Există mijloace care permit nu doar să te convingi de acest lucru, ci, ca și pentru orice altă substanță, să o ”cântărești” și să o ”măsori”. Densitatea sa poate fi definită. În consecință, e posibil să compari între ele gândurile diferiților oameni, sau cele ale aceluiași om, în momente diferite. Putem defini toate calitățile gândirii. Am spus deja, tot universul este material.

Apoi mi-a explicat că aceste 3 feluri de hrană, pătrunzând în organismul uman, în locuri diferite, dau acolo naștere la 3 octave corespunzătoare, legate între ele printr-un sistem de relații, conform legilor: fiecare dintre aceste tipuri de hrană reprezintă astfel *do*-ul octavei ordinului său. Legile dezvoltării octavelor sunt peste tot aceleași.

De exemplu, *do*-ul octavei hranei care pătrunde în abdomen trece la *re* prin semitonul corespunzător, apoi, prin semitonul următor, se transformă în *mi*. *Mi*, neavând semiton, nu poate el însuși, pintr-o dezvoltare naturală, să se transforme în *fa.* Îi vine în ajutor octava hranei care pătrunde în piept. Așa cum v-am spus, aceasta este deja o octavă de un ordin mai ridicat, și *do*-ul său, al doilea *do*, care are semitonul necesar ca să treacă la *re,* își ia responsabilitatea, că să zicem așa, *mi*-ului octavei precedente și îl face să treacă la *fa,* adică joacă rolul semitonului lipsă și servește drept ”șoc” pentru dezvoltarea primei octave.

Nu vom zăbovi, pentru moment, să studiem octava care începe cu al doilea *do*, nici noua octavă care i se alătură într-un punct anume – asta nu ar face decât să complice lucrurile.

Vedem acum că dezvoltarea octavei inițiale este asigurată datorită semitonurilor *fa* trece la *sol.* Substanța care se formează aici este cu adevărat sarea[1] organismului uman, așa cum e el. Din acest punct de vedere este cea mai importantă substanță pe care o poate elabora”. Și încă o dată, domnul Gurdjieff s-a servit de numere și de combinații pentru a-și preciza ideea.

Dezvoltarea octavei face ca apoi *sol* să treacă printr-un semiton la *la*, iar acesta, prin semitonul său, la *si.* Aici octava se oprește din nou. Un al 2-lea șoc este indispensabil pentru ca *si*-ul să treacă la *do*-ul unei noi octave a organismului uman.

”Acum, dacă faceți legătura cu ceea ce tocmai am spus în conversația noastră despre chimie, puteți să trageți concluzia unei anumite valori”.

În acest moment, chiar înainte de a reflecta la gândul care tocmai apăruse în mine, i-am pus o întrebare despre utilitatea postului.

Domnul Gurdjieff tăcu. A îmi aruncă o privire plină de reproș și am simțit imediat cât de deplasată fusese întrebarea mea. Dar nu am avut timp să îmi repar gafa pentru că Domnul Gurdjieff a reluat: ”O să vă arăt o experiență care vă va face să înțelegeți...”; totuși, după ce a schimbat o privire cu A și după ce i-a zis câteva cuvinte, el adăugă: ”Nu, mai bine mai târziu”. Și după un moment de liniște, el concluzionă: ”văd că atenția dumneavoastră a obosit deja, dar am ajuns aproape la sfârșitul a ceea ce voiam să vă spun astăzi. Intenționam să abordez într-o manieră generală chestiunea dezvoltării omului, dar pentru moment asta nu e atât de important. O să reluăm deci această conversație cu altă ocazie.

- Să deduc de aici că îmi permiteți să vă văd câteodată ca să vă vorbesc despre anumite chestiuni care mă interesează? Am întrebat eu.

- În ceea ce mă privește, din moment ce am început deja să vorbim împreună, nu văd niciun inconvenient ca să nu continuăm, mi-a zis domnul Gurdjieff. Dar asta va depinde mult de dumneavoastră. A vă va explica mai în detaliu ce înțeleg eu prin asta.

Apoi, văzând că eu mă întorc spre A, a adăugat:

”Dar nu acum, altădată. Pentru moment, vreau să vă mai spun asta: din moment ce totul în lume este una, totul este egal în fața legilor, în consecință cunoașterea poate fi dobândită printr-un studiu complet și potrivit, oricare ar fi punctul de plecare – numai să știi cum ”să înveți”. Ceea ce este cel mai aproape de noi este omul și, dintre toți oamenii, cel mai aproape de dumneavoastră sunteți dumneavoastră înșivă. Începeți prin a vă studia chiar pe dumneavoastră; amintiți-vă îndemnul: ”cunoaște-te pe tine însuți”. Poate că acum va deveni mai ușor de înțeles. La început A vă va ajuta atât cât vor permite și forțele lui, și ale dumneavoastră. Vă sfătuiesc să vă amintiți schema organismului uman pe care v-am expus-o, căci vom reveni la ea după aceea, aprofundând-o și lărgind-o de fiecare dată. Și acum o să vă lăsăm singur pentru un moment, pentru că A și cu mine avem o mică afacere de rezolvat. Vă recomand să nu vă bateți capul cu ceea ce tocmai v-am spus. Dați-i mai degrabă puțin răgaz. Chiar dacă vi se întâmplă să uitați ceva, A vă va aminti mai târziu. Evident, ar fi bine să nu aveți nevoie de asta. Obișnuiți-vă să nu uitați nimic... cât timp ne așteptați, luați o ceașcă de cafea, asta vă va face bine.”

După ce au plecat, i-am urmat sfatul, mi-am turnat o ceașcă de cafea și m-am așezat la loc. Înțelegeam că în urma întrebării mele despre post el trăsese concluzia că atenția îmi era obosită. Și îmi dădeam seama că de fapt gândirea mea, spre sfârșitul conversației, slăbise și se răstrânsese. Astfel, în ciuda dorinței mele puternice de a revedea schema și numerele, am hotărât ”să îi ofer o pauză capului meu”, conform expresiei domnului Gurdjieff, și am rămas cu ochii închiși, încercând să nu mă gândesc la nimic. Dar gândurile veneau în ciuda mea și trebuia în permanență să le vânez.

După vreo 20 de minute, A a intrat în liniște în cameră și m-a întrebat: ”Ei bine, cum te simți?”. Nu am avut timp să îi răspund, pentru că am auzit, foarte aproape, vocea domnului

[1] În rusă, cuvintele ”sare” și ”sol” sunt aproape omonime.

Gurdjieff , care spunea cuiva: ”Faceți cum v-am spus și o să vedeți unde este greșeala.” Apoi s-a deschis ușa și el a intrat.

Și-a reluat locul pe divan și mi-a spus: ”Sper că v-ați odihnit puțin. Acum, să vorbim, liber și fără un plan hotărât dinainte, despre prima temă care ne va veni în minte”.

I-am spus că aș fi vrut să pun 2 sau 3 întrebări, fără legătură directă cu subiectul conversației noastre, dar care m-ar ajuta să înțeleg mai bine ceea ce spusese.

”Dumneavoastră și A ați dat atâtea exemple preluate din știința modernă încât nu pot să nu îmi pun următoarea întrebare: cunoașterea despre care vorbiți este și la îndemâna unui om neinstruit, fără carte?”

- Eu am folosit aceste noțiuni doar pentru că m-am adresat dumneavoastră. Le-ați înțeles pentru că aveți cunoștințe în acest domeniu. Ele v-au făcut să înțelegeți ceva. Nu erau decât exemple; era vorba despre forma conversației, nu despre esența ei. Și formele pot fi foarte diferite. De data asta nu vă voi spune nimic despre rolul și semnificația științei moderne. Vom face din această chestiune tema unei conversații speciale. Vă voi spune doar asta: savantul cel mai instruit se poate dovedi perfect ignorant lângă un simplu cioban analfabet, dar care posedă cunoașterea; asta sună ca un paradox, dar, în realitate, înțelegerea esenței îi va cere savantului ani lungi de investigații repetate, pe când ciobanul o va obține într-un fel infinit mai complet, într-o singură zi de meditație. Totul depinde de felul de a gândi, de ”densitatea gândului”. Acest termen nu vă spune încă nimic, dar mai târziu el vi se va lămuri de la sine. Ce altceva mai vreți să știți?

- De ce cunoașterea aceasta este ascunsă cu atâta grijă?, am întrebat eu.

- Ce vă face să puneți această întrebare?

- Anumite constatări pe care le-am făcut studiind literatura ocultă, i-am răspuns eu.

- Atât cât am putut să îmi dau eu seama, faceți aluzie la ceea ce se numește ”inițiere”. E adevărat sau nu?

Am răspuns afirmativ și el a continuat: ”În realitate, există în literatura ocultă multe lucruri superficiale și inexacte în legătură cu acest subiect. Dar mai bine să le uităm. Toate căutările dumneavoastră în acest domeniu au fost o bună gimnastică pentru spirit. Prin asta au avut ele valoare - și doar prin asta. Ele nu v-au dat cunoaștere, dumneavoastră singur ați recunoscut-o.

Judecați totul din punct de vedere al bunului dumneavoastră simț. Dobândiți propria dumeavoastră înțelegere și nu acceptați niciodată nimic din prima. Și, când dumneavoastră, dumneavoastră înșivă veți fi ajuns, printr-un raționament sănătos și logic, la o convingere de nestrămutat, la deplina înțelegere a unui lucru, numai atunci veți fi atins un anumit grad de inițiere. Aprofundați această idee... astăzi, de exemplu, am vorbit împreună. Amintiți-vă acastă conversație, gândiți-vă la ea și veți fi de acord cu mine că, în mare, nu v-am spus nimic nou. Toate astea le știați deja. Singurul lucru pe care l-am făcut a fost să vă pun în ordine cunoștințele, să le sistematizez; dar le aveați deja înainte să mă întâlniți. Datorați acest lucru eforturilor pe care le-ați făcut în acest domeniu. Cu dumneavoastră, mi-a fost relativ ușor să vorbesc, datorită lui (îl arătă pe A) pentru că el a învățat să mă înțeleagă și pentru că vă cunoaște. Prin el, cu mult înainte de venirea dumneavoastră aici, știam la ce să mă aștept în legătură cu dumneavoastră, cu cunoștințele dumneavoastră și cu modul în care le-ați primit. Și în ciuda tuturor acestor condiții favorabile, pot să vă asigur că nu ați asimilat nici a o suta parte din ceea ce v-am spus. Dar v-am dat o cheie; v-am făcut să descoperiți posibilitatea unui punct de vedere nou, care vă va permite să vă clarificați și să vă grupați cunoștințele anterioare. Și, prin această muncă, propria dumneavoastră muncă, veți putea ajunge la o înțelegere mult mai profundă decât ceea ce am spus. Vă veți ”iniția” dumneavoastră înșivă.

Anul viitor vom spune poate aceleași lucruri; dar până atunci nu trebuie să așteptați să vă pice în gură pară mălăiață; veți fi muncit și înțelegerea dumneavoastră se va fi schimbat; veți fi deja un pic mai mult ”inițiat”. E imposibil să îi dai omului ceva care ar putea, fără nicio

muncă din partea sa, să devină proprietatea sa inalienabilă; o ”inițiere” de acest fel nu există – din nefericire, așa ne-o imaginăm de prea multe ori. Doar ”autoinițierea” există. Este posibil să dai indicații și să îndrumi, dar nu să ”inițiezi”. Ceea ce ați putut întâlni în literatura ocultă în legătură cu acest subiect e opera oamenilor care au pierdut cheia a ceea ce transmiteau, după ce citiseră și auziseră, fără să fi verificat nimic.

Orice medalie își are și reversul. Studiul ocultismului aduce mult, ca antrenament al gândirii, dar din păcate mulți oameni, otrăviți de veninul misterului și aspirând la rezultate practice fără a avea cunoașterea completă a ceea ce trebuie să facă și a felului în care trebuie să o facă, se înșeală într-un mod ireparabil. Armonia este compromisă. E de o sută de ori mai bine să nu faci nimic decât să faci ceva fără să știi. Ați spus că Cunoașterea este ascunsă; nu e chiar așa. Ea nu este ascunsă, însă oamenii nu sunt capabili să o primească. Dacă ați începe să vorbiți despre matematicile superioare cu cineva care nu știe nimic despre matematică, unde v-ar duce asta? Respectivul pur și simplu nu v-ar înțelege. Dar aici întrebarea este mult mai complexă: aș fi fost foarte mulțumit, în ceea ce mă privește, să pot vorbi cu cineva despre subiecte care mă interesează fără să fac efortul de a mă adapta înțelegerii sale. Dar dacă aș fi vorbit în acest fel, de exemplu cu dumneavoastră, m-ați lua, în cel mai bun caz, drept un nebun...

Oamenii dispun de prea puține cuvinte pentru a exprima anumite idei. Totuși, acolo unde nu contează cuvintele, ci sursa din care acestea izvorăsc și sensul pe care ele îl conțin, ar trebui să putem vorbi simplu. Și dumneavoastră ați avut ocazia să ă convingeți astăzi. N-aș fi putut să vorbesc cu altcineva în felul în care am vorbit cu dumneavoastră, pentru că nu m-ar fi înțeles. Dumneavoastră, până la un punct anume, sunteți deja ”inițiat”. Înainte de a vorbi cu cineva, trebuie să știi și să vezi până unde poate să înțeleagă această persoană. Înțelegerea nu vine decât odată cu munca.

Astfel, ceea ce dumneavoastră numiți ”a ascunde” nu este în realitate decât ”imposibilitatea de a da”. Altfel, totul ar fi diferit. Și dacă, în ciuda aceestei imposibilități, cei care știu ar vorbi, asta ar fi o simplă pierdere de timp și de energie. Ei nu vorbesc decât atunci când știu că cel care îi ascultă îi înțelege.”

- Dar, de exemplu, dacă aș vrea să povestesc cuiva ceea ce am învățat astăzi de la dumneavoastră, care ar fi problema?

- Vedeți, îmi răspunse el, de la începutul întâlnirii noastre prevăzusem posibilitatea unei urmări a ei și v-am spus anumite lucruri despre care altfel nu v-aș fi vorbit niciodată. Vi le-am spus dinainte, știind că nu sunteți încă pregătit să le asimilați, dar voiam să dau o orientarea mai clară reflecțiilor dumeavoastră asupra acestor probleme. Dumneavoastră înșivă, gândindu-vă la asta, vă veți convinge că așa este într-adevăr, și veți înțelege ceea ce tocmai v-am spus. Dacă păstrați pentru dumneavoastră tot ce v-am spus, asta ar fi spre marele avantaj al interlocutorului dumneavoastră. Acestea fiind zise, vorbiți atât cât credeți de cuviință și veți descoperi în ce măsură tot ceea ce este de înțeles și clar pentru dumneavoastră este de înțeles pentru cei ce vă ascultă. În această privință, întâlnirile de acest gen vă vor fi foarte utile.

- Ce ați zice să intrați în relație cu un cerc mai mare de persoane, dându-le anumite informații care i-ar putea ajuta în cercetarea lor?, am întrebat eu.

- Am prea puțin timp ca să îl pot sacrifica pentru alții, fără să fiu sigur că le este util. Îmi apreciez timpul în cel mai înalt grad, pentru că am nevoie de el în munca mea; de aceea nu pot și nu vreau să îl cheltuiesc fără rost.

- Nu, nu mă gândeam la relații noi, dar mă întrebam dacă nu putem să comunicăm anumite informații pe calea presei. Cred că asta ar lua mai puțin timp decât întâlnirile personale.

- Altfel spus, vreți să știți dacă aceste idei ar putea fi expuse încetul cu încetul într-o serie de articole?

- Da, nu cred că am putea să expunem tot; dar mi se pare că ar fi posibil să dăm o anumită direcție, care să permită o abordare mai bună.

- Ridicați aici o problemă de mare interes. Le-am vorbit adesea despre asta celor din jurul meu. Este inutil să vă dau detaliile discuțiilor noastre despre acest subiect. Vă voi spune doar că am optat chiar în vara asta pentru afirmare. Nu refuzasem să iau parte la această tentativă. Dar războiul ne-a împiedicat.

În timpul scurtei conversații care a urmat, mi-a trecut prin cap deodată – de vreme ce domnul Gurdjieff nu refuza să facă cunoscute pe larg publicului unele din metodele și ideile sale – că baletul *Lupta Magilor* avusese poate un sens ascuns, că poate nu era doar o operă a imaginației, ci un *mister.*

I-am pus întrebări în acest sens, după ce i-am spus că A mi-a făcut rezumatul scenariului.

”Baletul meu nu este un ”mister”, răspunse el. Scopul meu este de a da un spectacol totodată frumos și interesant. Desigur, formele aparente acoperă un sens ascuns, dar nu aveam în vedere să îl scot la iveală. În acest balet, unele dansuri ocupă un loc foarte important. O să vă explic pe scurt de ce. Imaginați-vă că, pentru a studia de exemplu mișcările corpurilor cerești ale planetelor sistemului solar, trebuie construit un mecanism special cu scopul de a da o reprezentare a legilor acestor mișcări și de a ni le aminti. În acest mecanism, fiecare planetă, reprezentată printr-o sferă de o dimensiune potrivită, este așezată la o distanță determinată de o sferă centrală reprezentând Soarele. Odată mecanismul pus în mișcare, toate sferele încep să se rotească în jurul axei lor, deplasându-se de-a lungul traiectoriilor care le-au fost desemnate, reproducând sub o formă vizibilă legile care guvernează mișcările planetelor. Acest mecanism vă amintește tot ceea ce știți despre sistemul solar. Există ceva analog în ritmul anumitor dansuri. Prin mișcările clar definite ale dansatorilor și prin combinațiile lor, anumite mișcări pot fi manifestate și devin inteligibile pentru cei care le cunosc. Acestea sunt dansurile ”sacre”. De-a lungul călătoriilor mele prin Orient, am fost de mai multe ori martorul unor asemenea dansuri, executate în temple străvechi, în timpul serviciilor divine. Aceste ceremonii le sunt inaccesibile europenilor și le sunt necunoscute. Unele din aceste dansuri sunt reproduse în baletul meu.

Mai mult, pot să vă spun că *Lupta Magilor* se bazează pe 3 idei; dar, cum nu mă aștept ca publicul să înțeleagă dacă prezint baletul fără altă explicație, îl prezint pur si simplu ca un spectacol.”

Adăugând alte câteva cuvinte despre balet și despre dansuri, el a continuat: ”Acestea au fost originile și semnificațiile acestor dansuri, într-un trecut îndepărtat. Vă voi întreba acum: mai există astăzi, în această ramură a artei, ceva care să amintească, chiar de departe, atât sensul pe care îl aveau odinioară, cât și scopul lor? Mai găsim în ele altceva în afară de superficialitate și atât?” Și, după o scurtă tăcere, ca și cum aștepta răspunsul meu, el mi-a spus, cu o privire tristă și gânditoare: ”arta contemporană în ansamblul său nu are nimic în comun cu arta antică sacră... V-ați gândit până acum la asta? Ce părere aveți în legătură cu acest subiect?”

I-am explicat că, printre problemele care mă interesau, aceea a artei ocupa un loc important. Ca să fiu mai precis, acest interes se referea nu la operele de artă ca produse ale artei, ci la rolul și semnificația lor în viața umanității. Vorbisem adesea despre asta cu persoane care păreau mai competente decât mine în materie: muzicieni, sculptori, pictori, scriitori sau cu alții care pur și simplu erau interesați de studiul artei. Am putut astfel să adun o mulțime de păreri, adesea contradictorii. Unii, mai puțini, e adevărat, considerau arta ca un amuzament pentru leneși; dar cei mai mulți erau de părere că arta este sacră și că operele poartă în ele amprenta inspirației divine. La urma urmei, nu am putut să îmi fac o părere definitivă, așa că pentru mine întrebarea rămâne deschisă. I-am expus domnului Gurdjieff, cât de clar am putut, toate aceste lucruri.

El m-a ascultat foarte atent și a spus: ”Aveți dreptate. Există un număr mare de păreri contradictorii referitoare la acest subiect. Și asta nu dovedește oare că adevărul nu este cunoscut? Acolo unde este adevărul, nu pot fi opinii diferite. În antichitate, ceea ce numim astăzi artă era în serviciul cunoașterii obiective. Și, cum tocmai am spus-o referitor la dansuri, operele de artă erau, înainte de toate, destinate să amintească și să expună legile eterne ale structurii universului. Cei care se consacraseră căutării și ajunseseră la cunoașterea legilor fundamentale le exprimau în opere de artă, așa cum astăzi o facem în cărți. ”

Aici domnul Gurdjieff mi-a citat câteva nume, dintre care majoritatea îmi erau necunoscute și pe care le-am uitat. Apoi el a reluat: ”Această artă nu căuta nici ”frumusețea”, nici asemănarea cu ceva sau cineva. Astfel, o statuie creată de către unul din acești maeștri de altădată nu este copia corpului unui anumit om, nici expresia unei senzații subiective; ea este, prin ea însăși, fie o expresie a legilor cunoașterii, așa cum se arată acestea în formele corpului omenesc, fie un mijloc de transmitere obiectivă a unei stări sufletești. Forma, acțiunea, întreaga expresie sunt conforme legilor.”

El a tăcut un moment, ca și cum s-ar fi gândit din nou la ceva, apoi a reluat: ”De vreme ce e vorba de artă, o să vă redau o conversație la care am asistat nu demult și care poate să clarifice anumite aspecte ale întrevederii noastre. Printre oamenii pe care îi cunoșteam la Moscova era și unul din tovarășii mei din copilărie, un sculptor foarte cunoscut. Am remarcat adesea în biblioteca lui o mulțime de cărți despre filosofia hindusă și despre ocultism și mi-am dat seama, de-a lungul conversației noastre, că el se interesa în mod serios de aceste lucruri. Văzând neputința lui de a-și conduce singur cercetările și nevrând să îl las să își dea seama că am cunoștințe în materie, i-am încredințat unui anumit P, cu care mă întâlneam adesea pentru a dezbate aceste subiecte, grija de a intra în contact cu el. Într-o zi, P mi-a spus că interesul sculptorului era pur teoretic și că el nu era atins în esența sa de aceste probleme; așa că el nu aștepta mare lucru de la întâlnirile lor. I-am sugerat să conducă întrevederea spre un subiect care să îi fie mai familiar interlocutorului său. În timpul unei conversații aparent întâmplătoare, la care am asistat și eu, P a deviat discuția spre problema artei și a creației.

Atunci, sculptorul a început să explice că *simțea* justețea formelor sculpturale și i-a spus lui P: ”Știți de ce statuia lui Gogol din piața Arbat are un nas peste măsură de lung?”. Și el a povestit că, examinând profilul statuii, simțise cum ”cursul armonios al liniilor acestui profil”, conform exprimării sale, era întrerupt în vârful nasului.

Hotărât să verifice exactitatea sentimentului său, el s-a decis să regăsească masca mortuară a lui Gogol și, după mai multe căutări, a descoperit-o la un particular. El a examinat-o, acordând nasului o atenție specială. Această examinare a arătat că, în mod foarte clar, atunci când mulajul fusese făcut, o mică bulă de aer se formase exact în locul în care ”cursul armonios al profilului” era întrerupt. Persoana care făcuse masca a încercat să acopere cavitatea într-un mod destul de neîndemânatic, schimbând astfel forma nasului scriitorului. Și autorul monumentului, neîndoindu-se de exactitatea măștii, îi atribuise lui Gogol un nas care nu îi aparținea.

Ce se poate spune despre asta? Nu e evident că toate astea se puteau întâmpla numai din cauza unei lipsei de cunoaștere adevărată?

Unul se folosește de mască fără să aibă vreo îndoială legată de exactitatea sa, celălalt, simțind greșeala execuției, caută o confirmare a suspiciunilor sale. Niciunul nu e mai bun decât celălalt. Așa că, prin cunoașterea legilor proporțiilor corpului uman s-ar fi putut nu doar reconstrui după mască vârful nasului, ci plecând numai de la nas s-ar fi putut reconstitui întreg corpul, exact așa cum fusese el. Să examinăm asta în amănunt, ca să înțelegeți exact ce vreau să spun.

Astăzi, am expus sumar legea octavei. Ați putut vedea cum cunoașterea acestei legi permite cunoașterea locului oricărui lucru, și invers, dacă locul este cunoscut, ce anume trebuie să existe acolo și care este calitatea sa. Totul poate fi calculat, e suficient să știi cum să

calculezi trecerea de la o octavă la alta. Corpul uman, ca orice altceva care reprezintă un tot, poartă în el proporții prestabilite. Conform numărului notelor și intervalelor octavei, corpul omului are nouă prime dimensiuni, care se exprimă prin numere. Aceste numere variază în mod sensibil la fiecare om – dar în limite bine definite. Aceste nouă prime dimensiuni formează o octavă întreagă de prim ordin, trec în octavele subordonate care, printr-o vastă extensie a unui sistem de subordonări succesive, determină toate dimensiunile fiecărei părți a corpului uman. Fiecare notă a fiecăreia din aceste octave este ea însăși o octavă completă. Este deci necesar să cunoști regulile combinațiilor și corelațiilor cât și pe cele ale trecerii de la o scară la alta.

Totul ține de un sistem continuu de relații reciproce supuse unor legi de neschimbat. E ca și cum în jurul fiecărui punct s-ar găsi grupate alte nouă, care îi sunt subordonate, și așa mai departe, până la atomii atomului.

Cel care cunoaște legile coborârii octavelor cunoaște în același timp legile urcării lor și poate, prin urmare, să treacă nu doar de la octavele principale la octavele subordonate, dar și invers. De aceea, pornind de la față, putem determina nasul, și invers, pornind de la nas, putem reconstrui toată fața și chiar tot corpul omului, și asta cu cea mai mare rigurozitate, în mod infailibil. Nu e voba să cauți frumusețea, nici asemănarea. O creație nu poate fi altfel decât cea care este.

E mai exact decât matematica. Căci aici nu se pune problema probabilităților. Asta cere un studiu mult mai vast și aprofundat decât acela al matematicii. *Înțelegerea este necesară*, căci altfel putem discuta ani, zeci de ani, despre cele mai simple probleme și să nu ajungem la nimic. O simplă întrebare poate să arate dacă un om are sau nu atitudinea de gândire care e necesară. Și chiar dacă el are dorința de a elucida problema, lipsa de pregătire și neînțelegerea celui care ascultă reduce la zero cuvintele pe care le aude. O înțelegere literală este comună prea multor oameni.

Toată aceasă problemă cu nasul lui Gogol mi-a confirmat încă o dată ceea ce știam de mult timp, lucru care mi-a fost confirmat de nenumărate dovezi. Nu demult, la Sankt Petersburg am avut o întrevedere cu un compozitor celebru și am putut constata sărăcia cunoștințelor sale în domeniul adevăratei muzici, profunzimea ignoranței sale. Amintiți-vă de Orfeu, care se folosea de muzică pentru a transmite Cunoașterea și veți înțelege ce înțeleg eu prin *adevărata muzică* sau prin *muzica sacră*.”

Domnul Gurdjieff a continuat: ”Pentru asemenea muzică ar fi necesare condiții speciale – atunci *Lupta Magilor* nu ar mai fi un simplu spectacol. Pentru moment, nu voi da decât câteva fragmente din ceea ce am auzit în unele temple. De altfel, această muzică nu ar aduce nimic auditoriului, întrucât cheile ei s-au pierdut, în cazul în care ar fi existat vreodată Occident. Cheia tuturor vechilor arte s-a pierdut, este pierdută de multe secole. De aceea nu mai există artă sacră, artă care să încarneze legile Marii Cunoașteri și care să exercite o influență asupra instinctului maselor.

Astăzi nu mai există creatori. ”Preoții actuali ai artei” nu creează, ei imită. Ei aleargă după frumusețe sau după asemănare, dar nu și după ceea ce se cheamă ”originalitate”, fără ca măcar să aibă cunoștințele necesare. Necunoscând nimic și neștiind să facă nimic, ei merg pe bâjbâite prin întuneric și totuși mulțimea îi venerează și îi așează pe un piedestal. Arta sacră a dispărut, dar aureola care îi înconjoară pe slujitorii ei încă mai supraviețuiește. Toate banalitățile despre flacăra divină, talent, geniu, creație, artă sacră nu au niciun fundament. Sunt doar anacronisme. Ce sunt deci aceste ”talente”? Vom vorbi despre asta altă dată.

Din două una: ori trebuie să numim ”artă” meseria de cizmar, ori trebuie numit artizanat orice artă contemporană. Prin ce ar fi inferior cizmarul, care fabrică pantofi eleganți pe măsură, artistului care nu are ca scop în munca sa decât asemănarea sau originalitatea? Pentru cel care are cunoașterea, să faci pantofi poate fi o artă sacră, dar fără cunoaștere toți preoții artei moderne nu valorează nici cât un cârpaci...”

Pronunțând cu forță ultimile cuvinte, a tăcut. A tăcea și el.

Această întâlnire mă impresionase profund. Înțelegeam câtă dreptate a avut A să mă prevină de faptul că pentru a fi capabil să îl ascult pe domnul Gurdjieff nu este suficientă doar o dorință.

Gândirea mea lucra cu precizie și calitate. Mii de întrebări îmi veneau în minte, dar niciuna cu corespundea nivelului a ceea ce tocmai auzisem. Și am rămas tăcut.

Îl priveam pe domnul Gurdjieff. El a ridicat ușor capul și a spus: ”Trebuie să plec. E destul pentru astăzi. Într-o jumătate de oră caii vor fi aici ca să vă ducă la gară... Cât despre următoarele noastre întâlniri, veți fi anunțat de către A.” Și, întorcându-se spre acesta, adăugă: ”Simțiți-vă ca acasă, serviți-i micul dejun oaspetelui nostru. Conduce-ți-l la gară, apoi întoarceți-vă... Ei bine, la revedere!”

A a traversat camera și a tras de un cordon ascuns după divan. Covorul persan atârnat pe perete s-a dat la o parte și a apărut o fereastră mare. Camera a fost invadată de lumina unei dimineți senine de iarnă.

Era cu totul neașteptat pentru mine: până atunci, nu mă gândisem niciun moment la cât ar putea fi ceasul. ”Cât e ceasul?” strigai eu. ”Aproape 9” raspunse A, stingând lămpile. Și a adăugat surâzând: ”Vezi, aici timpul nu există.”

II

”Dumnezeu sau microb: sistemul este același. Singura diferență constă în numărul de centri.”

(Prieure, 3 aprilie 1923)

”Dezvoltarea noastră este asemănătoare cu cea a fluturelui. Noi trebuie să ”murim” și să ”renaștem”, așa cum oul moare și devine omidă, omida moare și devine crisalidă, crisalida moare pentru ca fluturele să se nască la rândul său.

Este un proces lung și fluturele nu trăiește decât o zi sau două. Dar planul cosmic este împlinit. La fel se întâmplă și cu omul. Trebuie să ne distrugem tampoanele. Copiii nu au; de aceea trebuie să devenim ca și copiii.”

(Prieure, 2 iunie 1922)

”Cuiva care a întrebat de ce ne-am născut și de ce murim, Gurdjieff i-a răspuns: ”Vreți să știți? Ca să știți cu adevărat, trebuie să suferiți. Puteți să suferiți? Nu puteți să suferiți. Nu puteți să suferiți nici de un franc, și ca să știți puțin ar trebui să suferiți de un milion de franci”

(Prieure, 12 august 1924)

”Când învățăm, noi nu ascultăm decât propriile noastre gânduri. De aceea, nu putem să ascultăm noile gânduri sau măcar să folosim noile metode de ascultare și de studiu.”

(Londra, 13 februarie 1922)

CINE SUNT EU?

(Essentuki, în jurul anului 1918)

Abordând diverse subiecte, am remarcat cât de dificil este să-ți comunici înțelegerea, chiar și atunci când trebuie să vorbești despre un subiect banal unei persoane pe care o cunoști bine. Limba noastră este prea săracă pentru o descriere exactă și completă. Și am descoperit că această lipsă de înțelegere dintre doi oameni este un fenomen ordonat matematic, la fel de precis ca și tabla înmulțirii. Înțelegerea depinde, în mare, de ceea ce numim ”psyche”-ul interlocutorului, și mai apoi de starea acestui ”psyche” la un moment dat.

Exactitatea acestei legi poate fi verificată la fiecare pas. Ca să fii înțeles de un alt om, nu e suficient ca cel care vorbește să știe cum să vorbească, trebuie ca și cel care ascultă să știe cum să asculte. De aceea, pot să spun că, dacă aș începe să vorbesc într-un fel pe care îl cred eu exact, toți cei care sunt aici, cu foarte puține excepții, ar crede că sunt nebun. Dar, de vreme ce în acest moment trebuie să vorbesc auditoriului meu așa cum este el, și de vreme ce acest auditoriu trebuie să mă asculte, trebuie mai întâi să punem bazele unei înțelegeri comune.

În timpul întâlnirii noastre trebuie să fixăm anumite repere, astfel încât conversația să fie eficace. Tot ce aș vrea să vă propun acum este să încercați să priviți lucrurile, fenomenele care vă înconjoară și în mod special pe voi înșivă dintr-un punct diferit de cel care vă este obișnuit sau natural. Să priviți doar, pentru că a face mai mult nu este posibil decât cu voință și cu cooperarea auditoriului, atunci când el încetează să asculte într-un mod pasiv și începe *să facă*, adică atunci când intră într-o stare activă.

Foarte des, în conversație, găsim, exprimată mai mult sau mai puțin deschis, ideea că omul, așa cum îl întâlnim în viața obișnuită, ar fi într-un fel centrul universului, ”coroana creației” sau cel puțin o entitate vastă și importantă; că posibilitățile sale sunt aproape nelimitate, puterile sale aproape infinite. Dar acest punct de vedere are și el un anumit număr de rezerve: se spune că, pentru aceasta, e nevoie de condiții excepționale, împrejurări speciale, inspirație, revelație și așa mai departe.

Totuși, dacă studiem această concepție despre om, vedem imediat că este făcută dintr-un ansamblu de trăsături care nu aparțin unui om unic, ci unui anumit număr de indivizi reali sau imaginari. Niciodată nu vom întâlni un asemenea om în viața reală, nici în prezent, nici ca personaj istoric în trecut. Pentru că orice om are propriile sale slăbiciuni și, dacă priviți îndeaproape, mirajul grandorii și al puterii se spulberă.

Cel mai interesant, de altfel, nu este faptul că oamenii transmit altora acest miraj, ci că, din cauza unei trăsături particulare a psihismului lor, îl raportează la ei înșiși, dacă nu în totalitate, cel puțin în parte, ca pe o reflectare. Atât de mult încât, fiind nulități sau aproape nulități, ei își imaginează că ar corespunde acestui tip colectiv sau că nu se îndepărtează prea mult de el.

Dar dacă un om știe cum să fie sincer față de el însuși – nu sincer în sensul în care cuvântul este înțeles de obicei, ci nemilos de sincer – atunci, la întrebarea: ”ce sunteți?”, el nu va conta pe un răspuns confortabil. Astfel, fără să aștept până când veți căpăta singuri experiența despre care vorbesc, și ca să înțelegeți mai bine ce vreau să spun, sugerez ca fiecare dintre voi să își pună întrebarea: ”Cine sunt eu?”. Sunt sigur că 95% dintre voi vor fi descumpăniți și vor răspunde printr-o altă întrebare: ”Ce vreți să spuneți?”.

Asta arată că un om și-a trăit viața fără să își pună această întrebare și consideră firesc ca el să fie ”ceva” și încă ceva foarte prețios, ceva de care nu s-a îndoit niciodată. În același timp, el este incapabil să explice altuia ce este acest ceva, incapabil să îi dea chiar cea mai mică idee, de vreme ce nici el nu știe. Și dacă el nu știe, nu înseamnă numai că acest ”ceva” nu există, ci că nici nu ar putea să existe? Nu e ciudat că oamenii își acordă atât de puțină atenție lor înșiși, cunoașterii de sine? Nu e ciudat că ei închid ochii cu atâta îngăduință față de ceea ce ei sunt cu adevărat și își petrec viața în plăcuta convingere că ei reprezintă ceva prețios? Ei uită să vadă vidul insuportabil din spatele superbei fațade create de modul în care se înșeală singuri și nu își dau seama că această fațadă nu are decât o valoare pur convențională.

Drept vorbind, nu e întotdeauna așa. Nu toată lumea privește la fel de superficial. Sunt oameni care caută, cărora le este sete de adevărul inimii și fac eforturi ca să îl găsească, care încearcă să rezolve problemele pe care viața le pune, să ajungă până la esența lucrurilor și a fenomenelor și să pătrundă în ei înșiși. Dacă un om gândește sănătos, oricare ar fi drumul pe care îl urmează pentru a rezolva aceste probleme, trebuie în mod inevitabil să revină la el și să înceapă prin a rezolva problema a ceea ce este el, a locului său în lumea care îl înconjoară. Căci fără această cunoaștere nu va exista niciun centru de greutate în cunoașterea sa. Cuvintele lui Socrate: ”Cunoaște-te pe tine însuți” rămân deviza tuturor celor care caută adevărata cunoaștere și ființa.

Tocmai am utilizat un nou cuvânt: ”ființa”. Ca să ne asigurăm că înțelegem cu toții același lucru prin acest cuvânt, trebuie să dau câteva explicații.

Tocmai ne-am întrebat dacă ceea ce un om gândește despre el însuși corespunde cu ceea ce este el în realitate și v-ați întrebat despre ceea ce sunteți. Iată un doctor, un inginer, un pictor. Sunt ei cu adevărat ceea ce credem noi că sunt? Putem să considerăm personalitatea fiecăruia dintre ei ca și cum s-ar confunda cu profesia sa, cu experiența pe care această profesie sau pregătire i-a dat-o?

Orice om vine pe lume asemenea unei foi albe de hârtie; dar oamenii și împrejurările care îl înconjoară rivalizează care să murdărească mai tare această foaie și să o acopere cu inscripții de tot felul. Educația, lecțiile de morală, lucrurile pe care le știm și pe care le numim cunoaștere intervin – toate sentimentele de datorie, de onoare, de conștiință, etc. Și toți proclamă caracterul imuabil și infailibil al metodelor de care ei se servesc pentru a altoi aceste ramuri ale arborelui ”personalității” omului. Încetul cu încetul, foaia este murdărită, și cu cât este mai murdărită cu pretinse ”cunoștințe”, cu atât omul este considerat mai inteligent. Cu cât există mai multe inscripții în locul numit ”datorie”, cu atât posesorul este considerat mai cinstit; și așa se întâmplă cu toate. Și foaia altfel murdărită, văzând că murdăria i se ia drept un merit, începe să o considere prețioasă. Iată un exemplu a ceea ce noi înțelegem prin numele de ”om”, adăugând aici adesea chiar cuvinte de genul ”talent” și ”geniu”. Totuși ”geniul” nostru își va strica ziua dacă nu își găsește papucii lângă pat când se trezește dimineața.

Omul nu este liber nici în manifestările sale, nici în viața sa. El nu poate fi ceea ce ar vrea să fie, nici chiar ceea ce crede că este. El nu seamănă cu imaginea pe care și-a făcut-o despre sine însuși, iar cuvintele ”omul – coroana creației” nu i se potrivesc.

”Omul” – asta sună cu mândrie, dar trebuie să ne întrebăm despre ce fel de om e vorba. Desigur, nu omul care se enervează pentru fleacuri, care își acordă atenția problemelor meschine și se lasă implicat în tot ceea ce îl înconjoară. Ca să ai dreptul să te numești om, trebuie să fii un om și ”a fi un om” nu este posibil decât datorită cunoașterii de sine și a lucrului cu sinele, în direcțiile pe care i le arată această cunoaștere de sine.

Ați încercat vreodată să vedeți ce se întâmplă în voi când atenția nu este concentrată asupra unei anumite probleme? Presupun că, pentru majoritatea dintre voi, asta nu este o stare obișnuită, deși puțini dintre voi, fără îndoială, au observat-o în mod sistematic. Poate vă dați seama de felul în care procedează gândirea prin asociații întâmplătoare, atunci când ea lasă să se desfășoare scene și amintiri fără legătură, atunci când tot ceea ce cade în câmpul conștiinței noastre sau numai o atinge ușor, suscită în noi aceste asociații întâmplătoare. Firul gândurilor pare să se înșire fără întrerupere, țesând între ele fragmente de imagini, de percepții anterioare, scoase din diverse înregistrări înmagazinate în memoria noastră. Și, în timp ce aceste înregistrări se întorc și se derulează, amaratul nostru formator urzește fără încetare, pornind de la acest material, înlănțuirea gândurilor. Înregistrările emoțiilor noastre defilează în același fel – agreabil și dezagreabil, bucurie și necaz, râs și iritare, plăcere și durere, simpatie și antipatie. Cineva vă elogiază și sunteți mulțumit. Cineva vă face reproșuri și buna dispoziție se strică. Ceva nou vă atrage și uitați imediat ceea ce vă interesa atât de tare cu o clipă înainte. În curând, interesul vostru vă leagă de acest lucru nou atât de tare, încât vă cufundați în el din cap până în picioare; și deodată nu îl mai aveți, ați dispărut, v-ați legat de acest lucru, v-ați pierdut în el. De fapt, el este cel care vă posedă, cel care vă ține captiv, și această rătăcire, această tendință de a se lăsa captiv este, sub multiple forme, proprie fiecăruia dintre noi. Asta ne leagă și ne împiedică să fim liberi. Și mai mult, asta ne ia forța și timpul, ne lipsește de orice posibilitate de a fi obiectivi și liberi – două calități esențiale pentru cel care hotărăște să urmeze calea cunoașterii de sine.

Trebuie să luptăm ca să devenim liberi, dacă vrem să luptăm pentru a ne cunoaște. A se cunoaște și a se dezvolta reprezintă o sacrină atât de importantă și atât de serioasă, care cere un efort atât de intens, încât să o încerci într-un fel obișnuit, printre multe altele, este

imposibil. Omul care întreprinde această sarcină trebuie să îi rezerve primul loc în viața sa, care nu este atât de lungă încât să își poată permite să o risipească cu nimicuri.

Ce îl va face pe om capabil să își consacre în mod util timpul căutării sale, dacă nu libertatea față de orice atașament?

Libertate și seriozitate. Nu acel serios al sprâncenelor încruntate, al buzelor strânse, al gesturilor măsurate cu grijă, al cuvintelor pronunțate printre dinți, ci seriosul care înseamnă determinare și persistență în căutare, intensitate și constanță, astfel încât chiar îm momentele sale de odihnă omul își urmează sarcina sa principală.

Puneți-vă întrebarea: sunteți liberi? Mulți ar fi tentați să spună ”da”, dacă sunt într-o stare relativă de siguranță materială, fără grija zilei de mâine, și dacă ei nu depind de nimeni pentru subzistența lor sau pentru alegerea condițiilor lor de viață. Dar asta e libertate? E vorba doar de condiții exterioare?

Aveți mulți bani, trăiți în lux și vă bucurați de respectul și stima generală. În fruntea companiilor importante pe care le controlați se află oameni capabili, care vă sunt total devotați. Într-un cuvânt, viața dumneavoastră este cu adevărat roz. Vă considerați ca fiind pe deplin liber, căci, la urma urmei, timpul vă aparține. Stăpâniți artele, puneți la punct problemele mondiale în jurul unei cești de cafea și vă interesează dezvoltarea puterilor spirituale ascunse. Nu sunteți străin de ceea ce este legat de spirit și puteți să discutați cu ușurință despre orice problemă legată de filosofie. Sunteți bine crescut și instruit. Datorită vastelor dumneavoastră cunoștințe în cele mai variate domenii, aveți reputația unui om inteligent, abil în rezolvarea oricărei probleme. Sunteți modelul omului cultivat. Pe scurt, sunteți de invidiat.

În dimineața aceasta v-ați trezit sub influența unui vis urât. Acest ușor discomfort a dispărut, dar a lăsat o urmă: un fel de oboseală, de ezitare în gesturi. Mergeți spre oglindă ca să vă pieptănați și, din neatenție, vă cade pieptenele. Tocmai l-ați ridicat, că vă scapă din nou. Atunci îl ridicați cu o ușoară nerăbdare și el alunecă din mâinile dumeavoastră pentru a 3-a oară. Încercați să îl prindeți din zbor dar, în loc de asta, el lovește ușor oglinda. Degeaba încercați să îl prindeți. Poc”... Iată un mănuchi de stele pe vechea oglindă, de care erați atât de mândru. La dracu! Discurile nemulțumirii se pun în mișcare. Simțiți nevoia să vă vărsați iritarea pe cineva. Descoperind că servitorul dumneavoastră a uitat să pună ziarul lângă cafeaua de dimineață, paharul se umple și vă hotărâți că un asemenea derbedeu nu trebuie să mai stea mult timp în casa dumneavoastră.

Acum e vremea să ieșiți. Pentru că ziua e frumoasă și nu trebuie să mergeți prea departe, vă hotărâți să mergeți pe jos, în timp ce mașina dumneavoastră vă urmează încet. Soarele are un efect liniștitor asupra dumneavoastră. O mulțime care s-a strâns la colțul străzii vă atrage atenția. Vă apropiați și descoperiți un om care zace inconștient pe trotuar. Cu ajutorul trecătorilor, cineva îl pune într-un taxi și îl duce la spital. Remarcați cum fața ciudat de familiară a șoferului de taxi s-a legat în asocierile dumneavoastră de accidentul pe care l-ați avut cu un an în urmă. Vă întoarceți acasă după ce ați sărbătorit bucuros o aniversare. Ce delicioase erau prăjiturile! Diavolul ăsta de servitor care a uitat ziarul dumneavoastră de dimineață v-a stricat micul dejun. Această neplăcere n-ar putea fi reparată? La urma urmei, prăjiturile și cafeaua au importanța lor! Uite și faimoasa cafenea în care mergeți câteodată cu prietenii. Dar de ce v-ați amintit de acest accident? Aproape uitaserăți neplăcerile dimineții... Și acum, tarta și cafeaua au cu adevărat un gust atât de bun?

Uite! Două femei tinere la masa vecină. Ce blondă încântătoare! Vă aruncă o privire și îi șoptește prieteni sale: ”E chiar pe gustul meu”. Cu siguranță niciuna din neplăcerile dumneavoastră nu merită să vă mai gândiți la ea și să fiți contrariat din cauza ei. E necesar să vă atrag atenția cât s-a schimbat starea dumneavoastră în timp ce faceți cunoștință cu blonda drăguță și cum s-a menținut tot timpul pe care l-ați petrecut cu ea? V-ați întors acasă fredonând o melodie și chiar și oglinda spartă v-a făcut să zâmbiți. Dar... și afacerea pentru

care ați ieșit în dimineața asta? Doar ce v-ați amintit de ea... Nu-i rău!... În sfârșit... Un telefon se poate da oricând.

Ridicați receptorul și operatoarea vă dă un număr fals. Sunați a 2-a oară și greșeala se repetă. Un om vă spune în față că îl înnebuniți – îi răspundeți că nu aveți deloc intenția asta, de aici se pornește o discuție și aflați cu surpriză că sunteți un bădăran, un idiot și că dacă mai sunați o dată...

Sunteți exasperat de un covor de care v-ați împiedicat și trebuie să auziți cu ce ton îl certați pe servitorul care vă aduce o scrisoare. Această scrisoare vine de la un om pe care îl stimați și a cărui părere vă interesează. Conținutul mesajului este atât de flatant încât iritarea se risipește încetul cu încetul ca să facă loc acelui delicios sentiment de tulburare pe care îl provoacă măgulirea. Și terminați lectura scrisorii în cea mai agreabilă stare.

Aș putea să continui să vă descriu astfel întreaga zi – o tu, om liber! Poate credeți că exagerez? Nu, este o serie de momente luate pe viu.

A fost o zi din viața unui om important și chiar de renume internațional, o zi reconstituită și descrisă de el chiar în aceeași seară, ca un exemplu viu de gânduri și sentimente asociative.

Deci unde este libertatea când oamenii și lucrurile pun stăpânire pe un om în așa măsură încât el își uită starea, afacerile și pe el însuși? Oare un om supus unor asemenea schimbări poate să aibă o atitudine cât de cât serioasă față de căutarea sa?

Înțelegeți acum mai bine că un om nu este neapărat ceea ce pare a fi și că nici faptele exterioare, nici situația nu sunt cele care contează, ci structura internă a omului și atitudinea sa în raport cu aceste fapte.

Oare tot ceea ce tocmai am spus este adevărat doar pentru asociațiile care îl traversează? Oare situația este diferită pentru ceea ce ”cunoaște”?

Dar vă întreb dacă, pentru un motiv oarecare, ați fi fiecare, timp de mai mulți ani, în imposibilitatea de a pune în practică cunoștințele, ce ar mai rămâne din acestea? Fără îndoială, nimic, în afară de materiale care se evaporă și se usucă cu timpul. Amintiți-vă de foaia goală de hârtie. Este o dovadă că, de-a lungul vieții, învățăm fără încetare lucruri noi. Noi numim rezultatul acestei acumulări ”cunoștințe”. Dar, în ciuda acestor cunoștințe, nu părem a fi adesea departe de viața reală și prin urmare neadaptați ei? Noi suntem pe jumătate formați, ca niște mormoloci, sau, mai mult, adesea suntem pur și simplu ”instruiți”, adică avem fărâme de informații despre multe lucruri, dar toate astea rămân vagi și neadecvate. Și de fapt, acestea nu sunt decât informații. Asta nu putem s-o numim ”cunoaștere”. Cunoașterea este proprietatea inalienabilă a unui om; ea nu poate fi nici mai mică, nici mai mare decât el. Pentru că un om nu ”cunoaște” decât atunci când ”este” el însuși această cunoaștere.

Cât despre convingerile voastre – le-ați văzut vreodată schimbându-se? Nu sunt și ele supuse fluctuațiilor, ca și tot ceea ce e în noi? N-ar fi corect să le numim mai degrabă opinii decât convingeri, astfel încât ele să depindă de starea noastră la fel cum depind de informarea noastră, sau poate pur și simplu de starea digestiei noastre în acel moment?

Fiecare dintre voi nu este decât un banal exemplar de automat animal. Voi credeți că un ”suflet” și chiar un ”spirit” sunt necesare pentru a face ceea ce faceți și pentru a trăi așa cum trăiți. Dar poate că e suficientă doar o cheie pentru a întoarce arcul mecanismului nostru. Rațiile voastre de hrană zilnică contribuie la întoarcerea acestui arc și la reînnoirea fără încetare a zadarnicelor piruete ale asociațiilor voastre. Unele gânduri dezlânate se ivesc în acest plan secund și încercați să faceți din ele un tot, prezentându-le ca prețioase și personale. La fel și cu sentimentele și senzațiile care trec, stările, experiențele trăite, creăm mirajul unei vieți anterioare. Spunem că suntem ființe conștiente, capabile de raționamente, vorbim despre Dumnezeu, eternitate, viață eternă și despre alte subiecte elevate; vorbim despre tot ce ne putem imagina; judecăm, discutăm, definim și apreciem, dar uităm să vorbim despre noi

înșine și despre adevărata noastră valoare obiectivă. Căci suntem cu toții convinși că, dacă ne lipsește ceva, putem cu siguranță să îl dobândim.

Dacă, prin tot ceea ce am spus, am reușit, chiar într-o mică măsură, să arăt în mod clar în ce haos trăiește această ființă pe care o numim om, veți fi în măsură să găsiți prin voi înșivă un răspuns la întrebarea ce îi lipsește, ce îl poate aștepta dacă rămâne ceea ce este, ce poate adăuga ca fiind valabil la valoarea pe care el însuși o reprezintă.

Am spus deja că anumitor oameni le este foame și sete de adevăr. Dacă se gândesc la problemele vieții și sunt sinceri față de ei înșiși, ei se vor convinge în curând că nu le mai este posibil să trăiască așa cum au trăit, nici să fie ceea ce au fost până acum; că trebuie cu orice preț să găsească o ieșire din această situație și că un om nu își poate dezvolta puterile și capacitățile ascunse decât dacă își curăță mașina de toate murdăriile care s-au depus de-a lungul vieții sale. Ca să facă această curățenie în mod rațional, e nevoie să vadă ce trebuie curățat, unde și cum; dar este aproape imposibil să vadă prin el însuși. Pentru a vedea ceva de acest gen, trebuie să privească din exterior, și, pentru asta, ajutorul reciproc este indispensabil.

Dacă vă amintiți de exemplul de identificare pe care l-am dat, veți vedea cât de orb este un om atunci când se identifică cu stările sale, cu sentimentele și cu gândurile sale. Dar dependența noastră se limitează doar la lucrurile care pot fi înțelese dintr-o dată? La cele care sunt atât de frapante încât nu pot să nu ne atragă atenția? Vă amintiți ce am spus în legătură cu felul în care judecăm caracterul oamenilor, împărțindu-i în mod arbitrar în buni și răi? Pe măsură ce un om începe să se cunoască, descoperă fără încetare noi domenii de mecanicitate în el – să le numim automatisme – domenii în care voința sa, acel ”eu vreau” al său nu are nicio putere și unde totul este atât de confuz și atât de subtil, încât este imposibil să se regăsească în asta fără a fi ajutat și ghidat de autoritatea cuiva care știe.

Pe scurt, iată starea lucrurilor în ceea ce privește cunoașterea de sine; pentru a face, trebuie să știi – dar pentru a ști, trebuie să descoperi cum să știi; și asta nu o putem descoperi decât prin noi înșine.

Dar există un alt aspect al căutării: dezvoltarea de sine. Să vedem puțin cum se prezintă lucrurile aici. Se înțelege de la sine că, pe cont propriu, un om nu poate să afle din senin cum să se dezvolte pe sine și cu atât mai puțin ce anume trebuie să dezvolte.

Totuși, încetul cu încetul, întâlnind oameni care caută, vorbindu-le, citind cărți despre dezvoltarea de sine, el se trezește atras în sfera întrebărilor.

Dar ce va găsi el acolo? La început, un abis de șarlatanie nerușinată, bazată în întregime pe aviditate, pe dorința de a-și face o viață ușoară înșelând oamenii creduli care caută să iasă din neputința lor spirituală. Înainte de a fi învățat să separe grâul de neghină, va trece mult timp, în care nevoia sa de a descoperi adevărul riscă să se clatine și să se stingă, sau să se pervertească. Lipsit de flerul său, el poate atunci să se lase antrenat într-un labirint care sfârșește direct în coarnele diavolului. Dacă omul reușește să se tragă din această primă mocirlă, el riscă să cadă într-un nou teren mlăștinos, cel al pseudo-cunoașterii.

Adevărul îi va fi servit sub o formă atât de vagă și de necomestibilă, încât va produce impresia unui delir patologic. I se va arăta felul de dezvoltare al puterilor și al capacităților ascunse, despre care i se promite că îi vor da fără prea mare greutate, cu condiția să persevereze, puterea și dominarea tuturor, atât asupra creaturilor însuflețite, cât și asupra materiei inerte și a elementelor. Toate aceste sisteme bazate pe teorii dintre cele mai diferite sunt extraordinar de seducătoare, fără îndoială chiar din cauza caracterului lor vag. Ele atrag în mod special persoane ”semieducate”, pe jumătate instruite în ceea ce privește cunoașterea pozitivă.

Dat fiind faptul că majoritatea problemelor studiate din punctul de vedere al teoriilor oculte sau esoterice depășesc limitele noțiunilor accesibile științei moderne, aceste teorii o

privesc pe aceasta de sus. Tot așa de bine, dând dreptate științei pozitive, ele îi reduc de altfel importanța și lasă să se înțeleagă că știința este un eșec sau chiar mai rău.

Atunci la ce bun, începând din acel moment, să mai mergi la universitate, să te ofilești pe manualele oficiale, dacă teorii de genul acesta permit să privești de sus toate celelalte științe și să te pronunți fără drept de apel asupra tuturor problemelor științifice?

Dar este un lucru important pe care studiul acestor teorii nu îl oferă: el nu include obiectivitatea în materie de cunoaștere, mai puțin decât știința însăși. El tine să încețoșeze creierul omului și să îi diminueze capacitatea de a raționa și de a gândi sănătos, ajungând astfel un psihopat. Iată care este efectul acestor teorii asupra omului pe jumătate educat, care le ia drept revelații autentice! De altfel, acțiunea nu este atât de diferită asupra savanților înșiși, atunci când ei au fost atinși, oricât de ușor, de otrava insatisfacției lucrurilor așa cum sunt ele.

Mașina noastră de gândit are proprietatea de a fi convinsă de tot ce vreți, numai să fie influențată într-un mod repetat și persistent în direcția voită. Un lucru care poate, la început, să pară absurd, va sfârși prin a părea rațional, cu condiția să fie repetat cu suficientă insistență și convingere. Un anumit tip de om va repeta fraze gata făcute care i-au rămas în minte, un altul va merge să caute dovezi și paradoxuri sofisticate pentru a-și justifica afirmațiile. Amândoi trebuie compătimiți la fel. Toate aceste teorii enunță afirmații care, ca și dogmele, nu pot fi verificate – în orice caz, nu prin mijloacele de care dispunem.

Și atunci îți sunt sugerate anumite mijloace și anumite metode de dezvoltare de sine, care ar trebui să conducă la o stare în care aceste afirmații pot fi verificate. În principiu, nu ar mai trebui adăugat nimic. Dar, de fapt, practica îndelungată a acestor metode riscă să îl conducă pe căutătorul prea zelos la rezultate nedorite. Un om care aderă la teoriile oculte și care se crede dotat în acest domeniu va fi incapabil să reziste tentației de a pune în practică metodele pe care le-a studiat, adică el va trece de la teorie la acțiune. Poate va acționa cu circumspecție, evitând metodele care, după el, comportă riscuri, și alegând mijloacele cele mai sigure și mai autentice. Poate că le va examina cu cea mai mare grijă. Totuși, tentația pe care o va avea de a le utiliza, insistența care îl înconjoară asupra necesității de a le folosi, asupra naturii miraculoase a rezultatelor lor, în timp ce laturile lor rele sunt cu grijă disimulate, toate acestea îl vor îndemna să le încerce.

Poate că, încercându-le, va descoperi metode inofensive pentru el. Poate chiar va obține un beneficiu din asta. Dar, cel mai adesea, metodele de dezvoltare de sine care sunt propuse pentru a fi experimentate, fie ca mijloace, fie ca scopuri, sunt contradictorii și de neînțeles. Cum ele se aplică unei mașini atât de complexe și atât de necunoscute ca organismul uman, și în același timp acestei laturi a vieții noastre care îi este în mod intim legată, pe care noi o numim psihic, cea mai mică greșeală de aplicare, cea mai mică neîndemânare, cel mai mic exces de presiune pot cauza mașinii daune ireparabile. Fericit cel care va scăpa aproape neatins dintr-un asemenea viespar!

Din nefericire, majoritatea celor care urmăresc dezvoltarea puterilor și facultăților spirituale își termină cariera într-un azil de nebuni, sau își ruinează sănătatea și psihicul până în punctul în care ajung să fie niște infirmi, incapabili de a se adapta vieții. Rândurile lor sunt îngroșate de cei pe care nostalgia misterului și a miraculosului îi atrage către pseudo-ocultism. Mai sunt indivizii cu o voință excepțional de slabă, care sunt niște ratați în viață și care, în vederea unui câștig personal, visează să dezvolte în ei puterea și capacitatea de a-i subjuga pe ceilalți. Și în final sunt cei care caută pur și simplu ceva nou în viață, un mijloc de a-și uita greșelile sau, mai mult, de a găsi un remediu la plictiseala lor, la rutina zilnică și de a scăpa astfel de orice conflict.

Pe măsură ce speranța lor de a atinge calitățile la care sperau se risipește, decad cu ușurință într-o șarlatanie mai mult sau mai puțin voită. Îmi amintesc exemplul clasic al unui anumit căutător de putere psihică, un om înstărit, foarte instruit, care alergase prin lumea

întreagă în căutarea miraculosului. În cele din urmă el s-a ruinat și, în același timp, a fost complet deziluzionat de căutările sale.

Ca să găsească noi mijloace de existență, i-a venit ideea să folosească pseudocunoașterea care îl costase atâția bani și atâta energie. Zis și făcut. A scris o carte, cu unul din acele titluri care împodobesc copertile cărților despre ocultism, ceva de genul ”Metode de dezvoltare a forțelor ascunse în om”.

Opera se prezenta sub formă de șapte conferințe și constituia o scurtă enciclopedie a metodelor secrete de dezvoltare a magnetismului, hipnotismului, telepatiei, clarviziunii, claraudiției, călătoriilor în astral, levitației și a altor facultăți seducătoare. Lansată cu o mare publicitate, această metodă a fost pusă în vânzare la un preț excesiv de ridicat, deși cumpărătorilor celo mai recalcitranți sau celor mai indiferenți li s-a acordat la final un rabat apreciabil (până la 95%), cu condiția să recomande lectura prietenilor lor.

Din cauza interesului general suscitat de aceste probleme, succesul a depășit toate așteptările autorului. El a primit în curând numeroase scrisori de la cumpărătorii care, în termeni entuziaști, respectuoși, deferenți, i se adresau cu ”dragă maestre”, ”preînțeleptule inițiator”, exprimând cea mai profundă recunoștință pentru remarcabila sa expunere a foarte prețioaselor instrucțiuni ce le-au permis să își dezvolte diferitele facultăți oculte într-un fel uimitor de rapid.

În curând a avut o colecție considerabilă din acestea și fiecare dintre ele era o surpriză pentru el. Ca să închei, sosește o scrisoare care îl informează că, datorită metodei sale, cineva a reușit, în mai puțin de o lună, să facă levitație. Asta a umplut paharul uimirii sale.

Iată, cuvânt cu cuvânt, ce a spus el atunci: ”Sunt stupefiat de absurditatea a ceea ce se petrece. Eu, care sunt autorul acestei metode, nu am încă o idee clară despre natura fenomenelor pe care le predau. Și acești idioți nu doar că se regăsesc aici în aceste aberații, dar reușesc și să facă ceva cu ele. Și acum, iată că un superidiot chiar a învățat să zboare. Ce inepție... Să se ducă la dracu! I se va da în curând cămașa de forță, în plină levitație, și bine se va face. Vom trăi mai bine fără asemenea imbecili”.

Domnilor ocultiști, apreciați concluziile autorului acestui manual de psihodezvoltare? În acest caz, nu este exclus să puteți în mod accidental să găsiți ceva într-o operă de genul acesta, căci se întâmplă adesea ca un om, deși el însuși ignorant, să fie capabil să vorbească foarte corect despre diverse lucruri, fără să știe cum. Pe lângă asta, e adevărat, el spune atâtea prostii încât toate adevărurile pe care a putut să le exprime se găsesc total îngropate și este de-a dreptul imposibil să extragi perla adevărului din acest morman de baliverne.

”Cum să înțelegi această enigmă?”, veți întreba voi. Motivul e simplu. Cum am spus-o deja, nu avem cunoștințe care să ne fie proprii, adică cunoștințe date de însăși viața și care nu ne pot fi luate. Toate cunoștințele noastre, care nu sunt decât simple informații, pot avea o valoare sau pot să nu aibă niciuna. Absorbindu-le ca un burete, noi putem să le restituim cu ușurință, să vorbim despre ele într-un mod logic și convingător și cu toate astea să nu înțelegem nimic din ele. Este la fel de ușor să le pierzi, căci ele nu sunt ale noastre, ci au fost vărsate în noi ca un lichid într-un recipient. Fărâme de adevăr sunt împrăștiate peste tot, și pentru cei care știu și înțeleg, este uimitor să vadă cât de aproape de adevăr trăiesc oamenii și cât sunt totuși de orbi și de neputincioși în a-l pătrunde. Pentru omul care caută, e mai bine să nu se angajeze deloc în sumbrele labirinturi ale prostiei și ignoranței umane, decât să se aventureze acolo de unul singur. Căci fără directivele cuiva care știe, el poate să sufere la fiecare pas o vătămare imperceptibilă a mașinii sale, care l-ar obliga în consecință să petreacă mult mai mult timp pentru a o repara decât i-a trebuit pentru a o strica.

Ce ați crede despre un chefliu care s-ar prezenta ca o ”ființă de o blândețe angelică”, adăugând că ”nimeni în jurul lui nu e demn să îi judece comportamentul, dat fiind că el trăiește într-un plan mental la care normele de viață fizică nu se aplică”? De fapt, e mult timp de când acest comportament ar fi trebuit să fie supus unui examen psihiatric: iată un om care,

cu conștiință și perseverență, ”lucrează” cu el însuși în fiecare zi ore întregi, adică își consacră toate eforturile în aprofundarea și întărirea unei dereglări psihice atât de serioase deja încât, sunt convins de asta, va fi în curând într-un azil de nebuni.

Aș putea să citez sute de exemple de căutări prost orientate și să vă arăt unde duce asta. Aș putea să vă dau nume de oameni cunoscuți în viața publică, dezechilibrați de ocultism, care trăiesc printre noi și ne uimesc prin excentricitățile lor. Aș putea să vă spun exact ce metodă i-a dezaxat, adică în ce domeniu au ”lucrat” și s-au ”dezvoltat”, cum le-au afectat aceste metode psihismul și de ce.

Dar această chestiune ar constitui prin ea-însăși subiectul unei lungi conversații și, din lipsă de timp, nu îmi voi permite să zăbovesc asupra ei acum.

Cu cât un om își dă seama de obstacolele și de înșelătoriile care îl pândesc la fiecare pas în acest domeniu, cu atât el se convinge că e imposibil să urmezi calea dezvoltării de sine după instrucțiunile date la întâmplare de oamenii care îți apar în cale sau după informațiile culese de ici, de colo, din lecturi și conversații întâmplătoare.

În același timp, începe să se distingă, mai întâi ca o luminiță, apoi din ce în ce mai clar, lumina vie a adevărului, care nu a încetat să lumineze umanitatea de-a lungul epocilor. Originile inițierii se pierd în negura timpurilor. Din epocă în epocă, ies la lumină culturi și civilizații ivite din profunzimile cultelor și misterelor, care, în continuă transformare, apar și dispar pentru a reapărea din nou.

Marea Cunoaștere este transmisă succesiv de la o epocă la alta, de la un popor la altul, de la o rasă la alta. Marile centre de inițiere din India, din Asiria, din Egipt, din Grecia răspândesc în lume o lumină vie. Numele venerate ale marilor inițiați, vii purtători ai adevărului, sunt transmise cu reverență din generație în generație. Adevărul, fixat cu mijloace de scriere simbolică și de legende, este transmis maselor pentru a fi conservat sub formă de obiceiuri și ceremonii, de tradiții orale, de monumente, de artă sacră, prin mesajul secret al dansului, al muzicii, al sculpturii și al diferitelor rituri. El este comunicat în mod deschis, de-a lungul unor încercări precise, celor care îl caută, și este păstrat intact prin transmitere orală de-a lungul lanțului celor care știu. Dar, după un anumit timp, centrele de inițiere se sting unele după altele și vechea cunoaștere se retrage pe căi subterane, ascunzându-se de ochii căutătorilor.

Purtătorii acestei cunoașteri se ascund și ei, nevrând să fie cunoscuți de cei care îi înconjoară, dar nu încetează să existe. Din când în când, curente izolate apar la suprafață, arătând că undeva în adâncuri, chiar în zilele noastre, curge puternicul curent al vechii cunoașteri a ființei.

Să deschizi un pasaj până la acest curent, să îl găsești – asta este sarcina și scopul căutării, căci, odată găsit, un om poate să se încredințeze cu îndrăzneală căii pe care se angajează; apoi, nu îi rămâne decât să ”cunoască”, cu scopul de ”a fi” și de ”a face”. Pe calea aceasta, un om nu va fi total singur; în momentele dificile, va primi un sprijin și o direcție; căci toți cei care urmează această cale sunt legați cu un lanț neîntrerupt.

Poate că singurul rezultat pozitiv al tuturor rătăcirilor sale în meandrele cărărilor și drumurilor ocultismului va fi că, dacă perseverează în capacitatea de a gândi și de a judeca în mod sănătos, el va dezvolta în el însuși această facultate specială de discriminare pe care o putem numi fler. El va respinge drumurile psihopatiei și erorii și va căuta fără încetare căile autentice. Și aici, ca și pentru cunoașterea de sine, principiul pe care l-am citat deja rămâne suveran: ”pentru a face, trebuie să știi, dar pentru a ști, trebuie să descoperi cum să știi”.

Omul care caută cu toată ființa sa, cu ”Eul” său cel mai intim, adevărul acestui principiu ajunge în mod inevitabil la convingerea că pentru ”a descoperi cum să știi să faci” trebuie mai întâi să îl găsești pe cel pe lângă care poți învăța ce înseamnă cu adevărat ”a face”,

adică un ghid luminat, experimentat, care va lua asupra sa orientarea spirituală și îi va deveni maestru.

Și aici flerul unui om capătă întreaga importanță. Își alege el însuși un ghid. Firește, condiția indispensabilă este ca el să aleagă un om care știe; altfel, tot sensul alegerii sale este pierdut. Cine știe unde vă poate conduce un ghid care nu se pricepe!

Orice căutător pe drumul dezvoltării de sine visează la un ghid care știe. Visează el, dar rar se întâmplă ca el să se întrebe în mod obiectiv și sincer: ”Sunt eu demn de a fi ghidat? Sunt pregătit să urmez calea?”.

Ieșiți noaptea sub cerul înstelat și ridicați ochii spre aceste milioane de lumi de deasupra capului vostru. Pe fiecare dintre ele mișună poate miliarde de ființe asemănătoare vouă, care vă sunt chiar superioare prin constituția lor. Priviți Calea Lactee. Pământul nu poate fi numit nici măcar bob de nisip în această infinitate. El se dizolvă în ea, dispare, și dumneavoastră odată cu el. Unde sunteți? Cine sunteți? Ce vreți? Unde vreți să mergeți? Ceea ce vreți să faceți nu e pură nebunie?

De față cu toate aceste lumi, întrebați-vă despre scopurile și speranțele pe care le aveți, despre intențiile și mijloacele de a le realiza, despre ceea ce vă poate fi cerut și întrebați-vă cât sunteți de pregătit pentru a răspunde la aceasta.

Vă așteaptă o călătorie lungă și grea. Vă îndreptați spre un ținut straniu și necunoscut. Drumul este infinit de lung. Nu știți dacă veți putea să vă odihniți, nici unde va fi posibil acest lucru. Trebuie să vă așteptați la ce e mai rău. Luați cu dumneavoastră tot ce este necesar pentru călătorie.

Încercați să nu uitați nimic, căci apoi va fi prea târziu să vă îndreptați greșeala: nu veți mai avea timp să vă întoarceți să căutați ce ați uitat. Evaluați-vă forțele. Sunt ele suficiente pe durata întregii călătorii? Când veți putea pleca?

Amintiți-vă că cu cât veți petrece mai mult timp pe drum, cu atât veți avea nevoie să duceți mai multe provizii, ceea ce vă va întârzia la fel de mult mersul și va prelungi chiar durata pregătirilor. Și fiecare minut este prețios. Odată ce ați decis să plecați, de ce să mai pierdeți timpul?

Nu contați pe posibilitatea de a reveni. Această experiență ar putea să vă coste foarte scump. Ghidul nu s-a angajat decât să vă conducă. El nu este obligat să vă însoțească înapoi. Veți fi lăsat de unul singur și vai de dumneavoastră dacă slăbiți sau dacă pierdeți drumul; nu vă veți mai putea întoarce niciodată. Și chiar dacă îl găsiți, întrebarea rămâne: vă veți întoarce teafăr și nevătămat?

Neplăceri de tot felul îl pândesc pe căutătorul singuratic care nu cunoaște bine calea și nici regulile de comportament impuse de ea. Spuneți-vă că vederea dumneavoastră are proprietatea de a vă prezenta obiectele îndepărtate ca și cum ar fi apropiate. Înșelat de apropierea scopului spre care tindeți, orbit de frumusețea sa și ignorând măsura propriilor forțe nu veți remarca obstacolele de pe drum; nu veți vedea numeroasele gropi de pe cărare. Pe o câmpie verde, presărată cu flori strălucitoare, iarba deasă ascunde o prăpastie adâncă și este foarte ușor să vă poticniți și să cădeți acolo, dacă ochii dumneavoastră nu rămân fixați chiar pe pasul pe care îl faceți în acel moment.

Nu uitați să vă concentrați toată atenția asupra a ceea ce vă înconjoară în imediata apropiere. Nu vă ocupați de scopuri îndepărtate dacă nu vreți să cădeți în prăpastie.

Totuși, nu uitați care vă este scopul. Amintiți-vă de el fără încetare și mențineți-vă vie dorința de a-l atinge, că să nu pierdeți direcția corectă. Și, odată plecat, fiți atent; ceea ce ați traversat rămâne în spatele dumneavoastră și nu se va mai arăta; ceea ce nu observați într-un anumit moment, nu veți mai observa niciodată.

Nu fiți prea curios și nu pierdeți timpul cu ceea ce vă atrage atenția, dar nu merită osteneala. Timpul este prețios și nu trebuie pierdut cu lucrurile care nu sunt în legătură directă cu scopul vostru.

Amintiți-vă unde sunteți și de ce sunteți acolo.
Nu vă menajați și amintiți-vă că niciodată, niciun efort nu este făcut în zadar.
Și acum, puteți porni la drum.

PENTRU UN STUDIU EXACT, ESTE NECESAR UN LIMBAJ EXACT

New York, februarie 1924

Pentru un studiu exact, este necesar un limbaj exact. Dar limbajul nostru obişnuit cel pe care îl folosim la expunerea a ceea ce ştim şi înţelegem şi la a scrie cărţi nu poate fi utilizat pentru a exprima orice într-o manieră exactă. Cuvinte inexacte nu pot servi unei cunoaşteri exacte. Cuvintele care compun limbajul nostru sunt prea vagi şi prea imprecise, iar sensul care li se dă este prea variabil şi prea arbitrar.

Din momentul în care un om pronunţă un cuvânt, el îi dă întotdeauna un sens sau altul, amplifică sau scoate în evidenţă un aspect sau un altul al acestui cuvânt, reducându-i adesea întreaga semnificaţie la o singură caracteristică a obiectului, adică desemnând prin acest cuvânt nu toate atributele sale, ci cutare sau cutare trăsătură exterioară care, într-o primă fază, îi va capta atenţia. Interlocutorul său va adăuga aceluiaşi cuvânt o altă nuanţă, va lua cuvântul cu alt sens, câteodată exact unul opus. Dacă un al treilea om se alătură conversaţiei, va da şi el aceluiaşi cuvânt propria interpretare. Iar dacă zece persoane vorbesc între ele, fiecare, din nou, îi vede un sens personal, astfel încât acelaşi cuvânt va avea zece sensuri diferite. Iar oamenii care vorbesc în acest fel cred că sunt capabili să se înţeleagă reciproc şi că pot să îşi comunice unii altora gândurile!

Se poate spune, fără ezitare, că limbajul contemporanilor noştri este atât de imperfect, încât, oricare ar fi subiectul abordat, şi mai ales în domeniul ştiinţific, ei nu pot fi niciodată siguri că desemnează aceleaşi idei prin aceleaşi cuvinte.

Dimpotrivă, putem fi aproape siguri că ei înţeleg fiecare cuvânt într-un fel diferit şi că, părând că vorbesc despre acelaşi subiect, vorbesc despre lucruri cu totul diferite.

Mai mult, la unul şi acelaşi om, sensul pe care îl dă propriilor cuvinte se schimbă în funcţie de gândurile şi stările sale, în funcţie de imaginile pe care tocmai le-a asociat. Sau chiar, în funcţie de ce spune interlocutorul său şi de felul în care o spune, el poate de asemenea, printr-o imitaţie sau printr-o contradicţie involuntare, să schimbe fără să îşi dea seama sensul cuvintelor pe care le foloseşte. În sfârşit, niciun om nu este în măsură să definească în mod exact ce înţelege prin cutare sau cutare cuvânt, nici să spună dacă înţelesul acestuia este constant sau dacă este susceptibil de variaţii şi din ce cauză.

Atunci când mai multe persoane vorbesc, fiecare o face în felul său şi niciuna nu le înţelege pe celelalte.

Un profesor ţine o conferinţă, un savant scrie o carte, iar ascultătorii şi cititorii îi urmăresc nu pe autori, ci combinaţiile pe care cuvintele acestora din urmă le formează cu propriile lor gânduri, noţiuni, stări, emoţii de moment.

Oamenii de astăzi sunt până la un anumit punct conştienţi de instabilitatea limbajului lor. Fiecare ramură a ştiinţei îşi elaborează propria terminologie, propria nomenclatură,

propriul limbaj. În domeniul filosofiei, se încearcă, înainte de a folosi un cuvânt, să se precizeze ce sens i se va da; dar în ciuda tuturor eforturilor de a li se da cuvintelor un sens permanent, nimeni nu a ajuns la nimic până acum. Fiecare scriitor crede că trebuie să elaboreze propria sa terminologie, o schimbă pe cea a predecesorilor săi, apoi o contrazice pe cea pe care a stabilit-o el însuşi. Pe scurt, fiecare îşi aduce contribuţia la confuzia generală.

Această învăţătură ne arată cauza tuturor acestora. Cuvintele pe care le folosim nu au şi nu pot avea un sens permanent.

Cât despre sensul şi nuanţa specială pe care o atribuim fiecărui cuvânt şi despre relaţia în care îl punem, nu avem mijlocul de a le preciza şi, de altfel, nici nu căutăm să o facem; dimpotrivă, vrem întotdeauna să îi atribuim cuvântului interpretarea noastră personală şi să îl luăm în mod invariabil în sensul acela, ceea ce este evident imposibil, de vreme ce unul şi acelaşi cuvânt, folosit în momente diferite şi în relaţii care variază, are sensuri diferite.

Folosirea incorectă şi natura proprie a cuvintelor înseşi fac din acestea instrumente inapte pentru o exprimare exactă şi o cunoaştere exactă, fără a mai vorbi de faptul că, pentru multe noţiuni accesibile raţiunii noastre, noi nu avem nici cuvinte, nici expresii care să le corespundă.

Doar limbajul numerelor poate servi la o exprimare exactă a gândului şi a cunoaşterii; dar, în aparenţă, limbajul numerelor nu poate fi folosit pentru a desemna şi a compara cantităţi. Or, lucrurile nu diferă doar prin dimensiunea lor, şi a le defini din punct de vedere cantitativ nu este suficient pentru o cunoaştere şi pentru o analiză exacte. Noi nu ştim cum să aplicăm limbajul numerelor la atributele lucrurilor. Dacă am şti să o facem şi dacă am putea să desemnăm toate calităţile lucrurilor prin numere în funcţie de un anumit număr imuabil, acela ar fi un limbaj exact.

Învăţătura ale cărei principii le vom expune are, printre alte îndatoriri, pe aceea de a apropia gândirea noastră de o definiţie riguros matematică a lucrurilor şi a evenimentelor şi de a da oamenilor posibilitatea să se înţeleagă pe ei înşişi şi să se înţeleagă între ei.

Dacă am alege unul din cuvintele cele mai folosite şi dacă am încerca să vedem sensurile variate pe care acesta le ia în funcţie de cel care îl utilizează şi la ce se raportează el, vom vedea de ce tot ce spun şi gândesc oamenii este atât de instabil şi de contradictoriu. În afară de sensurile pe care orice cuvânt poate să le aibă, confuzia şi contradicţia se nasc şi din faptul că oamenii nu îşi precizează niciodată lor înşişi în ce sens iau exact cutare sau cutare cuvânt; ei nu fac decât să se mire de faptul că ceilalţi nu înţeleg ceea ce pentru ei este totuşi atât de clar.

De exemplu, dacă pronunţăm cuvântul "lume" în faţa a zece ascultători, fiecare dintre ei va înţelege cuvântul în felul său. Dacă oamenii ar fi capabili să îşi surprindă propriile gânduri şi să le noteze, ei ar constata că acest cuvânt nu evocă în ei niciun concept definit, dar că un cuvânt binecunoscut a răsunat pur şi simplu în urechile lor - un sunet familiar, a cărui semnificaţie fiecare presupune că o cunoaşte. Totul se petrece ca şi cum, auzind acest cuvânt, fiecare şi-ar spune: "Ah! lumea... ştiu ce este". Bineînţeles, nu ştie absolut nimic despre asta. Dar cuvântul îi este familiar, de aceea nici întrebarea nici răspunsul referitoare la acest subiect nu îi vin în minte: ele rămân subînţelese. Întrebarea apare doar în momentul în care aude un cuvânt nou şi necunoscut; atunci face imediat efortul de a înlocui acest cuvânt necunoscut cu un cuvânt cunoscut şi asta este ceea ce el numeşte "înţelegere".

Dacă l-am întreba acum pe acel om ce înţelege prin "lume", această întrebare l-ar lăsa perplex. De obicei, când foloseşte sau aude cuvântul "lume" în conversaţie, el nu se întreabă ce înseamnă, pentru că a decis o dată pentru totdeauna că ştie şi că toată lumea ştie. Acum, pentru prima oară, el vede că nu ştie şi că nu s-a gândit niciodată la asta; dar nu va putea şi nu va şti cum să rămână în faţa constatării ignoranţei sale. Omul nu este destul de capabil să observe, nici destul de sincer faţă de el însuşi ca să reuşească asta. El nu va întârzia să îşi accepte neînţelegerea, adică se va înşela foarte repede pe el însuşi; şi amintindu-şi sau

compunând în grabă o definiţie a cuvântului "lume" plecând de la un material de idei şi de cunoştinţe, sau împrumutând de la altcineva prima definiţie care îi trece prin minte, el o va exprima ca fiind propria sa înţelegere, deşi nu se gândise niciodată până atunci în acest fel la cuvântul "lume" - şi ignoră tot ceea ce gândise de fapt despre asta.

Omul interesat de astronomie va spune că "lumea" constă într-un număr prodigios de sori, înconjuraţi de planete, situaţi la distanţe incomensurabile unii de ceilalţi, care formează ceea ce numim Calea Lactee, dincolo de care, la distanţe şi mai îndepărtate, sfidând orice cercetare, se găsesc în mod asemănător alte stele şi alte lumi.

Cel interesat de fizică va vorbi de lumea vibraţiilor şi a descărcărilor electrice, de teoria energiei sau, poate, de analogia între lumea de atomi şi de electroni şi cea dintre sori şi planete.

Omul înclinat spre filosofie va începe să vorbească despre caracterul iluzoriu şi ireal al oricărei lumi "vizibile" creată în timp şi spaţiu de simţurile şi sentimentele noastre. El va spune că lumea atomilor şi a electronilor, Pământul cu munţii şi mările sale, cu viaţa sa animală şi vegetală, oamenii şi oraşele, Soarele, stelele şi Calea Lactee, toate aparţin lumii fenomenelor - lume înşelătoare, artificială şi iluzorie, creată de propriile noastre reprezentări. Dincolo de această lume, dincolo de limitele cunoaşterii noastre, există o lume de numene de neînţeles pentru noi şi pentru care lumea fenomenală nu este decât umbra şi reflectarea.

Cel care s-a familiarizat cu teoria modernă a pluridimensionalităţii spaţiului va spune că lumea este considerată, în mod obişnuit, ca fiind o sferă tridimensională infinită, dar că, de fapt, o lume cu trei dimensiuni nu poate exista aşa cum e şi nu reprezintă decât secţiunea imaginară a unei alte lumi, cu patru dimensiuni, de unde au ieşit şi unde se întorc toate evenimentele la care suntem martori.

Un om a cărui concepţie despre lume se bazează pe o dogmă religioasă va spune că lumea este creaţia lui Dumnezeu şi a voinţei Sale, şi că dincolo de lumea vizibilă, în care viaţa noastră este scurtă şi depinde de toate împrejurările şi de toate întâmplările, există o lume invizibilă, în care viaţa este eternă şi în care omul va primi o recompensă sau o pedeapsă pentru tot ce va fi făcut în această viaţă.

Un teosof va spune că lumea astrală nu include lumea vizibilă ca o totalitate, dar că există şapte lumi ce se întrepătrund reciproc şi care sunt formate într-un fel mai mult sau mai puţin subtil.

Un ţăran din Rusia sau din orice altă ţară din Orient va spune că lumea este comunitatea sătească din care el face parte. Este lumea care îi este cel mai aproape. În timpul adunărilor publice, el se va adresa chiar concetăţenilor săi numindu-i "lume".

Toate aceste definiţii ale cuvântului "lume" au meritele şi defectele lor; defectul lor principal este că fiecare dintre ele exclude ceea ce o contrazice, aşa că ea nu descrie decât un singur aspect al lumii şi nu înfăţişează decât un singur punct de vedere. O definiţie corectă ar fi cea care ar combina toate aceste înţelegeri separate, indicând locul fiecăreia şi permiţând în acelaşi timp precizarea în fiecare caz despre ce aspect al lumii vorbeşte omul, din ce punct de vedere şi sub ce raport.

Această învăţătură afirmă că, dacă problema în legătură cu ce este lumea ar fi abordată într-un mod corect, noi am putea să stabilim cu precizie ce înţelegem prin acest cuvânt. Şi venind de la o înţelegere corectă, această definiţie ar include toate punctele de vedere asupra lumii şi toate abordările problemei. Odată căzuţi de acord asupra acestei definiţii, oamenii ar putea să se înţeleagă unii pe alţii atunci când vorbesc despre lume. Numai plecând de la acest lucru e posibil să vorbeşti despre lume.

Dar cum să găsim această definiţie? Această învăţătură arată că în primul rând, trebuie să abordăm problema pe cât de simplu posibil; adică să luăm expresiile cele mai folosite atunci când vorbim despre lume şi să ne întrebăm despre ce lume vorbim. Cu alte cuvinte, să privim relaţia pe care o avem cu această lume şi să considerăm această lume în relaţie cu noi

înşine. Atunci vom constata că, vorbind despre lume, de cele mai multe ori vorbim despre Pământ, despre globul pământesc, sau mai degrabă de suprafaţa sa. Căci aceasta este lumea în care trăim.

Dacă vom considera acum relaţia de la Pământ la univers, vom vedea că, pe de o parte, satelitul Pământului este inclus în sfera sa de influenţă şi că, pe de altă parte, Pământul este parte constitutivă în lumea planetară a sistemului nostru solar. Pământul este una dintre cele mai mici planete pe orbita din jurul Soarelui. Masa sa constituie o fracţie aproape neglijabilă din masa totală a planetelor sistemului solar, şi aceste planete exercită o influenţă foarte mare asupra vieţii de pe Pământ şi asupra tuturor organismelor vii care se găsesc pe el. O influenţă mult mai mare decât şi-o poate imagina ştiinţa noastră. Viaţa oamenilor, luată individual, precum şi cea a colectivităţilor şi a întregii umanităţi depind în multe privinţe de influenţele planetare.

Dar şi planetele au o viaţă, aşa cum şi noi avem una pe Pământ. Lumea planetară, la rândul său, face parte din sistemul solar, şi intră aici ca parte total nesemnificativă, pentru că masa tuturor planetelor luate împreună este mult inferioară masei Soarelui.

Lumea Soarelui este de asemenea o lume în care noi trăim. Soarele, la rândul său, intră în lumea stelelor, în enorma acumulare de sori care constituie Calea Lactee.

Lumea stelelor este şi ea o lume în care trăim. Luată ca un tot, lumea stelelor, chiar după definiţia astronomilor moderni, reprezintă o entitate separată, având o formă definită, înconjurată de un spaţiu la hotarele căruia cercetarea ştiinţifică se opreşte.

Dar astronomia presupune că pot exista alte acumulări asemănătoare, la distanţe incomensurabile de lumea noastră de stele. Dacă acceptăm această ipoteză, putem să spunem că lumea noastră de stele intră ca parte constitutivă în ansamblul acestor lumi. Această acumulare de lumi, altfel spus, "toate lumile", este, şi ea, o lume în care noi trăim.

Ştiinţa nu poate merge mai departe, însă gândirea filosofică va vedea principiul fundamental ultim, care se situează dincolo de toate lumile, adică Absolutul, cunoscut în terminologia hindusă ca Brahman.

Tot ce a fost spus în legătură cu lumea poate fi exprimat printr-o simplă diagramă: să reprezentăm Pământul printr-un mic cerc şi să îl desemnăm prin litera A. În interiorul cercului A să trasăm un cerc mai mic, reprezentând Luna, pe care o vom marca cu litera B. În jurul cercului Pământului, să desenăm un cerc mai mare, reprezentând lumea în care se înscrie Pământul, şi să îl marcăm cu litera C. În jurul acestuia, să desenăm un cerc reprezentând Soarele şi să îi dăm litera D; apoi, în jurul acestui cerc, pe acela care reprezintă lumea stelelor, căruia îi vom da litera E şi apoi cercul tuturor lumilor, desemnate de litera F. Acesta din urmă va fi conţinut în cercul G, reprezentând principiul filosofic al tuturor lucrurilor, Absolutul.

Diagrama apare ca şapte cercuri concentrice. Reprezentându-şi această diagramă, un om care pronunţă cuvântul "lume" va fi mereu capabil să definească exact despre ce lume vorbeşte şi în ce relaţie se găseşte în raport cu ea.

Aşa cum vom vedea mai târziu, aceeaşi diagramă ne va ajuta să înţelegem şi să coordonăm definiţia astronomică a lumii cu definiţiile filosofice, fizice şi fizico-chimice, ca şi cu definiţia sa matematică (lumea pluridimensională), definiţia sa teosofică (lumile care se întrepătrund) şi altele.

Asta explică şi de ce oamenii care vorbesc despre lume nu pot niciodată să se înţeleagă. Noi trăim în acelaşi moment în zece lumi, exact aşa cum trăim la cutare etaj sau la cutare casă, pe cutare sau cutare stradă, în cutare sau cutare oraş, în cutare sau cutare stat, în cutare sau cutare parte a lumii.

Dacă un om vorbeşte despre locul în care trăieşte, fără să precizeze dacă se referă la etaj, la oraş sau la o parte a lumii, el nu va fi cu siguranţă înţeles imediat de interlocutorii săi. Ori oamenii vorbesc mereu în acest fel, din momentul în care e vorba de lucruri care nu au o importanţă practică; şi aşa cum am văzut în exemplul cu "lumea", ei desemnează prea uşor cu

unul şi acelaşi cuvânt o serie de noţiuni ce au între ele acelaşi raport pe care o fracţiune infimă îl are cu imensitatea. În timp ce o exprimare exactă ar trebui să indice întotdeauna, cu mare precizie, în raport cu ce este înfăţişată noţiunea şi ce include ea însăşi. Adică din ce este ea compusă şi din ce ansamblu face parte.

Dintr-un punct de vedere logic, este de înţeles, aceasta pare indispensabil, dar din nefericire nu este niciodată aşa, din cauză că, în cea mai mare parte a timpului, nu cunoaşte şi nu ştie cum să descopere diferitele componente ale unui lucru şi din ce ansamblu face parte.

Să faci să apară relativitatea oricărei noţiuni, nu doar ideea generală abstractă că orice lucru în lume este relativ, ci arătând exact în ce fel şi cum se leagă de restul - acesta este un aspect fundamental al principiilor acestei învăţături.

Dacă luăm acum noţiunea de "om", vom constata în privinţa ei aceeaşi neînţelegere, vom vedea că şi aici apar aceleaşi contradicţii. Toată lumea, pronunţând cuvântul "om", crede că înţelege ce înseamnă, dar de fapt fiecare înţelege în felul său şi fiecare într-un fel diferit.

Naturalistul erudit vede în om o specie perfecţionată de maimuţe şi îl defineşte în raport cu structura dinţilor săi, şi aşa mai departe.

Omul religios, care crede în Dumnezeu şi în viaţa de apoi, vede în om un suflet nemuritor, încătuşat într-un înveliş terestru trecător supus unor tentaţii care îl pun pe om în pericol.

Economistul va considera omul ca o entitate de producţie şi consum.

Toate aceste puncte de vedere par să se opună unele altora, să se contrazică, să nu aibă nimic în comun.

Problema se complică şi mai mult din cauza faptului că noi constatăm printre oameni numeroase diferenţe, atât de mari şi atât de tranşante, încât pare adesea ciudat să vezi cum este folosit termenul general de "om" pentru a desemna fiinţe din categorii atât de îndepărtate unele de altele.

Şi dacă, pentru a încheia, ne întrebăm ce este un om, vom vedea că suntem incapabili să răspundem. Nu ştim ce este omul.

Nici anatomic, nici fiziologic, nici psihologic, nici economic - nicio definiţie nu e suficientă, de vreme ce ea se aplică în mod uniform la toţi oamenii, fără să ne permită să stabilim diferenţele pe care le constatăm între ei.

Această învăţătură ne arată că materialul de informaţii pe care îl deţinem noi cu privire la om este mai mult decât suficient pentru a defini ceea ce este el. Însă noi nu ştim să abordăm subiectul cu simplitate, noi complicăm şi învălmăşim prea tare problema.

Această învăţătură spune că omul este o fiinţă care poate "să facă". *A face* înseamnă a acţiona conştient şi prin propria voinţă.

Şi trebuie să recunoaştem că nu putem găsi nicio definiţie mai completă a omului.

Animalele diferă de plante prin facultatea lor de a se mişca şi a se deplasa. Şi chiar dacă o moluscă ţintuită de stânca ei sau nişte alge capabile să meargă împotriva curentului par să încalce această lege, ea rămâne totuşi perfect exactă: o plantă nu poate nici să vâneze pentru a se hrăni, nici să evite o lovitură, nici să se ascundă de urmăritorii ei.

Omul diferă de animal prin capacitatea sa de a acţiona conştient, prin capacitatea sa de a face. Nu putem nega asta şi vedem că această definiţie satisface toate cerinţele. Ea permite ca oamenii să fie distinşi de o serie de alte fiinţe care nu au această putere de a acţiona conştient şi, în acelaşi timp, de a-i clasa după gradul de conştiinţă a acţiunilor lor.

Fără nicio exagerare, putem să spunem că toate diferenţele care ne frapează la oameni pot fi reduse la diferenţele de niveluri de conştiinţă ale actelor lor. Şi dacă oamenii ne par atât de diferiţi, asta se întâmplă pentru că în ochii noştri acţiunile unora dintre ei sunt profund conştiente, în timp ce la alţii ele ne par de o inconştienţă atât de mare, încât par să le depăşească chiar pe cele ale pietrelor, care, cel puţin, reacţionează într-un fel potrivit cu fenomenele exterioare. Şi ca să complicăm totul, se întâmplă ca acelaşi om să ne arate adesea,

pe lângă ceea ce ne par a fi acte de voinţă perfect conştiente, alte reacţii, total animalice, mecanice şi inconştiente. Datorită acestui fapt, omul ne apare ca o fiinţă extraordinar de complicată. Învăţătura noastră neagă această complicaţie şi ne propune o sarcină foarte dificilă pentru om.

Omul este cel care poate "să facă", dar printre oamenii obişnuiţi, cât şi printre cei care sunt consideraţi extraordinari, nu e nici măcar unul care să poată "să facă". La ei, totul de la început la sfârşit, "se face". Nu există nimic pe care ei să fie capabili "să facă".

În viaţa personală, familială şi socială, în politică, în ştiinţă, în artă, în filosofie şi în religie, totul, de la început la sfârşit, "se face"; nimeni nu poate "să facă" nimic. Dacă doi indivizi care încep o conversaţie despre om sunt de acord să îl definească ca o fiinţă capabilă de "a face", ei se vor înţelege mereu. Cu condiţia, bineînţeles, să fi definit în mod clar ce vrea să spună "a face".

Pentru "a face", îţi trebuie un nivel foarte înalt de fiinţă şi de cunoaştere. Oamenii obişnuiţi nici măcar nu înţeleg ce înseamnă acest cuvânt, pentru că, pentru ei şi în jurul lor, totul "se face" mereu şi "totul s-a făcut mereu". Şi totuşi, omul poate "să facă".

Omul care doarme nu poate "să facă". La el, totul se face în somn. Somnul este înţeles aici nu în sensul său literal, al somnului nostru organic, ci în sensul unei stări de existenţă asociativă. Înainte de toate, el trebuie să se trezească. Odată trezit, el va vedea că, aşa cum este, el nu poate "să facă". El va trebuie să moară de bună voie. Dacă moare, el va putea să se nască. Dar fiinţa care tocmai s-a născut trebuie să crească şi să înveţe. Când va fi crescut şi când va şti, atunci ea va putea "să facă".

Dacă analizăm ceea ce tocmai am spus despre om, că omul nu poate "să facă" nimic şi că totul "se face" în el, vom vedea că asta coincide cu ceea ce spune ştiinţa pozitivă. Pentru aceasta, omul este un organism foarte complicat, care s-a dezvoltat, pe calea evoluţiei, plecând de la cel mai simplu organism, şi este capabil să reacţioneze într-un mod foarte complex la impresiile exterioare. Această capacitate de a reacţiona este atât de complicată la om, iar mişcările de răspuns pot fi atât de îndepărtate de cauzele care le-au provocat şi condiţionat, încât acţiunile sale, sau cele puţin unele dintre ele, îi vor părea unui observator naiv perfect voluntare şi independente.

De fapt, omul nu e capabil nici măcar de cea mai mică acţiune independentă sau spontană. Totul în el este rezultatul influenţelor exterioare şi nimic mai mult. Omul este un proces, o staţie transformatoare de forţe. Să ne imaginăm un om lipsit de la naştere de orice impresie şi care printr-un miracol ar fi menţinut în viaţă: el nu ar fi capabil nici de cea mai mică acţiune, nici de cea mai mică mişcare. De fapt, el nu ar putea să trăiască, de vreme ce nu ar putea nici să respire, nici să se hrănească. Viaţa este o suită foarte complexă de acţiuni - respiraţie, hrană, schimb de materii, creştere de celule şi de ţesuturi, reflexe, impulsuri nervoase etc.. Pentru un om lipsit de impresii exterioare, nimic din toate astea nu ar putea exista şi, mai mult, el nu ar putea îndeplini aceste acţiuni care sunt în general considerate ca fiind voluntare şi conştiente.

Astfel, pentru ştiinţa pozitivă, omul nu este diferit de animale decât prin cea mai mare complexitate a reacţiilor sale la impresiile exterioare şi printr-un interval mai lung între impresie şi reacţie. Dar omul, ca animal, este incapabil de o acţiune independentă venită de la el, şi ceea ce poate fi numit voinţă la om nu e nimic altceva decât rezultatul dorinţelor sale.

Acesta este, în mod clar, punctul de vedere al ştiinţei. Dar foarte puţini oameni îmbrăţişează cu sinceritate şi fermitate modul acesta de a vedea lucrurile. Majoritatea, convingându-se pe ei înşişi şi asigurându-i şi pe ceilalţi că se bazează pe o viziune a lumii conform ştiinţei pozitive, adoptă în realitate un amestec de teorii; adică ei recunosc teoriile materialiste, dar până la un punct, până la un moment în care ele încep să devină prea austere şi să ofere prea puţină consolare. Pe de o parte, ei afirmă că toate procesele fizice şi psihice

ale omului nu sunt decât reflexe, şi în acelaşi timp îi recunosc o anumită conştiinţă independentă, un anumit principiu spiritual, o anume voinţă liberă.

Voinţa, din punctul de vedere al învăţăturii noastre, este o combinaţie bine definită, care derivă de la anumite calităţi special dezvoltate ce există la un om capabil să facă. Voinţa este semnul unei fiinţe cu un grad foarte ridicat de fiinţă, în comparaţie cu cel al unui om obişnuit. Doar oamenii care au o asemenea fiinţă pot face. Toţi ceilalţi nu sunt decât automate puse în mişcare de forţe exterioare, ca simplele maşini sau jucării mecanice care funcţionează atât timp cât resortul din ei se derulează şi incapabili să adauge ceva, orice ar fi, la această forţă.

Astfel, învăţătura despre care vorbesc îi recunoaşte omului mari posibilităţi, mult mai mari decât cele admise de ştiinţa pozitivă, dar ea îi refuză omului aşa cum este el astăzi orice valoare ca entitate independentă şi voluntară.

Omul, aşa cum îl cunoaştem, este o maşină. Trebuie să înţelegem bine şi să ne reprezentăm bine această idee a mecanicităţii omului, ca să îi descoperim întreaga semnificaţie şi să cântărim toate rezultatele ce decurg din ea.

În primul rând, fiecare ar trebui să îşi înţeleagă propria mecanicitate. Dar această înţelegere nu poate fi decât rezultatul unei observaţii de sine corect conduse. Cât despre observaţia de sine - nu este atât de simplă pe cât am putea crede la prima vedere. De aceea, învăţătura consideră drept fundamental studiul principiilor unei observaţii de sine corecte. Dar, înainte de a trece la studiul acestor principii, un om trebuie să ia decizia de a fi absolut sincer cu el însuşi: el nu va închide ochii la nimic, nu se va deturna de la nicio constatare, oriunde ar putea aceasta să îl ducă, nu se va da înapoi de la nicio concluzie şi nici nu se va lăsa oprit de vreun zid de restricţie prealabilă. Cel ce nu are obiceiul să gândească în acest sens va avea adesea nevoie de mult curaj ca să accepte în mod sincer rezultatele şi concluziile la care va ajunge.

Asta bulversează întregul fel de a gândi al unui om şi îl deposedează de iluziile cele mai agreabile şi mai dragi. Îşi vede mai întâi întreaga neputinţă, faţă de absolut tot, de tot ceea ce îl înconjoară. Totul îl posedă, totul îl domină. El nu posedă, el nu domină nimic. Lucrurile îl atrag sau îl resping. Toată viaţa lui nu înseamnă nimic altceva decât o supunere oarbă faţă de atracţiile şi repulsiile sale. Mai mult, dacă nu îi e teamă de concluzii, el vede că ceea ce numeşte caracterul său, gusturile sale şi obiceiurile sale s-au format, pe scurt, tot aşa cum s-au format personalitatea şi individualitatea sa.

Dar observaţia de sine a unui om, oricât de serios şi de sincer ar fi ea condusă, nu ar şti, prin ea însăşi, să îi prezinte un tablou absolut adevărat al mecanismului său interior.

Învăţătura pe care ne-o propunem aici oferă principiile generale ale structurii acestui mecanism şi, cu ajutorul observaţiei de sine, un om le poate verifica. Prima cerinţă a acestei învăţături este ca nimic să nu fie acceptat pe cuvânt. Schema construcţiei maşinii umane are doar funcţia de a-i servi ca plan pentru propria muncă, care rămâne pentru el adevăratul centru de greutate.

Conform acestei scheme, omul se naşte cu un mecanism conceput să primească tot felul de impresii. Perceperea unora din aceste impresii începe chiar înainte de naştere. În continuare, în timpul creşterii, alte aparate receptoare, din ce în ce mai numeroase, apar şi se perfecţionează.

Structura acestor aparate receptoare este aceeaşi în toate părţile mecanismului. Ea ne aduce aminte de cilindrii de ceară virgină ai unui fonograf Edison. Pe aceşti cilindri şi bobine, toate impresiile primite sunt gravate din ziua naşterii şi chiar dinainte de aceasta. Mai mult, mecanismul conţine un dispozitiv automat, datorită căruia toate impresiile nou-primite sunt legate de impresii asemănătoare, înregistrate anterior. În acelaşi timp, se face un clasament cronologic.

Astfel, fiecare impresie primită se găseşte înscrisă în mai multe locuri, pe mai mulţi cilindri. Şi pe aceşti cilindri, ea se menţine intactă. Ceea ce numim memorie este un dispozitiv foarte imperfect, cu ajutorul căruia noi nu putem dispune decât de o mică parte din rezerva noastră de impresii. Dar, odată trăite, impresiile nu dispar niciodată; ele sunt păstrate pe cilindrii pe care sunt înscrise.

Un mare număr din experienţele hipnotice făcute până acum au stabilit, prin exemple de necombătut, că omul îşi aminteşte până la cel mai mic detaliu tot ce a trăit. El îşi aminteşte cele mai mici particularităţi ale anturajului său, şi chiar feţele şi vocile oamenilor care îl înconjurau în copilărie, atunci când nu era, în aparenţă, decât o fiinţă inconştientă.

Este deci posibil, prin hipnoză, să învârţi aceşti cilindri, chiar şi pe cei care sunt ascunşi în adâncurile mecanismului. Dar se întâmplă ca cilindrii să se învârtă singuri, ca urmare a unui şoc vizibil sau ascuns, şi ca scenele, imaginile sau feţele aparent uitate de mult timp să iasă dintr-o dată la suprafaţă.

Toată viaţa psihică a omului nu este altceva decât o derulare, în faţa privirii minţii, a impresiilor înregistrate pe aceşti cilindri. Toate particularităţile concepţiei despre lume şi toate trăsăturile caracteristice ale individualităţii unui om depind de ordinea în care aceste înregistrări s-au făcut şi de calitatea cilindrilor pe care îi poartă în el.

Să presupunem că o impresie oarecare a fost primită şi înregistrată în acelaşi timp cu o alta care nu are nimic în comun cu ea, de exemplu un om aude o arie de dans foarte antrenantă în momentul unui şoc psihologic intens: nelinişte sau supărare. Acea arie va provoca mereu în el aceeaşi emoţie negativă şi invers, sentimentul de nelinişte îi va aduce aminte de această arie de dans.

Este ceea ce ştiinţa numeşte asociaţii de gânduri şi de sentimente. Dar ştiinţa nu îşi dă seama cât se împiedică omul de aceste asociaţii, fără a putea vreodată să se desprindă de ele.

Putem întrevedea acum de ce oamenii nu se pot înţelege reciproc atunci când vorbesc despre om. Pentru a vorbi chiar şi puţin despre acest subiect în mod serios, trebuie să cunoşti multe despre el, dacă nu, noţiunea de fiinţă umană devine prea vagă şi confuză. Trebuie să cunoşti bine primele principii ale mecanismului uman înainte de a putea să precizezi despre ce aspecte şi despre ce calităţi se vorbeşte. Cel care nu cunoaşte aceste principii nu va face decât să se încurce pe el însuşi şi să îi încurce şi pe alţii. O conversaţie între mai multe persoane, referitoare la om, fără a defini şi a indica despre ce om este vorba, nu va fi niciodată o conversaţie serioasă, ci o simplă serie de cuvinte lipsite de sens. Deci, dacă vrem să înţelegem ce este omul, trebuie mai întâi să recunoaştem că sunt mai multe categorii de oameni şi să înţelegem prin ce sunt ele diferite unele de altele. Pentru moment, trebuie să ne dăm seama că nu ştim.

OMUL ESTE O FIINȚĂ MULTIPLĂ

Londra, 1922

Omul este o ființă multiplă. De obicei, atunci când vorbim despre noi înșine, vorbim despre ”eu”. Spunem: ”eu” fac asta, ”eu” mă gândesc la aia, ”eu” vreau să o fac pe cealaltă. Dar este o greșeală.

Acest ”eu” nu există, sau mai degrabă sunt sute, mii de mici ”euri” în fiecare dintre noi. În noi înșine noi suntem divizați, dar noi nu putem recunoaște pluralitatea ființei noastre altfel decât prin observație și studiu. La un moment dat, este un ”eu” care acționează, în

momentul următor este un alt ”eu”. ”Eurile” din noi sunt contradictorii și de aceea noi nu funcționăm armonios.

În mod obișnuit, noi nu trăim decât cu o parte infimă din funcțiile și din forța noastră, pentru că nu ne dăm seama că suntem mașini și că nu cunoaștem natura și funcționarea mecanismului nostru.

Noi suntem mașini. Suntem guvernați în totalitate de împrejurările exterioare. Orice acțiune a noastră urmează linia minimei rezistențe la presiunile împrejurărilor exterioare.

Experimentați acest lucru: puteți să comandați emoțiilor voastre? Nu. Puteți încerca să suprimați sau să goniți o emoție cu ajutorul alteia. Dar nu puteți să le controlați. Ele sunt cele care vă controlează.

Sau vă hotărâți să faceți ceva – ”eul” dumneavoastră intelectual poate să ia decizia. Dar atunci când vine momentul să o executați, vă surprindeți poate făcând exact contrariul.

Dacă împrejurările sunt favorabile deciziei dumneavoastră, e posibil să o executați, dar dacă sunt defavorabile veți face tot ceea ce ele vă vor comanda. Nu vă controlați acțiunile. Sunteți o mașină și împrejurările exterioare vă dirijează acțiunile fără să țină cont de dorințele dumneavoastră.

Eu nu zic: *nimeni* nu-și poate controla acțiunile. Spun: *voi* nu puteți, pentru că sunteți divizați. În voi există două părți: una puternică și una slabă. Dacă forța voastră crește, slăbiciunea va crește și ea și va deveni o forță negativă, *atâta timp cât voi nu învățați să o opriți.*

Dacă am învăța să ne controlăm acțiunile, totul ar merge altfel. Când un anumit nivel de ființă este atins, putem cu adevărat să controlăm fiecare parte din noi înșine. Dar, așa cum suntem astăzi, nu putem face nici măcar ce ne-am hotărât să facem.

(În acest moment, un teosof intervine pentru a afirma că putem schimba condițiile)

Condiționarea noastră nu se schimbă niciodată. Ese mereu aceeași. Nu există schimbări adevărate, există doar modificare a împrejurărilor.

Întrebare: - Dacă un om devine mai bun, asta nu înseamnă schimbare?

Răspuns: - Un om nu înseamnă nimic pentru umanitate. Un om devine mai bun, un altul devine mai rău; și e tot același lucru.

Î: - Nu este un progres pentru un mincinos dacă devine sincer?

R: - Nu. Este același lucru. Mai întâi el minte mecanic, pentru că nu poate spune adevărul. Apoi el spune mecanic adevărul, pentru că îi este mai ușor. Adevărul și minciuna nu au valoare decât în raport cu noi înșine, dacă putem să le controlăm. Așa cum suntem, noi nu putem să fim ”morali”, pentru că suntem mecanici.

Morala este relativă – subiectivă, contradictorie și mecanică. I se potrivește ce ni se potrivește și nouă. Omul fizic, omul emoțional, omul intelectual, fiecare deține un ansamblu de principii morale corespunzătoare naturii sale.

Mașina, în fiecare om, este împărțită în trei părți fundamentale, treci centri.

Observați-vă în orice moment doriți și întrebați-vă: ”De unde vine ”eul” care lucrează în acest moment? Aparține centrului intelectual, emoțional sau motor?” Veți descoperi că e probabil foarte diferit de ceea ce vă imaginați, dar că el aparține unuia dintre cei trei centri.

Î: - Nu este un cod absolut de moralitate care ar trebui impus tuturor în același fel?

R: - Ba da. Atunci când putem folosi toate forțele care controlează centrii, vom putea fi ”morali”. Dar până atunci, atât timp cât nu folosim decât o parte din funcțiile noastre, nu putem fi ”morali”. În tot ceea ce facem, acționăm mecanic, iar mașinile nu pot fi morale.

Î: - Mi se pare o situație disperată...
R: - Corect. Este fără speranță.

Î: - Atunci cum ne putem schimba și cum ne putem folosi toate forțele?
R: - Asta este o altă problemă. Principala cauză a slăbiciunii noastre constă în incapacitatea de a ne aplica voința la cei trei centri în același timp.

Î: - Putem măcar să ne folosim voința la unul dintre centri?
R: - Cu siguranță. O facem câteodată. Ni se întâmplă chiar să fim capabili să îl controlăm pe unul dintre ei pentru un moment, cu rezultate extraordinare. *(El ne spune povestea unui prizonier care, pentru a trimite un mesaj soției sale, aruncă un cocoloș de hârtie pe o fereastră înaltă și greu de atins. Este singurul său mijloc de a-și găsi libertatea. Dacă eșuează prima dată, nu va mai avea niciodată o altă șansă. El reușește din prima aruncare, exersând un control absolut asupra centrului său fizic, datorită căruia poate să execute ceea ce în alte condiții nu ar fi fost niciodată capabil să facă.)*

Î: - Cunoașteți pe cineva care să fi atins vreodată acest plan superior de ființă?
R: - Nu v-ar servi la nimic să vă spun da sau nu. Dacă spun da, nu veți putea verifica. Și dacă spun nu, nu veți fi mai avansat. Nu este vorba de a mă crede. Vă cer să nu credeți nimic din ceea ce nu puteți verifica voi înșivă.

Î: - Dacă suntem total mecanici, cum vom putea ajunge să ne controlăm pe noi înșine? Poate o mașină să se controleze pe ea-însăși?
R: - Aveți dreptate: bineînțeles că nu. Nu putem să ne schimbăm pe noi înșine, nu putem decât să ne modificăm puțin. Dar putem fi schimbați, datorită unui ajutor venit din afară.

Conform teoriilor esoterice, umanitatea se împarte în două cercuri: un cerc mare exteior, care înglobează toate ființele umane, iar în centru un mic cerc de oameni care au fost instruiți și care înțeleg. Înstruirea reală, singura care poate schimba, nu poate veni decât din acest centru și scopul acestei învățături este de a ne pregăti să primim o asemenea instruire. Prin noi înșine nu ne putem schimba. Acest lucru nu poate veni decât din afară.

Toate religiile fac aluzie la existența unui centru comun de cunoaștere. În toate cărțile sfinte este prezentă cunoașterea. Dar oamenii nu doresc să o găsească.

Î: - Dar nu avem deja o mare cantitate de cunoștințe?
R: - Da, prea multe cunoștințe de tot felul. Cunoștințele noastre actuale sunt bazate pe percepțiile simțurilor, ca la copii. Dacă dorim să dobândim adevăratele cunoștințe, trebuie să ne schimbăm pe noi înșine. Printr-o dezvoltare a ființei noastre, putem atinge o stare mai înaltă de conștiință. Schimbarea cunoașterii vine din schimbarea ființei. Cunoașterea în sine nu înseamnă nimic. Mai întâi trebuie să dobândim ”cunoaștere de sine”. Și cu ajutorul acestei cunoașteri de sine vom învăța cum să ne schimbăm – dacă mai vrem să ne schimbăm.

Î: Și totuși, această schimbare trebuie să vină din afară?
R: Da. Când vom fi pregătiți pentru o nouă cunoaștere, ea va veni la noi.

Î: - Ne putem modifica emoțiile făcând apel la gândirea noastră?
R: - Un centru al mașinii noastre nu poate modifica un alt centru. De exemplu: La Londra, sunt iritabil, climatul mă deprimă și mă face să am o stare proastă, pe când în India sunt într-o stare foarte bună. Astfel, rațiunea îmi spune să mă duc în India, unde mă voi putea debarasa de această iritabilitate. Dimpotrivă, la Londra văd că pot lucra. Sub tropice, nu aș

putea lucra atât de bine; aş fi deci iritabil dintr-un alt motiv. Vedeți, emoția există independent de gândire și nu o puteți schimba pe una cu ajutorul celeilalte.

Î: - Ce este o stare de ființă superioară?

R: - Sunt mai multe stări de conștiință:

1) Somnul, în care mașina noastră continuă să funcționeze, dar sub o presiune foarte slabă;

2) Starea de veghe, în care ne aflăm în acest moment. Aceste două stări sunt singurele pe care le cunoaște omul obișnuit.

3) Ceea ce se numește ”conștiință de sine”. Este momentul în care omul este prezent în el însuși și în mașina sa. O întrezărim, dar numai atât. Sunt momente în care sunteți prezenți nu doar în ceea ce faceți, ci și în voi înșivă în ceea ce faceți. Vedeți în același timp ”eu” și ”aici” din ”eu sunt aici” și tot în același timp vedeți mânia și ”eul” care este mânios. Să numim asta ”amintire de sine” dacă vreți.

Acum, când sunteți pe deplin și continuu conștienți de ”eu” și de ceea ce face și despre care ”eu” este vorba, deveniți conștient de dumneavoastră înșivă. Conștiința de sine este a 3-a stare.

Î: - Nu e mai uşor când eşti pasiv?

R: - Da, dar este inutil. Trebuie să vă observați mașina în timp ce muncește.

Există stări dincolo de a treia stare de conștiință, dar nu este necesar să vorbim despre ele acum. Doar omul care a atins cea mai înaltă stare de ființă este un om complet. Ceilalți nu sunt decât fracțiuni de oameni.

Ajutorul exterior necesar va veni fie de la maeștri, fie de la învățătura despre care vorbesc.

Punctele de plecare ale observării de sine sunt:

1) Că nu suntem ”unul”;
2) Că nu avem control asupra noastră înșine: nu ne controlăm mecanismul;
3) Că nu ne aducem aminte de noi înșine. Dacă spun ”Eu citesc o carte” și nu știu că ”eu” fac asta în momentul respectiv, e un lucru. Dar dacă sunt conștient că ”eu” citesc, asta este amintire de sine.

Î: - Asta nu te face cinic?

R: - Cu siguranță. Dacă vă mulțumiți să vedeți că toți oamenii sunt mașini, veți deveni pur și simplu cinic. Dar dacă continuați lucrul, veți înceta de a mai fi cinic.

Î: - De ce?

R: - Pentru că veți avea de făcut o alegere, să hotărâți ce vreți să deveniți; sau pe deplin mecanic, sau pe deplin conștient. Acolo se află răscrucea despre care vorbesc toate învățăturile tradiționale.

Î: - Nu există alte căi de a ajunge la scopul nostru?

R: - În Anglia nu. În Orient, e altceva. Există metode diferite pentru oameni de tipuri diferite. Dar trebuie să găsiți un maestru.

Doar dumneavoastră puteți decide ce vreți să faceți. Întrebați-vă, în străfundul inimii, ce vă doriți cel mai mult și dacă sunteți capabil de asta, veți ști ce să faceți.

Gândiți-vă bine, și apoi mergeți mai departe.

DEZVOLTAREA UNILATERALĂ A OMULUI

(Paris, august 1922)

În fiecare din voi, una din ”mașinile interioare” din care sunteți formați este mai dezvoltată decât celelalte. Aceste mașini nu au nicio legătură între ele. Poate fi numit om fără ghilimele doar cel la care cele trei mașini sunt dezvoltate în mod egal.

O dezvoltare unilaterală nu poate fi decât dăunătoare. Un om poate avea o anumită știință, el poate ști tot ce trebuie să facă... ceea ce știe îi va fi inutil și riscă să devină periculos.

Fiecare dintre voi este deformat. Cel care are doar personalitatea dezvoltată este un infirm. El nu poate fi numit sub nicio formă un om împlinit: el este sfertul, treimea dintr-un om.

Se pot spune atât de multe despre un om în care doar esența este dezvoltată sau care are doar mușchii dezvoltați. Nu poate fi numit un om ”împlinit” nici cel a cărui personalitate, mai mult sau mai puțin dezvoltată, este asociată cu un corp, destul de bine dezvoltat și el, în timp ce esența lui rămâne total atrofiată.

Pe scurt, un om la care s-au dezvoltat doar două din trei mașini nu poate fi numit om.

Omul a cărui dezvoltare rămâne unilaterală simte mai multe dorințe într-o sferă dată, dorințe pe care el nu poate să și le satisfacă și la care, în același timp, nu poate să renunțe. Viața sa devine mizerabilă. Pentru a desemna această stare făcută din dorințe sterile, pe jumătate satisfăcute, nu pot să găsesc un termen mai bun decât cel de ”masturbare”.

Din punct de vedere al dezvoltării armonioase ideale, acest om unilateral este o nulitate.

Receptarea impresiilor exterioare depinde de ritmul stimulilor exteriori și de ritmul funcționării simțurilor. O receptare efectivă a impresiilor nu este posibilă decât dacă aceste ritmuri corespund între ele.

Dacă voi, sau eu, am avea de pronunțat două cuvinte, unul dintre acestea ar căpăta o semnificație specială, iar celălalt una diferită. Fiecare dintre cuvintele mele are un ritm precis. Din douăsprezece cuvinte pronunțate de mine, unii dintre ascultătorii mei vor primi, să zicem, trei cu corpul, șapte cu pesonalitatea și două cu esența. De vreme ce mașinile nu sunt legate între ele, fiecare dintre ele nu va înregistra decât o parte din ceea ce îi va fi fost zis. Și când ascultătorul va încerca să își amintească totul, impresia de ansamblu va fi pierdută și nu va putea fi refăcută.

Așa se întâmplă de fiecare dată când un om vrea să comunice ceva altuia. Dată fiind absența legăturii între mașini, el nu poate exprima decât o parte din el însuși.

Fiecare ființă umană vrea ceva, dar mai întâi trebuie să descopere și să verifice tot ceea ce este fals sau ce lipsește în ea, și trebuie să aibă mereu în minte că un om nu poate niciodată să fie un om atâta timp cât nu are în el ritmurile corecte.

Să luăm receptarea sunetului. Un sunet atinge simultan aparatele receptoare a trei mașini. Dar, din cauza diferențelor de ritm, doar una dintre ele are timp să primească impresia, căci facultatea de receptare a celorlalte mașini este mai puțin rapidă. Dacă omul aude sunetul cu gândirea și dacă este prea lent ca să îl transmită corpului, căruia acest sunet i-a fost destinat, sunetul următor, destinat tot corpului, îl va goni complet pe primul și rezultatul căutat nu va fi obținut.

Dacă un om se hotărăște să facă ceva, de exemplu să lovească un obiect sau să lovească pe cineva și dacă la momentul dorit corpul nu execută această decizie – pentru că nu a fost destul de rapid ca să o primească la timp – forța loviturii va fi mult mai slabă, sau chiar lovitura nu va fi executată deloc. La fel ca și percepțiile sale, manifestările omului nu pot fi niciodată întregi.

Tristețea, bucuria, foamea, frigul, pofta și toate celelalte sentimente și senzații nu sunt trăite decât de o parte din ființa omului obișnuit, în loc de a fi trăite pe deplin, de totalitatea sa.

PRIMELE CONTACTE

New York, 13 februarie 1924

Întrebare: Care este metoda institutului?

Răspuns: Este o metodă subiectivă, adică ține cont de particularitățile individuale ale fiecăruia. Nu există decât o singură regulă generală, aplicată tuturor: *observația.* Fiecare are nevoie de ea. Și asta nu pentru a schimba, ci pentru a se vedea pe sine. Orice om are propriile sale particularități și propriile sale obiceiuri, pe care în general nu le vede. El trebuie să le vadă. Va descoperi multe ”Americi”. Fiecare fapt mărunt are o cauză specifică. Atunci când veți fi adunat material despre voi înșivă, va fi foarte posibil să vorbiți – pentru moment, ceea ce spunem este teoretic.

Dacă balanța înclină într-o parte, trebuie să restabilim echilibru, într-un fel sau altul.

Încercând să ne observăm, ne exersăm concentrarea, ceea ce poate fi chiar foarte util în viața obișnuită.

Î: Care este rolul suferinței în dezvoltarea de sine?

R: Există două tipuri de suferință: conștientă și inconștientă. Doar un idiot suferă inconștient.

În viață, există două râuri, două direcții. În prima, legea se referă la râul însuși, nu la picăturile de apă. Noi suntem aceste picături. O picătură este când la suprafață, când la fund. Sunferința depinde de poziția în care ea se găsește. În acest râu, suferința este complet inutilă, pentru că este accidentală și inconștientă.

Paralel cu acest râu, există un altul. Picătura din primul râu are posibilitatea de a trece în al doilea. În acesta există un alt fel de suferință: astăzi, picătura suferă pentru că ieri nu a suferit suficient. Aici are un rol legea retribuției. Picătura poate să sufere și înainte. Mai devreme sau mai târziu totul trebuie plătit. Pentru cosmos, timpul nu există. Suferința poate fi voluntară; putem suferi pentru ieri, și pentru a-l pregăti pe mâine. Sau putem suferi pur și simplu pentru că ne simțim nefericiți.

Doar suferința voluntară are valoare.

Î: Hristos era un Maestru care se pregătise la o școală sau era un geniu accidental?

R: Fără cunoaștere, nu ar fi putut fi ceea ce a fost, nici să facă ceea ce a făcut. E sigur că acolo unde era el exista cunoaștere.

Î: Dacă nu suntem decât mașini, care este sensul religiei?

R: Pentru unii, religia este o lege, un ghid, o direcție. Pentru alții, este un jandarm.

Î: Ce vrea să spună această afirmație auzită la o conferință recentă, cum că Pământul este viu?

R: Nu doar noi suntem vii. Dacă o parte este vie, totul este viu. Universul este ca un lanț și Pământul este o za a acestui lanț. Acolo unde există mișcare, există viață.

Î: Nu s-a spus că cel care nu moare nu poate să se nască ?

R: Toate religiile vorbesc despre o moarte care trebuie să aibă loc în timpul vieții noastre pe pământ. Această viață trebuie să preceadă renașterea. Dar ce trebuie să moară? O încredere falsă în propria cunoaștere, dragostea de sine și egoismul. Egoismul nostru trebuie spart. Dar trebuie să ne dăm seama că suntem mașini foarte complicate și că acest proces de aneantizare reprezintă în mod necesar o sarcină lungă și dificilă. Înainte ca o creștere reală să fie posibilă, personalitatea noastră trebuie să moară.

Î: Hristos preda dansuri?

R: Nu am fost acolo ca să văd. Trebuie făcută deosebirea între ”dansuri” și ”gimnastică” – sunt lucruri diferite. Nu știm dacă discipolii săi dansau, dar ceea ce știm este că acolo unde Hristos și-a primit educația era predată ”gimnastica sacră”.

Î: Se poate găsi vreo valoare în ceremoniile și ritualurile catolice?

R: Nu am studiat ritualul catolic, dar cunosc bine ritualurile Bisericii grecești, și acolo, dincolo de orice formă și ceremonial, există un sens real. Orice ceremonie, în măsura în care continuă să fie practicată fără modificare, își păstrează valoarea. Ritualurile, ca și dansurile străvechi, erau un ghid, o carte în care era scris adevărul. Dar, pentru a-l înțelege, trebuie să ai cheia.

Și vechile dansuri populare au un sens, există printre ele unele care cuprind chiar rețete de făcut dulceață.

O ceremonie este o carte în care au fost înscrise multe lucruri. Cel care înțelege, poate să o citească. O ceremonie are, adesea, mai mult conținut decât o sută de cărți. În viață totul se schimbă, dar obiceiurile și ceremoniile rămân.

Î: Există reîncarnarea sufletului?

R: Sufletul este un lux. Nimeni nu s-a născut încă cu un suflet pe deplin dezvoltat. Înainte de a vorbi despre reîncarnare, trebuie să știm despre ce om vorbim, despre ce suflet și despre ce reîncarnare. Un suflet se poate dezintegra imediat după moarte sau acest lucru îi poate lua un anumit timp. De exemplu, un suflet se poate cristaliza în limitele Pământului și să rămână acolo, dar nu poate fi cristalizat pentru Soare.

Î: Femeile pot munci la fel de bine ca și bărbații?

R: La bărbați și la femei, părțile cele mai dezvoltate nu sunt aceleași. La bărbați, aceasta va fi latura intelectuală, pe care o vom numi A; la femei, emoția, sau B. Munca la Institut va aduce câteodată avantaje laturii A, caz în care va fi foarte dificil pentru B; în alte momente va fi avantajată latura B și va fi mai dificil pentru A. Dar, pentru o înțelegere reală, esențialul este fuziunea dintre A și B; ea va produce o forță pe care noi o vom numi C.

Da, șansele sunt egale pentru bărbați și pentru femei.

OBSERVARE DE SINE

New York, 13 martie 1924

Observarea de sine este foarte dificilă. Cu cât veți încerca mai mult, cu atât vă veți da mai mult seama de asta.

Pentru moment, trebuie să exersați acest lucru, nu în vederea unui rezultat, ci pentru a înțelege că nu puteți să vă observați. Până aici v-ați imaginat că vedeți și vă cunoașteți.

Vorbesc de observare de sine obiectivă. În mod obiectiv, nu sunteți capabil să vă vedeți, nici măcar pentru un minut, pentru că este vorba de o funcție diferită. Funcția maestrului.

Dacă credeți că puteți să vă observați timp de cinci minute, este fals, fie douăzeci de minute, fie un minut, e totuna. Dacă constatați pur și simplu că nu puteți să vă observați, aveți dreptate. Scopul vostru este să ajungeți la acest lucru.

Pentru a atinge acest scop, trebuie să încercați iar și iar. Dacă încercați, rezultatul nu va fi observarea de sine în sensul deplin al cuvântului, ci chiar faptul de a încerca să vă întăriți atenția. Veți învăța să vă concentrați mai bine. Toate astea vă vor folosi mai târziu. Doar mai târziu veți putea să începeți să vă aduceți aminte de voi înșivă cu adevărat.

Astăzi, nu aveți decât o atenție parțială, care vine de exemplu de la corp sau de la sentiment.

Dacă veți munci în mod conștient, vă veți aduce aminte de voi înșivă, nu mai mult, ci mai puțin, pentru că amintirea de sine este din ce în ce mai exigentă. Nu este atât de ușor, atât de accesibil.

Exercițiul de observare de sine este suficient pentru câțiva ani. Nu încercați nimic altceva. Dacă veți munci în mod conștient, veți vedea de ce anume aveți nevoie.

CUM SĂ DOBÂNDEȘTI ATENȚIE

New York, 9 decembrie 1930

Întrebare: Cum putem dobândi atenție?

Răspuns: Nimeni nu are atenție. Scopul este de a o dobândi. Observarea de sine nu este posibilă decât dacă suntem capabili de atenție. Începeți cu lucrurile mici.

Î: Cu ce lucruri mici putem începe? Ce trebuie să facem?

R: Permanența voastră agitație nervoasă îl fac pe fiecare să simtă, în mod conștient sau inconștient, că nu aveți nicio autoritate, că sunteți un biet individ. Frământându-vă fără încetare, cum faceți acum, nu puteți fi cineva. Primul lucru pe care îl aveți de făcut pentru voi este să opriți această agitație. Acesta să fie scopul vostru, Dumnezeul vostru! Cereți chiar familiei voastre să vă ajute. După aceea, veți putea dobândi, poate, atenție. Iată un exemplu a ceea ce eu vreau să spun: a face.

Alt exemplu: cel care are ambiția de a deveni un pianist nu poate învăța decât încetul cu încetul. Dacă vreți să cântați melodii, fără a fi exersat înainte, nu veți putea niciodată să cântați melodii adevărate. Ceea ce veți cânta va fi o cacofonie penibil de ascultat, care va face să fiți detestat. La fel este și în domeniul psihologic: pentru a obține orice, este nevoie de o practică îndelungată.

Încercați mai întâi să îndepliniți toate aceste lucruri mici. Dacă începeți imediat cu lucruri mari, nu veți deveni niciodată nimic; manifestările voastre vor avea și ele efecte cacofonice și vă vor face să fiți detestați.

- Ce trebuie să fac?

- Sunt două feluri de a face – unul automat, altul pentru un scop. Luați un lucru mic, pe care nu sunteți capabil să îl faceți, și faceți din el scopul vostru, dumnezeul vostru. Nu lăsați nimic să se interpună. Acesta să fie singurul vostru scop. Atunci, dacă veți reuși, îmi va fi posibil să vă dau o sarcină mai mare. Acum aveți ochii mai mari decât burta. Vreți lucruri prea mari; nu veți putea niciodată să le faceți. Este o poftă anormală, care vă distrage de la lucrurile mici, pe care ați fi capabili să le faceți. Distrugeți această poftă, uitați lucrurile mari. Stabiliți-vă ca scop să învingeți un mic obicei.

- Cred că cel mai mare defect al meu este că vorbesc prea mult. Nu ar fi o sarcină bună să încerc să vorbesc mai puțin?

- Pentru dumneavoastră, este un scop foarte bun. Stricați totul cu pălăvrăgeala. Asta dăunează chiar și afacerilor dumneavoastră. Când vorbiți prea mult, vorbele nu au nicio greutate. Încercați să treceți peste asta. Dacă veți reuși, tot felul de beneficii vor veni spre dumneavoastră. Cu siguranță, este un scop foarte bun. Dar aceste este un lucru mare, nu unul mic. Vă promit că, dacă reușiți asta, chiar dacă nu voi fi aici, eu voi ști și vă voi trimite ajutor ca să știți care este pasul următor.

- Ar fi o sarcină bună să suport manifestările celorlalți?

- Să suporți manifestările celorlalți este un lucru mare. Poate cel mai mare, pentru un om. Doar omul împlinit este capabil de asta. Începeți prin a lua ca scop capacitatea de a suporta *o* manifestare a cuiva pe care nu puteți să îl suportați astăzi fără să fiți exasperat.

Dacă ”vrei”, ”poți”. Fără să vrei, nu vei putea niciodată. A vrea este lucru cel mai puternic din lume. Totul se obține cu o voință conștientă.

- Îmi aduc mereu aminte de scopul meu, dar nu am energia de a face ceea ce simt că trebuie făcut.

- Omul nu are energie pentru a-și atinge scopurile pe care și le-a fixat pentru că toată forța sa, acumulată noaptea, în timpul stării pasive, este risipită în manifestări negative, care sunt manifestări automate, spre deosebire de manifestările pozitive, voluntare.

Pentru aceia dintre voi care sunt deja capabili să își amintească în mod automat de scopul lor, dar care nu au forța să îl îndeplinească: așezați-vă, singuri, timp de cel puțin o oră; relaxați-vă toți mușchii; permiteți-le asociațiilor mentale să se desfășoare, dar fără să vă lăsați absorbit de ele. Spuneți-le: dacă mă lăsați să fac acum ce vreau, mai târziu vă voi da ceea ce doriți”. Priviți-vă asociațiile ca și cum ele ar aparține altcuiva, în așa fel încât să nu vă identificați cu ele.

După o oră, luați o foaie de hârtie și scrieți-vă scopul. Faceți din această hârtie dumnezeul vostru. În afară de ea, nu există nimic. Scoateți-o din buzunar și citiți-o în mod constant, în fiecare zi. În acest fel, el va deveni o parte din voi înșivă. Mai întâi în mod teoretic, apoi în mod real.

Pentru a obține energie, practicați exercițiul care constă în a sta așezați în mod liniștit, cu toți mușchii relaxați, ca și morți. Și doar când totul va fi calm în voi, după o oră, luați o

decizie. Nu lăsați asociațiile să vă absoarbă. A-ți fixa un scop voluntar și a-l atinge, dă magnetism și capacitatea de ”a face”.

- Ce este magnetismul?

- Un răspuns adevărat la această întrebare ar putea fi dat într-un grup adevărat. Să spunem că omul are în el două substanțe: substanța elementelor active ale corpului fizic și substanța provenită din elementele active ale ale materiei astrale.

Amândouă, combinându-se, formează o a treia substanță. Această substanță compusă se adună, pe de o parte, în anumite părți ale omului, și, pe de altă parte, formează o atmosferă în jurul lui, asemănătoare cu cea din jurul unei planete.

Atmosfera unei planete primește sau pierde în mod continuu substanțe, sub acțiunea altor planete. Omul este înconjurat de alți oameni, așa cum planetele sunt înconjurate de alte planete. Atunci când, în anumite limite, două atmosfere se întâlnesc, și când aceste atmosfere sunt ”în simpatie”, se stabilește între ele o relație care dă rezultate conforme legilor. Ceva circulă. Cantitatea de atmosferă rămâne aceeași, dar calitatea se schimbă. Omul își poate controla atmosfera.

Este ca și la electricitate: există pozitiv și negativ. Unul sau celălalt poate fi mărit și făcut să se scurgă ca un curent. Orice lucru are o electricitate pozitivă și una negativă. În om, dorințele și non-dorințele pot fi pozitive și negative. Materia astrală se opune întotdeauna materiei fizice.

Pe timpuri, preoții erau capabili să vindece bolile prin binecuvântare. Unii preoți își puneau mâinile pe bolnav. Alții puteau vindeca de la mică distanță, iar alții și de la o distanță mai mare. Un preot era un om care avea ”substanțe compuse” și putea să le folosească pentru a-i vindeca pe ceilalți. Un preot era un ”magnetizator”. Bolnavii erau lipsiți de substanțe compuse, de magnetism și de viață.

Aceste substanțe compuse pot fi văzute dacă sunt concentrate. O aură, un halou este un lucru real și care a putut câteodată să fie văzut în locurile sfinte sau în biserici.

Mesmer a redescoperit folosirea acestei substanțe. Pentru a fi capabil să o folosești, trebuie mai întâi să o dobândești.

Așa se întâmplă și cu atenția.

Atenția nu se dobândește decât prin lucru conștient și prin suferință voluntară, prin mici acțiuni făcute voluntar.

Faceți dintr-un scop mic dumnezeul vostru, aceasta vă va face să dobândiți magnetism. Magnetismul, ca și electricitatea, poate fi concentrat și transformat în curent.

VIAȚA INTERIOARĂ ȘI VIAȚA EXTERIOARĂ

(New York, 22 februarie 1924)

Aveți mare nevoie de un anumit exercițiu, atât pentru a continua să munciți, cât și pentru a vă înfrunta viața exterioară.

Noi avem două vieți, o viață interioară și o viață exterioară, și, prin urmare, avem două feluri de considerație. ”Considerăm” în mod constant.

Ea mă privește. În interior, simt antipatie pentru ea. Ea mă irită, dar în exterior sunt politicos. Sunt forțat să fiu politicos, de vreme ce am nevoie de ea. În interior, sunt ceea ce sunt, dar în exterior mă arăt diferit. Asta este considerația exterioară. Acum, ea spune că sunt un imbecil. Asta mă infurie. Faptul că sunt furios este un rezultat, dar ceea ce se petrece în mine este considerația interioară.

Considerația interioară și considerația exterioară sunt diferite. Trebuie să învățăm să fim capabili să controlăm separat cele două feluri de considerație: cea interioară și cea exterioară. Vrem să schimbăm nu doar interiorul, ci și exteriorul.

Ieri, când mi-a aruncat o privire ostilă, am fost iritat. Dar astăzi înțeleg că, dacă ea m-a privit astfel, a făcut-o poate pentru că este proastă sau pentru că a auzit spunându-se sau a aflat ceva despre mine. Și astăzi, vreau să rămân calm. Ea este o sclavă și în interior eu nu ar trebui să fiu mânios pe ea. Începând de astăzi, vreau să fiu calm în interior.

În exterior, astăzi vreau să fiu politicos, dar dacă este necesar pot avea aerul că sunt mânios. În exterior, este vorba de a face ceea ce este mai bine pentru ea și pentru mine. Trebuie să consideri, dar considerația interioră și considerația exterioară trebuie să fie diferite.

La omul obișnuit, atitudinea exterioară rezultă din atitudinea interioară. Dacă o simt politicoasă, atunci sunt politicos. Dar aceste atitudini ar trebui să fie separate.

În interior, trebuie să fim liberi de considerație; dimpotrivă, în exterior trebuie să mergem mult mai departe decât am făcut-o până în prezent. Dar omul obișnuit este la mila mișcărilor sale interioare.

Bineînțeles, când vorbim de schimbare, vorbim de necesitatea unei schimbări interioare. În exterior, dacă totul se petrece bine, nu e nevoie de schimbare. Dacă nu se petrece totul bine, poate nu mai e nevoie de schimbare, pentru că, cine știe, este o originalitate ca oricare alta. Indispensabil este să te schimbi în interior.

Până în prezent, nu am schimbat nimic. Începând de astăzi, noi vrem să schimbăm. Dar cum să schimbăm? Mai întâi, trebuie să despărțim, apoi să triem, apoi să aruncăm ceea ce este inutil și să construim ceva nou. Sunt multe bune și multe rele în om. Dacă aruncăm totul, mai târziu va trebui să reconstituim un material.

Dacă un om are lipsuri pe plan exterior, va trebui să le umple. Dacă nu are educație, va trebui să dobândească una... Dar asta în ceea ce privește viața.

Lucrul, el nu are nevoie de nimic exteior. Nu are nevoie decât de ceea ce este interior. În exterior, trebuie să jucăm un rol în toate domeniile – în exterior, omul trebuie să fie un actor, dacă nu, el nu răspunde la cerințele vieții. Unui om îi place ceva, altuia, altceva; dacă vreți să fiți prietenul celor doi și dacă vă comportați cu ei într-un fel care place unuia dintre ei, asta nu îi va plăcea celuilalt - și invers. Trebuie să vă comportați cu fiecare dintre ei în felul în care îi place lui. Atunci, viața va fi mult mai ușoară.

Dar în interior, asta trebuie să fie diferit.

De fapt, în vremea noastră, fiecare din noi consideră într-un mod total mecanic. Reacționăm la tot ce ne afectează din exterior. Ascultăm ordinele... Ea e cumsecade, eu sunt cumsecade; ea este rea, eu sunt rău. Sunt așa cum vrea ea să fiu, sunt o marionetă. Dar și ea

este o marionetă mecanică. Și ea ascultă în mod mecanic de ordine și face ceea ce un altul vrea ca ea să facă.

Trebuie să încetăm să reacționăm în interior. Dacă cineva este bădăran cu noi, nu trebuie să reacționăm în interior. Cel care va reuși asta, va fi liber. Este foarte dificil.

Omul este un atelaj[2]. Calul care este în noi ascultă de ordinele exterioare. Și gândirea noastră este prea slabă pentru a acționa în noi: chiar dacă gândirea dă ordinul de a se opri, în interior nimic nu se va opri.

Noi nu ne educăm nimic altceva decât gândirea. Noi știm cum să ne purtăm cu asta și cu cealaltă. ”Bună ziua!”. ”Ce mai faceți?”. Dar numai vizitiul știe. Aplecat pe scaunul său, el a citit tot ce i-a căzut în mână în legătură cu acest subiect. Calul, el, nu a primit nicio educație. Nu știe nici măcar alfabetul, nu cunoaște nicio limbă, nu a mers niciodată la școală. Și totuși și el ar fi putut să învețe – dar l-am uitat complet... Astfel, el a crescut ca un orfan abandonat. El nu cunoaște decât două cuvinte: ”dreapta” și ”stânga”.

Ceea ce am spus despre schimbarea interioară se referă doar la necesitatea unei schimbări la cal. Dacă se schimbă calul, ne putem schimba și noi, chiar și în exterior. Dacă nu se schimbă calul, totul va rămâne la fel, chiar dacă ne petrecem o sută de ani studiind.

Este ușor să te hotărăști să te schimbi stând așezat liniștit în cameră. Dar, din momentul în care întâlniți pe cineva, calul începe să dea din picioare.

În interiorul nostru, avem un cal. Calul trebuie să se schimbe.

Dacă cineva crede că studiul de sine îl va ajuta și va deveni capabil să se schimbe, se înșeală complet. Chiar dacă ar citi toate cărțile, ar studia timp de secole, ar avea toată cunoașterea, ar sonda toate misterele, asta nu i-ar servi la nimic.

Pentru că toate aceste cunoștințe nu aparțin decât vizitiului. Și vizitiul, în ciuda cunoștințelor sale, nu poate să tragă mașina fără cal – este prea grea.

Înainte de toate, trebuie să vă dați seama că nu sunteți voi înșivă. Puteți fi siguri de asta, credeți-mă. Sunteți calul. Dacă doriți să munciți, trebuie să începeți prin a-l învăța pe cal un limbaj cu ajutorul căruia să puteți să îi vorbiți, să îi spuneți ceea ce știți și să îi arătați necesitatea, de exemplu, de a schimba dispoziția. Dacă reușiți asta, și calul, la rândul său, cu ajutorul vostru, va începe să învețe.

Dar schimbarea nu este posibilă decât în interior.

Cât despre mașină, existența ei a fost complet uitată. Totuși, și ea constituie o parte, și o parte importantă a atelajului. Ea are propria sa viață, care este chiar baza vieții noastre. Ea are o psihologie proprie. Și ea gândește, și ei îi este foame, are dorințe, participă la sarcina comună. Și ea ar fi trebuit educată, trimisă la școală, dar nici părinții, nici nimeni altcineva nu s-a îngrijit de asta. Doar vizitiul a fost instruit. El cunoaște limbi, el știe unde se găsește cutare sau cutare stradă. Dar singur, el nu este capabil să se ducă acolo.

La origine, mașina noastră a fost fabricată pentru un anumit tip de oraș; toate părțile mecanicii sale erau concepute pentru a se adapta rețelei de drumuri. Mașina are multe rotițe. Ideea era ca denivelările să distribuie uleiul lubrifiant într-un mod uniform și acesta să ungă rotițele. Dar totul fusese calculat pentru un tip de oraș în care străzile nu sunt prea plane. Între timp, orașul s-a schimbat, dar modelul mașinii a rămas același.

Ea fusese construită pentru transportul bagajelor, dar astăzi transportă pasageri. Și ea circulă de-a lungul unicului și mereu aceluiași drum, marile bulevarde. Din cauză că nu sunt folosite, unele piese au ruginit. Dacă , la un moment dat, ea trebuie să o ia pe alt drum, imediat face pană și, prin urmare, se impune o revizie mai mult sau mai puțin importantă. După care, ea poate să mai circule de bine de rău pe marile bulevarde, dar pentru a merge pe o altă stradă ar trebui mai întâi transformată.

---

[2] Cf. *Povestirile lui Belzebuth către nepotul său,* vol III. (N.tr.f.)

Fiecare mașină are un anumit *momentum* care îi este propriu, dar într-un anumit sens am putea spune că mașina noastră l-a pierdut. Și ea nu poate munci fără *momentum.*

Mai mult, calul poate să tragă, să zicem, doar cincizeci de kilograme, în timp ce mașina poate să ducă o sută de kilograme. Astfel încât, chiar dacă ei vor, nu pot munci împreună.

Anumite vehicule sunt atât de stricate încât nu se mai poate face nimic. Nu rămâne decât să fie vândute. Altele mai pot fi reparate. Dar asta cere mult timp, căci unele piese sunt foarte deteriorate. Părțile mecanice trebuie să fie demontate, toate piesele metalice trebuie puse în petrol, curățate, apoi remontate.

Unele dintre ele vor fi înlocuite. Anumite piese sunt ieftine și pot fi cumpărate, dar pentru altele, prețul este prea ridicat. Câteodată e mai ieftin să cumperi o mașină nouă decât să o repari pe cea veche.

Este foarte probabil ca toți cei care sunt aici să nu dorească și să nu poată dori decât cu o singură parte din ei înșiși. Încă o dată, vizitiul este cel care dorește, pentru că el a citit ceva, a înțeles ceva. El are multă imaginație, el zboară până la lună în visele sale.

Îți repet, cei care se cred capabili să acționeze asupra lor înșiși fac o mare greșeală. Să schimbi ceva în interior este foarte greu. Vizitiul este cel care știe ceea ce știți. Tot ce știți nu este decât manipulare.

O adevărată schimbare este foarte grea, mai grea decât a găsi un milion de dolari pe stradă.

Î: De ce calul nu a fost educat?

R: Bunicul și bunica au uitat încetul cu încetul, și toți apropiații au uitat. Educația cere timp, cere suferință: viața devine mai puțin liniștită. Mai întâi, nu l-au educat din cauza lenei. Mai târziu, nici nu s-au mai gândit la asta.

Și aici intervine Legea lui Trei. Între principiile lui pozitiv și negativ trebuie să existe tensiune, suferință. Suferința conduce al treilea principiu. Este de o sută de ori mai ușor să fii pasiv, astfel încât suferința și rezultatul să se producă atunci în exterior, și nu în interiorul nostru.

Rezultatul interior nu apare decât atunci când totul se petrece în interiorul vostru.

Și în exterior, suntem ”activi” sau ”pasivi”. Timp de o oră, suntem activi. În timpul alteia, suntem pasivi. Când suntem ”activi”, energia este cheltuită; când suntem ”pasivi”, ne odihnim.

Dar, când totul se petrece în interiorul vostru, nu vă puteți odihni. Legea acționează permanent. Chiar dacă nu suferiți, nu sunteți liniștiți.

Orice om detesta să sufere, orice om dorește să fie liniștit. Fiecare alege ceea ce îi este mai ușor, ceea ce îl deranjează mai puțin, fiecare încearcă să nu se gândească prea mult.

Încetul cu încetul, bunicul și bunica noastră au prins gustul odihnei. În fiecare zi, puțin mai mult. În prima zi, cinci minute, ziua următoare zece minute, și așa mai departe. În curând, și-au petrecut jumătate din timpul lor odihnindu-se. Și legea este în așa fel încât, dacă un lucru crește cu o unitate, un altul se micșorează în aceeași măsură. Căci celui ce are, i se va da. Iar celui ce nu are, i se va lua.

Treptat, bunicul și bunica noastră au uitat să se gândească la educația calului. Și acum, nimeni nu își mai aduce aminte de el.

Î: Cum se realizează o schimbare interioară?

R: Sfatul meu: ceea ce am spus despre considerație. Trebuie să începeți prin a-l învăța pe cal un nou limbaj; a-l pregăti pentru dorința de schimbare.

Mașina și calul sunt legați. Calul și vizitiul, și ei sunt legați; ei sunt legați prin hățuri. Calul cunoaște două cuvinte: ”dreapta” și ”stânga”. Câteodată, vizitiul este în imposibilitatea

de a da ordine calului, pentru că hățurile au proprietatea fie de a se strânge, fie de a se lungi. Ele nu sunt făcute din piele. Când hățurile noastre se lungesc, vizitiul nu poate controla calul. Calul nu cunoaște decât limbajul hățurilor. Vizitiul poate să strige mult și bine, cu toate forțele: ”La dreapta, canalie!”, calul nu se mișcă. Dacă vizitiul trage de hățuri, calul înțelege. Poate că și calul cunoaște un limbaj, dar nu este cel al vizitiului. Poate e vorba de arabă...

O situație identică există între cal, mașină și hulube. Asta cere o nouă explicație.

Avem în noi un fel de magnetism. Acesta nu are doar o substanță, ci mai multe. El se formează în noi autunci când mașina muncește și contribuie într-o măsură importantă la constituția noastră.

Când am vorbit de hrană, nu am vorbit decât de o singură octavă. Dar aici, este vorba de trei octave. O octavă produce o substanță, iar celelalte, substanțe diferite. Când mașina muncește mecanic, prima substanță este produsă. Când muncim subconștient, o altă substanță este produsă. Dacă nu există nicio muncă subconștientă, această substanță nu este produsă. Și când muncim conștient, o a treia substanță este produsă.

Să examinăm aceste trei substanțe. Prima corespunde hulubelor, a doua hățurilor, a treia substanței care permite vizitiului să audă vocea stăpânului. Știți că sunetul nu se propagă în vid. O anumită substanță trebuie să se găsească acolo.

Trebuie să înțelegem diferența între pasagerul ocazional și stăpânul mașinii. ”Eu” este stăpânul – dacă avem un ”Eu”. Dacă nu avem unul, există întotdeauna cineva în mașină pentru a da ordine vizitiului. Între pasageri și vizitiu există o substanță care permite vizitiului să înțeleagă. Ca această substanță să fie acolo sau nu, depinde de anumiți factori accidentali. Ea poate fi absentă. Dacă substanța este acolo, pasagerul poate să dea ordine vizitiului, dar vizitiul poate nu va fi în măsură să comande calului – câtdeodată el va putea, câteodată nu va putea. Această substanță este rezultatul mai multor lucruri. Astăzi nu puteți, mâine veți putea. Totul depinde de substanța care este acolo.

Una din aceste substanțe se formează când suferim. Suferim din momentul în care încetăm de a mai fi în mod mecanic liniștiți. Există diferite feluri de a suferi.

De exemplu, am chef să vă povestesc ceva, dar am sentimentul că e mai bine să nu spun nimic. O latură a mea dorește să vă povestească, alta dorește să păstreze liniștea. Conflictul produce o substanță. Treptat, această substanță se acumulează într-un loc determinat.

Î: Ce este inspirația?

R: Inspirația este o asociere. Este lucrul unui singur centru. Inspirația nu valorează mult, fiți siguri de asta.

De fiecare dată când există un element activ, există și un element pasiv. Dacă credeți în Dumnezeu, credeți și în diavol. Asta este fără importanță. Că sunteți bun sau rău – asta n-are nicio valoare. Ceea ce are valoare, este conflictul între două opoziții.

Doar conflictul, contradicția, pot produce un rezultat. Dar o mare acumulare de substanțe este necesară înainte ca ceva nou să se poată manifesta.

În orice moment, poate avea loc un conflict în voi, dar nu îl vedeți. Nu credeți ceea ce spun decât în momentul în care începeți să priviți în voi înșivă – atunci veți vedea. Dacă încercați să faceți ceva ce nu vreți să faceți, veți suferi. Dacă doriți să faceți ceva și nu o faceți, tot veți suferi.

Ce importanță are dacă ceea ce vă place e bine sau rău? Binele este un concept relativ. Doar atunci când începeți să munciți, binele și răul vostru încep într-adevăr să existe.

Î: Conflinctul între două dorințe duce la suferință. Dar există o suferință care duce la casa de nebuni...

R: Există mai multe feluri de suferință. Pentru început, le vom împărți în două categorii: suferință inconștientă și suferință conștientă.

Prima nu dă rezultat. De exemplu, suferiți de foame pentru că nu aveți bani să cumpărați pâine; dar, dacă aveți pâine, pe care nu o mâncați, și dacă veți suferi din cauza asta, este mai bine.

Dacă suferiți cu un singur centru, fie că e centrul intelectual sau centrul emoțional, veți merge direct la azilul de nebuni.

Suferința trebuie să fie armonioasă. Trebuie să existe o corespondență între subtil și dens. Dacă nu, ceva riscă să se spargă.

Aveți mai mulți centri: nu trei, nu cinci, nu șase, ci mai mulți. Între ei, este loc pentru un conflict. Echilibrul poate fi rupt. Ați construit o casă, dar dacă echilibrul este rupt, casa se prăbușește și totul e demolat.

Pentru moment, explic lucrurile în mod teoretic, ca să aduc material în vederea unei înțelegeri reciproce.

A face un lucru, oricât de mic ar fi el, presupune un mare risc.

Suferința poate să aibă consecințe grave. Pentru moment, vorbesc de suferință în mod teoretic, pentru a vă face să înțelegeți. Dar, doar pentru voi o fac. La institut, nu ne gândim la viața viitoare, ne gândim la ziua de mâine. Omul nu poate să vadă și nu poate să creadă. Doar atunci când se va cunoaște pe el însuși și când își va cunoaște structura interioară, el va putea vedea. Așteptând asta, noi studiem într-un mod exterior.

Este posibil să studiezi Soarele, Luna. Dar omul are totul în el. Eu am Soarele în mine, Luna, pe Dumnezeu. Eu sunt întreaga viață, în plinătatea sa.

Pentru a înțelege, trebuie să te cunoști pe tine însuți.

FIECARE ANIMAL LUCREAZĂ DUPĂ CONSTITUȚIA SA

Prieure, 17 ianuarie 1923

Fiecare animal lucrează după constituția sa.

Un animal lucrează mai mult, altul mai puțin. Dar fiecare dintre ei muncește după măsura sa naturală. Și noi muncim. Printre noi, unul este mai apt pentru muncă, celălalt mai puțin. Cel care muncește ca un bou este o nulitate și cel care nu muncește este tot o nulitate. Valoarea muncii nu constă în cantitate, ci în calitate. Din nefericire, trebuie să spunem că oamenii noștri de aici nu muncesc într-un fel satisfăcător în ceea ce privește calitatea. Fie ca munca pe care au făcut-o până acum să le servească cel puțin ca sursă de remușcări! Dacă ar servi ca factor de remușcări, ar fi utilă; dacă nu, nu ar servi la nimic.

Așa cum tocmai am spus-o, fiecare animal muncește după cum este. Un animal – să spunem un vierme – muncește total mecanic; nu se așteaptă nimic altceva de la el. El nu are

decât un singur creier: un creier mecanic. Un alt animal nu se poate mişca, nu munceşte decât prin emoţie – aşa este structura creierului său. Un al treilea nu va percepe mişcarea numită muncă decât prin intelect; şi nu putem să îi cerem nimic altceva, pentru că nu are alt creier; nu se aşteaptă nimic în plus de la el, de vreme ce natura l-a creat cu acest fel de creier.

Astfel, calitatea muncii depinde de creierul în cauză. Dacă luăm în considerare diferite specii de animale, vedem că există animale cu un singur creier, cu două creiere sau cu trei creiere. Omul este un animal cu trei creiere. Dar, adesea, cel care are trei creiere trebuie să muncească, să spunem, de cinci ori mai mult decât cel care are doar două creiere. Omul este astfel creat, încât i se cere mai multă muncă decât i se permite constituţiei sale să producă. Nu este greşeala omului, este greşeala Naturii. Munca omului nu are valoare decât atunci când el o face până la limitele extreme ale posibilităţilor sale.

În mod normal, munca omului are neoie de participarea sentimentului şi a gândirii sale. Dacă una din aceste funcţii este absentă, calitatea muncii va rămâne la nivelul muncii produse de animalul cu două creiere. Dacă omul doreşte să muncească aşa cum o face un om, trebuie să înveţe să muncească *aşa cum o face un om.* Este uşor de recunoscut – la fel de uşor cum distingi animalul de om - şi noi vom învăţa în curând să o facem. Până atunci, trebuie să mă credeţi pe cuvânt; tot ce aveţi nevoie este să faceţi distincţia în mod mental.

Spun că până acum nu aţi muncit ca oamenii; dar este posibil să învăţaţi să munciţi ca oamenii. A munci ca un om vrea să spună că un om *simte* întocmai ceea ce face şi *se gândeşte* din ce motiv şi în ce scop o face, cum o face, cum ar fi trebuit să o facă în ajun, cum trebuie să o facă astăzi, cum o va face mâine şi care este în general cel mai bun fel de a face - şi dacă nu există un alt fel mai bun de a o face. Cel care munceşte într-un mod corect va ajunge să muncească din ce în ce mai bine, dar pentru o creatură cu două creiere nu este nicio diferenţă între munca sa de ieri, de astăzi şi de mâine.

În timpul muncii noastre, nu există nici măcar unul care să fi muncit ca un om. Dar pentru Institut e neovoie să munciţi altfel. Fiecare trebuie să muncească pentru el însuşi, căci ceilalţi nu pot face nimic în locul lui. Dacă ştiţi să faceţi, să zicem, o ţigară *ca un om*, veţi şti deja cum se face un covor. Omului i-a fost dată toată aparatura necesară pentru a face orice. Fiecare om poate face tot ceea ce ceilalţi pot face. Ceea ce un om poate, orice om poate. Geniul, talentul, toate astea nu au niciun sens. Secretul este simplu: să faci lucrurile *ca un om.* Oricine este capabil să gândească şi să facă lucrurile ca un om poate imediat să facă un lucru la fel de bine ca şi cel care l-a făcut o viaţă întreagă, dar ”nu ca un om”. Ceea ce acestuia i-a luat zece ani să înveţe, celălalt va învăţa în două sau trei zile, şi apoi o va face mai bine decât acela care şi-a petrecut o viaţă întreagă să o facă. Am cunoscut oameni care munciseră toată viaţa lor ”nu ca un om”, dar care, după ce au învăţat, puteau cu uşurinţă să execute munca cea mai delicată la fel de bine ca pe cea mai dură chiar dacă până atunci nici nu auziseră vreodată vorbindu-se despre ea.

Secretul este foarte simplu şi foarte uşor: trebuie să înveţi să munceşti ca un om. Şi la fel este atunci când un om face un lucru şi în acelaşi timp se gândeşte la ceea ce face, studiază felul în care munca trebuie executată şi făcându-l uită totul – pe bunica sa, pe bunicul său şi chiar şi cina sa.

La început, este foarte greu. O să vă dau indicaţii teoretice despre felul în care să munciţi, restul va depinde de fiecare dintre voi. Dar vă previn că nu vă voi spune decât ceea ce puteţi să puneţi în practică: cu cât puneţi mai mult în practică din ceea ce vă voi spune, cu atât vă voi spune mai mult. Chiar dacă unii nu o vor face decât timp de o oră, eu le voi vorbi atât timp cât va fi necesar, chiar şi douăzeci şi patru de ore, dacă trebuie. Dar cei care vor continua să muncească tot ca mai înainte, să se ducă la dracu!

Cum am spus, esenţa unei munci corecte pentru un om este munca simultană a celor trei centri ai săi: motor, emoţional şi intelectual.

Munca unui om este atunci când cei trei centri lucrează împreună și îndeplinesc o acțiune împreună. A lustrui parchetul e de o mie de ori mai valoros decât a scrie douăzeci și cinci de cărți. Dar, înainte de a începe să muncești cu cei trei centri și să îi concentrezi asupra unei munci date, e necesar să îi pregătești pe fiecare dintre ei separat, ca să se poată concentra.

E necesar să exersezi centrul motor să lucreze cu ceilalți centri Și trebuie să îți amintești că fiecare centru este împărțit în trei părți.

Centrul nostru motor este mai mult sau mai puțin adaptat. În ordinea dificultății, al doilea centru este centrul intelectual, apoi vine centrul emoțional, care este cel mai dificil dintre toți. Începem deja să obținem câteva lucruri mici de la centrul nostru motor. Dar centrul intelectual și centrul emoțional nu pot să se concentreze deloc.

Scopul nu este să ajungi să-ți aduni gândurile într-o direcție determinată. Când ajungem la asta, este o concentrare mecanică pe care toată lumea poate să o aibă – nu este concentrarea unui om.

Ceea ce contează este cum *să nu depinzi* de asociații. Vom începe deci cu centrul intelectual. (În ceea ce privește centrul motor, vom continua aceleași exerciții ca și înainte).

Înainte de a merge mai departe, ar fi util să învățăm să gândim după o ordine definită. Fiecare dintre voi să ia un obiect oarecare și să pună, în legătură cu el, următoarele întrebări, și să răspundă la acestea după cunoștințele sale și după materialul său:

1. originea sa;
2. cauza originii sale;
3. istoria sa;
4. calitățile și atributele sale;
5. obiectele care sunt în contact cu el sau care au o relație cu el;
6. utilizarea sa și aplicațiile sale;
7. efectele și consecințele sale;
8. ceea ce explică și ceea ce dovedește;
9. sfârșitul și viitorul său;
10. părerea voastră, cauzele și motivele acestei păreri.

DE CE SUNTEM AICI?

Prieure, 21 august 1923

Pentru un anumit număr dintre voi, să stați aici nu are niciun sens. Dacă i-am întreba de ce sunt aici, ar fi total incapabili să răspundă, sau chiar să spună o absurditate și mi-ar expune o întreagă filosofie, fără ca măcar să creadă un singur cuvânt din ceea ce povestesc. Unii știau poate la început de ce veniseră, dar au uitat.

Consider că oricine vine aici ar fi trebuit să înțeleagă deja necesitatea de a face ceva și să fi încercat deja singur. Încercările sale l-au condus la concluzia că, în condițiile vieții obișnuite, este imposibil să ajungi la ceva, orice ar fi. Atunci el începe să se informeze, să caute locuri în care, datorită unor condiții prestabilite, munca de sine este posibilă. Și, de fapt, acest loc a fost creat și organizat pentru ca cel care caută să poată găsi condițiile la care el aspira.

Dar unii nu trag niciun folos din aceste condiții; putem chiar să spunem că ei nici nu le observă. Și faptul că ei nu le văd dovedește că, în realitate, ei nu le căutau și nu încercau să obțină în viața lor de toate zilele ceea ce presupuneau că ar căuta. Cel care nu se servește de condițiile Institutului pentru a lucra asupra lui însuși și nu le vede, acela nu-și are locul aici. El își pierde timpul rămânând aici, îi jenează pe ceilalți și ia locul altcuiva. Aici, locul este limitat și, din lipsă de spațiu, trebuie să refuz mulți candidați. Trebuie fie să profitați de acest loc, fie să plecați.

Repet, plec de la principiul că cei care vin aici au făcut o muncă pregătitoare, au asistat la conferințe și ai încercat deja singuri ceva.

Consider că cei care sunt aici au înțeles deja necesitatea lucrului asupra lor înșiși și știu aproximativ cum ar trebui făcut, dar că ei sunt incapabili de aceasta, din motive care scapă controlului lor. În consecință, nu am nevoie să repet de ce fiecare dintre voi este aici.

Nu-mi pot urma munca aici decât în măsura în care ceea ce a fost deja primit este aplicat în viața practică. Din nefericire, nu este cazul: oamenii trăiesc aici, dar nu lucrează; ei acționează sub efectul unei constrângeri, ca și cum ar fi plătiți cu ziua.

Propun deci acestor persoane să lucreze, începând de acum, ca și cum ar fi înțeles dinainte să redea viață ideilor de altădată și să înceapă să se pună pe muncă cu adevărat – sau să înțeleagă imediat că prezența lor aici este inutilă. Așa cum sunt acum lucrurile, chiar dacă ele ar continua timp de zece ani la fel, asta nu ar duce la nimic.

Nu răspund de nimic. Oamenii să încerce în mod real. Dacă nu, ei nu ar mai fi capabili să ceară ceva pentru timpul pierdut. Să reînvie în ei primele intenții și să își facă astfel șederea utilă pentru ei înșiși și pentru cei care îi înconjoară.

Cel care poate fi aici un egoist conștient va putea să nu fie un egoist în viața de toate zilele. A fi un egoist aici înseamnă: să nu ții cont de nimeni, nici măcar de mine, să privești fiecare ființă și fiecare lucru ca un mijloc de a te ajuta pe tine. Nu trebuie să ai considerație pentru nimic și pentru nimeni. Nu se pune problema cine e nebun și cine e inteligent. Nebunul este un subiect bun de studiu, de lucru. Omul inteligent, la fel. Altfel spus, și unul și celălalt sunt necesari. Canalia și omul curajos, de asemenea. Nebunul, omul inteligent, canalia, omul curajos, toți, atât unii cât și ceilalți, pot servi drept oglindă și șoc pentru a se vedea și a se studia.

Mai este un lucru de înțeles. Institutul nostru poate fi comparat cu atelierul unui depou de locomotive sau cu un garaj unde se fac reparații. Atunci când un nou-venit pătrunde în garaj, descoperă mașini pe care nu le-a mai văzut niciodată în altă parte. Și asta din motive serioase: toate mașinile pe care le văzuse afară aveau caroseria montată și erau vopsite; el nu știe cum au fost făcute. Aici, în atelier, mașinile sunt fără capotă. Piesele sunt demontate, curățate și expuse privirii. Ele nu au nimic în comun cu ceea ce el era obișnuit să vadă. La Institut este la fel. Când o persoană nouă sosește cu bagajul în mână, ea este imediat dezvelită. Iar atunci devin evidente toate laturile sale urâte, toate ”frumusețile” sale ascunse.

Din acest motiv, aceia dintre voi care nu sunteți avertizați în legătură cu acest fenomen au impresia că noi nu am adunat aici decât oameni proști, leneși, limitați – pe scurt, toate deșeurile. Dar fiecare dintre voi uită un lucru important: nu el este cel care îi vede așa cum sunt; cineva i-a dezgolit, de aceea el îi vede și își atribuie meritul acestui lucru. Văzându-i pe ceilalți cât sunt de imbecili, nu își dă seama că și el însuși este un imbecil. Dacă altul nu i-ar fi expus în plină zi, poate că el s-ar fi pus în genunchi în fața unuia sau altuia dintre ei. El îi vede pe cei care îl înconjoară dezbrăcați, dar uită că și el este dezbrăcat. El își imaginează că aici, ca și în viață, poate purta o mască. Dar imediat ce a trecut de grilajul Institutului, paznicul i-a scos masca. Aici, el este dezbrăcat; fiecare simte imediat ce este în realitate.

De aceea, nimeni de aici nu trebuie să considere în interior, orice ar fi. Dacă cineva s-a comportat urât față de voi, nu veți fi indignați, căci și voi ați putea să faceți la fel. Ar trebui, dimpotrivă, să fiți recunoscători și să vă considerați fericiți că n-ați primit o palmă de la

nimeni, căci, la fiecare pas, voi faceți rău celuilalt. Acești oameni sunt foarte cumsecade, din moment ce nu vă ”consideră”! Și totuși, dacă cineva vă aduce cea mai mică supărare, sunteți gata să îi spargeți fața.

Trebuie să înțelegeți asta în mod clar și să vă comportați în consecință. Trebuie să încercați să vă folosiți de ceilalți în toate aspectele lor, bune sau rele; și trebuie de asemenea să îi ajutați pe ceilalți în toate aspectele care vă sunt proprii, oricare ar fi ele. Dacă celălalt este inteligent, idiot, binevoitor, demn de dispreț, fiți siguri că și voi în alte momente sunteți stupizi, inteligenți, demn de dispreț, conștiincioși. Toți oamenii sunt la fel, doar se manifestă în feluri diferite, în funcție de momente, exact ca și voi; sunteți diferiți în funcție de momente. Așa cum voi aveți nevoie de ajutor în diferite momente, și alții au nevoie de ajutorul nostru. Și trebuie să îi ajutați pe ceilalți nu pentru ei înșiși, ci pentru voi înșivă. În primul rând, dacă îi ajutați, ei vă vor ajuta. În al doilea rând, prin ei, vă instruiți, pentru cel mai mare bine al celor care vă sunt apropiați.

Trebuie să mai știți un lucru: la multe persoane, anumite stări sunt provocate în mod artificial nu de către ele însele, ci de către Institut. De aceea, tulburarea acestei stări la un altul poate să strice munca Institutului. Singura șansă de mântuire este să vă amintiți zi și noapte că sunteți aici doar pentru voi înșivă și că nu trebuie să fiți deranjați de nimic și de nimeni; sau faceți așa încât ei să nu vă deranjeze. Trebuie să îi folosiți ca mijloace de a vă atinge scopurile.

Totuși, aici facem totul, cu excepția acestui lucru. Ați transformat viața Institutului în ceva mai rău decât viața obișnuită. Chiar mult mai rău. Toată ziua, oamenii sunt acaparați de intrigi, se insultă unii pe alții sau, dacă nu o fac în mod deschis, o gândesc totuși la fel de puternic în forul lor interior, judecă, consideră fiecare, găsindu-l pe unul simpatic, pe altul antipatic; ei afișează prietenii, în mod colectiv sau individual își fac farse sordide, cu privirea fixată întotdeauna pe latura urâtă a fiecăruia.

Nu servește la nimic să te gândești că unii sunt mai buni decât alții. Aici nu există ”alții”. Aici, oamenii nu sunt nici inteligenți, nici proști, nici englezi, nici ruși, nici buni, nici răi. Există doar automobile defecte, ca și voi. Și doar datorită acestor automobile defecte veți putea atinge ceea ce sperați venind aici. Fiecare dintre voi se gândea la asta la sosirea sa aici. Acum este necesar să vă amintiți și să reveniți la prima voastră idee.

Tot ceea ce am spus se poate rezuma la două întrebări:

1. De ce sunt aici?
2. Merită osteneala să rămân?

III

”Nu vom ajunge niciodată la capăt cu ceea ce vrem să facem, atât în lucrurile mici, cât și în lucrurile mari.

Mergem până la si și revenim la do.

Așa se întâmplă și cu dezvoltarea de sine. De aceea, este imposibil fără o forță suplimentară, care vine atât din exterior, cât și din interior..”

(25 martie 1922)

”Cheltuim întotdeauna mai multă energie decât este necesar, folosind mușchi de care nu avem nevoie, lăsându-ne gândurile să se învârtă în cerc și reacționând prea mult cu sentimentele noastre.

Relaxați-vă mușchii, nu îi folosiți decât pe aceia care sunt necesari, țineți-vă gândurile în rezervă și nu vă exprimați sentimentele decât atunci când vreți acest lucru.

Nu vă lăsați afectați de aparențe, ele sunt inofensive prin ele însele. Noi suntem cei care acceptăm să fim răniți.”

(Prieure, 12 iunie 1923)

”O muncă dură este o investiție de energie care aduce ceva. Folosirea conștientă a energiei este o investiție care se plătește; folosirea sa automată este o risipire inutilă.”

(Prieure, 12 iunie 1923)

”Atunci când corpul se revoltă împotriva muncii, oboseala se instalează repede. Nu este momentul să te odihnești, căci asta ar însemna să îi lași victoria corpului.

Nu vă odihniți atunci când corpul are nevoie să se odihnească.

Nu ascultați; dar dacă mintea știe că trebuie să se odihnească, faceți-o. Pentru asta, trebuie să învățați să distingeți limbajul corpului de cel al minții și să fiți cinstiți”.

(25 martie)

”Fără luptă, nu există progres, și nici rezultat. Fiecare ruptură produce de obicei o schimbare în mașină.”

(Prieure, 2 martie 1923)

ENERGIE - SOMN

Prieure, 30 ianuarie 1923

V-am spus, într-o conferință recentă, că în timpul fiecărei perioade de douăzeci și patru de ore, organismul nostru produce o cantitate determinată de energie, necesară existenței sale. Repet: o cantitate determinată. Totuși, această cantitate de energie este mult superioară celei pe care ar cere-o o cheltuire normală. Dar viața noastră este atât de anormală, încât noi cheltuim cea mai mare parte a acesteia, și câteodată chiar pe toată, și o cheltuim în pierdere totală.

Unul din principalii factori de consum ai energiei ține de toate mișcările inutile pe care le facem în timpul vieții de zi cu zi. Veți vedea mai târziu, după anumite experiențe, că cea mai mare parte a acestei energii este cheltuită chiar în momentul în care mișcările noastre sunt mai puțin active.

De exemplu, câtă energie va consuma un om într-o zi consacrată în întregime muncii fizice? Multă. Totuși, va cheltui și mai multă dacă stă și nu face nimic. Mușchii noștri mari consumă mai puțină energie pentru că ei s-au adaptat mai bine *momentum*-ului., în timp ce mușchii cei mici consumă mai multă, pentru că sunt mai puțin adaptați; ei nu pot fi puși în mișcare decât de către o forță. De exemplu, așa cum stau acum, vi se pare că nu mă mișc. Dar asta nu înseamnă că eu nu cheltuiesc energie. Fiecare mișcare, fiecare tensiune, mare sau mică, nu este posibilă pentru mine decât dacă cheltuiesc această energie. În acest moment, brațul meu este contractat, dar eu nu mă mișc. Totuși, sunt pe punctul de a cheltui mai multă energie decât dacă m-aș mișca așa (*face un gest).*

Este un lucru foarte interesant și trebuie să încercați să înțelegeți ce spun în legătură cu acest *momentum*. Atunci când fac o mișcare bruscă, energia curge, dar când repet această mișcare, *(face același gest)*, *momentum*-ul nu mai cere energie.

Din clipa în care impulsul inițial este dat, fluxul de energie se oprește și *momentum*-ul ia o pauză.

Orice tensiune cere energie. În lipsa tensiunii, cheltuirea energiei este mai mică. Dacă brațul meu este sub tensiune, așa cum este acum, aceasta cere un curent continuu, ceea ce vrea să spună că este legat la acumulatori. La fel, dacă îmi deplasez brațul așa, din moment ce există opriri, mai cheltuiesc energie.

Dacă un om suferă de tensiuni cronice, atunci, chiar dacă nu face nimic, chiar dacă stă întins, el cheltuiește mai multă energie decât un om care își petrece toată ziua cu munci fizice. În timp ce un om care nu are aceste mici tensiuni cronice cu siguranță nu risipește energie atunci când nu muncește sau nu se mișcă.

Să ne întrebăm acum: sunt printre noi mulți care să nu sufere de această boală teribilă? – nu vorbim de oameni în general, ci de cei care sunt aici; ceilalți nu ne privesc.

Aproape toți avem acest încântător obicei.

Să nu uităm că această energie, despre care vorbim cu atâta ușurință și pe care o risipim involuntar, fără nicio necesitate, este chiar energia de care avem nevoie pentru munca pe care intenționăm să o facem. Fără ea, nu putem duce nimic la capăt.

Nu putem avea mai multă energie. Influxul de energie nu va crește niciodată, mașina va rămâne așa cum a fost creată. Dacă ea a fost creată pentru a furniza zece amperi, va continua să furnizeze zece amperi. Curentul nu ar putea fi mărit decât cu condiția de a schimba toate firele și toate bobinele. O bobină reprezintă nasul, de exemplul. O alta, un picior, o a treia, culoarea pielii sau volumul stomacului... Mașina nu poate fi schimbată,

structura sa va rămâne așa cum este. Suma energiei produse este constantă; chiar dacă mașinii i se face revizie, această sumă nu va crește aproape deloc.

Ceea ce intenționăm să facem cere multe eforturi. Și efortul cere multă energie. Dar genul eforturilor pe care le-am făcut până în prezent antrenează o asemenea risipă de energie, încât nu vom putea niciodată să ducem la capăt ceea ce avem în vedere.

Astfel deci, pe de o parte avem nevoie de o mare cantitate de energie, iar pe de altă parte mașina este construită astfel încât să nu poată produce mai multă. Cum să ieși dintr-o asemenea situație? Singura ieșire, singura metodă posibilă este să economisim energia de care dispunem. Așadar, dacă vrem să fim încărcați de energie în momentul în care avem nevoie de aceasta, trebuie să învățăm să o economisim peste tot unde putem.

Acum este evident pentru noi că una dintre principalele scurgeri de energie se datorează stării noastre de tensiune involuntară. Există în noi și alte scurgeri, dar ele sunt toate mai greu de reparat decât prima. Vom începe prin ce este mai ușor, și anume să eliminăm acea scurgere. Apoi vom învăța să le dăm și altora de cap.

Somnul omului nu este nimic altceva decât ruptura conexiunilor între centri. Centrii omului nu dorm niciodată. De vreme ce asociațiile constituie viața lor, mișcarea lor, ele nu încetează niciodată, nu se opresc niciodată. Oprirea asociațiilor înseamnă moartea. Mișcarea asociațiilor nu se oprește niciun moment, în niciun centru. Ele continuă să se deruleze chiar și în somnul cel mai profund. Dacă, în starea de veghe, un om vede, aude și simte că gândește, și în starea de semisomn el vede, aude, simte că gândește și numește această stare: somn. Chiar în starea în care, crede el, încetează în mod absolut să vadă sau să audă – starea care se numește, de asemenea, somn – asociațiile continuă. Singura diferență constă în forța conexiunilor între un centru și celălalt.

Memoria, atenția, observarea nu sunt nimic altceva decât observarea unui centru de către un altul, sau ascultarea unui centru de către un altul. În consecință, centrii nu au nevoie să se oprească, nici să doarmă. Somnul nu le face nici bine, nici rău. Somnul, așa cum îl numim, nu are ca obiect să aducă odihnă centrilor. Cum am spus deja, somnul profund survine atunci când conexiunile între centri sunt tăiate. De fapt, somnul profund, odihna completă a mașinii, se stabilește odată ce toate legăturile, toate conexiunile încetează să funcționeze.

Avem mai mulți centri și tot atâtea conexiuni: să spunem cinci conexiuni. (De fapt, nu este exact: unii oameni au două conexiuni, alții au șapte. Am luat cinci ca o medie). Ceea ce caracterizează starea de veghe este faptul că toate aceste conexiuni rămân intacte. Dar dacă una dintre ele este tăiată sau încetează să funcționeze, nu suntem nici adormiți, nici treji.

Dacă o legătură este întreruptă, nu mai suntem treji, nu mai suntem nici adormiți. Dacă două legături sunt tăiate, suntem mai puțin treji – dar tot nu suntem adormiți. Dacă o a treia legătură este tăiată, nu suntem treji și nu suntem nici cu adevărat adormiți. Și așa mai departe.

Deci, nu avem două stări, una de somn și alta de veghe, așa cum credem, ci mai multe stări. Între starea cea mai activă și intensă pe care cineva poate să o cunoască și starea cea mai pasivă există grade determinate. Dacă o singură legătură se rupe, acest lucru nu este vizibil în exterior și rămâne imperceptibil pentru celălalt. Există oameni a căror capacitate de a se mișca, de a merge, de a trăi, nu se sfârșește decât atunci când toate conexiunile sunt rupte. Există alții la care e suficient să întrerupi două conexiuni ca ei să adoarmă.

Dacă ne imaginăm o scară între somn și veghe, o scară cu șapte conexiuni, atunci există oameni care continuă să trăiască, să vorbească, să meargă în al treilea grad al somnului.

Stările profunde de somn sunt aceleași pentru toți, dar gradele intermediare sunt subiective.

Există chiar ”fenomene” la care activitatea este maximă în momentul în care una sau mai multe din conexiunile lor sunt tăiate. Dacă, din cauza educației sale, această stare a devenit obișnuită la un om, dacă în această stare el a dobândit tot ceea ce are, activitatea sa

este construită acolo jos și nu poate fi activ decât cu dondiția ca această stare să apară. Dar pentru voi personal, starea activă este relativă: într-o anumită stare, puteți fi activi. Există o stare activă obiectivă, când toate conexiunile sunt intacte. Pentru toate stările, există o activitate subiectivă corespunzătoare.

Astfel, există multe grade de somn și de veghe. Starea activă este o stare în care facultățile de a gândi și de a simți lucrează la maximul capacității și intensității lor. Dacă există o stare de veghe obiectivă, adică o stare autentică de veghe, există și o stare de somn obiectiv. Obiectiv, vrea să zică activ sau pasiv în realitate.

Oricum, fiecare trebuie să înțeleagă că scopul somnului nu este activ decât atunci când toate comunicațiile între centri sunt tăiate. Numai atunci mașina poate să producă ceea ce ar trebui să facă somnul.

Somnul profund este o stare în care nu avem nici vise, nici senzații. Dacă avem vise, asta înseamnă că una din conexiuni nu este tăiată, de vreme ce memoria, observația, senzația, nu sunt nimic altceva decât observarea unui centru de către celălalt. Deci, atunci când vedeți ceea ce se petrece în voi sau când vă amintiți de asta, înseamnă că un centru îl observă pe altul. Dacă poate să observe, înseamnă că există ceva prin care să observe. Și, dacă există ceva prin care să observe, conexiunea nu este ruptă.

În consecință, dacă mașina este în stare bună, îi ajunge foarte puțin timp pentru a produce cantitatea de materie care este rațiunea de a fi a somnului; în orice caz, mult mai puțin timp decât avem obiceiul să petrecem dormind. Ceea ce numim somn, atunci când dormim șapte ore, zece ore, sau Dumnezeu știe cât timp, nu e somn. Cea mai mare parte a timpului nu se petrece dormind, ci se scurge în stări intermediare, stări inutile, de semivis.

Unele persoane au nevoie de mai multe ore ca să adoarmă și de mai multe ore pentru a se trezi. Dacă am putea să adormim brusc și să trecem rapid de la somn la veghe, noi nu am acorda acestor stări intermediare decât o treime sau o pătrime din timpul pe care îl pierdem cu asta acum.

Dar nu știm cum să tăiem voluntar aceste conexiuni. Ele sunt tăiate în noi și restabilite într-un mod mecanic.

Suntem sclavii acestui mecanism. Când ”asta” îi place, putem trece la o altă stare. Dacă nu, nu avem decât să ne culcăm și să așteptăm ca ”asta” să ne dea permisiunea de a ne obișnui.

Această mecanicitate și această dependență nedorită au cauze diferite. Una din aceste cauze ține de starea cronică de tensiune despre care vorbeam la început și care este unul din numeroșii factori de pierdere a rezervei noastre de energie. Vedeți deci că eliberarea de această tensiune cronică ar servi unui dublu scop. Mai întâi, am economisi multă energie și apoi am evita să rămânem inutili, întinși în așteptarea somnului.

Vedeți ce simplu, ce ușor e de obținut și cât de necesar. Să te eliberezi de această tensiune continuă are pentru noi o valoare inestimabilă.

Mai târziu, vă voi da anumite exerciții pentru asta. Vă recomand să le acordați o atenție foarte serioasă și să vă siliți cu toate forțele să obțineți de la fiecare din aceste exerciții ceea ce îi este destinat să dea.

Trebue să învățați cu orice preț să nu fiți încordați atunci când tensiunea nu este necesară. Când stați și nu faceți nimic, lăsați corpul vostru să doarmă. Când dormiți, dormiți în așa fel încât totalitatea voastră să doarmă.

EXISTĂ VREUN MIJLOC DE A PRELUNGI VIAȚA?

New York, 15 martie 1924

Întrebare: Există vreun mijloc de a prelungi viața?

Răspuns: În unele școli, poți găsi diferite teorii despre prelungirea vieții. Există numeroase sisteme care au tratat acest subiect. Mai există chiar ciudați care încă mai cred în existența unui elixir al vieții.

O să explic schematic cum înțeleg eu întrebarea.

Iată un ceas. Știți că există diferite modele de ceasuri. Al meu are un arc conceput pentru a funcționa douăzeci și patru de ore. După douăzeci și patru de ore, se oprește. Ceasurile de alt tip pot funcționa o săptămână, o lună, poate chiar un an. Mecanismul este mereu calculat pentru un timp determinat. Așa a fost fabricat de către ceasornicari și așa rămâne.

Ați remarcat, poate, că ceasurile au un regulator. Dacă îl deplasăm, ceasul poate merge mai lent sau mai repede. Dacă îl luați, arcul poate să se destindă foarte repede și, deși îl ajustați pentru a funcționa douăzeci și patru de ore, el se va epuzia în trei-patru minute. Dimpotrivă, ceasul meu ar putea la fel de bine să meargă cu încetinitorul timp de o săptămână sau o lună, deși mecanismul său a fost calculat pentru douăzeci și patru de ore.

Noi suntem asemenea unui ceas. Sistemul nostru de funcționare este prestabilit. Fiecare om are mai multe feluri de arcuri. În funcție de ereditate, sistemul e diferit. De exemplu, un mecanism poate fi prevăzut să dureze șaptezeci de ani. Când arcul ajunge la capăt, viața ajunge și ea la capăt. Mecanismul unui alt om poate fi calculat să dureze o sută de ani. E ca și cum ar fi fost fabricat de alt artizan. Iar la unii, arcul nu poate dura decât o săptămână.

Astfel, fiecare om are un timp de viață care îi este propriu. Nu putem schimba sistemul. Fiecare dintre noi rămâne așa cum a fost creat. Durata de viață nu poate fi schimbată. Dacă arcul s-a destins, acesta este sfârșitul.

Durata vieții este deja determinată la naștere și dacă credem că putem schimba ceva în legătura cu asta, e pură imaginație. Pentru a schimba ceva, ar trebui să schimbi totul: ereditatea, tatăl, bunica... E prea târziu pentru asta.

Deși mecanismul nostru nu poate fi modificat în mod artificial, totuși e posibil să prelungești viața. Am zis că, în loc de douăzeci și patru de ore, arcul ar putea lucra timp de o săptămână. Sau invers; un arc calculat să funcționeze cincizeci de ani poate fi derulat în cinci sau șase ani.

În fiecare om există un arc principal; acesta este mecanismul său. Derularea acestui arc corespunde impresiilor și asociațiilor noastre.

Pe de altă parte, avem două sau trei spirale – ca și creierele. Creierele corespund acestor arcuri. De exemplu, gândirea noastră este unul din aceste arcuri. Asociațiile noastre mentale au o anumită durată definită.

Să gândești este ca și cum ai desfășura un fir de pe o bobină. Firul de pe fiecare bobină are o anumită lungime. Când gândesc, firul se derulează. Bobina mea are cincizeci de metri de fir, bobina altuia are o sută. Astăzi, am cheltuit doi metri. Mâine, voi cheltui la fel. Iar când cei cincizeci de metri vor ajunge la sfârșit, și viața mea va ajunge la sfârșit. Lungimea firului nu poate fi schimbată.

La fel cum un arc conceput să funcționeze douăzeci și patru de ore poate să se deruleze în zece minute, așa și viața se poate epuiza rapid. Singura diferență este că, în mod obișnuit, ceasul are un singur arc, în timp ce omul are mai multe. Fiecărui centru îi corespunde un arc de lungime diferită. Când unul din aceste arcuri se oprește, omul poate

continua să trăiască; de exemplu, sistemul său de gândire a fost calculat să dureze șaptezeci de ani, cel al sentimentelor poate dura patruzeci de ani. După patruzeci de ani, acest om continuă să trăiască, dar fără sentiment.

Totuși, desfășurarea arcului poate fi accelerată sau încetinită. Nimic nu poate fi dezvoltat în acest domeniu. Singurul lucru pe care îl putem face este să economisim.

Timpul este proporțional cu fluxul de asociații; el este relativ. Pentru a înțelege, amintiți-vă, de exemplu, asta: sunteți așezat la voi acasă, sunteți calmi; credeți că ați stat cinci minute, dar ceasul vă dovedește că a trecut o oră. Altădată, așteptați pe cineva pe stradă. Sunteți supărat că persoana nu vine. Aveți impresia că sunteți acolo de o oră, în timp ce nu au trecut decât cinci minute: asta se întâmplă pentru că în acest timp ați avut multe asociații. Vă gândiți: ”De ce nu vine? Poate a fost lovită de o mașină?” și așa mai departe.

Cu cât vă concentrați mai mult, cu atât timpul vă pare mai scurt. O oră poate trece nevăzută, pentru că, dacă vă concentrați, aveți foarte puține asociații, foarte puține gânduri și foarte puține sentimente.

Timpul este subiectiv. El depinde de asociații. Când stați fără să vă concentrați, timpul vă pare lung. În exterior, timpul nu există; el nu există decât pentru noi, decât în interior.

În ceilalți centri, asociațiile se derulează exact ca și în centrul gândirii.

Secretul, pentru a-ți prelungi viața, este de a fi capabil să cheltuiești energia centrilor încet - și întotdeauna în mod intenționat.

Învățați să gândiți conștient. Asta permite o economie în cheltuirea energiei. Nu visați.

EDUCAȚIA COPIILOR

New York, 1 martie 1924

Întrebare: Există o metodă de educație pentru copii, bazată pe sugestia în timpul somnului. E ceva bun în această metodă?

Răspuns: Acest fel de sugestie nu este nimic altceva decât o otrăvire progresivă. Ea distruge ultimele vestigii ale voinței.

Educația este un lucru foarte complicat. Ea trebuie să îmbrățișeze totul. Ar fi rău, de exemplu, să nu dai copiilor exerciții fizice.

În general, educația se limitează la formarea gândirii. Îl forțăm pe copil să învețe pe dinafară poezii, ca un papagal, fără să înțeleagă nimic, și părinții sunt mulțumiți atunci când el reușește să facă asta. La școală, el învață totul la fel de mecanic și, după ce și-a trecut examenele ”cu brio”, tot nu înțelege nimic și nu simte nimic. Din punct de vedere al gândirii, el este un adult de patruzeci de ani, dar în esența sa rămâne un copil de zece ani. La nivel de gândire, lui nu îi e frică de nimic, dar în esența sa este fricos.

Moralitatea sa este pur automată, pur exterioară. Așa cum a recitat poeme, recită și morala. Dar esența copilului, viața sa interioară este lăsată de capul ei, fără nicio direcție. Dacă suntem sinceri față de noi înșine, trebuie să admitem că adulții, nu mai mult decât copiii, nu au morală. Morala este teoretică și automată. Dar dacă suntem cu adevărat sinceri, putem vedea cât suntem de răi.

Educația nu este decât o mască și nu are nicio legătură cu natura noastră. Oamenii cred că o metodă este mai bună decât alta, dar de fapt toate sunt la fel. Noi suntem toți aceiași, dar vedem repede paiul din ochiul vecinului. Suntem orbi cu cele mai rele defecte ale noastre. Din momentul în care un om este capabil să vadă, el se poate pune în locul altuia și știe că nici el nu valorează mai mult. Dacă vreți să fiți mai bun, încercați să vă ajutați aproapele. Dar astăzi, oamenii nu fac decât să întindă curse și să se doboare unii pe alții. În realitate, un om nu îl poate ajuta pe celălalt, nu poate să îl susțină, pentru că nu se poate susține nici pe el însuși.

Înainte de toate, trebuie să vă gândiți la voi înșivă, trebuie să faceți efortul de a vă ridica pe voi înșivă. Trebuie să fiți egoiști. Egoismul este prima etapă pe drumul altruismului, al creștinismului. Doar că egoismul trebuie să aibă un motiv bun și asta este foarte greu. Îi învățăm pe copiii noștri să devină egoiști obișnuiți – de unde și rezultatul actual. Trebuie întotdeauna să îi judecăm prin prisma noastră. Știm bine cum suntem și nu putem fi siguri că, prin educația modernă, copiii noștri, în cel mai bun caz, vor fi ca și noi.

Dacă vreți binele copiilor voștri, trebuie mai întâi să doriți propriul vostru bine. Căci, dacă vă veți schimba, și copiii voștri se vor schimba. Pentru viitorul copiilor voștri, trebuie, pentru un timp, să îi uitați și să vă gândiți la voi.

Dacă suntem satisfăcuți de noi, putem, cu conștiința împăcată, să ne creștem copiii așa cum am făcut-o până acum. Dar suntem satisfăcuți de noi înșine?

Trebuie mereu să plecăm de la noi, să ne luăm pe noi înșine ca exemplu, pentru că noi nu putem să îl vedem pe celălalt prin masca pe care o poartă.

Doar dacă ne cunoaștem pe noi înșine, putem să îl vedem pe celălalt. Căci, în interior, toți oamenii sunt aceiași: ceilalți sunt ca și noi. Ei au aceleași bune intenții de a deveni mai buni, dar ei nu pot face asta. E la fel de greu și pentru ei. Ei sunt la fel de nefericiți și plini de regrete târzii. Trebuie să îi iertați pentru că sunt ceea ce sunt în acest moment și să vă gândiți la ziua de mâine. Dacă vă e milă de voi, trebuie să vă fie milă de ceilalți, gândindu-vă la viitor.

Cel mai mare dintre toate păcatele este să continuați să dați o educație copiilor voștri atunci când ați început să aveți îndoieli asupra acestei educații. Dacă credeți în ceea ce faceți responsabilitatea voastră nu este la fel de mare ca atunci când ați început să vă îndoiți de asta.

Legea cere să vă trimiteți copilul la școală. Să meargă! Dar dumneavoastră, tatăl său, nu trebuie să vă mulțumiți cu școala. Din experiență, știți că școala nu dă decât știință, informații, că nu dezvoltă decât un centru. Deci dumneavoastră trebuie să faceți efortul să faceți toată această știință vie și să acoperiți golurile. Nu este decât un compromis, dar câteodată un compromis valorează mai mult decât nimic.

Educația copiilor pune o mare problemă, la care ne e frică și să ne gândim. O particularitate ciudată a educației moderne este aceea că, în ceea ce privește sexul, copiii cresc fără nicio direcție.

Vedem ce rezultă dintr-o asemenea educație. Din propria noastră experiență, știm cu totul că acest aspect important al vieții este aproape în întregime stricat. E rar să găsești un om care să fie normal sub acest aspect.

Această deteriorare se face progresiv. Manifestările sexului apar la un copil la vârsta de patru sau cinci ani și, fără direcție, el se poate angaja pe un drum rău. Este momentul în care se începe această educație și vă puteți baza pe propria experiență. Copiilor li se dă foarte rar o educație normală în acest sens. Vă pare rău de copilul vostru, dar nu puteți face nimic. Și atunci când el începe să înțeleagă ce e adevărat și ce e fals, adesea este prea târziu; răul e făcut.

Să-i orientezi pe copii în ceea ce privește sexul este un lucru foarte delicat, pentru că fiecare caz particular cere un tratament diferit, o cunoaștere profundă a psihologiei copilului. Știind puțin, riscăm mult. Să explici sau să interzici ceva înseamnă adesea să-i bagi o idee în cap, să îi trezești curiozitatea, să îl împingi spre fructul oprit.

Centrul sexual joacă un rol foarte mare în viața noastră. Șaptezeci și cinci la sută din gândurile noastre provin de la acest centru și colorează tot restul.

Doar popoarele din Asia centrală nu au anomalii pe acest plan. Acolo, educația sexuală face parte din ritualurile religioase și rezultatele sunt excelente.

Î: Până în ce punct trebuie copilul dirijat?

R: În general, educația unui copil trebuie să fie bazată pe principiul conform căruia totul trebuie să vină din propria sa voință. Nimic nu trebuie să-i fie dat gata făcut. Putem doar să îi propunem o idee, să îl ghidăm sau chiar să îl instruim indirect, plecând de departe și aducându-l până în punctul dorit, plecând de la altceva. Eu nu dau niciodată o învățătură directă, pentru că elevii mei nu ar învăța nimic în acest mod. Dacă vreau ca unul din elevii mei să se schimbe, plec de departe sau mă adresez altuia și, în acesst fel, el învață.

Așa trebuie să se întâmple, pentru că ceea ce i se spune direct unui copil este perceput mecanic și, mai târziu, el se va manifesta la fel de mecanic.

Manifestările mecanice și manifestările celui care a dobândit o individualitate sunt diferite; proprietățile lor sunt diferite. Primele sunt create, iar celelalte crează. Primele nu sunt o creație, ele nu sunt decât o creație prin om, și nu prin însuși omul. Asta se manifestă, printre altele, ca o artă care nu are nimic autentic. Într-o operă de artă de acest fel, se poate vedea de unde provine fiecare trăsătură particulară.

APARATUL FORMATOR

Prieure, 29 ianuarie 1923

Am înțeles din diferite conversații că ne facem o idee falsă în legătură cu unul dintre centri și această idee falsă este sursa multor greutăți.

Este vorba de centrul gândirii și de raporturile sale cu aparatul nostru formator. Toate impulsurile provenite de la centri sunt transmise aparatului formator și toate percepțiile centrilor se manifestă tot prin aparatul formator. Acesta nu este un centru, ci un aparat. El este legat de toți centrii. Centrii, la rândul lor, sunt legați unii de ceilalți, dar prin conexiuni de un anumit fel. Posibilitatea comunicării între centri este determinată de un anumit grad de subiectivitate și de nivelul forței asociațiilor. Dacă luăm o serie de vibrații eșalonate de la 10 la 10000, de exemplu, această serie va cuprinde numeroase gradații – care au și ele subdiviziuni – definind forța asociațiilor, primită de fiecare centru.

Doar asociațiile care vin dintr-un centru cu o anumită forță cheamă asociațiile corespondente ale unui alt centru; și numai atunci e dat un impuls conexiunilor corespondente dintr-un alt centru.

În aparatul formator, conexiunile cu centri sunt mai sensibile, deoarece toate asociațiile ajung la el.

Cât despre conexiunile între centri, sensibilitatea lor este determinată de un anumit grad de subiectivitate. Asta doar dacă impulsul este destul de puternic, astfel încât bobina corespunzătoare altui centru să poată fi pusă în mișcare. Asta nu se poate produce decât sub un impuls foarte puternic, de o viteză particulară, al cărui tempo s-a stabilit deja în voi.

Dispozitivele de funcționare ale tuturor centrilor sunt aceleași. Fiecare din aceste dispozitive are un număr mare de dispozitive mai mici, toate prevăzute pentru un anumit gen de lucru. Astfel, centrii au toți aceeași structură, dar esența lor este diferită. Cei patru centri sunt compuși dintr-o materie insuflețită, iar materia aparatului formator este neînsuflețită. Aparatul formator este doar o mașină, ca o mașină de scris care transmite fiecare lovitură.

Să ilustrăm asta cu ajutorul unei analogii. Imaginați-vă aparatul formator ca un birou la care se află o dactilografă. Fiecare document ajunge la ea, fiecare client care intră i se adresează. Ea răspunde de tot. Răspunsurile pe care le dă sunt caracterizate de faptul că ea însăși nu este decât o angajată, ea nu cunoaște nimic. Dar ea a primit instrucțiuni, ea are pe rafturile ei cărți, dosare și dicționare. Dacă are elementele necesare pentru a-și procura o informație anume, ea răspunde în consecință; dacă nu le are, atunci nu răspunde.

De altfel, uzina este condusă de patru asociați, instalați în patru birouri diferite. Acești asociați comunică cu lumea exterioară prin intermediul dactilografei. Ei sunt legați de biroul ei prin telefon. Dacă unul dintre ei îi dă un telefon să îi spună ceva, ea trebuie să transmită acel lucru. Dar fiecare dintre cei patru directori are un cod diferit. Să presupunem că unul dintre ei îi adresează un mesaj pe care trebuie să îl transmită cu precizie. Dat fiind faptul că acest mesaj este codat, ea nu poate să îl transmită așa cum e, căci un cod rezultă dintr-o convenție arbitrară. Ea are în biroul său multe clișee, formulare, fișe, care s-au adunat de-a lungul anilor. În funcție de persoana cu care este în contact, ea consultă o carte, decodează mesajul și îl transmite.

Dacă directorii vor să vorbească unul cu altul, ei nu au un mijloc de comunicare între ei. Ei sunt legați prin telefon, dar acest telefon nu poate funcționa decât pe vreme bună și încondiții de calm și liniște, care rar sunt întrunite. Dat fiindcă aceste condiții nu prea sunt frecvente, ei își transmit comunicările în mod standard, adică prin biroul dactilografei. Dar fiecare dintre ei are propiul său cod și tot dactilografei îi revine sarcina să le descifreze și să le rescifreze. Acest decodaj depinde deci de o angajată care nu are niciun interes în această afacere și nici nu își face nicio grijă în legătură cu asta. De îndată ce munca sa zilnică s-a terminat, ea se întoarce acasă. Decodajul său depinde de formația pe care a primit-o; dactilografele pot avea formații diferite. Una poate fi o proastă, alta o adevărată femeie în afaceri. De fapt, există o rutină bine stabilită în birou, și dactilografa i se conformează. Dacă are nevoie de un anumit cod, ea trebuie să aleagă un clișeu; astfel, ea utilizează acel clișeu care este cel mai folosit și care îi este cel mai la îndemână.

Acest birou e un birou modern, în care munca dactilografei este mult ușurată. Ea este rar obligată să se folosească de mașina de scris, căci are la dispoziția sa numeroase invenții mecanice sau semimecanice. De exemplu, pentru fiecare cerere de informații, există etichete gata făcute, care pot fi aplicate imediat.

Aici, bineînțeles, mai trebuie ținut cont de caracterul tipic al aproape oricărei dactilografe. Acestea sunt, în general, tinere cu stări romantice, care își petrec timpul citind romane sau ocupându-se de corespondența lor personală. Dactilografa este de obicei cochetă. Ea se privește din cinci în cinci minute în oglindă, se pudrează, se ocupă de lucrurile ei personale, căci patronii săi rar sunt acolo. I se întâmplă adesea să nu înțeleagă exact ceea ce i se spune și, distrată, ea apasă pe un buton greșit, care eliberează un clișeu în locul altuia. Ce i se poate întâmpla...? Patronii vin atât de rar!

Directorii, care se folosesc între ea pentru a comunica între ei, fac același lucru pentru a comunica cu oamenii din exterior. Tot ceea ce intră și iese trebuie decodat și recodat. Ea este cea care descifrează toate comunicările între directori și le recifrează, înainte de a le dirija spre destinația lor. La fel se întâmplă și cu corespondența primită: dacă este adresată unuia dintre directori, ea trebuie să îi fie transmisă cu codul potrivit. Dar ea face adesea greșeli, ea transmite ceva care a fost recifrat invers și cel care primește mesajul nu înțelege nimic din el. Iată o imagine aproximativă a stării lucrurilor din noi.

Acest birou este aparatul nostru formator, iar dactilografa este educația noastră, cu concepțiile sale automate, clișeele locale, teoriile, părerile care au fost formate în noi. Această tânără fată nu are nimic în comun cu centrii, nici chiar cu aparatul formator. Dar ea muncește în acest loc și v-am explicat ce reprezintă. Educația nu are nicio legătură cu centrii. Copilul este crescut astfel: ”dacă cineva vine să-ți strângă mâna, tu trebuie să faci același lucru”. Toate astea sunt pur mecanice. ”Dacă facem *asta,* trebuie să o facem și pe *aceea*”. Și, odată fixate, lucrurile nu se mai schimbă. Un adult nu este diferit. Dacă cineva îl calcă pe bătătură, el reacționează mereu în același fel. Adulții sunt ca și copiii, copiii ca și adulții: cu toții reacționează. Mașina funcționează și va funcționa în același fel și peste o mie de ani.

Cu timpul, o grămadă de fișe se acumulează pe rafturile biroului. Cu cât un om trăiește mai mult, cu atât sunt mai multe fișe. Toate fișele asemănătoare sunt așezate în același dulap, și când o cerere de informații sosește, dactilografa începe să o caute pe cea care îi convine. Pentru asta, ea trebuie să le scoată din dulap, să le treacă în revistă și să le trieze, până o găsește pe cea bună. Totul depinde de ordinea dactilografei și de starea în care își ține ea fișele. Unele dactilografe sunt metodice, altele mai puțin. Unele le aranjează, altele nu. Una va clasa o cerere de informații într-un sertar greșit, alta nu. Una va găsi o fișă imediat, alta va căuta mult timp și le va încurca și pe celelalte în timp ce o caută.

Pretinsele noastre gânduri nu sunt altceva decât aceste formule gata făcute, luate din dulap. Ceea ce noi numim gânduri, nu sunt gânduri. Nu avem gânduri: avem etichete diferite, informații scurte, rezumate, informații lungi – dar nimic altceva în afară de tichete. Aceste etichete sunt deplasate dintr-un loc într-altul. Cererile care vin din exterior sunt ceea ce primim sub formă de impresii. Cererile nu vin doar din exterior, ci și din diferite locuri din interior. Totul trebuie descifrat.

Tot acest haos este ceea ce numim gândurile și asociațiile noastre. În același timp, un om are cu adevărat gânduri. Fiecare centru gândește. Aceste gânduri, atunci când există și când ating aparatul formator, îl ating doar sub formă de impulsuri și atunci sunt reconstituite, dar reconstituirea este mecanică. Și așa se întâmplă și în cel mai bun caz, de vreme ce, în general, anumiți centri nu au aproape niciun mijloc de a intra în legătură cu aparatul formator. Ca urmare a legăturilor defectuase, mesajele nu sunt transmise integral sau sunt transmise deformat. Dar asta nu dovedește lipsa gândirii. În toți centrii, lucrul continuă, există gânduri și asociații, dar aceste asociații nu ating aparatul formator și, deci, nu sunt manifestate. Nici gândurile nu pot lua direcția inversă, adică să meargă de la aparatul formator spre centri, și în consecință nu pot atinge centrii din exterior.

Fiecare dintre noi are centri; diferența constă doar în cantitatea de material pe care aceștia o conțin. Un om are mai mult, altul mai puțin. Toată lumea are, doar cantitatea variază. Dar centrii sunt aceiași la toți.

Omul, la naștere, este asemenea unui dulap sau unui depozit gol. Apoi materialul începe să se acumuleze în el.

Mașina funcționează în același fel la fiecare; proprietățile centrilor sunt identice, dar relațiile, conexiunile care există între ei sunt, după natura și după condițiile de viață, mai mult sau mai puțin sensibile, rudimentare sau subtile.

Cea mai primitivă și cea mai accesibilă este conexiunea între centrul motor și aparatul formator. Această conexiune este cea mai bădărană, cea mai ”audibilă”, cea mai imediată, cea mai masivă și mai bună. Este ca un burlan (Vorbesc despre conexiune, nu despre centru). Este ceea ce se formează cel mai rapid și se umple cel mai repede.

A doua este conexiunea cu centrul sexual.

A treia, conexiunea cu centrul emoțional.

A patra, conexiunea cu centrul gândirii.

Cantitatea de material și calitatea funcționării acestor conexiuni corespunde acestei gradații. Prima conexiune există și funcționează la toți oamenii. Asociațiile sunt primite și se

manifestă în centrul motor. A doua conexiune, cu centrul sexual, există la majoritatea oamenilor. Majoritatea dintre ei își trăiesc viața doar cu acești doi centri. Toate percepțiile și toate manifestările lor își găsesc originea aici. Oamenii al căror centru emoțional este legat de aparatul formator sunt în minoritate. Pentru ei, toată viața, toate manifestările trec prin acest centru. Dar nu este aproape nimeni la care să funcționeze conexiunea cu centrul gândirii.

Dacă vrem să clasificăm manifestările omului în viață în funcție de calitatea lor și de cauza lor, vom găsi proporțiile următoare: 50% din manifestările sale vitale și din percepțiile sale aparțin centrului motor, 40% centrului sexual și 10% centrului emoțional. În ciuda acestui fapt, noi părem să dăm o mare valoare manifestărilor centrului emoțional, și dăm nume pompoase fluxului și refluxului acestora. Le lăudăm exagerat.

Și am înfățișat cel mai bun caz. Pentru noi, lucrurile sunt și mai rele. Dacă așezăm acum, din punct de vedere al valorii lor reale, centrul gândirii este de calitatea 1, centrul emoțional de calitatea 2, centrul sexual de calitatea 3 și centrul motor de calitatea 4. Atunci, noi avem, în cel mai bun caz, decât foarte puțin din a 2-a calitate, mai mult din a 3-a și mult dintr-a patra. Dar, de fapt, mai mult de trei sferturi din manifestările vitale ale percepțiilor noastre se produc *fără nicio conexiune*, în întregime prin intermediul acestei salariate, care, atunci când pleacă, nu lasă în urma ei decât o mașină.

Am început cu ceva și termin cu altceva. Să revenim la ceea ce vroiam să spun despre aparatul formator.

Nu știu din ce cauză, cei care asistă la conferințele mele numesc acest aparat un centru. Pentru a înțelege ceea ce va urma, e nevoie să precizez bine că acesta nu este un centru. Deși el e situat în creier, e un simplu organ.

Fiecare centru are o existență definită, independentă, specifică. După calitatea materiei sale, fiecare dintre ei poate fi numit o entitate individuală, un suflet.

Din punct de vedere al materialității și conform legii de coeziune, aparatul formator este de ordin organic. În centrii, asociațiile, influențele și chiar existența sunt psihice, în timp ce toate proprietățile, toate calitățile și existanța aparatului formator sunt organice.

Celor care au auzit vorbindu-se despre diferitele intensități de inteligență le pot spune că centrul sexual și centrul motor au fiecare o densitate corespunzătoare de inteligență, în timp ce aparatul formator nu are așa ceva. Atât acțiunea acestor centri, cât și reacția lor, sunt psihice, în timp ce, în aparatul formator, ele sunt materiale. În consecință, pretinsele noastre gânduri, din moment ce cauza și efectul lor se situează în aparatul formator, sunt materiale.

Oricare ar fi strălucitoarea varietate a gândirii noastre, orice etichetă ar purta ea, orice aer și-ar da, cu orice nume s-ar împodobi, valoarea ei este pur și simplu materială. Și ceea ce este material este, de exemplu, pâinea, cafeaua, faptul că cineva m-a călcat pe bătături, faptul de a privi în lături sau drept în fața ta, de a mă scărpina în fund, și așa mai departe.

După aceste material – de exemplu durerea de bătătui – nu ar exista, nu ar mai fi nici gândire.

CORP – ESENȚĂ – PERSONALITATE

Paris, august 1922

La nașterea omului, odată cu el se nasc trei mașini diferite, care continuă să se dezvolte până la moarte. Aceste mașini nu au nimic în comun între ele: acestea sunt corpul, esența și personalitatea. Formarea lor nu depinde cu nimic de noi. Viitoarea lor dezvoltare, dezvoltarea fiecăreia dintre ele, depinde de datele pe care omul de poartă în el și de cele care îl înconjoară, cum ar fi mediul, împrejurările, modul de viață, etc. Pentru corp, aceste date sunt ereditatea, condițiile geografice, hrana și mișcarea. Ele nu afectează personalitatea. De-a lungul vieții unui om, personalitatea se constituie exclusiv plecând de la ceea ce aude și ceea ce citește.

Esența este pur emoțională. Mai întâi, ea este rezultatul datelor ereditare care preced formarea personalității și, mai târziu, doar acela al influenței ulterioare a senzațiilor și a sentimentelor în mijlocul cărora omul trăiește, se dezvoltă.

Dezvoltarea celor trei mașini începe încă din primele zile de viață. Toate trei se dezvoltă independent unele de celelalte. Se poate întâmpla, de exemplu, în felul următor: corpul să își înceapă viața în condiții favorabile, pe un teren sănătos și, prin urmare, să se arate curajos; dar asta nu înseamnă neapărat că esența omului respectiv este la fel. În aceleași condiții, poate fi slabă și lașă. Un om poate avea un corp curajos, care contrastează cu o esență fricoasă. Dezvoltarea esenței nu o urmează neapărat pe cea a corpului. Un om poate fi puternic, sănătos și, totuși, fricos ca un iepure.

Centrul de greutate al corpului, sufletul său, este centrul motor. Centrul de greutate al esenței este centrul emoțional, și centrul de greutate al personalității este centrul intelectual. Sufletul esenței este centrul emoțional. Așa cum un om poate avea un corp plin de sănătate și o esență lașă, personalitatea sa poate fi îndrăzneață și esența fricoasă. Luați, de exemplu, un om cu bun simț. A făcut studii, știe că se pot produce halucinații și știe și că ele nu sunt reale și nu pot fi reale. În personalitatea sa, lui nu-i e frică de ele, dar esenței îi este frică de ele. Dacă esența sa asistă la un fenomen de acest gen, ea nu se poate împiedica să fie înspăimântată. Dezvoltarea unui centru nu depinde de cel al altuia și un centru nu își poate transmite materialul către un altul.

E imposibil să spunem în mod categoric că un om este într-un fel sau altul. Unul din centrii săi poate fi îndrăzneț, un altul timid; unul bun, altul rău; unul plin de sensibilitate, altul bădăran; unul va da cu toată inima, altul va ezita să dea sau se va arăta total incapabil de acest lucru. De aceea, e imposibil să spunem: bun, curajos, puternic sau pervers.

Așa cum am afirmat deja, fiecare din aceste trei mașini reprezintă, în felul său, întregul lanț, întregul sistem în relația sa cu fiecare din cele trei.

În sine, fiecare mașină este foarte complicată, dar punerea sa în mișcare este foarte simplă. Cu cât piesele mașinii sunt mai complicate, cu atât sunt mai puține manete de comandă. Totuși, numărul lor poate varia de la mașină la alta – mai multe în una, mai puține în cealaltă.

De-a lungul vieții, o mașină poate forma numeroase manete pentru punerea sa în mișcare, în timp ce o alta poate fi comandată de un număr foarte mic de manete. Timpul prevăzut pentru formarea acestor manete este limitat. Acest timp depinde el însuși de ereditate și de condițiile geografice. În medie, manetele se formează în primii șapte-opt ani. Prin urmare, până la vârsta de paisprezece, sau cincisprezece ani, ele mai pot suferi modificări. Dar, după șaisprezece, șaptesprezece ani, nicio manetă nu mai poate fi formată sau modificată. Asta înseamnă că, de acum înainte, vor acționa doar manetele care au fost construite înainte. Asta este ordinea normală a lucrurilor în viața obișnuită, iar omul poate să

își dea silința oricât de mult, că nu va schimba nimic. Și asta este adevărat chiar și în ceea ce privește capacitatea sa de a învăța. Nu putem învăța lucruri noi decât până la vârsta de șaptesprezece ani; ceea ce se poate învăța în continuare nu este decât un ”a învăța” între ghilimele – adică pur și simplu reîncălzire. La o primă abordare, acest lucru poate părea greu de înțeles.

Fiecare om cu manetele sale depinde de ereditate și de loc de cercul social și de împrejurările în care el s-a născut și a crescut. Lucrul celor trei centri sau ”suflete” este asemănător. Structura lor este diferită, dar manifestările sunt aceleași.

Să luăm ca exemplu corpul, mașina care ne este cea mai accesibilă.

Atunci când omul se naște, creierul său este absolut intact. Este ca o matrice de gramofon; are proprietatea de a înregistra tot. La început, până la trei luni, este foarte sensibil; după patru luni, este mai puțin; după un an, este și mai puțin sensibil. La început, chiar și sunetul respirației poate fi perceput; după o săptămână, abia dacă se mai poate auzi o șușoteală. Așa se întâmplă și cu creierul uman. Mai întâi, este foarte receptiv: fiecare nouă mișcare, plâns, strigăt, râs, tuse, este înregistrată. La fiecare acest lucru se face într-un fel diferit, subiectiv.

Cu timpul, sensibilitatea creierului se diminuează din ce în ce mai mult și sfârșește prin a-și pierde complet această facultate. Astfel încât, înscrierea noilor mișcări, a unor ”poze” noi, încetează total. Ceea ce a avut timp să se înregistreze rămâne ca un repertoriu de ”poze” pentru toată viața. La urma urmei, un om va dispune de numeroase atitudini, un altul doar de un număr mai mic. De exemplu, un om poate dobândi cincizeci și cinci de atitudini în timpul perioadei în care avea posibilitatea să le înregistreze, în timp ce un altul, trăind în aceleași condiții, va avea dobândite două sute cincizeci. Aceste atitudini, adică manete, se constituie în fiecare centru conform acelorași legi și rămân acolo pentru tot restul vieții. Numărul lor este limitat; astfel, orice ar face omul, va folosi mereu aceleași atitudini. Oricare ar fi rolul pe care vrea să îl joace, el se va servi de o combinație de atitudini pe care le are deja, pentru că nu va avea niciodată altele. În viața obișnuită, nu pot exista atitudini noi.

În ce fel pozele, manetele, pun în mișcare un centru, adică cum se manifestă centrul? De exemplu, un om este obosit. Primul șoc este dat: o anumită poză se declanșează în mod mecanic. Tot mecanic, aceasta atinge o altă poză și o declanșează; aceasta declanșează o a treia, a treia o a patra, și așa mai departe. Centrul începe să trăiască, să acționeze, adică să se manifeste. Este ceea ce noi numim asociațiile corpului. Celelalte mașini au și ele poze care se declanșează în același fel.

Diferența între somnul și starea de veghe a corpului este că, în somn, atunci când un șoc vine din exterior, el nu excită nimic, nu produce asociații în creierul corespondent.

În afară de manifestările acestor mașini centrale, care funcționează independent, care sunt corpul, personalitatea, esența, avem și manifestări ”fără suflet”, care se produc în afara centrilor. Pentru a înțelege asta, e foarte important de remarcat că noi împărțim atitudinile corpului și ale sentimentului în două categorii. În primul rând, manifestările directe ale fiecărui centru, și în al doilea rând, manifestările mecanice care apar în afara centrilor. De exemplu, această mișcare de a-mi ridica brațul ia naștere în centrul motor. Dar, la un alt om, inițiativa își poate avea originea în afara centrului. Să presupunem că un proces cum ar fi bucuria, tristețea, jignirea, gelozia, se produce în acel moment în centrul emoțional. Aceste două atitudini dau atunci naștere la o nouă atitudine mecanică. Prin urmare, el va repeta această mișcare total mecanic, fără nicio necesitate. Așa dobândim foarte ușor obiceiuri care nu au nimic în comun cu munca centrilor.

Atunci când am vorbit despre mașini, am numit munca normală a omului o manifestare care implică trei centri luați împreună. Aceasta este manifestarea omului.

Dar, la unele persoane, din cauza unei vieți anormale, alte manete, care s-au format în afara centrilor, declanșează mișcări, independent de suflet. Asta poate fi în carne, în mușchi sau oriunde.

Mișcările, manifestările și percepțiile care vin din centri diferiți sunt manifestările centrilor, dar nu ale omului, dacă nu pierdem din vedere că omul normal muncește cu trei centri simultan. Capacitatea de a simți bucuria, tristețea, frigul, căldura, foamea, oboseala există în fiecare centru. Aceste atitudini, aceste dispoziții, se găsesc în fiecare centru și pot fi slabe, puternice sau de calități diferite. Vom vedea mai târziu cum se formează aceste atitudini în fiecare centru luat separat și cum să recunoaștem cărui centru îi aparțin ele. Pentru moment, e un lucru pe care nu trebuie să îl uitați și de care trebuie să vă dați seama voi înșivă. Trebuie să învățați să distingeți manifestările omului de manifestăile centrilor.

Atunci când oamenii vorbesc despre un om, ei spun: ”*el* este rău”, ”inteligent”, ”idiot”. Toate astea sunt *el.* Dar ei nu pot spune: este Jean, sau este Simion. Avem obiceiul să spunem ”el”. Dar noi ar trebui să spunem ”el” în sensul de ”el” ca și corp – ”el” ca esență – ”el” ca personalitate.

Să presupunem, de exemplu, că reprezentăm esența unui om prin cifra 3 – trei reprezintă numărul de atitudini ale esenței sale. Numărul de atitudini ale corpului va fi, să zicem, 4. Cel al capului său, 6. Deci, când spunem 6, noi nu vorbim de omul întreg. Pe aceesta ar trebui să îl evaluăm la 13, căci 13 este suma manifestărilor sale. Dacă este vorba doar de capul său, acesta va fi 6. Cel mai important lucru este să nu evaluăm doar pe baza lui 6, ci pe baza lui 13. Totalul este ceea ce îl definește. Un om ar trebui să poată da, luând laolaltă toate elementele, un total, să zicem, de 30. Dar acest total nu poate fi obținut decât dacă fiecare centru reunește numărul cerut de atitudini – de exemplu, 12+10+8. Suma acestor numere reprezintă manifestarea unui om normal, al unui adevărat cap de familie. Când spui că un centru trebuie neapărat să dea 12, înseamnă că el trebuie să conțină numărul de atitudini corespunzătoare. Dacă una din ele lipsește și dă doar 11, 30 nu poate fi obținut. Cu un total de doar 29, acesta nu este un om – din moment ce s-a convenit ca om să fie numit acela al cărui număr total este 30.

Atunci când am vorbit despre centri și despre o dezvoltare armonioasă a centrilor, voiam să spunem că, pentru a deveni un asemenea om, pentru a fi capabil să produci totalul pe care tocmai l-am înfățișat, se impune o condiție.

Am zis pentru început că centrii noștri se formează independent unii de ceilalți și că nu au nimic în comun între ei. Dar între ei trebuie să se stabilească o corelație, pentru că totalul manifestărilor nu poate fi obținut decât din toți trei în același timp, și nu doar din unul. Dacă 30 este totalul corect al unei adevărate manifestări a omului și dacă 30 este produs de cei trei centri conform unei corelații determinate, atunci e indispensabil ca centrii să se găsească în acea corelație.

Așa ar trebui să fie, dar în realitate nu e nimic din toate astea. Fiecare centru este izolat. Nu există chiar o relație între ei, deci se află în dizarmonie.

De exemplu, cineva dispune de un număr mare de atitudini într-unul din centrii săi; pentru altul, asta se va întâmpla în alt centru. Dacă îl luăm pe fiecare separat, totul va fi diferit pentru fiecare. Dacă principiul vrea să fie 12+10+8 și dacă în loc de 12 este 0, rezultatul va fi 18, și nu 30.

Să luăm o substanță – să zicem pâinea. Pâinea cere o proporție definită de făină, apă și foc. Nu a fi pâine decât dacă ingredientele sunt în proporții exacte. La fel se întâmplă și în om, fiecare sursă trebuie să aducă o contribuție corespunzătoare, atât cantitativ, cât și calitativ. Dacă Jerome are multă făină, adică multe atitudini fizice, dar nu are nici apă și nici foc, atunci el nu poate să producă decât făină, nu pâine; el nu este un individ. Odile produce apă (sentiment), ea are multe atitudini emoționale. Dar pâinea nu se face cu apă – din nou asta nu valorează nimic – marea este plină de apă. Leonide are mult foc, dar nu are făină și apă – nici

în acest caz, asta nu valorează nimic. Dacă am putea să îi punem împreună, rezultatul ar fi 30, un individ. Așa cum sunt, ei nu sunt decât bucăți de carne; dar toți împreună ar da 30, ca manifestare. Să o luăm pe Odile; ar putea ea să spună ”eu”? Ea ar trebui să spună ”noi”, și nu ”eu”. Ea nu produce decât apă: și totuși, ea spune ”eu”.

Fiecare din cele trei mașini ar putea reprezenta un om și toate trei sunt făcute pentru a se potrivi una cu alta. Un om este făcut din trei oameni. Fiecare are un caracter diferit, o natură diferită, și suferă de o lipsă de corespondență cu ceilalți. Scopul nostru este de a-i organiza în așa fel încât să îi facem să corespundă. Dar înainte de a începe să îi organizăm și înainte de a ne gândi la o manifestare de valoarea 30, să facem efortul de a conștientiza că în noi aceste trei mașini sunt într-adevăr în dezacord între ele. Ele se ignoră. Nu doar că nu se ascultă una pe cealaltă, dar dacă una dintre ele o roagă pe cealaltă pe neașteptate să facă ceva și chiar știe cum ar trebui făcut acest lucru, cealaltă ori nu va putea, ori nu va vrea să o facă.

Pentru că s-a făcut târziu, restul îl lăsăm pentru altădată. De aici încolo, poate că veți fi învățat să faceți!...

ESENȚĂ ȘI PESONALITATE

New York, 29 martie 1924

Pentru a înțelege mai bine ce înseamnă considerație exterioară și considerație interioară, trebuie să înțelegeți că în fiecare om există două părți complet separate, într-un fel doi oameni diferiți. Acestea sunt esența și personalitatea sa.

Esența este EU – este ereditatea noastră, tipul nostru, caracterul nostru, natura noastră.

Personalitatea este un lucru accidental – educația, instruirea, opiniile – tot ce este exterior. Ea este ca și îmbrăcămintea pe care o purtați, masca voastră, rezultatul educației sau influența anturajului, părerile provenite din informații și din cunoștințe, care se schimbă în fiecare zi și se anulează unele pe altele.

Astăzi, sunteți convinși de un lucru, credeți în el, îl vreți. Mâine, sub o altă influență, ceea ce credeți, ceea ce doriți, devin diferite. Tot materialul care vă constituie personalitatea poate fi modificat în totalitate, în mod artificial sau accidental, printr-o schimbare de condiții înconjurătoare, și asta în cel mai scurt timp.

Esența nu se schimbă. De exemplu, am un ten tuciuriu și voi rămâne așa cum m-am născut. Asta aparține tipului meu.

Aici, când vorbim despre dezvoltare și despre schimbare, vorbim despre esență. Personalitatea noastră rămâne un sclav; ea poate fi modificată foarte rapid, chiar și într-o jumătate de ora. De exemplu, prin hipnoză, vi se pot schimba convingerile, și asta pentru că ele vă sunt străine, pentru că ele nu sunt ale voastre. În timp ce ceea ce constituie esența noastră este cu adevărat al nostru.

Noi considerăm întotdeauna cu esența, în mod mecanic. Fiecare influență suscită mecanic o considerație importantă.

În mod mecanic, vă plac; tot în mod mecanic, primiți această impresie despre mine. Dar nu sunteți voi. Asta nu vine din conștiință, asta se face mecanic. Simpatia și antipatia, asta

e o problemă de corespondență între tipuri. În interior vă plac și, deși cu rațiunea știți că nu valorez nimic, că nu merit simpatia voastră, nu puteți să îmi purtați pică. Sau mai mult: vedeți că sunt bun, dar nu vă plac; și asta va rămâne întotdeauna așa.

Dar avem posibilitatea să nu considerăm în interior. Pentru moment, nu puteți acest lucru, pentru că esența voastră este o funcție. Esența noastră se compune din mai mulți centri, dar personalitatea noastră nu are decât un centru: aparatul formator.

Amintiți-vă imaginea trăsurii, a calului și a vizitiului. Esența noastră este calul. Exact calul este cel care nu ar trebui să considere. Dar, chiar dacă vă dați seama de asta, calul, el, ignoră aceste lucru, pentru că nu vă înțelege limbajul. Nu puteți să îi dați ordine în legătură cu acest lucru, să îl învățați să nu considere, să nu reacționeze, să nu răspundă.

Cu rațiunea, ați vrea să nu considerați, dar înainte de toate trebuie să învățați limbajul calului, psihologia sa, pentru a fi capabil să îi vorbiți. Apoi, puteți să faceți ceea ce doresc rațiunea și logica voastră.

Dar dacă încercați să îl educați imediat, nu îl puteți învăța nimic, nu puteți schimba nimic, nici într-o sută de ani. Asta va rămâne o dorință gratuită. Pentru moment, aveți două cuvinte la dispoziție: ”la dreapta” și ”la stânga”. Când trageți frâiele, calul ascultă, dar nu chiar întotdeauna: doar când are burta plină. Dar dacă începeți să îi țineți un discurs, el va continua pur și simplu să vâneze muște cu coada și vă veți putea imagina că vă înțelege.

Înainte ca natura să se fi stricat, echipajul: calul, trăsura, vizitiul și stăpânul constituiau un tot unitar; toți aveau o înțelegere comună, toți munceau împreună; momentele de efort, de destindere, de pauză, erau aceleași.

Dar limbajul a fost uitat, fiecare dintre părți s-a separat și trăiește singură, trăiată de restul. Totuși, în anumite momente, ar trebui ca ele să muncească împreună. Dar este imposibil: una dintre ele vrea ceva, alta vrea altceva.

Este vorba de a restabili ceea ce a fost pierdut și nu de a dobândi ceva nou. Acesta este scopul dezvoltării.

Pentru asta, e indispensabil să înveți să distingeți esența de personalitate și să le separați. Când veți putea să faceți acest lucru, veți ști ce și cum trebuie schimbat. Între timp, nu aveți decât o posibilitate: să studiați. Sunteți slabi, sunteți dependenți, sunteți sclavi. Să spargeți dintr-o dată obiceiurile acumulate de ani de zile este greu. Mai târziu, vă va fi posibil să înlocuiți anumite obiceiuri prin altele. Și ele vor fi mecanice. Omul depinde întotdeauna de influențele exterioare. Doar că anumite influențe sunt piedici, altele nu.

Pentru a începe, e necesar să pregătiți condițiile de lucru. Există multe condiții. Astăzi puteți doar să observați și să adunați materialul care va fi util pentru lucru. În acest moment, nu puteți să distingeți de unde vă vin manifestările – din esență sau din personalitate. Dar dacă priviți cu grijă, după un timp, veți putea înțelege.

În timp ce adunați materialul, nu puteți să-l vedeți. Și asta se întâmplă pentru că, în mod obișnuit, omul nu dispune de o atenție dirijată către ceea ce face în acel moment. Gândul nu vede sentimentele și viceversa.

Observația cere multe lucruri. Înainte de toate, sinceritatea față de sine însuși. Și acest lucru este foarte greu. E mai uşor să fii sincer cu un prieten. Omului îi este teamă să vadă răul.

Dacă, din întâmplare, cufundându-se în el însuși, vede ceea ce este rău în el, își descoperă nulitatea. Avem obiceiul de a vâna gândurile care ne privesc, pentru că ne e teamă de mustrările de conştiință. Sinceritatea este ca o cheie care va deschide poarta prin care o parte o poate vedea pe cealaltă. Cu sinceritate, omul poate să privească un lucru în față și să îl vadă.

Sinceritatea față de sine însuși este foarte grea, pentru că un strat dens a acoperit esența. An după an, omul îmbracă haine noi, își pune o nouă mască pe chip. Toate astea trebuie îndepărtate treptat – să ne eliberăm, să ne dezvelim. Atâta timp cât omul nu este lăsat în pielea goală, el nu se poate vedea.

La începutul lucrului, există un exercițiu foarte util, căci el ajută să te vezi, să aduni material. Acest exercițiu este: să te pui în locul altuia. Trebuie făcut ca pe o sarcină.

Pentru a explica ceea ce vreau să spun, să luăm un exemplu. Știu că aveți neoie de o sută de dolari pentru mâine, dar nu îi aveți. Încercați să îi obțineți, dar în zadar. Sunteți supărat. Gândurile, sentimentele, vă sunt ocupate cu această problemă. Seara, asistați la conferință. Jumătate din dumneavoastră înșivă continuă să se gândească la bani. Sunteți distrat, nervos. Dacă astăzi vă spun un cuvânt neplăcut, vă înfuriați. Dacă văd că sunteți furios în seara asta și știu că nu sunteți mereu așa, încerc să mă pun în situația dumneavoastră. Mă întreb cum aș acționa în locul dumneavoastră dacă cineva ar fi dezagreabil cu mine. Dacă îmi pun problema, voi înțelege în curând că dacă cineva a fost rănit sau s-a enervat din cauza unei impolitеți, există mereu, pe moment, o cauză care a provocat acest lucru.

Voi înțelege mereu că toată lumea este la fel – că nimeni nu este mereu rău sau mereu bun. Noi suntem cu toții la fel. Așa cum eu mă schimb, și celălalt se schimbă. Dacă vă dați seama de acest lucru, dacă vi-l amintiți, dacă vă gândiți la sarcina dumneavoastră și o întreprindeți în momentul cel bun, veți vedea multe lucruri în voi înșivă și în jurul vostru, lucruri pe care nu le-ați văzut niciodată înainte de asta. Aceasta este prima etapă.

A doua etapă o reprezintă practica concentrării.

Cu acest exercițiu, puteți atinge altceva. Observarea de sine este foarte grea, dar ea vă poate aduce un material considerabil. Dacă vă amintiți cum vă manifestați, cum reacționați, cum vă simțiți și ce fel de dorințe aveți, puteți învăța mult. Câteodată, puteți distinge dintr-odată ce este gândul, ce este sentimentul, ce este corpul.

Fiecare parte se găsește sub influențe diferite; și dacă ne eliberăm de una, devenim sclavii alteia. De exemplu, pot fi liber în spirit, dar nu sunt capabil să schimb emanațiile corpului – corpul meu răspunde diferit. Un om așezat lângă mine mă afectează prin ceea ce emană. Știu că ar trebui să fiu politicos, dar simt pentru el antipatie. Fiecare centru are propria sa sferă de emanații și câteodată nu putem scăpa de aceasta.

Vă sfătuiesc să combinați acest exercițiu cu observarea de sine.

Dar noi uităm întotdeauna. Nu ne aducem aminte decât după o lovitură. La momentul potrivit, atenția vă este ocupată, de exemplu de faptul că nu vă place acel om și de faptul că nu puteți să vă împiedicați să simțiți această antipatie. Nu trebuie să uitați acest lucru, trebuie să îl înregistrați în memorie. Gustul unei experiențe nu se păstrează decât un timp. Fără atenție, manifestările dispar treptat. Ar trebui să notăm totul în memorie, dacă nu, uităm. Și ceea ce vrem, este să nu uităm.

Există lucruri care nu se repetă decât rar. În mod accidental, vedeți ceva, dar dacă nu vi-l aduceți aminte, îl veți pierde pentru totdeauna. Dacă vreți să ”cunoașteți America”, trebuie să v-o imprimați în memoie. Stând în camera voastră, nu veți vedea nimic; observația trebuie făcută în viață. În camera voastră nu îl veți dezvolta pe stăpân. Un om poate fi tare într-o mănăstire, dar slab în viață, iar noi avem nevoie de forță pentru a trăi. De exemplu, într-o mănăstire, un om poate sta fără să mănânce o săptămână, dar în viață el nu va putea să stea fără să mănânce nici măcar trei ore. Atunci, la ce au servit exercițiile?

SEPARAREA SINELUI DE SINE ÎNSUȘI

Prieure, 29 februarie 1923

Atât timp cât un om nu se separă de el însuși, nu poate ajunge la nimic și nimeni nu îl poate ajuta.

Să te conduci pe tine însuți e ceva foarte greu. Este un obiectiv pentru mai târziu. Asta cere multă energie. Asta cere multă muncă. Dar această primă necesitate, de a se separa de sine însuși, nu cere multă forță; ea cere doar o dorință, o dorință serioasă, dorința unui adult. Dacă un om nu ajunge la acest lucru, asta arată că omului adult îi lipsește această dorință. Și, în consecință, faptul că aici nu este nimic pentru el. Ceea ce noi facem aici nu se potrivește decât cu adulții.

Intelectul nostru, gândirea noastră, nu are nimic în comun cu noi, cu esența noastră – nici relație, nici dependență. Gândul nostru trăiește prin el însuși și esența noastră prin ea însăși. Când vorbim despre ”a se despărți de sine însuși”, asta înseamnă că gândul ar trebui să se țină departe de esență. Esența noastră slabă poate să se schimbe în orice moment, căci ea depinde de multe influențe: de hrană, de anturaj, de cât e ceasul, de cum e vremea afară, de o mulțime de alți factori. Dar gândul depinde de un număr foarte mic de influențe, astfel încât, cu ajutorul unui efort minim, el poate fi menținut în direcția voită; oricât de slab ar fi, un om îi poate da gândului său o direcție voită. Dar el nu are nicio putere asupra esenței. E nevoie de o mare putere pentru a da o direcție esenței și pentru a o menține (corp sau esență, e tot un drac).

Esența omului nu depinde de el. Ea poate fi într-o stare bună sau proastă, iritabilă, veselă sau tristă, agitată sau placidă. Toate aceste reacții se ivesc independent de el. Un om poate fi morocănos pentru că a mâncat ceva care nu i-a venit convenit.

Dacă un om nu a dobândit deja ceva, nimic nu îi poate fi cerut. Nu poți să îi ceri mai mult decât are. Dintr-un simplu punct de vedere practic, un om nu poate fi tras la răspundere pentru această situație. Nu este vina lui dacă este așa cum este. Trebuie să mai țin cont și de faptul că știu că nu e posibil să aștepți de la un om slab ceva ce ar presupune multă forță. Ceea ce i se cere trebuie să fie în raport cu forța pe care o are, pentru a răspunde la acest lucru.

E sigur că majoritatea dintre voi vă aflați aici pentru că această forță vă lipsește. Ați venit ca să o dobândiți. Asta înseamnă că vă doriți să fiți puternici. Și nu se poate aștepta de la voi să fiți deja.

Dar vorbesc în acest moment de o altă parte din voi înșivă: gândul. În ceea ce privește gândul, știu că fiecare dintre voi are destulă forță, că fiecare dintre voi are capacitatea și puterea de a acționa altfel decât o face acum.

Gândul este capabil să funcționeze independent, dar este susceptibil de a se identifica cu esența, de a deveni o funcție a esenței. La majoritatea dintre cei aflați aici, gândul nu încearcă să fie independent: el nu este decât o funcție.

Astfel, în ciuda timpului pe care l-au petrecut aici, chiar în ciuda acestei dorințe pe care o aveau înainte de a venit aici, ei au ajuns la un nivel mai rău decât acela al omului de pe stradă, adică la nivelul unui om care nu a avut niciodată intenția de a face ceva, orice ar fi.

Repet: orice om adult poate să ajungă la această independență a gândirii, toți cei care au o dorință reală pot. Dar nimeni nu încearcă.

În același timp, cum am spus, nu suntem capabili să ne controlăm diferitele stări interioare și acest lucru nu ne poate fi cerut. Când vom deveni capabili de acest lucru, o nouă cerință va apărea.

Ca să înțelegeți mai bine ce vreau să spun, o să vă dau un exemplu. În acest moment, sunt liniștit, nu reacționez la nimic și la nimeni și mă hătărăsc să îmi dau drept sarcină să

stabilesc o relație bună cu domnul B... deoarece am nevoie de el pentru afacerile mele și nu pot obține ceea ce vreau decât cu ajutorul său. Dar mie nu îmi place domnul B. E o persoană dezagreabilă. Nu înțelege nimic. E limitat. E detestabil. E tot ce vreți. Eu sunt construit în așa fel încât toate aceste trăsături mă afectează. E suficient să îl privesc ca să mă enervez. Iar când începe să spună măgării, îmi ies din fire. Nu sunt decât un om, am slăbiciuni și nu reușesc să mă conving că nu trebuie să fiu iritat. Așa că voi continua să fiu iritat.

Cu toate astea, există posibilitatea să mă controlez. Totul depinde de seriozitatea cu care doresc să îmi ating scopul pe care domnul B. mă poate ajuta să-l ating. Dacă îmi voi menține această hotărâre, voi fi capabil să o fac. Oricât de exasperat aș fi, îmi voi aduce aminte de dorința mea. Mă voi mulțumi să fiu furios, să îmi ies din fire într-un colț din capul meu și voi continua să îmi aduc aminte de sarcina pe care mi-am fixat-o. Gândirea mea nu poate să oprească ceva în mine, orice ar fi, e incapabilă să mă facă să simt altceva față de domnul B. Dar este capabilă să-și amintească. Îmi zic: ”Ai nevoie de el. Nu te supăra. Nu fii bădăran cu el.” Chiar dacă mi-ar veni să-l fac în toate felurile, să-l lovesc, gândul meu ar continua să-mi amintească la ordin și să îmi repete că nu ar trebui să reacționez așa. Dar, prin natura sa, gândirea nu poate să facă nimic.

Asta poate să facă cineva care are o dorință serioasă de a nu se identifica cu esența sa – exact ceea ce înseamnă ”separarea gândirii de esență”.

Ce se întâmplă atunci când gândirea devine doar o funcție? Dacă sunt contrariat, dacă îmi pierd răbdarea, mă voi gândi, sau mai degrabă ”se va gândi” prin prisma acestei contradicții. Voi vedea totul din perspectiva acestei contradicții. La dracu!

Spun că, pentru un om serios, un om simplu, un om obișnuit, fără puteri speciale, dar adult, orice decizie poate să ia, orice sarcină și-ar asuma, aceasta va rămâne mereu în gândul său. Chiar dacă în realitate nu va putea să o îndeplinească, el o va păstra mereu în cap. Chiar dacă este influențat de alte considerații, gândirea sa nu va uita. El are o datorie de îndeplinit și, dacă este sincer, va face efortul să reușească, pentru că este adult.

Nimeni nu îl poate ajuta cu această ”amintire”, cu această separare a lui de sine. Fiecare om trebuie să facă singur acest lucru. Doar începând din momentul în care omul va fi obținut această separare, cineva va putea să-l ajute. Numai atunci Institutul îi va putea fi util, dacă este adevărat că a venit la Institut să caute acest ajutor.

Vă amintiți, fără îndoială, ceea ce a fost spus în conferințele anterioare în legătură cu ce își dorește omul. Pot spune despre majoritatea dintre voi că nu știți ce vă doriți, că nu știți de ce sunteți aici. Nu aveți o dorință fundamentală. În orice moment, fiecare dorește ceva, dar de fapt ”se dorește” în el.

Adineauri luasem ca exemplu faptul că doream să împrumut bani de la domnul B. nu pot obține ceea ce vreau decât dând întâietate acestei dorințe, făcând din aceasta lucrul principal pentru mine. Dacă fiecare dintre voi dorește ceva și dacă Institutul știe ce își dorește, îi va putea fi oferit un ajutor. Dar atunci când un om are un milion de dorințe, fără ca una din ele să fie predominantă, niciuna nu va fi satisfăcută, pentru că e nevoie de ani ca un singur lucru să fie posibil – dar pentru un milion...

E adevărat că nu e ușor să vrei, dar gândirea trebuie să-și amintească mereu ce vrea.

Singura diferență care există între un copil și un adult constă în gândire. Atât la unul cât și la celălalt există toate slăbiciunile, începând de la aviditate, susceptibilitate, naivitate. Aceleași lucruri se regăsesc și la copil și la adult: dragostea, ura și toate celelalte. Funcțiile sunt aceleași. Receptivitatea este aceeași. Atât unul cât și celălalt reacționează, atât unul cât și celălalt sunt victimile fricilor imaginare. Pe scurt, nu există diferențe. Singura diferență este gândirea. Noi avem mai mult material, mai multă logică decât un copil.

Să luăm alt exemplu. Domnul A. m-a tratat ca pe un imbecil. Mi-am pierdut sângele rece și m-am aruncat asupra lui.

Un copil face același lucru. Dar un adult, simțind aceeași furie, nu va ajunge la lovituri. Se va abține, pentru că dacă îl lovește pe domnul A, va interveni poliția - și îi este frică de ce va zice lumea. Oamenii ar putea să zică: ”Acest om nu știe să se controleze”. Sau mă abțin de teamă că domnul A. să nu mă lase mâine baltă, atunci când voi avea nevoie să mă ajute în munca mea. Pe scurt, se ivesc tot felul de gânduri care reușesc sau nu reușesc să mă rețină. Dar nu înseamnă că aceste gânduri nu există.

Un copil nu are logică, nu are materialul necesar și, din cauza asta, la el gândirea nu este decât o funcție. Capul său nu se va opri pentru a gândi. La el, se poate spune că ”se gândește” iar, în acest caz particular, acest ”se gândește” va fi colorat de ură, altfel spus va exista identificare.

Nu există limite bine definite între copil și adult. Numărul anilor nu implică și maturitatea. Un om poate deveni centenar și totuși să rămână un copil. Poate avea înălțimea unui bărbat și să nu fie decâr pur și simplu un copil, dacă îl numim ”copil” pe cel care nu are o logică independentă în gândirea sa. Un om nu poate fi considerat adult decât în momentul în care gândirea sa a dobândit această calitate. Din acest punct de vedere, se poate spune că Institutul se adresează adulților. Doar un adult poate profita de pe urma sa. Un băiat sau o fată de opt ani pot fi oameni mari și un bărbat de șaizeci de ani poate fi un copil. Institutul nu poate să îi facă pe oameni adulți; ei trebuie să fie adulți înainte de a veni aici. Cei care sunt la Institut trebuie să fie adulți și vreau să spun adulți nu în esență, ci în gândirea lor.

Înainte de a merge mai departe, e necesar să definim clar ce dorește fiecare dintre voi și ce îi poate oferi Institutul.

Institutul poate da foarte puțin. Programul Institutului, scopul său, posibilitățile sale pot fi definite în câteva cuvinte: Institutul te poate ajuta să devii capabil să fii un creștin. E simplu! Și asta e tot! Institutul nu poate ajunge acolo decât dacă un om are această dorință. Dar el nu va avea această dorință decât dacă în el s-a făcut loc pentru o dorință permanentă.

Înainte de a fi capabil, trebuie să ai dorința. Există trei etape: să ai dorință, să fii capabil, să fii.

Institutul este mijlocul. În afara Institutului, e posibil să ai dorința și e posibil să fii. Aici, putem deveni capabili.

Majoritatea celor care sunt aici își spun creștini. Practic, toți sunt ”creștini între ghilimele”. Să încercăm să privim această problemă ca niște adulți.

Doctore X, sunteți creștin? Ce credeți? Trebuie să ne iubim aproapele sau să îl urâm? Și cine poate iubi ca un creștin? E deci imposibil să fii creștin?

Creștinismul implică multe lucruri. Noi am luat aici doar unul drept exemplu. Cine poate să iubească sau să deteste la comandă? Totuși, învățătura creștină spune că trebuie să iubești toți oamenii. Dar este imposibil.

Totuși, e perfect adevărat că e necesar să iubești. Mai întâi, trebuie să fii capabil și doar atunci poți iubi. Din păcate, cu timpul, creștinii de astăzi nu au reținut din această învățătură decât decât a doua parte, cea despre iubire, și au pierdut-o din vedere pe prima, cea cu religia, care ar fi trebuit să o preceadă. Dar ar fi cu totul absurd ca Dumnezeu să îi ceară omului ceea ce nu poate să dea.

Jumătate din lume este creștină, iar cealaltă jumătate este de altă religie. Pentru mine, care sunt un om cu bun simț, nu există nicio diferență: ele sunt asemănătoare cu religia creștină. Putem spune că întreaga lume este creștină. Doar numele sunt diferite. Lumea a fost creștină nu de ieri, ci de mii de ani. Existau creștini cu mult înainte de nașterea creștinismului. Așa că bunul-simț mă obligă să spun: de atâția ani de când oamenii sunt creștini, cum pot fi atât de lipsiți de bun simț încât să ceară imposibilul?

Dar realitatea este cu totul alta. Lucrurile nu au fost mereu așa cum sunt acum. Doar de puțin timp oamenii au uitat prima parte a acestei învățături. Uitând-o, ei au pierdut mijlocul pe care îl aveau de a deveni capabili. Și, într-adevăr, acest lucru a devenit imposibil pentru ei.

Să se întrebe fiecare dintre voi, simplu și sincer, dacă poate iubi toți oamenii. Dacă a băut o ceașcă de cafea, iubește. Dacă nu, nu iubește. Cum se poate numi asta creștinism?

Pe vremuri, nu toți oamenii erau numiți creștini, fără nicio distincție. În aceeași familie, unii erau numiți creștini, alții pre-creștini și alții chiar ”non-creștini.” Astfel, în sânul unei singure și aceeași familie, puteau fi membrii care să aparțină primei, celei de-a doua și celei de-a treia categorii. Dar astăzi toți își spun creștini. E naiv, necinstit, lipsit de considerație și chiar disprețuitor să porți acest nume în mod nejustificat. Un creștin este un om capabil să respecte poruncile divine.

Un om capabil să îndeplinească, atât cu gândul cât și cu esența sa, tot ce i se cere unui creștin este numit creștin fără ghilimele. Un om care, cu gândul, dorește să îndeplinească ceea ce i se cere unui creștin, dar care nu poate să facă acest lucru decât cu gândul, nu și cu esența, este numit precreștin. Iar un om care nu poate să facă nimic, nici măcar cu gândul, este numit non-creștin.

Încercați să înțelegeți ce am vrut să vă transmit. Încercați să înțelegeți acest lucru într-un mod din ce în ce mai cuprinzător și mai profund.

EXERCIȚIUL ”STOP”

Paris, 6 august 1922

Exercițiul ”stop” este obligatoriu pentru toți elevii Institutului. Acest exercițiu presupune că, la comanda ”stop” sau la un semnal convenit dinainte, fiecare elev să oprească imediat orice mișcare, oriunde s-ar afla și orice ar face în acel moment. Fie că este în plină mișcare ritmică sau în viața obișnuită a Institutului, la muncă sau la masă, el nu trebuie doar să-și oprească mișcările, ci să păstreze și aceeași expresie a feței, surâs, privire și tensiunea tuturor mușchilor din corp, exact în starea în care se găseau în momentul ”stopului”. Trebuie să-și mențină chiar și ochii fixați chiar în punctul spre care era îndreptată privirea în momentul comenzii. În timp ce se află în această stare de mișcare suspendată, elevul trebuie să-și oprească și cursul gândurilor și să nu permită apariția niciunui gând nou, oricare ar fi el. Trebuie să își concentreze întreaga atenție asupra observării tensiunii mușchilor în diferite părți ale corpului său, îndreptându-și această atenție de la o parte a corpului la alta, veghind ca tensiunea musculară să rămână aceeași, fără să crească sau să se micșoreze.

Omul astfel oprit și imobil nu se află doar într-o ”postură”. Este vorba pur și simplu de o întrerupere a mișcării în momentul trecerii de la o postură la alta.

În general, trecem de la o postură la alta atât de repede, încât nu ne dăm seama de atitudinile pe care le avem în timpul trecerii. Exercițiul ”stop” ne dă posibilitatea de a vedea și

de a simți propriul nostru corp în poziții și atitudini cu care nu este deloc obișnuit și care nu îi sunt deloc naturale.

Fiecare rasă, fiecare națiune, fiecare epocă, fiecare țară, fiecare clasă și fiecare profesie are un număr limitat de posturi, care îi sunt proprii și din care nu ies niciodată, care reprezintă stilul special al epocii, al rasei sau al profesiei date.

Fiecare om împrumută acestui stil, în funcție de caracterul său individual, un anumit număr de posturi care îi corespund și, în consecință, fiecare individ are un repertoriu de posturi extrem de limitat. Asta se poate vedea, de exemplu, într-o operă de artă de proastă calitate, atunci când un artist obișnuit să exprime în mod mecanic stilul unei epoci și mișcările unei rase sau ale unei clase, încearcă să picteze o altă rasă sau o altă clasă.

Ziarele ilustrate sunt pline de asemenea exemple, în care vedem adesea orientali reprezentați cu mișcări și atitudini de soldați englezi sau țărani cu gesturi și posturi de cântăreți de operă.

Stilul mișcărilor și posturilor fiecărei epoci, fiecărei rase și fiecărei clase este indisolubil legat de anumite forme de gânduri și de sentimente. Iar ele sunt atât de strâns legate, încât un om nu-și poate schimba nici forma gândurilor, nici forma sentimentelor fără să-și fi schimbat repertoriul de posturi.

Formele gândurilor și sentimentelor pot fi numite posturi ale gândurilor și sentimentelor. Fiecare om are un anumit număr de posturi intelectuale și emoționale, așa cum are un anumit număr de posturi motorice. Iar posturile sale fizice, intelectuale și emoționale sunt interdependente. Astfel că un om nu poate scăpa niciodată de propriul său repertoriu de posturi intelectuale și emoționale decât dacă a schimbat și posturile sale fizice.

Analiza psihologică și studiul funcțiilor psihomotorice, aplicate într-un anumit fel, demonstrează că fiecare dintre mișcările noastre, voluntare sau involuntare, este o tranziție inconștientă între o postură automat fixată și o alta, tot automată. Faptul că mițcările noastre sunt voluntare este o iluzie; în realitate, ele sunt automate. Și automatismul gândurilor și sentimentelor noastre este strâns legat de automatismul mișcărilor noastre. Una nu poate fi schimbată fără cealaltă. Și dacă, de exemplu, atenția unui om este mobilizată în vederea schimbării automatismului gândirii, mișcările sale obișnuite și posturile sale vor veni să împiedice acest nou mod de a gândi, făcând să iasă la suprafață vechile asociații obișnuite.

Noi nu vedem cât sunt de interdependente funcțiile intelectuale, emoționale și motorice, chiar dacă ne dăm seama cât de mult depind dispozițiile și stările noastre emoționale de mișcările și posturile noastre. Dacă cineva ia o poziție ce corespunde în el unui sentiment de supărare sau de dezgust, el va simți foarte repede, în mod real, un sentiment de supărare sau dezgust. Frica, indiferența, aversiunea etc, pot fi create prin schimbarea pozițiilor artificiale.

De vreme ce toate funcțiile omului, intelectuală, emoțională sau motorică, au propriul lo repertoiu de posturi și acționează constant una asupra alteia, rezultă că un om nu poate niciodată să își iasă din propriul repertoriu.

Metodele de lucru are Institutului pentru Dezvoltarea Armonioasă a Omului oferă posibilitatea de a ieși din acest cerc de automatisme înrădăcinate, iar unul din aceste mijloace, folosit în mod special la începutul lucrului cu sine, este exercițiul ”stop”. Un studiu de sine lipsit de mecanicitate nu este posibil decât datorită unei aplicări corecte a exercițiului ”stop”.

Mișcarea ce a fost începută este întreruptă de un ordin sau de un semnal brusc. Corpul este imobilizat și înțepenește în momentul trecerii de la o postură la alta, într-o atitudine în care el nu se oprește niciodată în viața obișnuită. Observându-se în această stare, adică în starea acestei posturi neobișnuite, un om se privește dintr-un punct de vedere nou, se vede și se observă așa cum nu a făcut-o niciodată. În această postură care nu este obișnuită pentru el, poate gândi într-un fel nou. Cercul vechilor automatisme este spart. Corpul luptă în zadar să-și reia poziția obișnuită, în care se simte confortabil. Voința omului, mobilizată de comanda

”stop”, i se opune. ”Stop” este un exercițiu care se adresează simultan voinței, atenției, gândirii, sentimentului și mișcării.

Dar trebuie să înțelegeți că, pentru a activa voința cu suficientă forță pentru ca un om să se mențină într-o postură neobișnuită, e indispensabil ca ordinul ”stop!” să vină din exterior.

Un om nu își poate da ordinul ”stop!” lui însuși, pentru că voința sa nu s-ar supune acestui ordin. Iar acest lucru se întâmplă deoarece combinația posturilor intelectuale, emoționale și motorice obișnuite este mai puternică decât voința.

Comanda ”stop!” venită din exterior ia locul chiar posturilor intelectuale și emoționale și, în acel moment, posturile motorice se supun voinței.

CELE TREI PUTERI

Prieure, 23 mai 1923

Omul are trei feluri de puteri, fiecare cu natura sa independentă, fiecare cu legile sale și cu propria-i constituție. Dar ele au una și aceeași origine.

Prima este ceea ce numim puterea fizică. Cantitatea și calitatea sa depind de structura mașinii umane și de natura țesuturilor sale.

A doua putere este ceea ce numim puterea psihică. Calitatea sa depinde de centrul intelectual al omului și de materialul pe care îl conține. Ceea ce înțelegem în mod obișnuit prin ”voință” sau alte noțiuni asemănătoare este o funcție a acestei puteri.

A treia este ceea ce numim puterea morală. Ea depinde de educație și de ereditate.

E relativ ușor să le modifici pe primele două, pentru că ele se formează ușor. În schimb, puterea morală este foarte greu de modificat, pentru că îi ia mult timp să se formeze.

Dacă un om are bun-simț și o logică sănătoasă, e mereu capabil să își schimbe părerea și ”voința”. Dar schimbarea naturii și a formației sale morale cere o presiune prelungită.

Aceste puteri sunt, toate trei, materiale. Cantitatea și calitatea lor depind de cantitatea și calitatea a ceea ce le produce. Un om are mai multă forță fizică dacă este mai musculos. De exemplu, A. poate ridica o greutate mai mare decât B. Același lucru este valabil și pentru puterea psihică. Depinde de materialul și de datele de care dispune omul. Tot la fel, un om poate avea o putere morală mai mare, în funcție de măsura în care condițiile existenței i-au permis să primească influența unui anumit număr de idei, de sentimente și de credințe religioase. De aceea, pentru a putea schimba ceva, trebuie să trăiești mult.

Puterea fizică, puterea morală și puterea psihică sunt relative. Se spune adesea, de exemplu, că un om se poate schimba. Dar ceea ce este, ceea ce l-a făcut natura, îi va rămâne. Dacă vrea să-și mărească forța, tot ceea ce poate face este să o acumuleze.

Producătorul de energie nu se poate schimba. Va rămâne același, dar e posibil să-i crească randamentul. Fiecare dintre cele trei puteri poate fi crescută prin economie și prin cheltuială judicioasă. Dacă învățăm acest lucru, aceasta va fi o realizare.

Economisindu-și energia și învățând cum să o cheltuiască, un om poate deveni de o sută de ori mai puternic decât un atlet. Dacă J. ar ști cum să economisească și cum să cheltuiască, ar putea, la un moment dat, să fie de o sută de ori mai puternic decât K., chiar și din punct de vedere fizic. Acest lucru este valabil pentru orice. Economisirea poate fi practicată și în domeniul psihic și în cel moral.

Să examinăm puterea fizică. Poate folosiți acum alte cuvinte decât înainte și vorbiți de lucruri diferite, dar niciunul dintre voi nu știe cum să lucreze. Ați putea lucra de cinci ori mai puternic și să cheltuiți de zece ori mai puțină energie. De exemplu, B. folosește un ciocan și o face cu tot corpul său. Dacă mobilizează zece livre de forță, doar una va fi folosită de ciocan, iar celelalte nouă vor fi cheltuite fără niciun folos. Dar pentru un rezultat mai bun, ciocanul ar cere două livre, iar B. nu îi dă decât jumătate. În loc de cinci minute, îi trebuie zece. Deci, el nu muncește așa cum ar trebui.

Cheltuiți multă forță fără să fie necesar nu doar atunci când munciți, ci chiar și atunci când nu faceți nimic.

Așezați-vă cum stau eu, strângeți pumnii cât puteți de tare și încercați să nu contractați decât mușchii pumnilor. Vedeți, fiecare o face diferit? Unul și-a încordat picioarele, altul spatele.

Dacă sunteți atenți, nu veți face acest lucru așa cum ați face-o în mod obișnuit. Învățați – când sunteți așezați, când sunteți în picioare, când sunteți culcați – să vă contractați brațul drept sau brațul stâng. (*Adresându-i-se lui M.)* Ridicați-vă, contractați brațul și păstrați restul corpului relaxat. Trebuie să o faceți pentru a înțelege mai bine. Când vă contractați brațul, încercați să faceți diferența dintre tensiune și rezistență.

Acum, eu merg fără tensiune, având grijă doar să-mi păstrez echilibrul. Dacă mă opresc, o să mă clatin. Dar vreau să merg fără să cheltuiesc nicio forță. Îmi dau numai un impuls la început, iar restul se face din inerție. Astfel, traversez sala fără să consum energie. Ca să ajungeți la asta, trebuie să lăsați mișcarea să se facă de la sine. Nu mai depinde de voi. I-am spus deja unuia dintre voi că, dacă ar căuta să își regleze viteza, asta ar arăta că avea mușchii încordați.

Încercați să vă relaxați cu totul, în afară de picioare, și mergeți. Fiți atenți în mod special să vă păstrați corpul pasiv, dar capul și fața să rămână animate. Limba și ochii trebuie să vorbească.

Toată ziua, în fiecare moment, ceva ne supără, asta ne place, cealaltă nu ne place, etc. Acum, destindem în mod conștient anumite părți ale corpului nostru și le încordăm pe altele. Făcând acest lucru, începe să ne placă. Fiecare dintre noi este mai mult sau mai puțin capabil să o facă și fiecare simte că, cu cât va munci mai mult, o va face mai bine. Tot ce vă lipsește este exercițiul; nu vă rămâne decât să vreți și să vă puneți pe treabă. Dorința face să se nască posibilitatea. Vorbesc de lucruri fizice.

Începând de mâine, fiecare să facă exercițiul următor: de fiecare dată când vă veți simți ofensat, aveți grijă ca acest lucru să nu se răspândească în tot corpul! Controlați-vă reacția; nu o lăsați să se propage!

De exemplu, am o problemă. Cineva m-a insultat. Nu vreau să-l iert, dar încerc să împiedic insulta să mă afecteze în întregime. Nu îmi place fața lui P. de îndată ce o văd, am un sentiment de antipatie. Încerc deci să nu mă las dus de acest sentiment. Nu oamenii sunt importanți, ci problema.

Acum altceva. Dacă toată lumea ar fi drăguță și plăcută, nu aș avea ocazia să exersez. Ar trebui deci să fiu bucuros că există oameni cu care să exersez.

Tot ceea ce ne atinge o face fără ca noi să ne dăm seama. Acest lucru se întâmplă la fel în fiecare dintre noi. Suntem sclavii acestui lucru. P. îmi poate fi mie antipatică, dar îi poate fi simpatică altcuiva. Reacția mea este în mine. Ceea ce o face antipatică este în mine. Nu îi pot reproșa nimic, ea este antipatică în raport cu mine. Tot ceea ce ne atinge pe parcursul unei zile

și de-alungul întregii noastre vieți se face în raport cu noi înșine. Câteodată, ceea ce ne atinge poate fi bun. Această relație este mecanică, așa cum tensiunile mușchilor noștri sunt mecanice.

Astăzi învățăm să muncim. În același timp, vrem să învățăm să fim atinși de ceea ce ar trebui să ne atingă. În general, suntem atinși de ceea ce nu ar trebui să ne atingă, lucrurile care ne rănesc pe parcursul zilei nu ar trebui să aibă puterea de a ne atinge, de vreme ce ele nu există în mod real. Acesta este un exercițiu de putere morală.

Cât despre puterea psihică, lucrul pe care îl avem de făcut este de a nu o lăsa să ”se” gândească, ci de a încerca mereu să o oprim, fie că gândește bine, fie rău. De îndată ce ne amintim, de îndată ce ne surprindem, trebuie imediat să ne împiedicăm să gândim.

Oricum, fie că e bun sau rău, un asemenea gând nu va descoperi America. Tot așa cum în acest moment vă este greu să nu vă contractați piciorul, la fel vă este greu să nu lăsați să ”se” gândească. Dar este posibil.

Să revenim la exerciții: cei care le-au făcut pot veni să mă caute, pentru a primi altele. Dar, pentru moment, aveți destule.

Trebuie să munciți cu cât mai puține părți ale corpului puteți. Principiul vostru ar trebui să fie acela de a concentra toată forța pe care o aveți în părțile corpului care au de făcut o anumită muncă, nelăsând-o să fie luată de alte părți.

POATE FI CONTROLATĂ RESPIRAȚIA?

Chicago, 26 martie 1924

Întrebare: Este bine să facem exerciții de respirație?

Răspuns: În Europa, oamenii și-au pierdut complet capul în legătură cu acest lucru. Timp de patru sau cinci ani, mi-am câștigat pâinea îngrijindu-i pe nefericiții care își compromiseseră sănătatea după ce urmaseră astfel de metode. Se scriu multe cărți despre asta. Fiecare ar vrea să îl învețe pe celălalt: ”cu cât respirați mai tare – spun ei – aportul de oxigen este mai tare” etc. și rezultatul final este că vin să mă vadă pe mine. Le sunt foarte recunoscător autorilor acestor cărți, întemeietorilor de școli, precum și altora.

După cum știți, aerul este al doilea tip de hrană. În orice lucru, sunt necesare proporții corecte. De exemplu, în fenomenele pe care le studiază chimia, fizica, etc. cistalizarea nu va avea loc decât dacă există o anumită corespondență; doar atunci, ceva nou va putea fi obținut.

Fiecare materie are o anumită densitate a vibrației. Interacțiunea între materii nu se poate produce decât dacă există o corespondență exactă între vibrațiile diferitelor materii. Am vorbit deja despre Legea lui Trei. Dacă, de exemplu, materia pozitivă are vibrații de, să zicem, 300, iar materia negativă de 100, combinația este posibilă. Dar dacă vibrațiile nu corespund exact acestor numere, de aici nu va rezulta nicio combinație; vom avea un amestec mecanic, susceptibil de a se descompune în părțile sale constituente. Și în acest caz nu putem spune că am obținut o materie nouă.

Și din punct de vedere cantitativ, substanțele care trebuie să se combine trebuie să fie într-o anumită proporție. Știți că pentru a obține cocă aveți nevoie de o cantitate de apă bine determinată, în funcție de cantitatea de făină pe care vreți să o folosiți. Dacă puneți mai puțină apă decât trebuie, la final nu veți avea cocă.

Respirația voastră obișnuită este mecanică. În mod mecanic, aspirați cantitatea de aer care vă este necesară. Dacă ar fi mai mult aer, el nu s-ar putea combina așa cum trebuie; este necesară o proporție corectă.

Aerul nu conține doar oxigen. El conține multe alte elemente. Toate pătrund în plămâni. De obicei, când respirați, plămânii voștri iau ceea ce le este necesar; așa sunt făcuți. În fiecare mașină, în fiecare organ, există un loc prevăzut pentru trecerea unei anumite substanțe. În cazul de față, aerul. Când respirați în mod artificial, riscați să absorbiți alte substanțe decât cele care vă sunt necesare, pentru că proporția nu este respectată și în corp intră substanțe inutile.

Respirația controlată în mod artificial, așa cum se practică în general, duce la o dizarmonie. Ca urmare, pentru a evita neplăcerile pe care poate să le provoace această respirație artificială, trebuie modificate celelalte tipuri de hrană. Iar acest lucru nu este posibil fără o cunoaștere aprofundată. Stomacul, de exemplu, are nevoie de o anumită cantitate de hrană, nu doar ca să se hrănească, pentru că așa s-a obișnuit. Mâncăm mai mult decât ne este necesar din cauza gustului, pur și simplu pentru plăcerea de a mânca, dar și pentru că stomacul este obișnuit cu o anumită presiune.

Știți că stomacul are anumiți nervi. În lipsa presiunii, acești nervi stimulează mușchii stomacului și apare senzația de foame.

Există două feluri de foame: cea a corpului și cea a nervilor.

Multe organe muncesc în mod mecanic, fără ca noi să participăm conștient la acest lucru. Fiecare dintre ele are ritmul său propriu, iar ritmurile diferitelor organe sunt într-o relație precisă între ele.

De exemplu, modificându-ne respirația modificăm și ritmul plămânilor noștri și, cum totul este legat, încetul cu încetul alte ritmuri încep să se modifice, la rândul lor. Dacă continuăm să respirăm mai mult timp în acest fel, ritmul tuturor organelor poate fi modificat. De exemplu, ritmul stomacului se va schimba. Iar stomacul are propriile sale obiceiuri, are nevoie de un anumit timp pentru a digera mâncarea; să zicem că mâncarea trebuie să stea acolo o oră. Dacă ritmul stomacului se accelerează, mâncarea va trece prin el mai repede, iar stomacul nu va mai avea timp să își extragă din ea tot ceea ce îi este necesar. În alte cazuri, s-ar putea întâmpla exact invers.

E de o mie de ori mai bine să nu ne atingem de mașina noastră și chiar să o lăsăm în stare proastă, mai degrabă decât să încercăm să o îndreptăm fără să o cunoaștem cu adevărat. Pentru că organismul uman este un aparat foarte complicat, ale cărui numeroase organe au ritmuri și nevoie diferite, iar multe dintre aceste organe sunt legate unele de altele.

Trebuie ori să schimbăm totul, ori să nu schimbăm nimic. Altfel, riscăm să facem mai mult rău decât bine. Exercițiile de respirație de genul celor care se practică în mod obișnuit sunt cauza a numeroase boli.

Decât în cazuri excepționale, atunci când un om reușește să se oprească la timp, se evită producerea răului.

Dacă un om practică aceste exerciții timp îndelungat, rezultatele sunt întotdeauna rele.

Pentru a lucra cu sine, trebuie cunoscute fiecare șurub și fiecare rotiță a propriei mașini – abia atunci vei ști ce să faci. Dar, dacă nu știți mare lucru despre asta și totuși încercați, puteți să produceți pagube foarte mari. Riscul este mare, pentru că mașina este foarte complicată. Ea are șuruburi foarte fragile, care se strică cu ușurință, iar dacă insistați prea mult puteți să le rupeți. Iar aceste șuruburi nu se găsesc la orice magazin.

Trebuie să fii foarte prudent. Doar dacă știi, problema se pune altfel.

Dacă cineva de aici face exerciții de respirație, trebuie să înceteze cât mai are timp.

ATITUDINI ȘI STĂRI INTERIOARE

Berlin, 24 noiembrie 1921

Vă întrebați care este scopul mișcărilor. Fiecărei atitudini a corpului îi corespunde o anumită stare interioară și invers, fiecărei stări interioare îi corespunde o anumită atitudine. Fiecare om are un anumit număr de atitudini obișnuite și trece de la una la alta fără să se oprească niciodată la atitudinile intermediare.

Faptul de a lua poziții noi, neobișnuite, vă permite să vă observați în interior într-un fel pe care nu îl faceți în condiții obișnuite. Acest lucru devine foarte clar atunci când, la comanda ”stop!”, trebuie să stați pe loc, nemișcați. Mușchii întinși trebuie să rămână în starea lor de tensiune, la fel și mușchii relaxați. În plus, la această comandă trebuie nu doar să vă opriți exterior, ci să opriți și mișcările voastre interioare. Trebuie să faceți efortul de a vă păstra gândurile și emoțiile așa cum erau ele, continuând să vă observați pe voi înșivă.

Să presupunem că vreți să deveniți o actriță. Posturile pe care le adoptați în mod obișnuit sunt potrivite pentru un anumit rol, de exemplu cu cel al unei servitoare, dar dumneavoastră trebuie să jucați rolul de contesă. O contesă are prosturi total diferite. Într-o școală bună de artă dramatică, ați învăța, să spunem, două sute de posturi. Posturile caracteristice unei contese sunt, de exemplu, cele cu numerele 14, 68, 101 și 142. Când știți acest lucru, e de ajuns ca, pe scenă, să treceți de la o postură la alta, astfel încât și dacă ați fi cea mai slabă actriță ați fi o contesă pe toată durata piesei. Dar, dacă nu cunoașteți aceste posturi, atunci chiar și un ochi puțin experimentat își va da seama că nu sunteți o contesă, ci o servitoare.

Trebuie să vă observați altfel decât o faceți în viața obișnuită. Vă trebuie o altă atitudine, diferită de cea pe care ați avut-o până acum. Știți unde v-au condus atitudinile voastre obișnuite. Să continuați în același fel, nu are niciun sens, nici pentru voi, nici pentru mine, căci nu am chef să lucrez cu voi, dacă rămâneți așa cum sunteți. Voi doriți cunoașterea, dar ceea ce ați avut până astăzi nu este cunoaștere. Nu este decât o îngrămădire mecanică de informații. Este o cunoaștere care nu se află în voi, ci în afara voastră; ea nu are nicio valoare. Ce rost are ceea ce știți, dacă v-a fost adus într-o zi de către altcineva? Nu voi ați creat acel lucru, prin urmare nu are valoare. Voi spuneți, de exemplu, că știți cum se imprimă o pagină de ziar și, pentru voi, acest lucru are valoare. Dar și o mașină poate face acest lucru. Să combini nu înseamnă să creezi.

Fiecare are un repertoriu limitat de posturi obișnuite și de stări interioare. Ea este pictor și veți spune că are un stil propriu. Dar acesta nu este un stil, ci o limitare. Oricare ar fi subiectele tablourilor sale, va fi mereu același lucru. Fie că sunt luate din viața europeană sau din viața asiatică, voi recunoaște imediat că ea le-a pictat și nu altcineva. Un actor care ar fi

același în toate rolurile – nimic altceva decât el însuși – ce fel de actor ar fi? Doar întâmplarea ar putea să-i ofere un rol care să corespundă în întregime cu ceea ce este el în viață.

Pentru moment, orice cunoaștere este mecanică, așa cum și restul este mecanic. De exemplu, dacă o privesc pe ea cu bunăvoință, în curând va deveni binevoitoare. Dacă o privesc cu mânie, în curând va fi supărată, și nu doar pe mine, ci și pe vecin, iar acesta pe un altul, și așa mai departe. Ea este mânioasă pentru că am privit-o cu un aer nemulțumit. E mânioasă în mod mecanic. Dar nu poate să se enerveze din propria voință. Este sclava atitudinii celorlalți. Iar asta nu ar fi atât de grav dacă acești ceilalți ar fi mereu ființe vii, dar ea este și o sclavă a lucrurilor. Orice obiect este mai puternic decât ea. Este o sclavie continuă. Funcțiile voastre nu sunt ale voastre. Voi înșivă sunteți funcția a ceea ce se petrece în voi.

În fața lucrurilor noi, trebuie să înveți să ai atitudini noi. Priviți: în acest moment, fiecare ascultă în felul său. Un fel care corespunde atitudinii sale interioare. De exemplu, Starosta ascultă cu gândul, iar voi cu sentimentul; și dacă l-am pune pe fiecare dintre voi să repete ceea ce a fost spus, fiecare ar face-o în felul său, în funcție de starea sa interioară din acel moment. Într-o oră, cineva va spune ceva neplăcut despre Starosta, în timp ce vouă vi se va da să rezolvați o problemă de matematică; ceea ce Starosta va repeta din ce a auzit va fi atunci colorat de sentimentele sale, în timp ce voi o veți face sub o formă logică.

Și toate acestea se întâmplă doar pentru că funcționează doar un singur centru, cel al gândirii de exemplu, sau al sentimentului. Trebuie să învățați să ascultați într-un fel nou. Ceea ce ați învățat până acum este cunoașterea unui singur centru, cunoaștere fără înțelegere. Sunt multe lucruri pe care le știți și pe care le și înțelegeți în același timp? De exemplu, știți ce este electricitatea, dar o înțelegeți la fel de clar ca și că doi plus doi fac patru? Înțelegeți acest lucru în așa fel încât nimeni nu poate să vă dovedească contrariul, dar, în ceea ce privește electricitatea, e diferit.

Astăzi, vi se explică într-un anumit fel și voi credeți. Mâine, vi se va da o explicație diferită și o veți crede și pe aceea. Dar înțelegerea este perceperea nu de către un singur centru, ci de către cel puțin doi centri. Există o percepție mai completă, dar pentru moment e de ajuns să reușiți să faceți ca un centru să controleze un alt centru. Numai atunci când un centru percepe și când un altul, conștientizând această percepție, o acceptă sau, dimpotrivă, o respinge, atunci poți să spui că există înțelegere. Dacă o discuție între centri nu ajunge la niciun rezultat precis, aceasta nu va fi decât o înțelegere doar pe jumătate. O înțelegere pe jumătate nu e cu nimic mai bună. Trebuie ca tot ce auziți aici și toate lucrurile despre care vorbiți oriunde altundeva să fie spuse sau ascultate nu doar cu un singur centru, ci cu doi centri. Altfel, asta nu va duce la niciun rezultat corect, nici pentru mine, nici pentru voi. Pentru voi va fi ca înainte, o simplă acumulare de informații noi.

ȘAPTE CATEGORII DE EXERCIȚII

Prieure, noiembrie 1922

Toate exercițiile date la Institut pot fi împărțite în șapte categorii. În prima categorie, exercițiile au ca centru de greutate corpul, în a doua gândirea, în a treia, sentimentul. În a patra categorie, gândirea și corpul împreună, în a cincea corpul și sentimentul, în a șasea sentimentul, gândirea și corpul. Cât despre a șaptea categorie, ea le cuprinde pe toate trei și automatismele noastre.

Trebuie să recunoaștem că, în cea mai mare parte a timpului trăim în acest automatism. Dacă am trăi tot timpul doar cu ajutorul centrilor, aceștia nu ar avea atâta energie. Acest automatism ne este deci indispensabil, deși acum este cel mai rău dușman al nostru. Mai întâi, trebuie să ne eliberăm temporar, pentru a ne constitui un corp și o gândire conștiente; atât timp cât nu suntem eliberați de automatisme, nu putem să mai învățăm nimic – trebuie doar să le ținem pentru un timp deoparte. Mai târziu, va trebui să studiem acest automatism cu scopul de a-l adapta.

Cunoaștem deja unele exerciții. De exemplu, am studiat exerciții pentru corp. Am întreprins alte sarcini, care erau exerciții elementare pentru gândire. Nu am abordat încă exerciții pentru sentiment. Acestea sunt mai complexe. La început, e dificil și să ți le reprezinți.

Totuși, ele sunt de cea mai mare importanță pentru noi. Domeniul sentimentului ocupă primul loc în viața noastră interioară. De fapt, toate necazurile se datorează stării haotice a sentimentului. Există în noi prea mult material de acest fel, trăim asta în permanență.

Și, în același timp, noi nu avem sentiment. Vreau să spun că nu avem nici sentiment obiectiv, nici sentiment subiectiv. Întregul domeniu al sentimentului este plin de ceva ciudat și complet mecanic. De exemplu, nu avem niciun sentiment moral, nici subiectiv, nici obiectiv. (Există trei feluri de sentimente: subiective, obiective și automate).

Sentimentul moral obiectiv corespunde, de secole, anumitor legi morale fundamentale și de neschimbat, în acord chimic și fizic cu mediul și cu natura umană, legi stabilite în mod obiectiv pentru toți și legate de Marea Natură (sau, cum se spune, de Dumnezeu).

Sentimentul moral subiectiv există la un om care, pe baza propriei experiențe, a calităților și a observațiilor personale, precum și al unui simț al dreptății care este în întregime al său, își formează propria concepție despre morală și își bazează viața pe ea.

De fapt, nu doar că aceste două sentimente de moralitate – atât primul, cât și al doilea – nu există la oameni, dar aceștia nu au nici măcar cea mai mică idee despre ele.

Ceea ce spunem despre morală se aplică, de altfel, la orice lucru.

Avem o idee mai mult sau mai puțin teoretică despre morală. Am citit mult, am auzit mult, dar suntem incapabili să aplicăm toate astea vieții. Trăim după cum ne permite mecanismul nostru. Teoretic, știm că ar trebui să-l iubim pe N., dar poate că de fapt el ne este antipatic – nu ne place nasul lui. Cu gândirea mea, înțeleg că, și emoțional, ar trebui să am o atitudine corectă în ceea ce îl privește, dar sunt incapabil de acest lucru. Când sunt departe de N., în cursul anului, mă pot hotărî să am o atitudine frumoasă față de el, dar dacă anumite asocieri mecanice s-au stabilit în mine, atunci când îl voi revedea se va întâmpla exact ca înainte.

Sentimentul moral din noi este automat. Pot să îmi fixez drept regulă să gândesc într-un fel sau altul, dar ”asta” nu se întâmplă așa în realitate.

Dacă vrem să lucrăm cu noi înșine, nu trebuie să fim doar subiectivi; trebuie să ne obișnuim să înțelegem ce înseamnă ”obiectiv”. Sentimentul subiectiv nu poate fi același la toată lumea – toți oamenii fiind diferiți. Unul este englez, altul evreu... Unuia îi place fazanul și așa mai departe. Suntem cu toții diferiți, dar diferențele noastre ar trebui unificate prin efectul legilor obiective. În anumite cazuri, sunt suficiente și mici legi subiective. Dar în viața în comun, nu putem atinge dreptatea decât cu ajutorul legilor obiective. Numărul lor este foarte limitat. Dacă toți oamenii ar avea în ei acest mic număr de legi, viața noastră interioară și exterioară ar fi mult mai fericită. Oamenii nu s-ar simți singuri și nu ar mai trăi nefericiți.

Din cele mai vechi timpuri, pe baza experienței umane și a artei de a guverna cu înțelepciune, viața însăși a dezvoltat progresiv cincisprezece porunci și le-a instituit pentru binele indivizilor și pentru cel al tuturor popoarelor. Dacă aceste cincisprezece legi ar trăi cu adevărat în noi, am fi capabili să înțelegem, să iubim și să urâm. Am avea acolo bazele unei judecăți corecte.

Toate religiile, toate învățăturile vin de la Dumnezeu și vorbesc în numele lui Dumnezeu.

Asta nu vrea să spună că Dumnezeu ni le-a dat efectiv, ci că ele sunt legate de un tot și de ceea ce numim Dumnezeu.

De exemplu, Dumnezeu a spus: ”Iubește-ți părinții și mă vei iubi și pe mine”. Și, într-adevăr, cine nu își iubește părinții nu îl poate iubi pe Dumnezeu.

Înainte de a merge mai departe, să ne oprim și să ne întrebăm: ”ne-am iubit părinții? I-am iubit așa cum ar fi meritat sau iubirea noastră nu a fost decât un exemplu de ”se iubește”? Și cum ar fi trebuit să-i iubim?”

ACTORUL

New York, 16 martie 1924

Întrebare: Poate meseria de actor să servească la dezvoltarea lucrului coordonat al centrilor?

Răspuns: Cu cât un actor joacă mai mult, cu atât munca centrilor se separă în el.

Pentru a juca, trebuie mai întâi să fii un artist. Am vorbit despre spectrul care produce lumină albă. Un om nu poate fi numit actor decât dacă este capabil, ca să spun așa, să producă o lumină albă. Adevărat actor este cel care creează, care poate să producă în întregime cele șapte culori are spectrului. Asemenea artiști au existat și mai există încă. Dar cel mai adesea un actor din ziua de astăzi nu este actor decât în mod exterior.

Actorul, ca orice alt om, are un anumit număr de atitudini fundamentale; celelalte atitudini ale sale nu sunt decât diferite combinații ale primelor. Toate rolurile sunt construite pe atitudini. Este imposibil să dobândești unele noi prin practică; practica nu poate decât să le aprofundeze pe cele vechi. Cu cât avansezi mai mult, cu atât îți va fi mai greu să înveți altele noi - și cu atât mai puține posibilități vor exista.

Toate eforturile actorului sunt zadarnice; nu înseamnă decât o pierdere de energie. Dacă acest material ar fi economisit și folosit la ceva nou, ar fi mai util. Dar de fapt mereu se întâmplă aceeași poveste.

Un actor nu poate să fie creator decât în propria sa imaginație și în cea a altora. În realitate, el nu poate să creeze.

În lucrul nostru, această profesie nu poate fi un ajutor, dimpotrivă, ea nu face decât să strice lucrurile pentru mâine. Cu cât un om abandonează mai repede această ocupație, cu atât va fi mai bine și cu atât îi va fi mai ușor să facă ceva nou.

Talentul se poate construi în douăzeci și patru de ore. Geniul există, dar un om obișnuit nu poate fi un geniu. Pentru el, aceste nu este decât un cuvânt.

Și astfel se întâmplă în toate artele. Adevărata artă nu poate fi lucrul unui om obișnuit. Acesta nu poate juca, nu poate fi ”eu”. Actorul nu poate să aibă ceea ce are un alt om – el nu poate să simtă ceea ce simte un altul. Dacă joacă rolul unui preot, el ar trebui să aibă înțelegerea și sentimentele unui preot. Dar nu le poate avea decât dacă are tot materialul experienței preotului, tot ceea ce un preot cunoaște și înțelege. Și la fel se întâmplă cu toate profesiile; o cunoaștere specială este cerută de fiecare dată. Fără această cunoaștere, artistul nu face decât să-și imagineze.

Asociațiile se desfășoară la fiecare persoană în felul său. Văd un om făcând un anumit gest. Asta îmi dă un șoc și, plecând de aici, se declanșează asociațiile. Un polițist l-ar bănui probabil pe acel om că vrea să mă facă la buzunare. Dar dacă presupunem că omul nu s-a gândit niciodată la asta, eu, în locul polițistului, nu aș fi înțeles gestul său. Dacă sunt un preot, fac alte asociații; cred că mișcarea are ceva de-a face cu sufletul, în loc să cred că omul se gândește la portofelul meu.

Doar dacă înțeleg și psihologia preotului și pe cea a polițistului și diferitele lor moduri de abordare, atunci voi putea să înțeleg cu gândirea mea. Doar dacă am în mine atitudinile corespunzătoare sentimentului și corpului voi putea să cunosc cu mintea mea care vor fi asociațiile lor de idei și de asemenea ce asociații de sentimente vor evoca în ei acele asociații de idei. Iată primul punct.

Mașina fiind cunoscută, dar ordine în fiecare moment pentru ca asociațiile să se schimbe – dar chiar trebuie să fac acest lucru în fiecare moment. În fiecare moment, asociațiile se schimbă în mod automat, una o evocă pe cealaltă și așa mai departe. Dacă joc un rol, trebuie să dirijez tot timpul. E imposibil să revin la un impuls dat.

Nu pot să dirijez decât dacă există acolo cineva capabil să dirijeze. Gândirea mea nu poate să dirijeze – ea este ocupată. Și sentimentul este ocupat. Trebuie să existe acolo cineva care să nu fie implicat într-o altă acțiune, să nu fie implicat în viață. Abia atunci devine posibil să dirijezi.

Cel care are un ”eu” și care cunoaște ceea ce se cere în toate domeniile, poate să joace un rol. Cel care nu are ”eu” nu poate să facă acest lucru.

Actorul obișnuit nu poate să joace un rol – asociațiile lui sunt diferite. El poate doar să aibă costumul potrivit și să își însușească de bine de rău atitudinile potrivite, să se strâmbe așa cum i-au spus regizorii. Actorul trebuie să cunoască și el aceste lucruri.

Pentru a fi un adevărat actor, trebuie să fii un om adevărat.

Un om adevărat poate fi un actor și un actor adevărat poate să fie un om.

Fiecare ar trebui să încerce să fie un actor. Este un scop înalt. Scopul oricărei religii, al oricărei cunoașteri, este de a fi actor. Dar astăzi, toți sunt ”actori”.

ARTĂ CREATOARE – ARTĂ SUBIECTIVĂ

New York, 2 martie 1924

Întrebare: Trebuie să studiem bazele matematice ale artei sau putem crea opere de artă fără să fi făcut acest studiu în prealabil?
Răspuns: Fără acest studiu, nu putem aștepta decât rezultate accidentale; nu se pune problema repetiției.

Î: Nu putem vedea o artă creatoare inconștientă, care să vină dintr-un sentiment?
R: Nu poate exista artă creatoare inconștientă, sentimentul nostru e prea stupid. El nu vede decât un singur aspect al lucrurilor, pe când înțelegerea cere o viziune a tuturor aspectelor. Studiind istoria, vedem că asemenea rezultate accidentale s-au putut produce, dar asta nu e o regulă.

Î: Se poate compune muzică într-un mod armonios fără să cunoști legile matematicii?
R: Va exista armonie între o notă și alta și vor exista acorduri, dar nu va exista armonie între aceste armonii. Acum vorbim despre influență, despre influență conștientă. Un compozitor poate să exercite o influență.

În prezent, orice poate să pună pe oricine într-o stare sau alta. Să presupunem că vă simțiți fericit. În acel moment, se aude un zgomot, un clopot, o muzică oarecare, o melodie, poate un foxtrot. Veți uita pe deplin acest moment dar mai târziu, când veți auzi aceeași muzică, același clopot, ele vor trezi în voi, prin asociere, același sentiment, ca de exemplu dragostea. Și asta este o influență, dar o influență subiectivă.

Și nu doar muzica, ci orice alt zgomot care poate servi în acest caz drept asociere. Iar dacă acesta e legat de ceva neplăcut, de exemplu de pierderea unor bani, de aici va rezulta o asociere neplăcută.

Dar arta despre care vorbim aici este arta obiectivă, a legilor obiective ale muzicii sau ale picturii.

Arta pe care o cunoaștem este subiectivă deoarece, fără cunoaștere matematică, nu poate exista artă obiectivă. Rezultatele accidentale sunt foarte rare.

Asocierile constituie pentru noi un fenomen foarte puternic și foarte important, dar astăzi am uitat ce înseamnă ele. În vremurile îndepărtate, existau zile speciale de sărbătoare. O zi, de exemplu, era consacrată unor combinații de sunete, o alta florilor sau culorilor, o a treia gustului, o alta frigului și căldurii, și diferitele senzații erau comparate între ele.

De exemplu, ea sărbătoarea sunetului. Timp de o oră răsuna un anumit sunet, timp de altă oră, un alt sunet. În același timp, participanții treceau de la unul la altul o băutură specială sau, uneori, un ”fum” special. Prin urmare, erau produse anumite stări și sentimente cu ajutorul mijloacelor chimice în combinație cu influențele exterioare, cu scopul de a produce anumite asocieri pentru viitor. Mai târziu, când se iveau din nou împrejurări exterioare asemănătoare, acestea provocau aceleași stări.

Exista chiar și o zi specială pentru șoareci, șerpi și alte animale de care în general ne e teamă. Oamenilor li se dădea o băutură specială, apoi erau puși să țină în mână șerpi, pentru a se obișnui cu aceștia. Asta producea asupra lor o asemenea impresie, încât după aceea nu le mai era frică. Asemenea obiceiuri existau cu mult timp în urmă în Persia și Armenia. Cei din vechime înțelegeau foarte bine psihologia umană, iar aceasta le servea drept ghid. Dar motivele nu au fost niciodată explicate maselor; li se dădea o interpretare cu totul diferită. Doar preoții cunoșteau înțelesul tuturor acestor lucruri. Asta se întâmpla în perioada precreștină, pe când popoarele erau guvernate de către preoți-regi.

Î: Dansurile servesc doar controlului corpului sau au o semnificație mistică?

R: Dansurile sunt pentru gândire. Ele nu aduc nimic sufletului – sufletul nu are nevoie de nimic. Un dans are o anumită semnificație; fiecare mişcare are un anumit conținut.

Dar sufletul nu bea whisky. Lui nu-i place whisky. Ceea ce îi place este un alt tip de hrană, pe care o primește independent de noi.

ÎNTREBĂRI ȘI RĂSPUNSURI

New York, 24 februarie 1924

Întrebare: Munca Institutului cere ca noi să renunțăm la munca noastră obișnuită timp de câțiva ani sau le putem face în același timp?

Răspuns: Munca la Institut este o muncă interioară; până în prezent, nu ați făcut decât muncă exterioară. Dar aici este vorba de cu totul altceva. Pentru unii, e necesar să abandoneze munca exterioară, pentru alții nu.

Î: Scopul este să te dezvolți și să ajungi la un echilibru care să îți permită să devii mai puternic decât exteriorul, să ajungi să fii un supraom?

R: Omul trebuie să își dea seama că nu poate să facă. Toate activitățile noastre sunt provocate de impulsuri exterioare; totul este mecanic. Voi nu puteți face, chiar dacă doriți să faceți.

Î: Ce loc ocupă arta și activitatea creatoare în învățătura dumneavoastră?

R: Astăzi, arta nu este neapărat creatoare. Pentru noi, arta nu este un scop, ci un mijloc. Arta veche are un anumit conținut interior. În trecut, arta avea același scop pe care îl au cărțile în zilele noastre: acela de a conserva și de a transmite o anumită cunoaștere. În timpurile îndepărtate, nu se scria, ci cunoașterea era încorporată în opere de artă. Vom găsi multe idei în operele de artă vechi, care au ajuns până la noi, dar numai dacă știm să le citim. Același lucru este valabil pentru toate artele, chiar și pentru muzică. Așa vedeau cei din vechime arta.

Ați văzut mișcările și dansurile noastre. Dar nu ați văzut decât forma exterioară, frumusețea, tehnica. Nu îmi place latura exterioară pe care o vedeți. Pentru mine, arta este un mijloc în vederea unei dezvoltări armonioase. În tot ceea ce facem aici, totul a fost prevăzut astfel încât nimic să nu poată fi făcut automat și negândit.

Gimnastica și dansurile obișnuite se fac mecanic. Dacă scopul nostru este dezvoltarea armonioasă a omului, atunci dansurile și mișcările sunt pentru noi un mijloc de a asocia gândirea și sentimentul cu mișcările corpului, într-o manifestare continuă. În tot ceea ce facem, căutăm să dezvoltăm ceva care nu poate fi dezvoltat în mod direct sau mecanic – ceva care să experime omul total: gând, corp și sentiment.

Al doilea obiectiv al dansurilor este studiul. Anumite mişcări poartă în ele o dovadă, o cunoaştere determinată, idei religioase şi filosofice. Putem chiar să găsim în anumite dansuri o reţetă de bucătărie.

În multe ţări din Orient, conţinutul interior al acestor dansuri este aproape uitat şi totuşi oamenii continuă să le danseze doar din obişnuinţă.

Astfel, mişcările au două scopuri: studiul si dezvoltarea.

Î: Asta înseamnă că nimic din arta occidentală nu are semnificaţie?

R: Am studiat arta occidentală după cum am studiat arta veche a Orientului. Ca să vă spun adevărul, nu am găsit nimic în Occident care să poată fi comparat cu arta orientală. Arta occidentală are o latură exterioară şi conţine câteodată multă filosofie. Dar arta orientală este precisă, matematică, fără manipulări. Este o formă de scriere.

Î: Nu aţi găsit nimic asemănător nici în arta occidentală veche?

R: Studiind istoria, vedem cum se schimbă totul încetul cu încetul. Este şi cazul ceremoniilor religioase. La început, ele aveau un sens, iar cei care le oficiau înţelegeau acest sens. Da, cu timpul, sensul a fost uitat şi aceste ceremonii sunt celebrate în continuare în mod mecanic.

Pentru a înţelege o carte scrisă în engleză, trebuie să ştii engleză. La fel se întâmplă şi cu arta. Nu vorbesc aici de arta imaginaţiei, ci de arta matematică şi non-subiectivă. Un pictor modern poate să "simtă" arta sa, să creadă în arta sa, dar vedeţi operele sale în mod subiectiv: unuia îi plac, altuia îi displac. Este o problemă de sentiment personal, "îmi place" sau "nu-mi place".

Însă arta veche nu avea ca obiectiv să placă. Toţi cei care o citeau o înţelegeau. Acum, scopul artei este în întregime uitat.

Luaţi arhitectura: printre clădirile pe care le-am văzut în Persia şi în Turcia, îmi aduc aminte de o construcţie cu două încăperi. Toţi cei care intrau în aceste încăperi, fie tineri sau bătrâni, englezi sau persani, plângeau, oricare ar fi fost formaţia lor sau cultura lor. Am urmărit această experienţă timp de două sau de trei săptămâni şi am observat reacţiile fiecăruia. Am ales în special oameni veseli. Rezultatul era mereu acelaşi.

Din cauza combinaţiilor arhitecturale proprii acestei clădiri, vibraţiile matematice calculate nu puteau să producă un alt efect. Pentru noi, operează anumite legi şi nu putem rezista influenţelor exterioare. Deoarece arhitectul avea o cunoaştere reală, datorită căreia construia în mod matematic, rezultatul era mereu acelaşi.

Am făcut o altă experienţă. Ne-am acordat instrumentele muzicale şi am combinat sunetele astfel încât, cu primul venit, chiar cu un trecător oarecare luat de pe stradă, obţineam rezultatul căutat. Singura diferenţă era că unii se arătau mai sensibili decât alţii.

Intraţi într-o mănăstire. Poate că nu sunteţi un credincios, dar ceea ce se cântă acolo trezeşte în voi dorinţa de a vă ruga. Mai târziu, veţi fi voi înşivă surprinşi de acest lucru. Şi aşa se întâmplă cu toată lumea.

Arta obiectivă este bazată pe legi, muzica modernă este total subiectivă. E posibil să stabileşti de unde vine tot ceea ce constituie această artă subiectivă.

Î: Matematica se află la baza oricărei arte?

R: A oricărei arte orientale vechi.

Î: Atunci, oricine cunoaşte formula ar putea să construiască o formă perfectă, ca o catedrală care produce mereu aceeaşi emoţie?

R: Da, şi să obţină aceleaşi reacţii.

Î: Atunci, arta este cunoaştere, şi nicidecum talent?

R: Arta este cunoaștere. Talentul este relativ. Aș putea să vă învăț să cântați bine într-o săptămână; chiar dacă nu aveți voce.

Î: Astfel, dacă știu matematică, pot să compun ca Schubert?
R: Cunoașterea este necesară – matematica, fizica.

Î: Fizica ocultă?
R: Întreaga cunoaștere este una. Dacă nu cunoașteți decât cele patru operații aritmetice, atunci fracțiile zecimale reprezintă pentru voi matematică superioară.

Î: Pentru a compune muzică nu ar trebui, în același timp cu cunoașterea, și o idee?
R: Legea matematică este aceeași pentru toată lumea. Orice muzică compusă în mod matematic este rezultatul mișcărilor. În timpul călătoriilor mele, adunând material despre artă, mi-a venit ideea să observ dansurile. Nu făceam decât să notez mișcările. La întoarcere, am cântat o muzică potrivită cu mișcările pe care le observasem; ea s-a dovedit identică cu muzica originală, căci omul care compusese această muzică o scrisese și el în mod matematic. Și totuși, observând mișcările, nu ascultasem muzica, pentru că nu făcea parte din preocupările mele.

(Cineva pune o întrebare despre gama temperată)
R: În Orient, au aceeași octavă ca și noi, de la *do* la *do*. Doar că aici împărțim octava în șapte, în timp ce acolo ei au împărțiri diferite: 48, 7, 4, 23, 30. Dar legea este aceeași peste tot: de la *do* la *do*, octava. Fiecare notă conține în sine șapte astfel de octave. Cu cât urechea este mai fină, cu atât numărul de împărțiri este mai mare.

La Institut, folosim sferturile de ton, pentru că instrumentele occidentale nu au împărțiri mai mici. Cu pianul, suntem obligați să facem anumite compromisuri, dar instrumentele cu corzi permit folosirea sferturilor de ton. În Orient, ele nu sunt folosite doar pentru sferturile de ton, ci și pentru șeptimi.

Pentru străini, muzica orientală pare monotonă, ei se miră de caracterul său frust și de sărăcia sa muzicală. Dar ceea ce ei aud ca o singură notă este o melodie întreagă pentru locuitorul acelei țări – o melodie în interiorul unei note. Acest tip de melodie este mult mai subtil decât al nostru; dacă un muzician oriental face o greșeală în melodia sa, rezultatul pentru cei care îl ascultă este o cacofonie. Dar pentru noi, europenii, toată asta nu e decât o monotonie ritmată. Doar un om care a crescut în acea țară poate distinge muzica bună de cea rea.

Î: Odată dobândită cunoașterea matematică, ar putea un om să se exprime într-o formă sau alta a artei?
R: Pentru dezvoltare, nu există limite. Nici pentru tineri, nici pentru bătrâni.

Î: În ce direcție?
R: În toate direcțiile.

Î: Trebuie să ne dorim acest lucru?
R: Nu este vorba doar să îți dorești. Mai întâi, vă voi explica ce este dezvoltarea. Există o lege a evoluției și a involuției. Totul este în mișcare – viața anorganică, dar și viața organică – fie spre înalt, fie în jos. Dar evoluția are limitele sale, la fel ca și involuția. Să luăm drept exemplu gama muzicală cu șapte note. De la un *do* la altul, într-un anumit loc este o oprire. Când loviți o clapă, faceți să răsune un *do*, a cărui vibrație are un anumit *momentum*. Prin această vibrație, acest *do* poate parcurge o anumită distanță până să facă să vibreze o altă

notă, adică *re*, apoi *mi.* Până la acest punct, notele au în ele posibilitatea interioară de a continua. Dar aici, dacă nu intervine un răspuns exterior, octava coboară din nou. În schimb, dacă octava primește acest ajutor exterior, ea poate continua să se dezvolte de la sine.

Omul este construit în conformitate cu această lege. El joacă rolul unui aparat, în dezvoltarea acestei legi. Mănânc, dar natura m-a creat cu un anumit scop. Trebuie să evoluez. Nu mănânc pentru mine, ci conform unui plan exterior. Mănânc, pentru că alimentul pe care îl conțin nu poate evolua singur, fără ajutorul meu. Mănânc pâine, absorb aer și impresii care pătrund în mine din exterior și acționează apoi conform legii. Aceasta este legea octavei. Dacă luăm o notă oarecare, ea poate fi luată drept *do*. *Do* conține totodată posibilitatea și *momentumul*; el poate urca până la *re* și până la *mi* fără ajutor. Pâinea poate să evolueze dar, dacă nu este combinată cu aerul, nu poate să devină *fa*: energia aerului o ajută să treacă peste ceva greu. După asta nu mai e nevoie de ajutor până la *si*. Dar ea nu va putea să meargă de la sine mai departe. Scopul nostru este să ajutăm octava să se implinească. Pentru viața animală obișnuită, *si* este punctul cel mai înalt și el constituie materia de plecare din care poate fi construit un nou corp.

Î: Sufletul este separat?

R: Legea este una. Dar sufletul este departe – în acest moment, vorbim de lucruri apropiate. Această lege, legea Trinității este pretutindeni. Nu poate exista nimic nou fără cea de a treia forță.

Î: Putem trece peste această oprire cu ajutorul celei de-a treia forțe?

R: Da, dacă aveți cunoștințe. Natura a facut lucrurile încât aerul și pâinea să fie total diferite din punct de vedere chimic și să nu se poată combina; dar cum pâinea se transformă în *re*, apoi în *mi*, ea devine mai permeabilă, astfel că din acel moment ele se pot combina. Acum, trebuie să lucrați asupra voastră înșivă, sunteți *do;* când veți ajunge la *mi,* veți găsi un ajutor.

Î: Din întâmplare?

R: Mănânc o bucată de pâine, iar altă bucată o arunc; este o întâmplare? Omul este o uzină cu trei etaje. Există trei uși prin care materiile prime intră ca să fie duse în magaziile respective, unde sunt depozitate. Dacă ar fi o uzină de cârnați, lumea nu ar vedea decât carcase care intră și cârnați care ies. Dar de fapt este un aranjament mult mai complicat. Dacă am vrea să construim o uzină precum cea pe care o studiem, ar trebui mai întâi să privim toate mașinile și să le examinăm în detaliu. Legea ”ceea ce este jos este la fel cu ceea ce este sus” se găsește pretutindeni. Este una și aceeași lege. Avem în noi și soarele, și luna, și planetele – dar la o scară mai mică.

Totul este în mișcare, totul are emanații, pentru că fiecare mănâncă ceva și este mâncat de ceva. Pământul are emanații, soarele are emanații, iar aceste emanații sunt materie. Pământul are o atmosferă care limitează emanațiile. Între pământ și soare există trei feluri de emanații: emanațiile pământului merg doar la o distanță scurtă, cele ale planetelor merg mult mai departe, dar nu ating soarele. Între noi și soare există trei feluri de materii, fiecare având o densitate diferită. În primul rând, materia apropiată de pământ, care conține emanațiile sale; apoi, materia care conține emanațiile planetelor; și mult mai departe, materia în care nu se mai află decât emanațiile soarelui. Densitățile sunt în raportul 1, 2 și 4, iar vibrațiile sunt în raport invers, de vreme ce, cu cât materia este mai fină, cu atât densitatea vibrațiilor este mai mare. Dar dincolo de soarele nostru există alți sori, care și ei au emanații și care difuzează materii și transmit influențe. Dincolo de acestea se află sursa pe care nu putem să o exprimăm decât matematic și care, de asemenea, are emanații. Aceste zone superioare se află în afara bătăii emanațiilor soarelui.

Dacă luăm materia ultimei zone drept 1, cu cât materia se divizează, cu atât densitatea crește și cu atât numerele sunt mai ridicate. Aceeași lege pătrunde oice lucru: Legea lui Trei – forțele pozitivă, negativă și neutralizantă. Atunci când primele două forțe fuzionează cu a treia, ceva cu totul nou este creat. De exemplu, atât timp cât făina și apa rămân făină și apă, nimic nu se schimbă. Dar dacă adăugați foc, acesta le va coace și ceva nou va fi creat, ceva cu proprietăți diferite.

Unitatea are trei materii. În religie, avem o rugăciune: Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Sfântul Duh. Trei în Unul – exprimând mai degrabă legea decât un fapt. Această unitate fundamentală este folosită în fizică și luată ca simbol al unității. Aceste trei materii sunt: ”carbonul”, ”oxigenul” și ”nitrogenul” (azotul); împreună formează ”hidrogenul” care se află la baza oricărei materii, indiferent de densitatea sa.

Cosmosul este o octavă cu șapte note, în care fiecare la rândul ei poate fi împățită într-o altă octavă, și așa mai departe până la ultimul atom. Totul se ordonează în octave, fiecare octavă fiind o notă a altei octave, mai mari, până ce veți ajunge la octava cosmică.

De la Absolut, emanațiile pleacă în toate direcțiile, dar noi vom alege una din aceasta – Raza cosmină pe care ne aflăm: Luna, viața organică, Pământul, planetele, Soarele, toți sorii, Absolutul. Emanațiile Absolutului întâlnesc alte materii și se transformă în materii noi, care continuă ele însele să se transforme, conform legii, devenind treptat din ce în ce mai dense.

Putem considera aceste emanații ale absolutului ca fiind trinitate, dar când coboară până la ordinul următor de materie, ele devin 6.

Pe de altă parte, ca și în noi înșine, există evoluție și involuție totodată. Procesul poate deci fie să urce, fie să coboare, iar *do* are puterea de a se transforma în *si* sau, în altă direcție, în *re*. Octava pământului are nevoie de un ajutor în punctul *mi*, ajutor pe care îl primește de la planete, pentru a transforma *mi*-ul în *fa*.

Î: Este posibil, bazându-ne pe octave, să concepem existența altor cosmosuri, constituite în mod diferit?

R: Această lege este atotputernică, iar experiența a dovedit acest lucru.

Î: Omul are în el o octavă; dar cum poate să acceadă la posibilitățile superioare?

R: Toate religiile și-au fixat scopul de a afla cum să facă acest lucru. E ceva ce nu poate fi făcut în mod conștient. El constituie obiectul unei învățături.

Î: Este vorba de o dezvoltare treptată?

R: Până la o anumită limită. Dar mai târziu vine trecerea dificilă *mi-fa*, și e nevoie să găsești modalitatea de a trece acest prag în conformitate cu legea.

Î: Limita este aceeași pentru toată lumea?

R: Căile de abordare sunt diferite, dar toate trebuie să conducă la ”Philadelphia”. Limita este aceeași.

Î: Folosind legile matematice, oricine ar putea să se dezvolte până la cel mai înalt grad?

R: La nașterea sa, corpul este rezultatul multor lucruri și nu reprezintă decât o posibilitate goală. Omul s-a născut fără suflet, dar e posibil să își clădească unul. Ereditatea nu este importantă pentru suflet. Fiecare om are în el multe lucruri de transformat. Ele sunt individuale. Dar, dincolo de acest punct, nicio pregătire nu îl poate ajuta.

Căile sunt diferite, dar toate trebuie să ducă în ”Philadelphia”, acesta este scopul fundamental al oricărei religii. Totuși, fiecare ajunge acolo pe drumul său propriu. Este necesară o pregătire specială. Toate funcțiile noastre trebuie coordonate și toate părțile dezvoltate.

După ”Philadelphia”, drumul este unul sigur.

Omul are în el trei personaje, cu limbaje diferite, dorințe diferite, o dezvoltare diferită și o educație diferită; dar mai târziu este una și aceeași ființă. Acolo nu există decât o religie, căci aceste trei persoane vor trebui să fie egale în dezvoltarea lor.

Puteți începe ca un creștin, ca un buddhist, ca un musulman și să munciți pe linia pe care v-ați obișnuit. Puteți începe de la un centru. Dar apoi, ceilalți centri vor trebui dezvoltați la rândul lor.

Câteodată, religia ascunde în mod intenționat anumite lucruri, pentru că altfel nu am putea să muncim. În creștinism, credința este o necesitate absolută și creștinii trebuie să își dezvolte sentimentul. Pentru aceasta, e necesar să lucreze doar la această funcție. Dacă aveți credință, puteți face toate exercițiile necesare. Dar fără credință, nu puteți face acest lucru cu folos.

Dacă vrem să traversăm camera, e posibil să nu putem merge drept, căci drumul este foarte greu. Stăpânul știe acest lucru. El știe când trebuie să o luăm la stânga, dar nu ne spune. Deși mersul la stânga este prima noastră etapă, traversarea ei rămâne responsabilitatea noastră. Apoi, când vom fi reușit si când vom fi depășit greutatea, trebuie să avem un nou scop. Suntem trei, nu unul, fiecare cu dorințe diferite. Chiar dacă mintea noastră știe cât de important este scopul, calul nu este interesat de nimic, decât de hrana sa; astfel, câteodată trebuie să știm să ”manipulăm” și să păcălim calul.

Dar oricare ar fi calea pe care o apucăm, scopul nostru este de a ne dezvolta sufletul și de a ne împlini cel mai înalt destin. Ne-am născut într-un râu în care picăturile sunt pasive, dar cel care lucrează pentru el însuși este în același timp pasiv în exterior și activ în interior. Cele două vieți sunt conforme legii: una urmează drumul involuției, cealaltă pe cel al evoluției.

Î: Suntem fericiți când ajungem în ”Philadelphia”?

R: Eu știu numai două scaune. Niciun scaun nu este nefericit; acest scaun este fericit, iar celălalt este și el fericit. Omul poate întotdeauna să caute un scaun mai bun. Când începe să caute unul mai bun, asta înseamnă că el este mereu dezamăgit, pentru că dacă este satisfăcut, el nu va căuta în plecarea altuia. Scaunul său este câteodată atât de rău, încât nu se poate așeza pe el; el se hotărăște atunci, de vreme ce se simte atât de rău acolo unde este, să caute altceva.

Î: Ce se întâmplă după ”Philadelphia”?

R: Un lucru foarte mic. Pentru moment, e foarte rău pentru mașină să nu aibă decât pasageri, care dau comenzi așa cum le place - și niciun stăpân permanent. După ”Philadelphia”, există un stăpân care își asumă totul, care gândește pentru toți, care aranjează totul și veghează ca totul să fie bine. Este evident, sunt sigur, că toate le merg mult mai bine celor care au un stăpân.

Î: Ne-ați sfătuit să fim sinceri? Am descoperit că îmi place mai degrabă să fiu un idiot fericit decât un filosof nefericit.

R: Credeți că nu sunteți satisfăcut cu dumneavoastră înșivă? Vă contrazic. Sunteți total mecanic, nu puteți face nimic, aveți halucinații. Când priviți cu un centru, sunt total pradă halucinației; cu doi centri, sunteți deja pe jumătate liber; dar dacă priviți cu trei centri, nu veți mai putea fi deloc pradă halucinațiilor. Trebuie să începeți prin a aduna material. Nu puteți să aveți pâine fără să o coaceți; cunoașterea este apa, corpul făina, iar emoția – suferința – este focul.

IV

”Această învățătură este dată pe bucăți, care trebuie adunate și toate observațiile voastre, toate acțiunile trebuie să fie puse în legătură cu ea. Dacă nu există lipici, nimic nu va ține.”

(Prieure, 17 iulie 1922 și 2 martie 1923)

”Emoțiile noastre sunt ca organele rudimentare ale unui lucru care aparține altui nivel. De exemplu, frica poate fi organul unei clarviziuni viitoare, mânia cel al unei forțe reale etc.”

(Prieure, 29 iulie 1922)

”Pentru a deveni capabil să asimilați partea involutivă a aerului, secretul constă în a încerca să vă dați seama ce însemnați cu adevărat și ce înseamnă cu adevărat cei care vă înconjoară...

Dacă vă priviți vecinul și vă dați seama ce înseamnă el cu adevărat și de faptul că el va trebui să moară, mila și compasiunea se vor ivi în dumneavoastră și atunci îl veți iubi.

(New York, 8 februarie 1931)

”Dacă îi ajutați pe ceilalți, veți fi ajutați, poate mâine, poate într-o sută de ani, dar veți fi ajutați. Natura trebuie să se achite de datoria sa. Este o lege matematică și întreaga viața nu e decât matematică.

(Prieure, 12 august 1924)

Atunci când privim în urmă, ne aducem aminte de vremurile grele ale vieții noastre și niciodată de vremurile liniștite. Acestea din urmă sunt somn. Primele sunt lupta, deci viață.

(Prieure, 12 august 1924)

DUMENZEU CUVÂNTUL

New York, 1 martie 1924

Fiecare religie pleacă de la aceeași afirmație: Dumnezeu este Cuvântul și Cuvântul este Dumnezeu.

O anumită învățătură afirmă că atunci când lumea nu exista încă, existau emanații, exista Dumnezeu Cuvântul. Dumnezeu Cuvântul este lumea. Dumnezeu spune: ”Așa să fie” și Îi trimite pe Tată și pe Fiu. El îi trimite întotdeauna pe Tată și pe Fiu. Și într-o zi l-a trimis pe Duhul Sfânt.

Orice lucru din lume este supus Legii lui Trei, tot ceea ce există a apărut în conformitate cu această lege. Combinațiile principiilor pozitiv și negativ nu pot produce rezultate noi decât dacă intervine o a treia forță.

Dacă afirm, ea începe să nege și noi discutăm. Dar nimic nou nu va fi creat dacă nu intervine altceva în discuție. Doar atunci poate să apară ceva nou.

Să luăm ca exemplu Raza Creației. Sus Absolutul, Dumnezeu Cuvântul. El este unul în trei: Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt.

Absolutul creează conform aceleiași legi. Și forțele necesare pentru a produce o nouă manifestare se află toate trei în absolutul insuși. El le ”emană”.

Uneori, cele trei forțe își schimbă locurile.

Cele trei forțe sau principii, născute din Absolut, au creat întreaga multitudine de sori, dintre care unul este Soarele nostru. Totul are emanații, iar interacțiunea acestor emanații produce noi combinații. E adevărat pentru om, pentru Pământ și pentru microb. Fiecare dintre sori emană la rândul său, iar emanațiile sorilor dau naștere, prin combinație de materie pozitivă și negativă, la noi forme. Rezultatul uneia din aceste combinații este Pământul nostru, iar combinația cea mai recentă este Luna noastră.

După actul creației, existenta si emanațiile continuă. Emanațiile pătrund în orice lucru, în funcție de posibilitățile lor. Ele ajung astfel până la om.

Interacțiunea emanațiilor rezultă din noi fricțiuni.

Diferența între activitatea creatoare a Absolutului și actele ulterioare constă, așa cum am spus, în faptul că Absolutul crează plecând de la El însuși. Doar Absolutul are o voință, doar El proiectează cele 3 forțe plecând de la el însuși.

Actele de creație ulterioare urmează mecanic, prin simpla interacțiune a acestor forțe, conform aceleiași Legi a lui Trei. Nicio entitate izolată nu poate crea prin ea însăși – creația colectivă este singura posibilă.

Direcția activității creatoare a Absolutului orientată spre om este direcția dată de forța impulsului original. În conformitate cu Legea lui Șapte, această dezvoltare nu poate să meargă decât până la un punct.

Am luat drept exemplu linia care pleacă de la Absolut și care ne traversează. Această linie nu poate progresa decât până la un anumit punct și se oprește la Luna noastră. Luna este ultimul punct al creației, pe această linie.

Rezultatul poate fi comparat cu o scară pe care Luna ar fi ultima treaptă. Punctele principale ale acestei linii de creație sunt: Absolutul, Soarele, Pământul și, ultimul, Luna. Fiecare din aceste puncte este un *do.* Între aceste patru puncte există trei octave: Absolut – Soare, Soare – Pământ, Pământ – Lună. În interiorul acestor octave, în trei locuri, există un fel de mașini, în număr de trei, a căror funcție este trecerea de la *fa* la *mi.*

De-a lungul scării cosmice, șocul neceesar la nivelul *fa* trebuie să vină din exterior, iar șocul necesar la nivelul *si* vine din interiorul lui *do.* Prin aceste șocuri se face involuția, de sus în jos, și evoluția, de jos în sus. Viața omului joacă un rol asemănător celei a planetelor în raport cu Pământul, a Pământului în raport cu Luna și a tuturor sorilor în raport cu Soarele nostru.

Materia care vine de la Absolut este numită ”hidrogen”.Aceasta rezultă dintr-o combinație a ”carbonului”, ”oxigenului” și ”azotului”. Atunci când elementele unui hidrogen se combină cu ale altuia, el se transformă într-un nou fel de hidrogen, care are calitățile și densitatea proprie.

Totul este acționat printr-o lege, o lege foarte simplă, v-am arătat cum funcționează în afară; acum puteți să descoperiți cum funcționează înăuntrul vostru. În acord cu ea, puteți să urmați fie fie legea involuției, fie legea evoluției. Trebuie să aplicați în interior legea din exterior.

Am fost creați după chipul lui Dumnezeu – o trinitate. Dacă absorbim în mod conștient cele trei substanțe si le proiectăm în exterior, putem construi în afara noastră tot ce vrem. Asta înseamnă să creezi. Dar când acest lucru se face prin noi, este creația Creatorului. În acest caz, cele trei forțe se manifestă separat în noi și se combină în afara noastră. Orice creație poate fi fie subiectivă, fie obiectivă.

Întrebare: Care este elementul neutralizant în nașterea omului?
Răspuns: O anumită culoare care impregnează principiul activ și pasiv; și ea este materială și are vibrații speciale. Toate planetele produc vibrații pe Pământ și toată viața este colorată de vibrațiile planetei care se află cel mai aproape de Pământ la un moment dat. Fiecare planetă are emanațiile sale, iar acțiunea lor se face simțită tot mai mult pe măsură ce planeta se apropie de Pământ. Planetele proiectează influențe speciale, dar fiecare dintre acestea nu-și păstrează starea pură decât pentru un timp foarte scurt. Câteodată, întreaga masă are vibrații speciale. Și acolo, cele trei principii trebuie să corespundă, să fie conforme legii; când relația lor este corectă, poate să aibă loc o cristalizare.

(Cineva pune o întrebare în legătură cu Luna)

R: Luna este un mare dușman al omului. Noi servim Luna. Ultima dată, am vorbit despre kundabuffer, Kundabuffer-ul este reprezentantul Lunii pe Pământ. Noi suntem ca oile Lunii, pe care ea le îngrijește, le hrănește, le tunde și le păstrează folosul său personal. Dar atunci când îi este foame, ea ucide câteva dintre ele. Întreaga viață organică muncește pentru Lună. Omul pasiv servește involuția. Omul activ – evoluția. Trebuie să alegi. Dar există un principiu: servind-o pe una, puteți spera la o carieră; servind-o pe cealaltă, veți primi mult, dar perspectivă de viitor.

În ambele cazuri, suntem sclavi, căci în ambele cazuri depindem de un stăpân. În interiorul nostru există de asemenea o Lună, un Soare și așa mai departe. Noi reprezentăm un sistem întreg. Dacă știți care este Luna voastră și care este acțiunea ei, puteți să înțelegeți cosmosul.

AFIRMAȚIE ȘI NEGAȚIE

New York, 20 februarie 1924

Pretutindeni și întotdeauna există afirmație și negație. Nu doar pentru individ, ci pentru întreaga umanitate. Dacă o jumătate de umanitate afirmă un lucru, cealaltă jumătate îl neagă. De exemplu, există două curente opuse, știința și religia. Ceea ce știința afirmă, religia neagă, și invers. Este o lege mecanică și ea nu poate fi altfel. Ea operează peste tot și la fiecare nivel – în lume, în orașe, în familie, în viața interioară a omului individual. Un centru al omului afirmă, un altul neagă. Suntem mereu împărțiți între cele două.

Aici e vorba de o lege obiectivă și suntem cu toții sclavii acestei legi; de exemplu, sunt în mod necesar sclavul fie al științei, fie al religie. În ambele cazuri, omul este sclavul acestei legi obiective. Și este imposibil să te eliberezi de ea. Este liber doar cel care ține calea de mijloc. Dacă poate să facă acest lucru, el scapă de acesstă lege generală a sclaviei.

Dar cum să scapi? Este foarte greu. Noi nu suntem atât de puternici încât să nu cedăm acestei legi. Suntem sclavi, suntem slabi. Totuși, în interior avem posibilitatea de a ne elibera de această lege – dacă încercăm încet, treptat, dar cu hotărâre. Dintr-un punct de vedere obiectiv, acest lucru înseamnă, desigur, să mergi împotriva legii, împotriva naturii – altfel spus, să comiți un păcat. Dar putem să o facem, pentru că există de asemenea o lege de un ordin diferit: Dumnezeu ne-a dăruit o altă lege.

Ce trebuie să facem pentru asta? Să reluăm primul exemplu: religia și știința. Voi discuta despre asta cu mine însumi și fiecare va încerca să facă la fel.

Gândesc astfel: ”Sunt un biet om. Trăiesc doar de cincizeci de ani, iar religia există de mii de ani. Mii de oameni au studiat religiile, iar eu le neg”. Mă întreb: ”E posibil ca toți să fi fost idioți și, dintre toți, eu să fiu cel mai inteligent?”. La fel stau lucrurile și în ceea ce privește știința. Și ea există de foarte mult timp. Să presupunem că o neg. Din nou, se ivește aceeași întrebare: ”Se poate ca doar eu să fiu cel mai inteligent din mulțimea de oameni care de atâta timp au studiat știința?

Dacă sunt un om normal și dacă gândesc imparțial, înțeleg că pot fi mai inteligent decât unul sau doi oameni, dar nu mai inteligent decât mii, decât milioane de oameni. Repet, nu sunt decât un biet om. Pot eu să critic religia și știința? Atunci ce pot să fac? Încep să mă gândesc că poate există un adevăr ”și în una, și în cealaltă”. E imposibil ca toți să se fi înșelat. Și acum îmi iau drept sarcină să încerc să înțeleg care este acest adevăr. Când încep să gândesc imparțial, să studiez, văd că religia și știința au amândouă dreptate, deși ele sunt opuse una alteia. Descopăr o mică neînțelegere. Una abordează un subiect, cealaltă un alt subiect. Sau ele studiază același subiect, dar din unghiuri diferite. Sau, mai mult, una din ele studiază cauzele, cealaltă efectele aceluiași fenomen și astfel ele nu se întâlnesc niciodată. Dar amândouă au dreptate, căci amândouă sunt bazate pe legi matematice exacte. Dacă luăm în considerare numai rezultatul, nu vom înțelege niciodată în ce constă diferența.

Întrebare: Prin ce se deosebește sistemul dumneavoastră de filosofia yoghinilor?

Răspuns: Yoghinii dumneavoastră sunt idealiști; noi suntem materialiști. Eu sunt un sceptic. Prima poruncă inscripționată pe pereții Institutului este: ”Nu credeți în nimic, nici chiar în voi înșivă!”. Nu cred decât dacă am o dovadă statistică; altfel spus, dacă am obținut același rezultat, de mai multe ori. Studiez, muncesc pentru a găsi drumul, dar nu pentru că aș crede.

Voi încerca să explic ceva schematic; nu o luați ad litteram, ci încercați să îi înțelegeți principiul.

În afară de Legea lui Trei, pe care o cunoașteți, există și Legea lui Șapte, care spune că nimic nu rămâne pe loc; orice lucru se mișcă, fie în direcția evoluției, fie în direcția involuției. Dar există o limită a acestor două mișcări. Fiecare linie de dezvoltare are două puncte în care mișcarea nu mai poate progresa fără ajutor exterior. În două lucruri determinate, e necesar un șoc care să vină de la o forță exterioară. În aceste două locuri, orice lucru are nevoie să primească un impuls, fără care nu poate să își continue mișcarea. Găsim această Lege a lui Șapte în tot – în chimie, în fizică, etc; aceeași lege operează peste tot.

Cel mai bun exemplu al acestei legi este structura gamei muzicale. Să luăm o octavă a avestei game. Ea începe cu *do*. Între acest *do* și nota următoare, există un semiton, care permite trecerea la *re.* În același fel, trecerea se face de la *re* la *mi*. Dar *mi* nu are semiton, și ceva exterior trebuie să dea șocul necesar pentru trecerea la *fa.* De la *fa,* gama poate continua la *sol*, de la *sol* la *la,* de la *la* la *si.* Dar aici, ca în cazul lui *mi*, *si* are nevoie de un ajutor exterior.

Fiecare rezultat este un *do*, nu pe parcursul procesului, ci ca element. Fiecare *do* este, în el însuși, o octavă completă. Anumite instrumente de muzică pot chiar emite șapte note

conținute în acest *do*. Fiecare unitate are șapte unități înăuntrul ei și, prin împărțire, dă naștere la șapte noi unități. Împărțind fiecare *do,* obținem încă un *do*, *re, mi,* și așa mai departe.

Evoluția hranei

Omul este o uzină cu trei etaje. Am spus că există trei tipuri de hrană, care intră prin trei porți diferite. Primul tip de hrană este ceea ce numim în mod obișnuit ”hrană”: pâine, carne, etc.

Fiecare tip de hrană este un *do*. În organism, *do* trece la nota următoare. Fiecare do are posibilitatea de a trece la *re* în stomac, unde substanțele hranei își schimbă vibrațiile și densitatea, se transformă chimic, se amestecă și, sub acțiunea anumitor combinații, trec la *re. Re* are și el posibilitatea de a trece la *mi.* Dar *mi* nu poate evolua singur: hrana celei de-a doua octave vine să îl ajute. Nota *do* a celui de-al doilea tip de hrană, adică a aerului, ajută nota *mi* a primei octave să treacă la *fa*, după care evoluția poate să își urmeze cursul. Într-un punct similar, a doua octavă are nevoie la rândul său de o octavă mai înaltă. Ea este ajutată de o notă din cea de-a treia octavă, adică a celui de-al treilea tip de hrană – octava impresiilor.

Astfel, prima octavă evoluează până la *si*. Substanța cea mai fină pe care organismul uman poate să o producă, pornind de la ceea ce este numit în mod obișnuit hrană, este *si*. Evoluția unei bucăți de pâine merge deci până la *si*. Dar *si* nu poate să se dezvolte mai mult la un om obișnuit. Dacă nota *si* ar putea să evolueze și să treacă la nota *do* a unei noi octave, ar fi posibil să construim un corp nou, înăuntrul nostrul. Dar, pentru asta, sunt necesare niște împrejurări speciale. Numai prin el însuși, omul nu poate să devină un om nou. Sunt necesare combinații interioare speciale.

Cristalizarea

Când materia dorită se acumulează într-o cantitate suficientă, ea poate începe să se cristalizeze așa cum se cristalizează sarea în apă dacă depășește o anumită proporție. Când în om se acumulează o cantitate mare de substanță fină, vine un moment în care se poate forma și cristaliza în el un corp nou; este nota *do* a unei noi octave, o octavă mai înaltă. Acest corp, numit adesea ”astral”, nu poate fi constituit decât plecând de la această materie specială. El nu poate fi adus la viață în mod inconștient. În condițiile obișnuite, această substanță poate fi elaborată în organism, dar nu este folosită, ci aruncată afară.

Căile

Formarea acestui corp în interiorul omului este scopul tuturor religiilor și al tuturor școlilor. Fiecare religie are propria sa cale, dar scopul este mereu același.

Există multe căi pentru a atinge acest scop. Am studiat în jur de două sute de religii dar, dacă ar trebui să le clasific, aș spune că există doar patru căi.

Așa cum știți deja, omul are un anumit număr de centri specifici. Să luăm patru dintre ei: centrii motor, intelectual, emoțional și aparatul formator.

Imaginați-vă un om ca un apartament cu patru camere. Prima cameră este corpul fizic și corespunde trăsurii dintr-o altă imagine pe care v-am dat-o. A doua cameră este centrul emoțional, care corespunde calului; a treia cameră, centrul intelectual – vizitiul; și a patra cameră, stăpânul.

Orice religie subînțelege că stăpânul nu este acolo și că trebuie căutat. Dar un stăpân nu poate fi acolo decât atunci când tot apartamentul este mobilat. Înainte de a primi vizitatorii, trebuie să mobilezi toate camerele.

Fiecare o face în felul său. Dacă un om nu este bogat, el mobilează separat fiecare cameră, încetul cu încetul. Pentru a putea mobila cea de-a patra cameră, trebuie să le mobilezi mai întâi pe celelalte trei. Ceea ce distinge între ele cele patru căi este ordinea în care cele trei camere sunt mobilate.

Prima cale începe prim mobilarea primei camere, și așa mai departe.

A patra cale

A patra cale este calea haida-yoghinului[3]. Ea seamănă cu calea yoghinului, dar în același timp are ceva diferit.

Ca și yoga, ”haida-yoga” studiază tot ce poate fi studiat. În general, nu ai mijloace de a învăța mai mult decât un yoghin obișnuit. Dar, în Orient, există un obicei: dacă știu ceva, nu îi spun decât fiului mai mare. Acesta, la rândul său, nu îi va spune decât fiului său mai mare. Anumite secrete sunt transmise și străinii nu le pot cunoaște.

Din o sută de yoghini, poate doar unul cunoaște aceste secrete. Dar adevărul e că există o anumită formă de cunoaștere, care poate accelera munca pe cale.

Unde este diferența? Ca să vă explic, voi lua un exemplu. Să presupunem că pentru a produce în el o anumită substanță, un yoghin trebuie să facă un exercițiu de respirație. El știe că trebuie să stea întins și să respire un anumit timp. Un ”haida-yoghin” știe tot ce știe un yoghin și acționează ca și el, dar are un anumit aparat cu ajutorul căruia poate să adune, preluându-le din aer, elementele cerute pentru corpul său. Un ”haida-yoghin” face într-o lună ceea ce un yoghin face într-un an. Și așa se întâmplă cu toate.

Toate aceste căi tind spre același scop: transformarea interioară a lui *si* într-un nou corp.

La fel cum un om poate să-și construiască cel de-al doilea corp, corpul astral, printr-un proces metodic, conform legilor, tot așa el poate să construiască în interiorul lui un al treilea corp și apoi își poate construi chiar al patrulea corp. Un corp se naște în interiorul altui corp. Ele pot fi separate și așezate pe scaune diferite...

Toate căile, toate școlile au unul și același scop, ele tind mereu spre același lucru. Totuși, cel care s-a angajat pe una din aceste căi poate nu își dă seama. Un călugăr are credință și se gândește că nu se poate ajunge la capăt decât pe această cale. Doar stăpânul său poate cunoaște scopul, dar nu va vrea să i-l spună, căci dacă elevul l-ar ști, el n-ar mai munci atât de tare.

Fiecare cale are propriile sale încercări.

Materia este aceeași peste tot, dar își schimbă în mod constant locul și intră în combinații diferite. De la densitatea unei pietre la materia cea mai fină, fiecare *do* are propria sa emanație, propria sa atmosferă; căci fiecare lucru mănâncă sau este mâncat. Un lucru mănâncă alt lucru; eu vă mănânc pe voi, voi îl mâncați pe vecinul vostru, și așa mai departe.

Orice lucru din interiorul omului evoluează sau involuează. O entitate este ceva care rămâne pentru un timp fără să evolueze. (Fiecare substanță, organică sau anorganică, poate fi o entitate. Mai târziu, vom vedea că totul este organic).

Orice entitate emană, difuzează o anumită materie. Asta este valabil atât pentru Pământ, cât și la om și la microb. Pământul pe care trăim are propriile emanații, propria atmosferă. Planetele sunt și ele entități, și ele emană, ca și sorii. Pornind de la materia pozitivă

[3] Haida, expresie populară rusească, înseamnă aproximativ ”Haide!”; (nota trad. francez)

și negativă, emanațiile sorilor au dat naștere unor noi formațiuni. Rezultatul uneia din aceste combinații este Pământul nostru.

Emanațiile fiecărei entități au limitele lor și, în consecință, fiecărui punct îi corespunde o densitate de materie diferită. După actul creației, existența își urmează cursul, entitățile continuă să emane. Aici, pe această planetă, există emanații ale Pământului, ale planetelor și ale Soarelui. Dar emanațiile Pământului nu se întind decât până la o anumită distanță. De acolo, nu mai există decât emanațiile care vin de la Soare și de la planete, dar nu și de la Pământ.

În zona emanațiilor Pământului și Lunii, materia este mai densă; deasupra acestei zone, ea este mai fină. Emanațiile pătrund orice lucru, în funcție de posibilitățile lor. Și așa îl ating pe om.

Există alți sori în afară de al nostru. Așa cum am luat toate planetele împreună, iar acum toți sorii și emanațiile lor împreună. De acolo noi nu mai putem vedea nimic, dar putem vorbi logic despre o lume de un ordin superior. Pentru noi, este ultimul punct. Și el are propriile sale emanații.

Conform Legii lui Trei, materia intră în mod constant în diferite combinații, devine mai densă, întâlnește o altă materie și devine și mai densă, ceea ce îi modifică toate posibilitățile și proprietățile. De exemplu, în sferele cele mai înalte, inteligența există sub forma sa pură, dar coborând ea devine mai puțin inteligentă.

Orice entitate în sine are o inteligență, astfel spus, orice entitate este mai mult sau mai puțin inteligentă. Dacă desenăm densitatea Absolutului cu 1, densitatea următoare va fi 3, pentru că în Dumnezeu, la fel ca în orice lucru, există 3 forțe.

Legea este aceeași peste tot. Densitatea materiei următoare va fi de două ori mai mare decât densitatea celei de-a doua și de șase ori mai mare decât densitatea primeia. Densitatea următoare va fi 12 și într-un punct determinat materia va atinge o densitate de 48. Asta înseamnă că această materie este de 48 de ori mai grea, de 48 de ori mai puțin inteligentă și așa mai departe. Putem cunoaște greutatea fiecărei materii, dacă îi cunoaștem locul. Sau, invers, dacă îi cunoaștem greutatea, vom cunoaște locul din care provine această materie.

PUTEM FI IMPARȚIALI?

New York, 20 februarie 1924

Este imposibil să fim imparțiali, chiar și atunci când nimic nu ne atinge personal. Asta este legea, acesta este psihicul uman.

De ce și cum – despre asta vom vorbi mai târziu.

Până atunci, vom pune problema în felul următor:

1) Există în mașina umană ceva care nu îi permite să rămână imparțială, adică să raționeze calm și obiectiv, fără să fie atinsă în mod direct.

2) Câteodată, cu eforturi speciale, e posibil să te eliberezi de această tendință.

În privința celui de-al doilea punct, vă cer să faceți acum acest efort, și să îl faceți cu adevărat, astfel încât conversația noastră să nu fie ca toate conversațiile din viața obișnuită., adică pur și simplu să se verse neant în vid, ci să dea roade, atât pentru voi cât și pentru mine.

Am numit convesațiile obișnuite ”să verși neant în vid”. Gândiți-vă deci serios la toate conversațiile pe care le-ați avut de când sunteți pe lume. Întrebați-vă, priviți în voi înșivă: v-au dus toate conversațiile astea la ceva? Cunoașteți astăzi în voi ceva la fel de sigur și de imposibil de negat, precum faptul că doi plus doi fac patru? Dacă veți căuta sincer în voi înșivă, dacă vă răspundeți sincer, vă veți convinge că ele nu v-au dus la nimic.

Bunul nostru simț poate deci să tragă concluzia că, dacă acest mod de a vorbi nu a dus la nimic până acum, el nu va duce la nimic nici pe viitor. Chiar dacă un om ar trebui să trăiască o sută de ani, rezultatul ar fi același.

Trebuie, în consecință, să căutăm cauza la toate acestea și, pe cât posibil, să o schimbăm. Scopul nostru este deci să descoperim această cauză; de acum, vom încerca să modificăm felul nostru de a purta conversațiile.

Ultima oară am început să vorbim despre Legea lui Trei. Am spus că această lege este peste tot și în toate. Ea se află și în conversațiile noastre. De exemplu, când oamenii vorbesc, e mereu unul care afirmă și altul care neagă. Dacă nu deschid discuția, nimic nu iese din aceste afirmații și negații. Dacă oamenii discută între ei, apare un nou rezultat, adică o concepție nouă, care nu este nici cea a omului care afirmă, nici cea a omului care neagă.

Și asta este o lege, pentru că nu este cu totul drept să spunem despre conversațiile anterioare că nu au dat niciun rezultat. A existat un rezultat, dar acest rezultat nu a fost pentru voi; a fost pentru ceva sau pentru cineva din afara voastră.

Acum vorbim de rezultate pe care le obținem în noi înșine sau pe care vrem să le obținem în noi înșine. Ca să ajungem aici, e suficient să schimbă câmpul de acțiune al acestei legi.

Ceea ce ați făcut aici, afirmând, negând și discutând cu ceilalți, aș vrea să faceți cu voi înșivă, astfel încât rezultatele pe care le veți obține să nu mai fie obiective așa cum au fost până acum, ci subiective.

TOTUL ESTE MATERIAL

Essentuki, 1918

Totul în lume este material și – în conformitate cu legea univesală – totul este în mișcare și în continuă transformare. Această transformare merge de la materia cea mai subtilă la materia cea mai grosieră, și invers. Între aceste două extreme, există numeroase grade de densitate a materiei.

Această transformare a materiei nu se face în mod egal și continuu. La anumite stadii ale acestei dezvoltări, se produc opriri care corespund, într-un fel, unor stații de transmisie. Aceste stații sunt formate din tot ceea ce poate fi numit organism, în sensul larg al acestui cuvânt – Soarele, Pământul, omul, microbul. Aceste stații sunt transformatoare, ele transformă materia atât în mișcare ascendentă, unde ea devine mai fină, cât și în mișcare descendentă, unde ea devine mai densă. Această transformare se face pur mecanic.

Materia este peste tot aceeași, dar la fiecare nivel densitatea sa este diferită. Prin urmare, fiecare materie are locul său pe scara generală a materiilor și se poate spune dacă ea e pe cale de a deveni mai fină sau mai densă.

Transformările diferă doar prin scară. Și omul este o stație de transmisie, la fel ca, de exemplu, Pământul sau Soarele; el este sediul acelorași procese mecanice. În el se operează aceeași transformare a formelor superioare ale materiei în forme inferioare și a formelor inferiore în forme superioare.

Această transformare de substanțe care umează două direcții – evoluția și involuția – nu se face doar de-a lungul liniei principale, care merge de la mai subtil la mai dens și viceversa, ci se dezvoltă ramuri laterale și pe linia fiecărei stații intermediare, pe fiecare nivel. Materia necesară poate atunci să fie captată și absorbită de o entitate dată și folosește astfel involuției sau evoluției. Orice lucru absoarbe, adică se hrănește cu ceva, și servește, la rândul său, drept hrană. Asta este ceea ce se numește ”schimb reciproc”. Acest schimb reciproc se face în tot, atât în materia organică, cât și în materia anorganică.

Așa cum am spus, totul este mișcare.

Nicio mișcare nu urmează o linie dreaptă, fiecare mișcare are două direcții simultane: se rotește în jurul propriei axe și cade spre centrul de gravitație cel mai apropiat, în conformitate cu legea căderii. Este ceea ce numim de obicei mișcare. Această lege universală era cunoscută din cele mai vechi timpuri. Noi o putem deduce din anumite evenimente din trecut, care nu s-ar fi produs niciodată dacă oamenii de atunci nu ar fi avut această cunoaștere. Odinioară, oamenii știau cum să folosească și cum să controleze aceste legi ale Naturii. Această direcție artificială a legilor mecanice prin om este magie și implică nu numai o transfomare a substanțelor în direcția voită, ci și rezistență, opoziție la anumite influențe mecanice care se bazează pe aceleași legi.

Cei care cunosc aceste legi universale și știu cum să se folosească de ele sunt magicieni. Există o magie albă și o magie neagră. Magicienii albi se folosesc de cunoștințele lor pentru bine; magicienii negri se servesc de ele pentru rău, pentru propriile lor scopuri egoiste.

La fel ca și Marea cunoaștere, magia care există din cele mai vechi timpuri nu a fost niciodată pierdută și cunoașterea pe care o conține a rămas aceeași. Doar forma sub care această știință se exprima și se transformă s-a schimbat în funcție de loc și perioadă.

Vorbim acum într-o limbă care, în două sute de ani, nu va mai fi aceeași. Acum două sute de ani, aceasta era diferită. La fel și forma în care Marea Cunoaștere a fost exprimată la un moment dat devine greu de înțeles pentru generațiile următoare; ea este luată aproape exclusiv într-o fomă literală. Pentru majoritatea oamenilor, conținutul interior s-a pierdut.

În istoria umanității se desfășoară paralele două linii de civilizație, independente una de alta: linia esoterică și linia exoterică. Invariabil, una o domină pe cealaltă și se dezvoltă, în timp ce aceea se estompează.

O perioadă a civilizației dominată de esoterism apare atunci când condițiile exterioare, politice și altele, sunt favorabile. Așa s-a întâmplat și cu creștinismul. Cunoașterea asumându-și forma unei învățături potrivită cu condițiile timpului și locului, s-a răspândit atunci pe larg. Dar, în timp ce pentru unii religia servește drept ghid, pentru alții ea nu este decât un jandarm.

Hristos, și el, era un magician, un om al Cunoașterii, el nu era Dumnezeu sau, mai degrabă, dacă era Dumnezeu, el era pe un anumit nivel.

Adevăratul sens și încărcătura reală a numeroase fapte din Evanghelie sunt aproape uitate acum. De exemplu, Cina cea de taină a fost un eveniment cu totul diferit față de ceea ce ne imaginăm în general. Hristos chiar a amestecat sângele său cu pâinea și vinul și le-a dat discipolilor săi.

Dar pentru a vă face să înțelegeți, trebuie să vă vorbesc despre altceva.

Tot ceea ce trăiește este inconjurat de o atmosferă. Doar dimensiunea este diferită. Cu cât organismul este mai mare, cu atât atmosfera este mai mare. În acest sens, fiecare organism poate fi comparat cu o uzină. O uzină are în jurul ei o atmosferă formată din fum, aburi, deșeuri și anumiți compuși care se evaporă în timpul procesului de producție. Calitatea acestor diferiți compuși variază. La fel și atmosfera umană este compusă din diferite elemente. Fiecare uzină are o atmosferă care miroase într-un anumit fel. La fel se întâmplă și cu fiecare om. Pentru nările foarte sensibile, cele ale unui câine, de exemplu, e imposibil să confunde atmosfera unui om cu cea a altui om.

Am spus că un om este și el o stație pentru transformarea substanțelor. O parte din substanțele produse de organism servesc la transformarea altor substanțe, în timp ce restul se răspândesc în atmosferă, adică sunt pierdute.

Astfel, organismul nu lucrează doar pentru el, ci și pentru altceva. Omul care are Cunoașterea știe cum să rețină în el aceste materii prime și să le acumuleze. Doar o acumulare mare a acestor materii fine face posibilă formarea în om a celui de-al doilea corp, mai ușor.

În mod obișnuit, materiile care compun atmosfera sunt în continuu epuizate și reconstituite, prin munca internă a omului.

Atmosfera omului nu are neapărat formă de sferă. Ea își schimbă constant forma. În momentul unei tensiuni, al unei frici sau al unui pericol, ea se întinde în direcția tensiunii și imediat partea opusă devine mai slabă.

Atmosfera omului ocupă un anumit spațiu. În limita acestui spațiu, ea suportă atracția organismului. Dar, trecând o anumită limită, particulele atmosferei sunt smulse și nu mai revin. Asta se poate întâmpla de fiecare dată când atmosfera este puternic atrasă într-o direcție.

La fel se întâmplă și când omul se mișcă: particulele atmosferei sale sunt smulse și rămân în urmă, ceea ce produce o ”trenă” datorită căreia acestui om îi poate fi luată urma. Aceste particule se pot dizolva rapid în aer. Dar ele pot să și rămână pe loc pentru un timp destul de lung. Particule ale atmosferei sale pot, de asemenea, să se fixeze pe îmbrăcămintea sa, pe lenjerie și pe alte obiecte care îi aparțin, astfel încât între ele și acest om se stabilește o legătură.

Magnetismul, hipnoza și telepatia sunt fenomene de același ordin. Acțiunea magnetismului este directă; cea a hipnozei operează la distanță scurtă, prin atmosferă; cea a telepatiei la o distanță mai lungă – am putea să o comparăm cu cea a telefonului sau a telegrafului. Pentru acesta din urmă, legăturile se fac prin fire metalice; cât despre telepatie, se fac prin urmele particulelor pe care le lasă omul. Cel care are darul telepatiei poate umple această urmă cu propria sa materie. El stabilește astfel o legătură, formând în acest mod un fel de cablu prin care poate să acționeze asupra minții altei persoane. Dacă are un obiect care aparține cuiva, el poate, după ce a stabilit o asemenea conexiune, să creeze în jurul acestui obiect o imagine de ceară sau de argilă și să acționeze asupra ei, acționând astfel și asupra omului însuși.

CELE PATRU CORPURI ALE OMULUI

New York, 17 februarie 1924

A lucra cu sine nu este la fel de greu ca a vrea să lucrezi, ca luarea acestei decizii. Pentru asta, ar trebui ca centrii noştri să se pună de acord, după ce au înţeles că pentru a face ceva împreună ei trebuie să se supună unui stăpân comun. Dar le este greu să se pună de acord, deoarece, dacă există un stăpân, nu i-ar fi posibil niciununia dintre ei să dea ordine celorlalţi şi nici să facă ce îi place. La omul obişnuit, nu există un stăpân. Şi acolo unde nu există stăpân, nu există suflet.

Sufletul este scopul tuturor religiilor, al tuturor şcolilor. Dar nu este decât un scop, o posibilitate; nu este un fapt.

Omul obişnuit nu are nici suflet, nici voinţă. Ceea ce numim de obicei ”voinţă” nu este decât rezultatul unor dorinţe. Dacă un om doreşte ceva şi dacă în acelaşi timp se iveşte în el dorinţa opusă, mai puternică decât prima, cea de-a doua o va înghiţi pe prima şi o va face să dispară. Asta e ceea ce se numeşte voinţă în limbajul obişnuit.

Copilul nu se naşte niciodată cu un suflet. Sufletul nu poate fi dobândit decât pe parcursul vieţii. Mai mult, acesta este un lux, rezervat doar unui mic număr de persoane. Majoritatea oamenilor îşi petrec viaţa fără suflet, fără stăpân. În viaţa obişnuită, un suflet nu este deloc necesar.

Dar sufletul nu se poate naşte din nimic. Orice lucru este material. Şi sufletul este material; dar el este format dintr-o substanţă foarte fină. Pentru a dobândi un suflet, trebuie să ai mai întâi substanţa corespunzătoare.

Ori, noi nu avem suficient material nici măcar pentru funcţiile noastre zilnice. Prin urmare, dacă vrem să ne asigurăm substanţa necesară, capitalul indispensabil, trebuie să economisim în vederea zilei de mâine. De exemplu, dacă am obiceiul să mănânc un cartof pe zi, voi mânca doar jumătate şi voi pune deoparte cealaltă jumătate; sau chiar voi posti complet. Şi rezerva de substanţă trebuie să fie mare; dacă nu, cea care există se va risipi în curând.

Dacă avem câteva cristale de sare şi le punem într-un pahar de apă, ele se vor dizolva rapid. Putem să adăugăm noi şi noi cristale, ele tot se vor dizolva. Dar vine un moment în care soluţia este saturată. Atunci sarea nu se mai dizolvă, iar cristalele rămân întregi, pe fundul paharului.

Tot aşa se întâmplă şi cu organismul uman. Chiar dacă materialele cerute pentru formarea sufletului sunt produse constant în organism, ele vor fi împrăştiate şi dizolvate în acesta. Trebuie să existe o supraabundenţă a acestor materiale, astfel încât cristalizarea să fie posibilă.

Materia astfel cristalizată ia atunci forma corpului fizic al omului; ea este copia acestuia şi nu poate fi separat de el. Aceste două corpuri au o viaţă diferită şi fiecare dintre ele este supus unor legi de un ordin diferit. Al doilea corp este ”corpul astral”. În raport cu coprul fizic, el este ceea ce numim ”suflet”. Ştiinţa întrezăreşte deja posibilitatea de a stabili în mod experimental exista celui de-al doilea corp.

Dacă vorbim despre suflet, trebuie să explicăm că există mai multe categorii de suflete, dar numai una dintre ele poate să poarte cu adevărat acest nume.

Un suflet, cum tocmai am spus, se dobândeşte de-a lungul vieţii. Dacă omul care a început să acumuleze substanţă moare înainte ca aceasta să se fi cristalizat, atunci, chiar în momentul morţii corpului fizic, şi aceste substanţe se descompun şi sunt împrăştiate.

Ca orice alt fenomen, omul este produsul a trei forţe.

Ca orice lucru viu, Pământul, lumea planetară şi Soarele trimit emanaţii. De-a lungul spaţiului situat între Soare şi Pământ, se propagă, ca să zic aşa, trei amestecuri de emanaţii.

Emanațiile Soarelui, care sunt de mai lungă durată, din cauza volumului mare al acestuia, ating Pământul și chiar trec prin el fără să fie oprite, pentru că ele sunt mai fine. Emanațiile planetelor ating Pământul, dar nu ating Soarele. Emanațiile Pământului sunt și mai scurte. Astfel, în atmofesra Pământului există trei feluri de emanații – cele ale Soarelui, cele ale Pământului și cele ale planetelor. Dincolo de atmosferă, nu mai există emanații ale Pământului, nu există decât emanații ale Soarelui și ale planetelor. Și mai sus nu există decât emanații ale Soarelui.

Omul este rezultatul interacțiunii emanațiilor planetare și ale atmosferei terestre cu materiile Pământului. La moartea unui om obișnuit, corpul său fizic se descompune în părțile lui componente; prățile luate din Pământ, se întorc în pământ. ”Țărână ești și în țărână te vei întoarce”. Părțile născute din emanațiile planetare se întorc în lumea planetară; părțile provenite din atmosfera terestră se întorc acolo. Astfel că nimic nu rămâne ca un tot.

Dacă cel de-al doilea corp reușește să se cristalizeze la un om înainte de moartea sa, el poate continua să trăiască după moartea corpului fizic. Materia acestui corp astral corespunde, prin vibrațiile sale, materiei emanațiilor Soarelui; teoretic, acesta este indestructibil în interiorul limitelor Pământului și atmosferei sale. Totuși, durata vieții sale poate fi variabilă. El poate trăi mult timp sau existența lui se poate sfârși foarte repede. Trebuie subliniat că cel de-al doilea corp, ca și primul, are centri; ca și primul, el trăiește și se hrănește cu impresii; și, ca un nou născut lipsit de experiență și de materialul impresiilor, el are nevoie să primească o anumită educație. Altfel el este abandonat, incapabil să existe independent și, la fel ca și corpul fizic, nu întârzie să se descompună.

Tot ceea ce există este supus aceleiași legi: ”ceea ce este sus este la fel cu ceea ce este jos”. Ceea ce poate exista într-un anumit complex de împrejurări nu poate exista în alte condiții. Dacă corpul astral întâlnește o materie cu vibrații mai fine, se descompune.

De aceea, la întrebarea ”este sufletul nemuritor?” nu putem răspunde decât ”da și nu”. Pentru a răspunde mai precis, trebuie să știi despre ce fel de suflet este vorba și despre ce fel de nemurire.

Așa cum am spus, al doilea corp al omului este sufletul în raport cu corpul fizic. Deși el este împărțit în trei principii, luat ca un tot el reprezintă forța activă, principiul pozitiv, în raport cu principiul pasiv, negativ, care este corpul fizic. Principiul neutralizant apare între ele, ca un magnetism special, pe care nu îl are toată lumea, dar fără de care este imposibil, pentru al doilea corp, să fie stăpânul primului.

Este posibilă și o dezvoltare ulterioară. Un om care are două corpuri poate să dobândească noi proprietăți, prin cristalizarea unor substanțe noi. Un al trilea corp se formează atunci, în interiorul celui de-al doilea; el este numit câteodată ”corp mental”. Al trilea corp va deveni principiul activ; al doilea corp – principiul neutralizant, iar primul corp – corpul fizic – principiul pasiv.

Dar acesta nu este încă sufletul în adevăratul sens al cuvâtnului. La moartea corpului fizic, corpul astral poate să moară și el, la rândul său, iar corpul mintal să rămână singur. Dar, deși în anumite condiții el este nemuritor, și el, mai devreme sau mai târziu, poate muri.

Doar cel de-al patrulea corp arată împlinirea dezvoltării posibile pentru om, în condițiile pământene ale existenței sale. El este nemuritor în limitele sistemului solar. Adevărata voință îi aparține acestui corp. El este ”eul” adevărat; sufletul omului, stăpânul. El este principiul activ în raport cu celelalte corpuri, luate împreună.

Întrepătrunzându-se, cele patru corpuri sunt totuși distincte unele de altele. După moartea corpului fizic, corpurile superioare se pot separa.

Reîncarnarea este un fenomen foarte rar. Ea este posibilă fie după o perioadă foarte lungă de timp, fie în eventualitatea existenței unui om cu corpul fizic identic în fiecare amănunt cu cel al omului care avea corpurile superioare. Mai mult, corpul astral nu se poate

reîncarna decât prin întâlnirea în mod accidental a unui asemenea corp fizic, ceea ce nu se poate poduce decât în mod inconștient. Pe când corpul mintal este deja capabil să aleagă.

V

”Muzica ascultată în timpul exercițiilor schimbă în noi cursul acestei mișcări înnăscute care, în viață, este principala sursă de interferență. Muzica, doar prin ea însăși, nu poate să acționeze asupra întregului nostru automatism inconștient, dar ea poate să aducă un ajutor. Muzica nu poate să ne elibereze pe deplin de toată mecanicitatea, dar pentru moment, în absența altor mijloace, nu ne vom servi decât de muzică”.

”Un lucru este important: în timp ce faceți exercițiile exterioare, trebuie să învățați încă de la început să nu acordați atenție muzicii, ci să o ascultați automat. La început, atenția se va pierde din când în când în muzică; dar mai târziu veți putea asculta muzica și tot restul cu o atenție în întregime automată, a cărei natură este diferită de atenția permanent mecanică.”

”Este important să înveți să distingi aceste două feluri de atenție. Atât timp cât ele nu sunt separate una de alta, ele par atât de asemănătoare, încât o persoană neavizată este incapabilă să facă diferența. O atenție deplină, profundă, puternic concentrată permite separarea uneia de cealaltă. Învățați să cunoașteți, prin gustul lor, diferența dintre aceste două feluri de atenție, pentru a distinge, printre gândurile care ne trec prin minte, pe de o parte ceea ce este informația și pe de altă parte ceea ce este apreciere diferențiată”.

(Prieure, 20 ianuarie 1923)

ATELAJUL

Prieure, 19 ianuarie 1923

De fiecare dată când întreb: ”S-a gândit cineva, în timp ce lucra, la conferința de ieri?”, inevitabil primesc același răspuns: ”am uitat”. Și totuși, să gândești în timp ce muncești este același lucru ca și cum ți-ai aduce aminte de tine însuți.

Este imposibil să îți aduci aminte de sine. Și nu putem să ne aducem aminte, deoarece vrem să trăim doar prin mintal. Totuși, în mintal, rezerva de atenție (comparabilă cu încărcarea electrică a unei baterii) este foarte mică. Cât despre alte părți, ele nu au dorința de a-și aminti.

Poate că vă amintiți ceea ce v-am spus despre om: l-am comparat cu un atelaj care are un stăpân, un vizitiu, un cal și o trăsură. Nu poate fi vorba de stăpân, pentru că el nu este acolo, ci putem vorbi doar despre vizitiu. Mintea noastră este vizitiul.

Această minte vrea să facă ceva; ea și-a impus sarcina de a munci altfel decât a făcut-o până atunci: vrea să își aducă aminte de sine. Toate interesele pe care le avem în legătură cu schimbarea, cu transformarea de sine, îi aparțin doar vizitiului, adică sunt doar de ordin mintal.

Cât despre sentiment și despre corp, aceste părți nu sunt deloc interesate să pună în practică amintirea de sine. Și totuși, important este să faci o schimbare nu doar în mintal, ci și în părțile care nu sunt interesate. Mintea se poate schimba foarte ușor. Transformarea nu se obține prin minte; dacă ea se face prin minte, nu e de niciun folos.

De aceea trebuie predat și învățat nu doar cu ajutorul minții, ci și cu ajutorul sentimentului și corpului. În același timp, sentimentul și corpul nu au nici limbajul, nici

înțelegerea noastră. Ele nu înțeleg nici rusă, nici engleză; calul nu înțelege limbajul vizitiului, nici trăsura pe cea a calului. Dacă vizitiul zice în engleză: ”întoarce-te la dreapta!”, nu se va întâmpla nimic. Calul cunoaște limbajul hățurilor și se va întoarce la dreapta pentru a se supune hățurilor. Un alt cal se va întoarce fără hățuri, dacă îl atingeți într-un loc în care a fost obișnuit să fie atins – așa cum sunt dresați măgarii în Persia. La fel și trăsura – ea are propria sa structură. Dacă hulubele se întorc spre dreapta, roțile din spate merg spre stânga. Apoi o altă mișcare și roțile merg la dreapta. Și asta se întâmplă deoarece trăsura nu înțelege decât acest fel de mișcare și reacționează la acesta în felul său. Vizitiul trebuie deci să cunoască părțile slabe sau caracterul trăsurii sale. Numai atunci va putea să conducă trăsura în direcția dorită. Dar dacă se așează pur și simplu pe scaun și spune, în propria sa limbă, ”la dreapta!”, sau ”la stânga!”, atelajul nu se va mișca, chiar dacă țipă timp de un an.

Noi suntem replica exactă a unui astfel de atelaj. Mintea singură nu poate fi numită om, la fel cum un vizitiu instalat într-o cafenea nu poate fi considerat un vizitiu care își îndeplinește menirea. Mintea noastră este asemenea unui vizitiu profesionist care stă acasă la o cafea și visează cum conduce clienți în diferite locuri. La fel cum cursa lui nu este o cursă adevărată, să încerci să lucrezi doar cu mintea nu duce la nimic. Vom deveni doar un producător de teorii, un fel de nebun.

Puterea de a se schimba nu se află în minte, ci în corp și în sentiment. Din nefericire, corpul și sentimentele noastre sunt făcute astfel încât să nu își facă griji de nimic, atât timp cât sunt fericite. Ele nu trăiesc decât pentru momentul prezent și memoria lor este scurtă. Doar mintea trăiește pentru mâine, ținând cont și de viitor. Fiecare are propriile sale calificări. Cea a minții este de a prevedea. Dar numai celelalte două pot ”să facă”.

Până astăzi, cea mai mare parte a dorințelor și a eforturilor au fost accidentale. Provenite din minte, nu există decât în minte. La cei care sunt aici, s-a ridicat accidental o dorință de a ajunge la ceva, de a schimba ceva. Dar numai din minte. Și nimic nu s-a schimbat încă în ei. Nu au decât o idee în cap și fiecare a rămas ceea ce era. Chiar și cel care ar munci mintal zece ani, care ar studia zi și noapte, și-ar aminti mintal și ar lupta, nici măcar acela nu ar face nimic util sau real, pentru că mintal nu este nimic de schimbat. Ceea ce trebuie să se schimbe este dispoziția calului. Dorința trebuie să fie în cal și capacitatea în trăsură. Dar, așa cum am spus deja, dificultatea constă în faptul că, din cauza proastei educații moderne, absența relației între corp, sentiment și mintal nu a fost recunoscută din copilărie și majoritatea oamenilor sunt atât de diformi încât nu mai există un limbaj comun între o parte și cealaltă. De aceea, ne este greu să stabilim o relație între toate părțile noastre și mult mai greu să le forțăm să își schimbe felul de a trăi. Astfel, suntem obligați să le facem să comunice printr-un limbaj diferit care ni s-a dat de la natură, cu ajutorul căruia aceste părți diferite s-ar împăca repede unele cu altele și ar atinge, prin eforturi și printr-o înțelegere concentrată, scopul dorit, comun tuturor.

Pentru cea mai mare parte dintre voi, limbajul comun despre care vorbesc este iremediabil pierdut. Singurul lucru care rămâne de făcut este stabilirea unei legături, printr-un drum ocolitor, ”prin fraudă”. Și aceste legături indirecte, artificiale, ”frauduloase”, trebuie să fie foarte subiective, de vreme ce depind de caracterul fiecărui om și de forma condiționării sale interioare.

Astăzi trebuie deci să descoperim această subiectivitate și să găsim un program de lucru ca să stabilim o legătură cu celelalte părți. Descoperirea acestei subiectivități este un lucru complicat în sine și nu se poate face dintr-o dată; nu înainte ca un om să fi fost analizat în profunzime și demontat bucată cu bucată, nu înainte de a fi verificat totul, ”până și pe maică-sa”.

Prin urmare, pe de o parte vom continua să folosim această subiectivitate pentru fiecare separat, iar pe de altă parte vom începe un lucru general valabil pentru toți – sub formă

de exerciții practice. Există anumite metode subiective, dar și metode generale. Vom încerca deci să găsim metodele subiective și în același timp să aplicăm metodele generale.

Amintiți-vă că aceste direcții subiective le vor fi date doar celor care își vor fi trecut probele, care vor fi demonstrat că pot munci și care nu sunt leneși. Metodele generale, ocupațiile generale vor fi accesibile tuturor, dar metodele subiective vor fi date în gruprui doar celor care lucrează, celor care vor cu adevărat să încerce să lucreze cu toată ființa lor. Cei care sunt leneși, care se lasă pradă întâmplării, nu vor vedea niciodată și nu vor înțelege niciodată ce înseamnă o muncă adevărată, chiar dacă stau aici zece ani.

Cei care au asistat la conferințe m-au auzit deja vorbind despre ”amintirea de sine”, s-au gândit la asta și au încercat-o. Cei care au încercat-o au descoperit probabil că, în ciuda marilor eforturi și în ciuda tuturor dorințelor lor, această amintire, atât de minte înțeleasă de mintea lor, atât de ușor de atins teoretic, este practic imposibilă. Și este adevărat că este imposibilă.

Când spunem ”să ne amintim de noi înșine”, vrem să spunem ”noi înșine”. Dar noi înșine, nu ”eu”, înseamnă sentimentele mele, corpul meu, senzațiile mele. Eu însumi nu sunt mintea mea, nu sunt gândirea mea. Mintea noastră nu suntem noi – aceasta nu este decât o parte din noi. Este adevărat că această parte are o legătură cu noi, dar o legătură redusă, astfel încât îi este alocat puțin material de către organizarea noastră. Și dacă corpul și sentimentele primesc pentru existența lor energia și diferitele elemente indispensabile într-o proporție, să zicem de douăzeci de părți, mintea noastră nu primește decât o parte. Atenția noastră este produsul acestor elemente, al acestui material. Diferitele noastre părți au fiecare propria atenție; durata acestei atenții și puterea sa sunt proporționale cu materialul primit. Partea care primește mai mult material are mai multă atenție.

De vreme ce mintea noastră se hrănește cu mai puțin material, atenția sa, adică memoria sa, este scurtă și nu durează decât cât durează materialul. Și în realitate, dacă vrem (și persistăm în a vrea) să ne amintim de noi înșine doar cu mintea, vom fi incapabili să facem acest lucru mai mult decât ne va permite materialul, indiferent de cât de mult am visa sau ne-am dori acest lucru și oricare ar fi măsurile pe care le-am lua. Odată materialul cheltuit, atenția noastră dispare.

Este exact ca un acumulator. El este capabil să țină aprinsă o lampă atât timp cât este încărcat. Când energia s-a terminat, lampa nu mai poate să dea lumină, chiar dacă este într-o stare perfectă. Lumina lămpii este memoria noastră. Asta vă va explica de ce un om nu poate să își aducă aminte de sine mai mult timp. Și, într-adevăr, el nu poate, pentru că această memorie specială este scurtă și ea va fi mereu scurtă. Așa sunt făcute lucrurile.

E imposibil să instalezi un acumulator mai puternic, sau să îl umplii cu o cantitate de energie superioară celei pe care poate să o conțină. Dar e posibil să creștem amintirea noastră, nu mărind acumulatorul pe care îl avem, ci mobilizând și alte părți, cu proprii lor acumulatori, și făcându-le și pe acestea să participe la lucrul general. După aceea, toate părțile din noi înșine se vor pune la treabă și se vor ajuta reciproc la menținerea luminii dorite.

De vreme ce avem încredere în minte și datorită acestui fapt mintea a ajuns la concluzia că e bună și indispensabilă pentru toate celelalte părți, trebuie să facem tot ce putem ca să le trezim interesul și să le convingem că rezultatul dorit le e folositor și necesar și lor.

Trebuie să admit că aproape în totalitate, diferitele părți ale ”eului” nostru nu au nici cel mai mic interes să își amintească de sine. Mai rău, ele nici nu bănuiesc existența acestei dorințe la sora lor, gândirea. Prin urmare, trebuie să încercăm să le facem să înțeleagă. Dacă au un impuls să muncească în această direcție, jumătate din lucru va fi făcut. Atunci putem să începem să le învățăm și să le ajutăm.

Din nefericire, nu le putem vorbi dintr-o dată într-un mod inteligibil, deoarece, educația lor fiind neglijată, calul și trăsura nu cunosc limbajul demn de un om bine educat.

Viața și gândirea lor sunt instinctive, la fel ca la un animal, astfel că e imposibil să le demonstrezi logic acestor părți care le sunt interesele viitoare sau să le faci să vadă toate posibilitățile lor. Pentru moment, tot ce putem face este să le punem la lucru cu metode indirecte, ”frauduloase”. Apoi, va fi posibil să își dezvolte bunul simț, deoarece logica și bunul simț nu le sunt străine, ci este vorba doar de faptul că ele nu au primit nicio educație. Ele sunt ca un om care a fost nevoit să trăiască departe de semenii săi, fără să poată comunica vreodată cu ei. Un asemenea om nu ar putea gândi logic, așa cum facem noi. Noi avem această capacitate pentru că, din copilărie, am trăit printre alți oameni și am avut de a face cu ei. La fel ca și acest om, separat de ceilalți, diferitele mele părți au trăit doar cu instinctul animal, fără gândire și fără logică. Din această cauză, capacitățile sale au degenerat, iar calitățile lor proprii s-au tocit și s-au atrofiat. Totuși, datorită naturii lor originare, această atrofiere nu a avut consecinșe ireparabile și e posibil să le facem să trăiească din nou în forma lor de la început.

Dar bineînțeles, trebuie o cantitate enormă de muncă pentru a distruge carapacea obiceiurilor vicioase deja cristalizate. Înainte de a face o muncă nouă, trebuie mai întâi să corectăm vechile păcate.

De exemplu, vreau să îmi amintesc de mine însumi, cât mai mult timp posibil. Dar am dovada că uit foarte repede sarcina pe care mi-am fixat-o, pentru că mintea mea are foarte puține asocieri în legătură cu acest lucru.

Am remarcat că alte asocieri absorb asocierile legate de amintirea de sine. Asocierile sunt provocate, în aparatul nostru formator, de șocurile pe care acesta le primește de la centri. Fiecare șoc produce asocieri cu un caracter particular; forța acestor asocieri depinde de ceea ce le-a produs.

Dacă centrul intelectual produce asocieri de amintire de sine, alte asocieri simultane, de caracter diferit, venind din alte părți și neavând nimic de a face cu amintirea de sine, absorb aceste asocieri dorite – dar fiind că ele vin din surse foarte diferite și sunt, în consecință, mai numeroase.

În acest moment, eu sunt așezat aici.

Problema mea este să aduc toate părțile din mine însumi într-un punct în care centrul care gândește să fie capabil să prelungească starea de amintire de sine cât mai mult timp posibil, fără ca energia să fie epuizată imediat.

Trebuie să subliniez aici că amintirea de sine, pe cât de plină și de totală este, poate fi de două feluri: conștientă sau mecanică – să îți amintești de sine conștient sau să îți amintești de tine prin asociere. Amintirea mecanică, adică asociativă, nu poate avea niciun profit esențial; și totuși această amintire asociativă are o valoare enormă pentru cei care încep. Mai târziu, nu mai trebuie să recurgem la ea, deoarece o amintire de acest fel, oricât ar fi de completă, nu produce nicio acțiune reală și concretă. Dar la început este și ea necesară.

Există o altă amintire, o amintire conștientă, care nu este mecanică.

”VREAU SĂ ÎMI AMINTESC DE MINE ÎNSUMI”

Prieure, 20 ianuarie 1923

În acest moment, eu sunt așezat aici. Sunt total incapabil să îmi aduc aminte de mine însumi și nu am nicio idee ce poate însemna acest lucru. Dar am auzit vorbindu-se despre asta. Unul dintre prietenii mei mi-a dovedit astăzi că e posibil.

M-am gândit din nou la asta și m-am convins că, dacă aș reuși să îmi aduc aminte de mine însumi mai mult timp, aș comite mai puține greșeli și aș face mai multe lucruri utile.

Acum vreau să îmi amintesc. Încerc. Dar e suficient ca cea mai neînsemnată persoană sau cel mai mic zgomot să îmi distragă atenția - și uit.

În fața mea se află o foaie de hârtie pe care am scris, în mod deliberat: AMINTIRE DE SINE, pentru ca aceasta să îmi servească drept șoc ca să îmi aduc aminte de mine însumi. Dar această foaie de hârtie nu mi-a fost de niciun ajutor. Atât timp cât atenția mea este concentrată pe foaie, îmi amintesc. Din momentul în care atenția se relaxează, privesc foaia, dar nu îmi pot aminti de mine însumi.

Încerc altfel. Îmi repet ”Vreau să îmi aduc aminte de mine”. Dar nici asta nu mă ajută mai mult. În anumite momente, observ că repet acest lucru mecanic, fără ca atenția mea să fie acolo.

Încerc în toate felurile posibile. De exemplu, mă așez și încerc să asociez un anumit discomfort fizic cu amintirea de sine. Astfel, am o bătătură la picior care mă doare. Dar bătătura la picior nu mă ajută mult timp. Curând, nu o mai simt decât într-un mod pur mecanic. Totuși, încerc toate mijloacele posibile, deoarece îmi doresc foarte mult să reușesc să îmi aduc aminte de mine însumi.

Pentru a înțelege cum să procedez, mi-ar plăcea să știu dacă cineva s-a gândit, ca și mie, și a încercat în același fel.

Dar să presupunem că nu am încercat încă cu adevărat în acest fel. Să presupunem că până acum am încercat mereu direct cu mintea. Nu am încercat încă să creez în mine însumi asocieri de o altă natură, care să nu fie doar cele ale centrului meu intelectual. Vreau să încerc. Poate rezultatul va fi mai bun. Poate voi descoperi mai rapid posibilitatea a ceva diferit.

Vreau să îmi amintesc – în acest moment, îmi aduc aminte. Îmi aduc aminte cu gândirea mea. Mă întreb: ”Îmi aduc aminte și cu senzația?”. Și constat că nu îmi aduc aminte de mine și cu senzația.

Care este diferența dintre senzație și sentiment?

Oare înțelege toată lumea?

De exemplu, sunt așezat aici. Din cauza poziției mele neobișnuite, mușchii mei sunt întinși anormal. În general, nu am senzația mușchilor mei în posturile care îmi sunt familiare. Ca fiecare, dispun de un număr limitat de posturi. În acest moment, am luat o nouă postură, care nu îmi este obișnuită. Am senzația corpului meu – dacă nu a corpului întreg, cel puțin a unor părți; o senzație de căldură, de circulație a sângelui.

Simt că în spatele meu se află o sobă care încălzește. Pentru că este cald în spatele meu, dar în fața mea este frig, există o mare diferență de temperatură în aer și datorită acestui contrast am în mod continuu o senzație a mea.

În această seară, am avut iepure la cină. Cum acest iepure și *habur chubur*-ul erau foarte bune, am mâncat prea mult. Simt o senzație puternică de apăsare în stomac și în respirație. Senzația nu mă părăsește.

Adineauri, eu și cu A. eram împreună și ne pregăteam să puntem o mâncare la cuptor. În timp ce o pregăteam, mi-am amintit cum obișnuia să o facă mama. Mi-am amintit-o atât pe

mama, cât și anumite momente legate de această amintire. Acest lucru a trezit un sentiment în mine. Retrăiesc aceste momente și sentimentul nu mă părăsește. Acum privesc această lampă. Înainte de a fi electricitate în *Study House,* mi-a venit ideea că ne-ar trebui tot o astfel de lumină. Așadar, mi-am făcut atunci planul cu tot ce era necesar ca să obțin o astfel de lumină. Acest plan a fost executat, iar rezultatul îl vedeți acum. Când lumina a fost aprinsă pentru prima dată, am avut un sentiment de mulțumire de mine, iar sentimentul care se ivise atunci e mereu acolo – simt că sunt mulțumit de mine.

Mai înainte, mă întorceam de la baia turncească. Era întuneric și, pentru că nu puteam să văd nimic în fața mea, m-am lovit de un copac. Mi-am amintit prin asociere cum, mergând într-o zi printr-un întuneric asemănător, m-am lovit de un om. Am primit șocul direct în piept și, lăsându-mă dus de mânie, l-am lovit pe necunoscutul cu care mă ciocnisem. Mai apoi am descoperit că acel om nu avea nimic să îmi reproșeze. Totuși, l-am lovit atât de tare încât el și-a pierdut mai mulți dinți. Pentru moment, nu m-am gândit că cel care mă izbise putea fi nevinovat, dar odată ce m-am calmat am înțeles acest lucru. Și atunci când l-am revăzut mai târziu pe stradă pe acest om nevinovat cu figura desfigurată, mi-a părut atât de rău, încât, de fiecare dată când îmi amintesc de el, regăsesc în mine aceeași mustrare de conștiință pe care am simțit-o atunci. Și de curând, lovindu-mă de copac, acest sentiment a reînviat în mine. Am revăzut fața desfigurată a acelui sărman om.

Tocmai v-am dat ca exemplu șase stări interioare diferite. Trei dintre ele se referă la centrul motor, iar celelalte trei la centrul emoțional. În limbajul obișnuit, toate cele șase sunt numite sentimente. Totuși, dacă vrem să le clasificăm corect, cele care sunt legate de centrul motor ar trebui să fie numite senzații, iar cele a căror natură este legată de centrul emoțional, sentimente. Există mii de senzații diferite, pe care le numim în mod obișnuit sentimente. Ele sunt, cu toate acestea, foarte diferite. Materiile lor sunt diferite, efectele sunt distincte, cauzele sunt diferite.

Dacă examinăm mai îndeaproape aceste stări interioare, putem determina natura lor și să le dăm numele care li se potrivește. Uneori diferă până într-atât încât nu au nimic în comun unele cu altele. Unele își au originea într-un anumit loc, iar altele într-un loc diferit. La anumite persoane lipsește o asemenea localizare bine definită a unei senzații, la altele lipsește o altă localizare și, în sfârșit, la altele pot fi prezente toate.

Va veni momentul în care vom izola în mod artificial una, două sau mai multe dintre ele, pentru a le înțelege adevărata natură.

Pentru moment, ne va fi suficient să percepem o diferență între două feluri de experiență, pe care vom conveni să le numim, pe unele ”sentimente”, pe altele ”senzații”. Le vom desemna cu numele de ”sentimente” pe cele care provin din locația pe care o numim centrul emoțional, în timp ce ”senzațiile” vor fi așa-zisele sentimente provenind din localizarea pe care o numim centrul motor. Bineînțeles, fiecare dintre voi va trebui să înțeleagă și să își examineze propriile senzații și sentimente și să învețe să le distingă fie și puțin.

Pentru primele exerciții de amintire de sine, este necesară participarea celor trei centri. Am început să vorbim despre diferența dintre sentiment și senzație pentru că este necesar să simțim simultan sentimentul și senzația. Nu le putem exersa decât cu participarea gândului. Primul lucru este gândul. Știm deja. Dorim, vrem; gândurile noastre pot fi mai ușor sau mai greu dirijate spre această muncă, pentru că ele au deja o experiență practică a acesteia.

La început, sentimentul, senzația și gândul vor trebui evocate în mod artificial. În ceea ce privește gândurile noastre, mijloacele de a le evoca artificial vor fi conversațiile, conferințele, etc. Dacă nimic nu este spus, nimic nu va fi evocat în noi. Lecturile și întâlnirile servesc drept șocuri artificiale. Le numesc artificiale pentru că nu m-am născut cu aceste dorințe, ele nu sunt naturale, ele nu răspund unei necesități organice. Ele sunt artificiale și consecințele lor vor fi și ele artificiale.

Iar dacă gândurile sunt artificiale, pot să creez în minte, cu același scop, și senzații artificiale.

Repet, ceea ce este artificial nu este necesar decât la început. Plenitudinea a ceea ce dorim nu poate fi atinsă artificial, dar la început acest mijloc este necesar.

Iau lucrul cel mai ușor, cel mai simplu: vreau să încerc cu ceea ce este cel mai simplu. În gândurile mele, există deja un anumit număr de asocieri legate de amintirea de sine, iar asta pentru că aici avem un loc potrivit, condiții potrivite și pentru că suntem înconjurați de oameni care au aceleași scopuri. Datorită acestui lucru, în mine vor continua să se creeze noi asocieri, care se vor adăuga celor pe care le am deja. În consecință, sunt mai mult sau mai puțin asigurat că, în această privință, voi avea amintiri și șocuri; voi acorda deci puțină atenție gândurilor, dar mă voi preocupa mai ales de alte aspecte și le voi consacra tot timpul meu.

Pentru a începe, senzația cea mai simplă, ce mai accesibilă, poate fi obținută cu ajutorul pozițiilor neconfortabile. Sunt așezat în acest moment într-un fel care îmi este cu totul neobișnuit. Totul e bine la început, dar în curând încep să mă simt rău, iar o senzație ciudată, neobișnuită apare în zona picioarelor. Știu prea bine că această durere nu este dăunătoare și nu va avea consecințe supărătoare; este vorba pur și simplu de o senzație neobișnuită și, prin asta, chiar neplăcută.

Pentru a vă permite să înțelegeți bine senzațiile despre care vă voi vorbi, cel mai bine ar fi ca, începând de acum, fiecare din voi să își ia o poziție neconfortabilă.

Am încontinuu dorința de a mă mișca, de a-mi deplasa picioarele pentru a scăpa de această poziție inconfortabilă. Dar mi-am luat ca sarcină să suport această atitudine, să țin un ”stop” cu tot corpul meu, în afară de cap.

Pentru moment, vreau să uit să îmi amintesc de mine. Acum vreau temporar să îmi concentrez toată atenția, toate gândurile pe un singur obiect: să nu îmi permit să schimb automat, inconștient, poziția.

Să încercăm să orientăm atenția asupra a ceea ce va urma. La început, încep să simt durere în picioare, apoi senzația urcă din ce în ce mai mult și durerea se extinde. Deplasați atenția spre spate. Există un loc în care să se fi localizat o senzație specială? Poate să simtă acest lucru doar cel care a stat cu adevărat într-o poziție neconfortabilă, neobișnuită.

Și acum, pentru că o senzație neplăcută a apărut în corpul meu, mai ales în anumite locuri, încep să îmi spun mie însumi: ”Vreau. Vreau să devin capabil să mă reculeg adesea, ca să imi amintesc că e nevoie să îmi aduc aminte de mine însumi. Vreau! Tu – ești eu, ești corpul meu!”. Îi spun corpului meu: ”Tu. Tu-eu. Și tu ești eu. Vreau”.

Aceste senzații pe care le simte corpul meu în acest moment - și toate senzațiile de aceeași categorie – vreau ca ele să îmi aducă aminte de mine însumi. ”Vreau! Tu ești eu. – Vreau! – Vreau să îmi amintesc cât mai des cu putință că vreau să îmi amintesc, că vreau să îmi amintesc de mine însumi”.

Picioarele îmi sunt amorțite. Mă ridic.

”Vreau să îmi amintesc”.

Toți cei care doresc același lucru să se ridice. ”Vreau să îmi amintesc adesea”.

Toate aceste senzații îmi vor aminti de mine însumi.

Acum, senzațiile noastre vor începe să se modifice treptat. Fie ca fiecare grad, fiecare stare din aceste senzații să mă facă să îmi amintesc de mine însumi. Gândiți – mergeți. Mergeți și veniți... gândiți. Starea mea inconfortabilă a dispărut.

Iau altă poziție.

1) *Eu* 2) *vreau* 3) *să îmi amintesc* 4) *de mine însumi.*

Eu – simplu ”eu” mintal.

Vreau – Eu simt.

Amintiți-vă acum vibrațiile pe care le aveți în corp în momentul în care vă fixați o sarcină pentru mâine. O senzație ca cea care se va ivi mâine în timp ce vă veți îndeplini

sarcina ar trebui să apară în voi în acest moment, la un grad mai scăzut. Vreau să îmi amintesc senzația.

Vă voi explica printr-un exemplu: vreau să mă duc să mă întind. La acest gând, încerc o senzație plăcută. Simt acum în tot corpul meu, la un grad mai scăzut, senzația agreabilă pe care o voi simți atunci. Dacă suntem atenți la acest lucru, e posibil să percepem clar aceste vibrații din noi înșine. Pentru aceasta trebuie să îți concentrezi atenția pe diferitele feluri de senzații care apar în corp.

Chiar în acest moment, trebuie să înțelegem gustul pe care îl are această senzație a unei dorințe mentale.

Atunci când pronunțați aceste cuvinte: ”Vreau să îmi amintesc de mine însumi”, vreau să simțiți lucrul despre care vă voi vorbi.

Atunci când pronunțați cuvântul *Eu* veți avea o senzație pur subiectivă în cap, în piept, în spate, în funcție de starea în care vă aflați. Nu trebuie să spun ”eu” într-un fel mecanic, ca pe un simplu cuvânt, ci trebuie să îi observ rezonanța în mine însumi. Adică pronunțând cuvântul ”eu”, trebuie să ”ascultați” cu grijă senzația interioară. Trebuie să vegheați să nu spuneți nici măcar o dată cuvântul ”eu” în mod automat, chiar dacă îl spuneți adesea.

Al doilea cuvânt este *vreau*. Simțiți cu tot corpul vostru vibrația care se ridică în voi.

Să îmi amintesc. În fiecare om, atunci când își amintește, un proces abia perceptibil se produce în centrul pieptului.

De mine însumi. Atunci când spun ”de mine însumi” vreau să zic chiar de mine însumi. În mod obișnuit, atunci când spun cuvântul ”eu însumi”, asta înseamnă pentru mine gândul, sentimentul sau corpul. Acum, pentru noi, asta trebuie să însemne tot ceea ce suntem, atmosfera noastră, corpul nostru și tot ceea ce conține acesta.

Aceste cuvinte au fiecare natura lor proprie.

Fiecare răsună în noi într-un anumit loc.

Dacă aceste cuvinte ar rezona într-unul și același loc, ele nu ar putea niciodată să aibă toate aceeași intensitate. Centrii noștri sunt asemenea acumulatorilor din care se scurge un curent electric pentru un timp limitat, din momentul în care apăsăm pe un anumit buton. Apoi curentul se oprește și trebuie să încetăm să mai apăsăm pe buton, pentru ca acumulatorul să se reîncarce.

Dar în centrii noștri cheltuiala de energie este și mai rapidă decât într-un acumulator. Acești centri, care reacționează printr-o rezonanță de fiecare dată când pronunțăm unul din aceste cuvinte, trebuie să se odihnească pe rând ca să își păstreze capacitatea de a răspunde.

E ca și cum ar fi vorba de diferite sonerii, fiecare cu bateria ei. Atunci când spun ”eu”, răspunde o sonerie, ”vreau” – o altă sonerie, ”să îmi amintesc” – o a treia sonerie. Când spun ”de mine însumi”, răspunde întreaga rețea de sonerii.

Acum ceva timp, am spus că fiecare centru are propriul său acumulator. În același timp, există în mașina noastră un acumulator central, independent de acumulatorii care aparțin centrilor. Energia din acest mare acumulator nu este produsă decât atunci când toți ceilalți acumulatori funcționează unul după celălalt într-o anumită ordine, operând astfel reîncărcarea acumulatorului central. El devine atunci un acumulator în adevăratul sens al cuvântului, care culege și înmagazinează rezerve de energie în timpul momentelor în care aceasta nu este consumată.

Avem cu toții acestă trăsătură comună ce constă în faptul că acumulatorii centrilor noștri nu se încarcă cu energie decât în măsura în care ei au consumat-o. Ei nu păstrează niciodată mai multă decât au pierdut în prealabil.

E posibil să prelungești amintirea de sine făcând să dureze mai mult aceste rezerve de energie. Pentru asta trebuie să fii capabil să îți faci o rezervă de energie.

CELE DOUĂ CURENTE

New York, 22 februarie 1924

Întrebare: Cum poate o picătură de apă să treacă de primul curent, curentul mecanic, în cel de-al doilea curent, curentul conștient?

Răspuns: ”Cu un bilet”. Este necesar să îți dai seama că poate să treacă doar cel care are în el o posibilitate reală de schimbare. Această posiblitate depinde de o dorință, de o aspirație puternică, însă de o aspirație foarte specială, care vine din esență, nu din personalitate.

Înainte de toate, trebuie să înțelegeți că este foarte greu să fii sincer cu tine însuți. Omului îi este foarte frică să vadă adevărul.

Sinceritatea e o funcție a conștiinței. Orice om are o conștiință – aceasta este proprie oricărei ființe umane normale. Dar civilizația a acoperit această funcție cu o crustă groasă și ea a încetat să mai acționeze, în afară de unele împrejurări excepționale, în care asocierile sunt foarte puternice. Atunci, ea funcționează pentru un timp foarte scurt, apoi dispare din nou. Aceste ocazii se datorează vreunui șoc violent, unei mari suferințe sau unei insulte. În acele momente, conștiința reunifică personalitatea și esența, care altfel sunt cu totul separate.

Această întrebare despre cele două curente se referă la esență – ca tot ceea ce este real. Esența voastă este permanentă; personalitatea este educația voastră, ideile voastre, credințele voastre – tot ceea ce este produsul mediului vostru. Toate astea le puteți dobândi repede și la fel de repede le puteți pierde.

Obiectul acestor întâlniri este de a vă ajuta să găsiți ceva real. Dar această întrebare despre cele două curente nu putem încă să o punem serios, trebuie mai întâi să ne întrebăm: ”cum aș putea să mă pregătesc ca să pun această întrebare?”.

Presupun că viziunea pe care o aveți despre personalitate a făcut să se nască în voi, pe de o parte un fel de insatisfacție legată de viața voastră așa cum este, iar pe de altă parte speranța de a găsi ceva mai bun. Așteptați de la mine să vă spun ceva ce nu cunoașteți și care vă va arăta primul pas.

Încercați să înțelegeți că ceea ce obișnuiți să numiți ”eu” nu este eu; există numeroși ”eu” și fiecare ”eu” are propria dorință. Încercați să faceți voi înșivă această experiență.

Vreți să schimbați, dar care parte din voi dorește această schimbare? Există multe părți în voi înșivă, iar ele vor multe lucruri – amintiți-vă parabola nunții din Cana – dar numai una din aceste părți este adevărată. Acest lucru vă va fi foarte util în încercarea de a fi sinceri cu voi înșivă. Sinceritatea este cheia ce deschide poarta prin care vă veți vedea părțile separate, iar ceea ce veți vedea atunci va fi cu totul nou. Trebuie să persistați în încercările voastre de a fi sinceri. În fiecare zi vă puneți o mască și trebuie să o dai la o parte, încetul cu încetul.

E greu să fii sincer dintr-o dată, da dacă încercați încetul cu încetul, veți face progrese. Când veți reuși să fiți sinceri, voi putea să vă arăt sau să vă ajut să vedeți lucrurile care vă sperie și, într-un final, veți găsi ceea ce vă este necesar și util.

Dar există ceva foarte important de înțeles. Omul nu poate fi liber; el nu se poate observa mereu; el va putea face acest lucru cinci minute, dar pentru a se cunoaște cu adevărat ar trebui să știe cum își petrece întreaga zi. De altfel, omul nu dispune doar de o singură atenție. Foarte rar își poate vedea slăbiciunea, pentru că el este mecanic. El nu poate să vadă din nou mereu, dar i se poate întâmpla să descopere, din întâmplare, anumite aspecte din el însuși, după care se poate recunoaște. Aici se află una din particularitățile ființei voastre: în momentul în care descoperiți un lucru în voi înșivă, puteți să îl revedeți. Când vedeți ceva nou, primiți o imagine a acestui lucru și, prin urmare, vedeți acest lucru de-a lungul aceleiași

imagini, fie ea adevărată sau falsă. Dacă ați auzit vorbindu-se de cineva înainte de a-l fi cunoscut, aveți dinainte o imagine despre acea persoană, iar dacă această imagine are vreo asemănare cu originalul, această imagine rămâne fotografiată și nu cea reală. Noi vedem rar ceea ce privim.

Omul este o personalitate plină de prejudecăți. Există două feluri de prejudecăți: unele venind din esență, altele din personalitate. Omul nu cunoaște nimic, el trăiește sub autoritate, acceptă toate influențele și crede în ele. Noi nu cunoaștem nimic. Noi nu facem nicio diferență între cel care știe cu adevărat despre ce vorbește și cel care spune numai prostii – noi credem tot, fără distincție. Nu avem nimic al nostru: vârâm totul în buzunarul nostru exterior – iar în interior nu avem nimic.

În esența noastră, în centrul nostru, nu avem aproape nimic, din cauză că, din copilărie, nu am absorbit aproape nimic. Și doar din când în când, în mod accidental, intră ceva în noi.

În personalitatea noastră, avem poate douăzeci sau treizeci de idei, pe care le-am prins din mers. Am uitat de unde le-am luat, dar, când se ivește ceva care le seamănă, credem că înțelegem. Este ca o amprentă pe creier. Suntem cu adevărat sclavi și ne facem prejudecățile să se ridice una împotriva celeilalte.

Esența are o impresionabilitate de același fel. Ultima oară, am vorbit despre culori și am spus că fiecare are o culoare pe care o îndrăgește în mod special și pe care încearcă să o protejeze. Acestea sunt particularități care sunt și ele dobândite mecanic.

Să revenim acum la întrebarea dumneavoastră. Pot să o reiau în acest fel. Să presupunem că vă găsiți un Maestru care posedă o cunoaștere reală, care vrea să vă ajute și de la care vreți să învățați. Chiar și în acest caz, el nu poate să vă ajute; el nu poate să o facă decât dacă doriți într-un mod corect. Acesta trebuie să fie scopul vostru.

Dar și acest scop este prea îndepărtat; trebuie să găsiți ceva care să vă conducă la el sau măcar ceva care să vă apropie de el. Trebuie să parcurgeți etape. Trebuie, deci, să avem ca scop posibilitatea de a dori cu adevărat și poate să ajungă la aceasta doar cel care își dă seama de nulitatea sa. Trebuie să ne reevaluăm valorile și pentru asta să ne sprijinim pe o nevoie adevărată.

Omul nu poate să facă această reevaluare singur.

Vă pot sfătui, dar nu vă pot ajuta; nici Institutul nu poate să vă ajute. Nu va putea să vă ajute decât atunci când veți fi pe cale – dar voi nu sunteți încă pe cale.

Trebuie mai întâi să decideți: calea vă este necesară sau nu? Ce veți face ca să știți acest lucru? Dacă sunteți serioși, trebuie să vă schimbați punctul de vedere, trebuie să vă schimbați modul de a gândi și astfel să vă descoperiți scopul, dacă există unul. Dar nu puteți reuși singur. Trebuie să cereți ajutorul unui prieten capabil să vă ajute. Oricine vă poate ajuta – dar doi prieteni, în special, se pot ajuta reciproc să își revizuiască valorile.

E foarte greu să fii sincer imediat, dar dacă încercați, veți progresa încetul cu încetul. Când veți putea fi sincer, vă voi ajuta să vedeți lucrurile de care vă este frică și atunci veți descoperi de ce aveți nevoie și ce vă este folositor. Aceste valori trebuie să se schimbe cu adevărat. Mintea vi se poate schimba în fiecare zi – dar esența voastră rămâne ceea ce este.

Aici, există un risc. Chiar și această pregătire a minții dă rezultate. Din când în când un poate simți cu esența ceva ce este foarte rău pentru el, sau cel puțin pentru pacea spiritului său. El a gustat deja ceva și, deși poate să uite, această experiență poate să se producă din nou. Dacă ea este foarte puternică, asocierile nu vor înceta să v-o amintească și, dacă ea este intensă, veți fi jumătate de o parte și jumătate de cealaltă parte și nu veți mai simți niciun confort.

Asta nu este bine decât pentru un om care are cu adevărat posibilitatea de a schimba și șansa de a o face. Ceilalți pot să fie foarte nefericiți: nici carne, nici pește – nici măcar heringi

buni. E un mare risc. Înainte de a te gândi să schimbi scaunul, e mai bine să cercetezi atent ambele scaune și să te uiți bine la ele. Fericit omul care este așezat pe scaunul său obișnuit! De o mie de ori mai fericit cel care s-a așezat pe scaunul îngerilor, dar cât de nefericit este cel care nu are deloc scaun! Trebuie să vă hotărâți – merită osteneala? Examinați bine scaunele voastre și reevaluați-vă valorile.

Primul scop este de a uita totul, de a vorbi cu prietenul vostru, de a studia și de a examina scaunele. Dar vă previn, doar ce ați început să priviți și veți descoperi multe lucruri urâte pe scaunul vostru actual.

Data viitoare, dacă v-ați hotărât cu adevărat în ce fel vă veți orienta viața, voi putea să vă vorbesc într-un alt mod. Încercați să vedeți, pentru că nu vă cunoașteți. Trebuie să înțelegeți riscul; omul care încearcă să se vadă poate fi foarte nefericit; pentru că va vedea multe lucruri urâte, multe lucruri pe care va dori să le schimbe - și această schimbare va fi foarte grea. E ușor să începi, dar odată ce ți-ai părăsit locul, e foarte greu să găsești un altul – asta poate să provoace mari probleme. Fiecare cunoaște arsura remușcărilor. Astăzi, conștiința voastră morală este relativă, da dacă vă veți schimba valorile va trebui să încetați să vă mai mințiți pe voi înșivă. Când veți fi văzut un lucru, vă va fi mult mai ușor să vedeți un altul și mult mai greu să închideți ochii. Trebuie ori să renunțați să vedeți, ori să acceptați riscurile.

EXISTĂ DOUĂ TIPURI DE IUBIRE

Prieure, 24 mai 1923

Există două tipuri de iubire. Una este o iubire de sclav; cealaltă trebuie să fie dobândită prin muncă. Primul fel nu are nicio valoare; cel de-al doilea, iubirea care este fructul unei munci, are valoare. Este iubirea despre care vorbesc toate religiile.

Dacă iubiți când ”se” iubește, nu depinde de voi și nu există niciun merit în asta. Este ceea ce numim iubire de sclav. Iubiți chiar și când nu trebuie să iubiți. Împrejurările vă fac să iubiți mecanic.

Adevărata iubire este iubirea creștină, religioasă; nimeni nu s-a născut cu această iubire. Pentru a cunoaște această iubire, trebuie să munciți. Unii știu asta încă din copilărie, alții nu o înțeleg decât la o vârstă înaintată. Dacă cineva cunoaște dragostea adevărată, o cunoaște pentru că a dobândit-o de-a lungul vieții. Dar este foarte greu să o înveți. Și este imposibil să începi să o înveți direct pe oameni. Celălalt ne provoacă mereu răni, ne obligă să stăm mereu în gardă și ne dă foarte puține șanse de a încerca.

Iubirea poate fi de diferite feluri. Pentru a înțelege despre ce fel de iubire vorbim, e nevoie să o definim.

În acest moment, vorbim de iubirea pentru viață. Peste tot unde există viață, începând cu plantele și animalele, într-un cuvânt unde există viață, există și dragoste. Fiecare viață este o reprezentare a lui Dumnezeu. Oricine va vedea reprezentarea îl va vedea pe cel care este reprezentat. Fiecare viață este sensibilă la iubire. Chiar și lucrurile fără suflet, cum ar fi florile,

care nu au conștiință, înțeleg dacă le iubiți sau nu. Chiar viața inconștientă reacționează într-un fel diferit față de fiecare om și este un ecou al reacțiilor sale.

Ce semănați, aceea veți culege; și nu doar în sensul că dacă veți semăna grâu veți avea tot grâu. Întrebarea este cum semănați. Grâul poate literalmente să se facă pai. În același pământ, diferite persoane pot semăna aceleași grâne și rezultatele vor fi diferite. Dar acestea nu sunt decât grâne. Omul este cu siguranță mai sensibil la ceea ce este semănat în el. Și animalele sunt foarte sensibile, deși mai puțin decât omul. De exemplu, X. fusese însărcinat cu îngrijirea animalelor. Mai multe dintre acestea s-au îmbolnăvit și au murit, găinile ouau din ce în ce mai puțin și așa mai departe. Chiar și o vacă va da mai puțin lapte dacă nu o iubiți. Diferența este cu totul uimitoare.

Omul este mai sensibil decât o vacă, dar inconștient. Și dacă simțiți antipatie sau ură față de o altă persoană, este doar pentru că cineva a semănat ceva rău în voi. Cel care dorește să învețe să își iubească aproapele trebuie să înceapă prin a încerca să iubească plantele și animalele. Cel care nu iubește viața, nu îl iubește pe Dumnezeu. Să începi imediat prin a încerca să iubești un om este imposibil, pentru că acest om e ca și voi, iar drept răspuns el vă va ataca. Dar un animal este mut și se va resemna cu tristețe. De aceea e mai ușor să faci mai întâi exerciții cu animalele.

E foarte important pentru un om care lucrează cu sine să înțeleagă că o schimbare nu se poate produce în el decât dacă își schimbă atitudinea față de lumea exterioară. În general, nu știți ce trebuie să fie iubit și ce nu trebuie să fie iubit, pentru că toate astea sunt relative; la voi unul și același lucru va fi iubit și nu va fi iubit, așa cum în mod obiectiv există lucruri pe care trebuie să le iubim sau pe care nu trebuie să le iubim. De aceea, practic, e de preferat să încetezi să te mai gândești la ceea ce se numește ”bun” și ”rău” și să nu acționezi decât atunci când vei fi învățat să alegi tu însuți.

Acum, dacă vreți să lucrați cu voi înșivă, trebuie să dezvoltați în voi diferite feluri de atitudini. Fără să vă apucați de lucruri mari, care sunt clar recunoscute ca fiind rele, exersați în acest fel: dacă iubiți un trandafir, încercați să nu îl iubiți; și dacă nu îl iubiți, încercați să îl iubiți. E mai bine să începeți cu lumea plantelor; începând de mâine, încercați să priviți plantele așa cum nu le-ați mai privit niciodată. Fiecare dintre noi este atras în mod special de anumite plante și de altele nu. Poate că nu am observat încă asta. Mai întâi trebuie să priviți planta, apoi să puneți alta în locul ei, să observați și să încercați să înțelegeți de ce aveți această atracție sau aversiune. Sunt sigur că fiecare simte sau resimte ceva. Este un proces ce are loc în subconștient, iar mintea nu îl vede; dar dacă începeți să priviți conștient, veți vedea multe lucruri, veți descoperi multe ”Americi”. Plantele, ca și oamenii, au relații între ele și există și relații între plante și oameni, dar ele se schimbă din când în când. Toate lucruile vii sunt legate unele de altele. Acest lucru e valabil pentru tot ce trăiește. Lucrurile depind toate unele de altele.

Plantele acționează asupra stărilor omului și starea omului acționează asupra stării plantei. Toată viața noastră experimentăm acest lucru. Chiar și florile din ghiveci vor trăi sau vor muri în funcție de stările noastre.

LIBERUL ARBITRU

New York, 17 martie 1924

Întrebare: Există un loc pentru liberul arbitru în învățătura dumneavoastră?

Răspuns: Liberul arbitru este o funcție a ”eului” adevărat – cel pe care îl numim Stăpân. Cine are un stăpân are o voință. Cine nu are, nu are nici voință. Ceea ce numim în mod obișnuit voință este rezultatul unui ”a vrea” și a unui ”a nu vrea”. De exemplu, gândul vrea un lucru, iar sentimentul nu vrea. Dacă gândul e mai puternic decât sentimentul, omul ascultă de gând. În caz contrat, el va asculta de sentimentele sale. Asta numim libe arbitru la un om obișnuit. Omul obișnuit este stăpânit când de sentiment, când de corp. Foarte adesea, el ascultă de oridinele aparatului său automat; de o mie de ori mai des, primește ordine de la centrul sexual.

Un adevărat liber arbitru nu poate exista decât acolo unde decizia vine dintr-un ”eu” unic – adică atunci când omul are un stăpân pentru echipajul său. Omul obișnuit nu are stăpân; trăsura își schimbă mereu pasagerul, iar fiecare dintre aceștia se numește pe sine ”eu”.

Totuși, liberul arbitru este o realitate, el chiar există. Dar noi, așa cum suntem, nu putem să îl avem. Doar un om adevărat îl poate avea.

Î: Deci nu există nimeni care să aibă voință liberă?

R: Eu vorbesc despre majoritatea oamenilor. Cei care au o voință – au o voință. Oricum, voința nu este un fenomen obișnuit. Nu putem să o avem la comandă; nu o găsim la piață.

Î: Care este poziția învățăturii dumneavoastră față de morală?

R: Morala poate fi obiectivă sau subiectivă. Morala obiectivă este aceeași pe tot pământul; morala subiectivă este peste tot diferită și fiecare o definește în felul său: ceea ce este ”bine” pentru unul, este „rău” pentru celălalt și viceversa. Moralitatea este un baston cu două capete – îl întoarcem cum vrem.

De când există oameni pe pământ, de pe vremea lui Adam, s-a format încetul cu încetul în noi – cu ajutorul lui Dumnezeu, al Naturii și a tot ce ne înconjoară – un organ a cărui funcție este conștiința morală. Orice om are acest organ și cel care e condus de conștiința sa se comportă automat respectând Poruncile.

Dacă conștiința noastră ar fi deschisă și pură, nu am avea nevoie să vorbim despre morală. Conștient sau inconștient, fiecare se ghidează după poruncile acestei voci interioare.

Conștiința nu este un baston cu două capete. Este percepția foarte clară, formată în noi de-a lungul epocilor, a ceea ce este bine și a ceea ce este rău. Din nefericire, din mai multe motive, acest organ este în general acoperit de un fel de crustă.

Î: Cum poate fi spartă această crustă?

R: Doar o suferință intensă sau un șoc poate poate sparge crusta, iar atunci conștiința vorbește. Dar peste puțin timp omul se liniștește și organul se acoperă din nou. Un șoc foarte violent este necesar pentru ca organul să fie automat dezvelit de tot.

De exemplu, un om asistă la moartea mamei sale. Instinctiv, conștiința începe să vorbească în el. Șă îți iubești, să îți îndrăgești și să îți onorezi mama este datoria oricărui om. Dar omu este rareori un fiu bun. Când mama sa moare, omul își amintește cum s-a comportat față de ea și începe să sufere, să simtă mustrări de conștiință. Dar omul este un adevărat porc. El uită foarte repede și se întoarce la vechiul său fel de a trăi.

Cel care nu are conștiință nu poate fi moral. Pot să știu ce nu trebuie să fac dar, din slăbiciune, nu mă pot abține să nu fac. Astfel eu știu – doctorul a spus-o – că nu îmi face bine

cafeaua. Dar când mi-e poftă de cafea, nu îmi aduc aminte decât de cafea. Doar când nu mi-e pofta de cafea sunt de acord cu doctorul și mă abțin. Când dorința mea este satisfăcută, pot fi moral până la un anumit punct.

Ați face mai bine să uitați de moralitate. Orice discuție despre moralitate ar fi acum o simplă trăncăneală.

Moralitatea interioară, iată scopul vostru. Scopul vostru este să fiți creștini. Dar pentru asta trebuie să fiți în măsură să faceți – iar voi nu sunteți capabili de acest lucru. Atunci când veți fi capabili să faceți, veți fi devenit creștini.

În ceea ce privește moralitatea exterioară, ea este peste tot diferită. Trebuie să ne reglăm comportamentul după al celorlalți, după cum se spune: ”Ca să trăiești cu lupii, trebuie să urli cu lupii.”. Aceasta este moralitatea exterioară.

Pentru moralitatea interioară, omul trebuie să fie capabil să facă, iar pentru asta trebuie să aibă un Eu.

Înainte de toate este necesar să separi lucrurile interioare de cele exterioare, la fel cum am zis în legătură cu considerația interioară și considerația exterioară.

De exemplu, sunt așezat aici și, deși am obiceiul să mă așez turcește pe scaun, am considerație față de cei care sunt aici și țin cont de părerea lor, de obiceiurile lor, așa că mă așez ca și ei, cu picioarele pe pământ.

Cineva se uită la mine chiorâș. Imediat, asta declanșează asociații corespondente în sentimentul meu și mă supăr. Sunt prea slab ca să mă împiedic să reacționez, să consider în interiorul meu.

Sau, de exemplu, știu că nu îmi face bine cafeaua, dar dacă nu beau, nu sunt capabil să vorbesc – mă voi simți foarte obosit. Îmi iau corpul în considerație și îmi beau cafeaua; o fac pentru corpul meu.

Așa trăim noi de obicei; ceea ce simțim în interior, manifestăm în exterior. Dar trebuie stabilită o graniță între interior și exterior și trebuie să învățăm să nu mai reacționăm în interior la orice, să nu ne lăsăm atinși de lucruri din exterior și, dimpotrivă, să considerăm exterior mai mult decât o facem acum. De exemplu, atunci când e nevoie să fim politicoși, trebuie să învățăm, dacă este necesar, să fim și mai politicoși decât am fost vreodată. Putem spune că ceea ce a fost mereu în interior trebuie să fie în exterior, iar ceea ce era în exterior trebuie să fie în interior.

Din nefericire, reacționăm fără încetare. De exemplu, dacă sunt furios, totul în mine este furie – toate manifestările mele. Pot să învăț să fiu politicos când sunt furios, dar înăuntru rămân același. Totuși, dacă fac apel la bunul meu simț, de ce aș fi mânios pe cineva care mă privește chiorâș sau care face o remarcă jignitoare? Poate o face din neatenție. Sau poate că cineva l-a provocat împotriva mea. El este sclavul opiniei altuia – este un automat, un papagal care repetă cuvintele celuilalt. Mâine, își poate schimba părerea. Este slab, dar eu voi fi și mai slab decât el dacă mă las afectat. Și risc să îmi compromit relația cu ceilalți dacă mă înfurii și fac din țânțar armăsar.

Trebuie să înțelegeți și să faceți din asta o regulă de nestrămutat, că nu trebuie să acordați atenție la ceea ce spun ceilalți; trebuie să vă eliberați de cei care sunt în jurul dumeavoastră. Când veți fi liberi interior, veți fi cu adevărat liberi.

Exterior, este necesar câteodată să te prefaci supărat. Se poate, de exemplu, să fie nevoie să vă prefaceți că sunteți mânios. Dacă primiți o palmă pe un obraz, nu trebuie neapărat să îl întoarceți pe celălalt. Câteodată este necesar să ripostați astfel încât celălalt să uite și cum îl cheamă. Dar interior, nu trebuie să considerați.

Dacă sunteți liberi în interior și cineva vă lovește obrazul drept, atunci e posibil să oferiți și obrazul stâng. Asta depinde de tipul de om. Este posibil ca celălalt să nu uite această lecție nici după o sută de ani.

În anumite cazuri, trebuie să folosiți represaliile, în altele nu. Trebuie să vă adaptați împrejurărilor – acum nu puteți să o faceți deoarece, în voi, totul este de-a-ndoaselea, la voi interiorul este în exterior. Trebuie să învățați să faceți diferența între asociațiile interioare până puteți să distingeți și să cunoașteți fiecare gând pe care îl aveți. Dar e nevoie să vă gândiți la asta și să vă întrebați de ce să faceți asta.

Alegerea unei acțiuni nu e posibilă decât dacă omul este liber în interior. Omul obișnuit nu poate să aleagă, el nu poate să facă o estimare critică a situației. Pentru el, exteriorul este interior. Trebuie să înveți să fii imparțial, să clasifici și să analizezi fiecare dintre acțiunile tale ca și cum ar fi vorba de cele ale unui străin. Atunci, putem fi drepți. A fi drept, chiar în momentul în care se petrece acțiunea, are de o sută de ori mai multă valoare decât a fi drept după aceea. Asta cere mult. O atitudine imparțială stă la baza libertății interioare; este primul pas spre liberul arbitru.

Î: E necesar să suferi tot timpul pentru a-ți păstra conștiința deschisă?

R: Există multe feluri de suferință. Suferința, și ea, este un baston cu două capete. Unul dintre ele duce la înger, celălalt la diavol. Trebuie să ne amintim că pendulul oscilează și că o mare suferință provoacă în schimb o mare reacție. Omul este o mașină foarte complicată. Lângă fiecare drum bun există mereu un drum rău, care îi corespunde. Unul stă lângă celălalt. Acolo unde există puțin bine, există și puțin rău; acolo unde există mult bine, există și mult rău. La fel se întâmplă și cu suferința: ne trezim imediat pe celălalt drum. Suferința se transformă cu ușurință în plăcere. Prima oară, primiți o lovitură; vă e rău; a doua oară, mai puțin; a cincea oară, deja vă doriți să fiți bătut. Trebuie să fii vigilent. Trebuie să știi ce e necesar în fiecare moment, căci ne putem îndepărta de drum și să cădem în groapă.

Î: Ce relație există între conștiință și dobândirea ”Eului”?

R: La început, conștiința servește numai pentru a câștiga timp. Cel care are o conștiință este calm. Cel care este calm, are timp și poate profita de acesta pentru a munci. Dacă îl luăm pe omul obișnuit tot timpul său este absorbit de lucruri mici. O vibrație încetează, o alta începe. El este câteodată vesel, câteodată trist și câteodată mânios. Mașina merge fără oprire, risipa se produce tot timpul.

Acumulatorul de care dispunem nu poate să conțină decât o anumită rezervă de energie. Această energie este culeasă în fiecare zi și consumată în fiecare zi. Energia înmagazinată în timpul somnului pune în mișcare asociațiile din timpul zilei. Pe toată durata zilei, ea se consumă în noi. Când vine noaptea, trebuie înnoită.

Rezerva noastră de energie este suficientă pentru nevoile vieții mecanice obișnuite; dar nu pentru munca activă cu sine. Dacă facem o paralelă între consumul de energie care se face în experiențele noastre mecanice cu consumul electric al unui bec de cinci wați, consumul cerut de o muncă activă cu sine va corespunde unui bec de o mie de wați, care consumă curentul foarte repede. Cu rezerva noastră e posibil să lucrezi, poate, toată dimineața, dar nu va mai rămâne energie pentru după-amiază, pentru activitățile noastre obișnuite. Și fără această energie, omul nu este decât o bucățică de carne.

Energia trebuie să fie în cantitate suficientă atât pentru lucrul nou, cât și pentru lucrul obișnuit. Dar nu e loc pentru un nou acumulator și pentru baterii de schimb. Tot ceea ce putem face este să consumăm energie cu măsură. Natura ne-a făcut în așa fel încât, cu o funcționare normală, putem să avem destulă energie pentru ambele tipuri de lucru. Dar am pierdut obiceiul lucrului normal – există consum inutil în noi, acolo unde nu ar trebui să existe niciunul. Totalitatea energiei produsă de dinamul nostru este utilizată pentru mișcările noastre, pentru gândurile, emoțiile, senzațiile și manifestările noastre; iar consumul nu merge doar la ceea ce este necesar, ci mai degrabă la ceea ce nu este necesar în niciun fel.

De exemplu, atunci când sunt așezat și vorbesc, am nevoie de energie pentru cap, dar în același timp și gesticulez. Chiar dacă gesturile sunt necesare pentru a pune accentul pe ceva, nicio energie nu e cerută de picioare; și totuși eu sunt într-o stare de tensiune continuă.

Chiar dacă vă gândiți la asta, nu puteți împiedica tensiunea mușchilor. Sunteți neputincioși, mintea voastră nu are nicio putere de a da ordine. E necesară o practică îndelungată pentru a vă elibera de tensiunile inutile.

Totuși, corpul nu consumă la fel de multă energie ca asociațiile. În fiecare moment, avem mii de gânduri, sentimente, experiențe mecanice și inutile. Mai mult, toate aceste experiențe se fac fără ca noi să fim acolo. Ne consumăm energia inconștient, în toate direcțiile, iar când avem nevoie de ea, nu mai este. Într-un lucru conștient, consumul nu ar fi mai mare.

După cum am spus deja, nu putem să intensificăm producerea de energie, nici să ne modificăm sistemul sau să creștem capacitatea acumulatorului. În consecință, pentru a avea energia necesară lucrului cu sine, trebuie să învățăm să economisim energia de care dispunem.

Î: Cum putem să economisim energie?

R: Putem învăța să o economisim, dar cere timp. Începeți prin ceea ce vă este mai accesibil: irosirea energiei corpului. Nu puteți începe cu sentimentul. Atunci când veți fi învățat să economisiți energia consumată de corpul vostru, veți fi dobândit un gust care vă va servi drept cheie.

Î: Stând întins, un om consumă mai puțină energie?

R: Energia nu este consumată doar de funcțiile corpului. Când stați culcat, singura diferență este că aveți un impact mai redus cu exteriorul, dar consumul de energie din asocierile mentale este mai mare decât de obicei. Când merg, consum mai puțină energie decât atunci când stau așezat, pentru că picioarele mele se mișcă din inerție, eu nu le dau impuls decât din când în când. E la fel ca în cazul unei mașini; când o pornim, motorul său consumă mai multă energie decât atunci când a căpătat viteză, deoarece o mare parte a mișcării sale este dată de pornirea ei. Astfel, atunci când stai culcat, consumul de energie e corespunzător celei al primei viteze a unei mașini. În același fel, consumul de energie necesar mișcării unuia și aceluiași mușchi poate să fie variabil. Atunci când începeți să faceți exerciții fizice, puneți în acțiune mușchi care până atunci au muncit rar și, prin urmare, nu au niciun elan. Trebuie mult timp ca elanul să fie creat. Aceleași mișcări vor necesita apoi mai puțin consum de energie. Dar acesta este un rezultat care nu se obține rapid.

Î: Este adevărat că au mai multă energie copiii decât adulții?

R: Nu. Cantitatea de energie este proporțională cu mărimea organismului. O mașină mai mare are mai multă energie. Copiii însă consumă mai puțină. Ei au mai puțin material de asocieri decât adulții, ei au deci mai multă energie disponibilă pentru manifestările zilnice.

FRICI – IDENTIFICARE

Essentuki, 1917

Omul este câteodată pierdut în gânduri obsedante, care revin neîncetat asupra aceluiași obiect, aspra acelorași lucruri neplăcute pe care și le reprezintă și care nu numai că nu se vor întâmpla, dar în realitate nici nu se pot întâmpla.

Aceste presentimente de necazuri, de boli, de pierderi, de situații stânjenitoare pun stăpânire pe om în așa mare măsură încât iau forma unor vise cu ochii deschiși. Oamenii încetează să vadă și să înșeleagă ceea ce se întâmplă efectiv, iar dacă cineva reușește să le demonstreze, într-un caz precis, că presentimentele și fricile lor nu erau întemeiate, ei vor simți chiar o decepție, ca și cum ar fi fost frustrați de o perspectivă plăcută.

Se întâmplă adesea ca un intelectual, un om care aparține unui mediu cultivat, să nu își dea seama de rolul important pe care îl joacă fricile în viața lui. Îi e teamă de tot: de servitorii săi, de copiii vecinului, de portarul care stă în holul de la intrare, de vânzătorul de ziare din colț, de șoferul de taxi, de vânzătorul de la buticul din apropiere, de un prieten pe care l-a întâlnit pe stradă și pe care a încercat să-l evite, ca și cum nu l-ar fi văzut. Și, la rândul lor, copiilor, servitorilor, portarului etc. le este frică de el.

Dacă asta se întâmplă în vremuri normale, în vremurile pe care le traversăm această teamă care pătrunde totul devine flagrantă.

Nu este exagerat să spun că mare parte din evenimentele de anul trecut au avut la bază frica sau au fost rezultatul fricii.

Frica inconștientă este un aspect foarte caracteristic somnului.

Omul este supus oricărui lucru care îl înconjoară, pentru că el nu poate niciodată să privească suficient de obiectiv relația sa cu anturajul.

El nu poate niciodată să se retragă și să se observe, chiar în momentul în care ceva îl atrage sau îl respinge. Și, din cauza acestei incapacități, el se identifică cu tot.

Și asta este o caracteristică a somnului.

Începeți o conersație cu scopul precis de a obține de la cineva o anumită informație. Pentru a vă atinge scopul, nu trebuie niciun moment să încetați să vă observați, să vă amintiți ce vreți, să dați înapoi și să mențineți o privire asupra voastră înșivă, la fel ca și asupra interlocutorului. Dar nu o puteți face. În nouă din zece cazuri, vă veți identifica cu conversația, în loc să obțineți informația dorită și veți ajunge să spuneți ceea ce nu aveați intenția să spuneți.

Oamenii nu bănuiesc cât de stăpâniți sunt de frică. Această frică nu este ușor de definit. Cel mai adesea, este teama de situațiile stânjenitoare, frica de ceea ce ar crede celălalt. Câteodată, această frică devine aproape o obsesie maniacală.

DIFERITE TIPURI DE INFLUENȚE

New York, 24 februarie 1924

Omul este supus mai multor influențe, care pot fi împărțite în două categorii: cele care rezultă din cauze fizice și chimice și cele care sunt de origine asociativă și care rezultă din condiționarea noastră.

Ifluențele fizico-chimice sunt de natură materială și provin din combinarea a două substanțe care, fuzionând, dau naștere la ceva nou. Aceste influențe apar independent de noi. Ele acționează din afară.

De exemplu, emanațiile unei persoane se pot combina cu ale mele – amestecul dă naștere la ceva nou. Iar acest lucru nu este adevărat numai pentru emanațiile exterioare, la fel se întâmplă și în interiorul omului.

Ați observat, poate, că vă simțiți bine sau rău atunci când o persoană este așezată lângă dumeavoastră. Când nu există acord, ne simțim rău.

Fiecare om are diferite tipuri de emanații, care au propriile lor legi și se pot combina în diferite feluri.

Emanațiile unui centru formează combinații multiple cu emanațiile altui centru. Acest tip de combinație este chimică. Emanațiile variază – ajungând până acolo încât depind de faptul dacă eu am băut ceai sau cafea.

Influențele asociative sunt total diferite. Dacă cineva mă bruschează, sau dacă plânge, efectul asupra mea este mecanic. Asta pune în mișcare un anumit tip de amintire, iar această amintire sau asociere declanșează în mine alte asocieri, și așa mai departe. Sub efectul acestui șoc, sentimentele mele, gândurile mele se schimbă. Un asemenea proces nu este chimic, ci mecanic.

Aceste două tipuri de influențe își au sursa în realitățile noastre imediate. Dar există și alte influențe, care provin din locuri mai mari, precum Pământul, planetele, Soarele, supuse unor legi de un ordin diferit. În același timp, numeroase influențe care vin de la aceste mari entități nu pot să ne atingă dacă suntem total sub influența lucrurilor mici.

Să vorbim mai întâi despre influențele fizico-chimice. Am spus deja că omul are mai mulți centri. Am vorbit despre trăsură, despre cal și despre vizitiu, cât și despre hulube, frâie și eter. Orice lucru are propriile sale emanații și propria sa atmosferă. Natura fiecărei atmosfere îi este specifică, pentru că fiecare are o origine diferită, proprietăți diferite și un conținut diferit. Ele sunt asemănătoare unele cu altele, dar vibrațiile materiei lor diferă.

Mașina, corpul nostru are o atmosferă cu proprietăți speciale.

Și sentimentele mele produc o atmosferă ale cărei emanații se pot propaga la mare distanță.

Atunci când gândesc în mod asociativ, rezultă emanații de un al treilea tip.

Atunci când în trăsură locul gol este ocupat de un alt pasager, emanațiile sunt și mai diferite, distincte de emanațiile vizitiului. Pasagerul nu e bădăran; el se gândește la filosofie, nu la whisky.

Astfel, fiecare om poate să aibă patru feluri de emanații, dar nu le are neapărat. Poate să aibă mai multe emanații de un anumit tip și mai puține de un alt tip.

Oamenii diferă din acest punct de vedere, iar unul și același om poate fi diferit, în momente diferite. Am băut cafea, dar el nu a băut – atmosfera este diferită. Eu fumez, dar ea suspină.

Întotdeauna există interacțiune, câteodată dăunătoare, câteodată benefică pentru mine. În fiecare minut, eu sunt într-un fel sau în altul, iar în jurul meu lucrurile sunt așa sau altfel.

Iar influențele din mine diferă și ele. Nu pot schimba nimic. Sunt un sclav. Eu numesc aceste influențe fizico-chimice.

Influențele asociative sunt complet diferite. Să luăm mai întâi influențele asociative exercitate asupra mea prin ”formă”. Forma mă influențează. Am obiceiul să văd o anumită formă, iar atunci când aceasta lipsește, mi-e teamă. Forma dă șocul inițial asocierilor mele. Frumusețea este și ea ”formă”. În realitate, nu putem să vedem forma așa cum este, noi vedem doar o imagine.

Al doilea tip de influențe asociative este construit de sentimentele mele, de simpatiile și antipatiile mele.

Sentimentele voastre mă influențează, iar sentimentele mele reacționează în consecință. Dar câteodată e invers. Asta depinde de combinații. Ori voi mă influențați pe mine, ori eu vă influențez pe voi. Această influență poate fi numită ”relație”.

Al trilea tip de influențe asociative se va numi ”persuasiune” sau ”sugestie”. De exemplu, un om îl convinge pe altul cu ajutorul cuvintelor. Cineva vă convinge pe voi, voi convingeți pe altcineva. Toată lumea convinge, toată lumea sugestionează.

Al patrulea tip de influențe asociative constă în superioritatea unui om față de altul. Acolo, se poate să nu fie influență care să vină de la formă sau de la sentiment. Știți că un anumit om este mai inteligent, mai bogat, că este capabil să vorbească despre anumite subiecte; într-un cuvânt, el are ceva special, un fel de autoritate. Toate acestea vă atrag pentru că vă depășesc, iar acest lucru se produce în afara oricărui sentiment.

Astfel, există opt feluri de influențe. Jumătate dintre ele sunt fizico-chimice; cealaltă jumătate, asociative.

Mai mult, există alte influențe care ne ating în profunzime. Fiecare moment al vieții noastre, fiecare sentiment, fiecare gând primește o nuanță de la influențele planetare. Suntem de asemenea sclavii acestor influențe.

Nu voi trata decât pe scurt acest subiect, apoi voi reveni la subiectul principal. Nu uitați despre ce am vorbit până acum. Majoritatea oamenilor nu au continuitate în idei și se îndepărtează constant de subiect.

Pământul și toate celelalte planete sunt în continuă mișcare, fiecare cu o viteză diferită. Când se apropie, când se îndepărtează. Interacțiunea lor este, astfel, intensificată sau slăbită sau chiar încetează de tot. Pentru moment, va fi suficient să spun că influențele planetare asupra Pământului alternează; când acționează o planetă, când o a treia, și așa mai departe. Într-o zi, vom studia influența fiecărei planete separat, dar astăzi, pentru a da o idee generală, le vom lua în totalitatea lor.

Schematic, putem descrie aceste influențe în felul următor: să ne imaginăm o roată mare, suspendată deasupra Pământului, cu șapte sau cu nouă proiectoare colorate, enorme, fixate pe jantă. Roata se întoarce, iar lumina diferitelor proiectoare este dirijată, rând pe rând, spre Pământ – în consecință, Pământul este mereu colorat de lumina proiectorului care strălucește la un moment dat.

Toate ființele născute pe Pământ sunt colorate cu lumina dominantă în momentul nașterii lor și păstrează această coloratură pe toată durata vieții. Așa cum nu există efect fără cauză, nu poate exista nici cauză fără efect. Și fără nicio îndoială, planetele au o influență enormă, atât asupra vieții umanității în general, cât și asupra vieții fiecărui individ în parte. Este o mare greșeală a științei moderne să nu recunoască această influență. Dar această influență nu este atât de mare pe cât ar vrea să ne facă să credem ”astrologii” moderni.

Omul este un produs al interacțiunii dintre trei tipuri de materie: una pozitivă (Atmosfera Pământului); a doua, negativă (mineralele, metalele); și a treia, o combinație (influențele planetare) care vine din exterior și întâlnește aceste două materii. Această forță

neutralizantă este influența planetară care colorează fiecare nouă viață ce apare. Culoarea rămâne pe toată durata existenței sale. În cazul în care culoarea era roșie, atunci când această ”viață” va întâlni roșul, ea se va simți în corespondență cu această culoare.

Unele combinații de culori au un efect calmant; altele, un efect perturbator; fiecare culoare are proprietatea sa specifică. Este o lege, o chestiune de diferențe chimice. Există, ca să spun așa, combinații ”simpatice” și combinații ”antipatice”. De exemplu, roșul stimulează mânia, albastrul trezește dragostea. Combativitatea corespunde culorii galbene. Deci, dacă sunt pe punctul de a mă infuria brusc, acest lucru se datorează influenței planetelor.

Asta nu vrea să spună că voi sau eu am exista efectiv în acest fel, ci că este o posibilitate. Pot să intervină influențe mai puternice. Câteodată, o influență acționează din interior și vă împiedică să simțiți influența exterioară; puteți fi atunci atât de preocupați încât, ca să zic așa, sunteți închiși într-o armură. Și asta nu e adevărat doar pentru influențele planetare. Adesea, o influență dintr-o sursă îndepărtată nu vă poate atinge. Cu cât mai indepărtată este influența, cu atât este mai slabă. Chiar dacă ea ar fi trimisă special pentru voi, ea ar putea să nu vă atingă, pentru că armura voastră o împiedică.

Cu cât un om este mai dezvoltat, cu atât el este mai supus influențelor. Câteodată, căutând să ne eliberăm de influențe, ne eliberăm de una și cădem sub multe altele și astfel vom deveni și mai puțin liberi, și mai sclavi.

Am vorbit despre nouă influențe.

În orice moment, totul ne influențează. Fiecare gând, fiecare sentiment, fiecare mişcare este rezultatul unei influențe sau a alteia. Tot ceea ce facem, toate manifestările noastre sunt ceea ce sunt pentru că ceva ne influențează din exterior. Câteodată această sclavie ne umilește, câteodată nu; acest lucru depinde de ceea ce ne place. Trăim, de asemenea, sub numeroase influențe pe care le împărtășim cu animalele. Putem încerca să trecem peste una sau două dintre ele, dar odată eliberați vom primi alte zece. Totuși, avem o anumită marjă de alegere, altfel spus, putem să păstrăm anumite influențe și să ne eliberăm de altele. E posibil să trecem peste două tipuri de influențe.

Pentru a ne elibera de influențele fizico-chimice, trebuie să fim pasivi. Repet, este vorba de influențe datorate emanațiilor atmosferei corpului, sentimentelor, gândirii și, la unii, și a eterului. Ca să fii capabil să reziști la aceste influențe, trebuie să fii pasiv. Atunci, poți deveni ceva mai liber. Aici intervine legea atracției. Fiecare îl atrage pe cel asemenea lui. Adică orice lucru merge spre locul în care există mai mult din ceea ce este de aceeași natură cu el. Celui care are mult, îi este dat mai mult. Celui care are puțin, chiar și acest puțin îi este luat.

Dacă sunt calm, emanațiile mele au greutate, în așa măsură încât alte emanații vin la mine și eu le pot absorbi, în măsura în care am loc pentru ele. Dar dacă sunt agitat, nu am suficiente emanații, pentru că ele merg spre alții.

Dacă emanațiile vin la mine, ele ocupă locuri libere, pentru că sunt necesare acolo unde este gol.

Emanațiile rămân acolo unde domnește calmul, acolo unde nu există conflict, acolo unde se află un loc gol. Dacă nu este loc și totul este plin, emanațiile pot veni până la mine, dar ricoșează sau trec mai departe. Dacă sunt calm, am un loc liber și le pot primi; dar dacă sunt plin, ele nu mă vor deranja. Așa că, în ambele cazuri, am o poziție bună.

Eliberarea de influențele de al doilea tip, adică de cele asociative, cere o luptă artificială. Aici joacă un rol legea respingerii. Această lege constă în următoarele: acolo unde există puțin, se adaugă mult. Altfel, spus, este contrariul primei legi. Când e vorba de influențele de al doilea tip, totul se desfășoară în conformitate cu legea respingerii.

Deci, pentru a se elibera pe sine de influențe, există două principii distincte, pentru cele două tipuri de influențe. Dacă vreți să vă eliberați, trebuie să știți ce principiu să aplicați

în fiecare caz. Dacă folosiți ”respingerea” atunci când e nevoie de ”atracție”, veți fi pierduți. Mulți oameni fac contrariul a ceea ce este cerut. E totuși ușor să vezi diferența între cele două influențe despre care vorbim. Acest lucru se poate face chiar pe loc.

În ceea ce privește celelalte influențe, e nevoie de multă cunoaștere. Dar aceste două feluri de influențe sunt ușor de distins: fiecare, dacă își dă silința să privească, poate discerne despre ce fel de influență e vorba. Dar anumite persoane, deși știu că aceste emanații există, nu văd diferența între ele. Totuși, este ușor să le distingi dacă le observi cu atenție. Este într-adevăr interesant să începi un astfel de studiu; în fiecare zi, se obțin rezultate mai interesante, se dobândește un gust pentru diferențiere. Dar acest lucru e forte greu de explicat teoretic.

E imposibil să obții un rezultat imediat și să te eliberezi de îndată de aceste influențe. Dar studiindu-le și distingându-le, devine posibil pentru fiecare.

Să schimbi e un scop îndepărtat; asta cere mult timp și mult lucru. Dar studiul nu ia mult timp. Iar dacă vă pregătiți în vederea schimbării, sarcina va fi puțin mai grea, nu veți mai avea nevoie de timp pentru diferențiere.

Studiul celui de-al doilea tip de influențe, influențele asociative, este mai ușor în practică. Să luăm, de exemplu, influența care se exercită asupra formei. Ori mă influențați, ori vă influențez. Dar foma este exterioară: mișcări, îmbrăcăminte, curățenie sau dimpotrivă – ceea ce numim în general ”mască”. Dacă înțelegeți, o puteți schimba cu ușurință. Să presupunem că ei îi place de dumneavoastră când sunteți îmbrăcat în negru; datorită acestui lucru, o puteți influența. Sau ea este cea care vă poate influența. Dar vreți să vă schimbați rochia doar pentru el sau pentru mai mulți oameni? Există unii care o fac doar pentru el și alții care nu o fac. Uneori este necesar un compromis.

Nu luați niciodată nimic ad-litteram, nu spun asta decât ca exemplu.

În ceea ce privește a doua categorie de influențe asociative, cele pe care le-am numit ”sentiment” și ”relație”, ar trebui să știm că atitudinea celorlalți față de noi depinde de noi înșine. Dacă vreți să trăiți inteligent, trebuie înainte de toate să înțelegeți că responsabilitatea tuturor sentimentelor, bune sau rele, pe care le inspirați, stă în voi, în atitudinea voastră exterioară și interioară. Atitudinea celorlalți reflectă adesea propria voastră atitudine. Dumneavoastră începeți, iar celălalt vă urmează. Dumneavoastră iubiți, ea iubește. Sunteți iritat, ea este iritată. Asta e legea: primiți ceea ce dați.

Dar câteodată este diferit, câteodată ar trebui să îl iubiți pe acesta și să nu îl iubiți pe acela. În anumite cazuri, dacă o iubiți, ea nu vă va iubi; dar, din momentul în care veți înceta să o iubiți, ea va începe să vă iubească. Acest lucru se datorează legilor psihico-chimice.

Orice lucru este rezultatul a trei forțe: pretutindeni există afirmație și negație, catod și anod. Omul, Pământul, tot ce există este ca un magnet. Diferența constă doar în cantitatea de emanații. Pretutindeni, două forțe lucrează împreună; una atrage, cealaltă respinge. Cum tocmai am spus, și omul este un magnet. Mâna dreaptă împinge, mâna stângă trage sau viceversa. Unele lucruri emană mult, altele mai puțin; dar fiecare lucru atrage sau respinge. Există întotdeauna ”unul care împinge, altul care trage”. Sau ”unul care trage, altul care împinge”. Când felul vostru de a trage sau de a împinge este în armonie cu cel al altuia, asta dă dragoste și înțelegere completă. De aceea, rezultatele pot fi foarte diferite. În funcție de existența sau de absența unei corespondențe atunci când eu împing și el trage, rezultatul va fi foarte diferit. Câteodată, el și cu mine împingem în același timp. Dacă acordul se face, influența care rezultă de aici este calmantă. Dacă nu, e invers.

Unu lucru depinde de altul. De exemplu, eu nu pot fi calm; eu împing și el trage. Sau nu pot fi calm dacă nu reușesc să modific situația. Dar putem să încercăm să ne adaptăm. Există o lege conform căreia după o împingere vine o pauză. Putem folosi această pauză, dacă suntem capabili să o menținem și dacă nu ne grăbim spre împingerea următoare. Dacă știm să

rămânem calmi, vom profita de beneficiile vibrațiilor care se prelungesc după mișcarea de împingere.

Fiecare este capabil să oprească o mișcare, căci există o lege conform căreia orice lucru se mișcă doar atât timp cât durează impulsul său, după care se oprește. Și el și eu, fiecare din noi putem opri mișcarea.

Totul se produce în acest fel. Un șoc în creier și vibrațiile se pun în mișcare. Vibrațiile se răspândesc prin inerție, ca și cercurile de la suprafața apei, atunci când aruncăm o piatră. Dacă impactul este puternic, trece ceva timp înainte ca mișcarea să se liniștească. Așa se întâmplă și cu vibrațiile din creier. Dacă nu îi dau încontinuu șocuri, ele se opresc, se calmează. Trebuie să înveți să le oprești.

Dacă acționez conștient, interacțiunea se va face conștient. Dacă acționez inconștient, totul va fi rezultatul a ceea ce iese din mine.

Afirm un lucru; imediat, el începe să mă contrazică. Eu spun că e negru; el știe că e negru, dar are chef să discute și începe să afirme că e alb. Dacă îi dau dreptate în mod intenționat, o să întoarcă roata și o să afirme ceea ce nega înainte. El nu poate fi de acord, pentru că fiecare șoc provoacă în el opoziție. Dacă el cedează, nu va consimți decât exterior, nu și interior. De exemplu, eu vă văd; îmi place fața dumneavoastră. Acest șoc nou, mai puternic decât conversația, mă face să consimt exterior. Câteodată, sunteți deja convins, dar continuați să discutați.

E foarte interesant de observat conversația celorlalți, cu condiția să rămâi tu însuți în afară. E mult mai interesant decât la cinema. Câteodată două persoane vorbesc despre același lucru, una emite o afirmație, cealaltă nu înțelege, dar încep o dispută... chiar dacă sunt de aceeași părere.

Totul este mecanic.

În ceea ce privește relațiile, acest lucru poate fi formulat astfel: relațiile exterioare depind de noi. Putem să le schimbăm, dacă luăm măsurile necesare.

Al treilea tip de influențe, este foarte puternic. Fiecare primește influența sugestiei; fiecare exercită o sugestie asupra celuilalt. Numeroase sugestii acționează foarte ușor asupra noastră, mai ales dacă nu știm că suntem expuși la ele. Dar chiar dacă știm, sugestiile tot pătrund.

Există o lege pe care este foarte important să o înțelegem. În general, în orice moment, un singur centru lucrează în noi – gândirea sau sentimentul. Sentimentul nostru este de un anumit tip atunci când un alt centru nu îl observă, când puterea de a critica este absentă. Un centru în sine nu are nici conștiință, nici memorie; este o bucată de carne fără vreo sare specială, un organ, o anumită combinație de substanțe care are pur și simplu o capacitate specială de a înregistra.

De fapt, am putea să îl comparăm perfect cu pelicula subțire a unei benzi de înregistrat. Dacă îi spun ceva, mai târziu el va putea sp repete. Totul este mecanic, perfect mecanic. Toți centrii diferă puțin în ceea ce privește substanța lor, dar proprietățile sunt aceleași.

Dacă îi spun unui centru că sunteți frumos, el crede. Dacă îi spun că acest lucru este roșu – el crede de asemenea. Dar el nu înțelege; înțelegerea sa este total subiectivă. Prin urmare, dacă îi pun o întrebare, el răspunde repetând ceea ce i-am spus. El nu se va schimba nici într-o sută, nici într-o mie de ani. El va rămâne mereu același. Mintea noastră nu are facultatea de a critica în ea însăți, nu are conștiință, nu are nimic. Și toți ceilalți centri sunt la fel.

Și atunci ce sunt conștientul nostru, memoria noastră, capacitatea noastră critică? Este foarte simplu. Ele sunt ceea ce intră în acțiune atunci când un centru îl observă pe altul în mod special, când vede și simte ce se petrece acolo și, văzându-l, înregistrează totul în sine.

El primește impresii noi; și, prin urmare, dacă vrem să știm ce s-a întâmplat înainte, vom fi în măsură să găsim ce s-a produs în primul centru dacă vom căuta în alt centru. Așa se întâmplă și cu capacitatea noastră critică – un centrul îl observă pe celălalt. Cu un centru, știm că acest lucru e roșu. Dar, cu un alt centru, îl vedem albastru. Un centru încearcă mereu să îl convingă pe celălalt. Iată ce înseamnă capacitatea critică.

Dacă doi centri sunt mai mult timp în dezacord în legătură cu un anumit lucru, acest dezacord ne împiedică să ne gândim mai mult la acest lucru.

Dacă un centru nu veghează, primul continuă să gândească așa cum a facut-o la început. Observăm foarte rar un centru plecând de la un altul – e vorba de câteva momente, poate de un minut pe zi. Când dormim, nu privim niciodată un centru plecând de la un altul; nu o facem decât rareori, când suntem treji.

În majoritatea cazurilor, fiecare centru își trăiește propria viață. El crede tot ce aude, fără discernământ, și înregistrează totul așa cum a auzit. Dacă aude ceva ce a mai auzit deja, se limitează să înregistreze. Dacă aude ceva ce nu pare să fie în corcondanță, de obicei când ceea ce era roșu a devenit albastru, rezistă; nu pentru că dorește să știe ce este adevărat, ci pur și simplu pentru că nu crede imediat. Și totuși, el crede, crede tot. Dacă se schimbă ceva, îi trebuie un timp pentru ca percepțiile să se așeze la locul lor.

Dacă un alt centru nu îl supraveghează în acel moment, el pune albastru pe roșu. Și astfel, albastrul și roșul rămân împreună. Mai târziu, când vom citi înregistrarea, el va începe să răspundă: ”roșu”. Dar la fel de bine ar fi putut să spună ”albastru”.

Este posibil să obținem o percepție critică a oricărei impresii noi, dacă facem astfel încât, în timpul percepției, să se afle acolo un alt centru și să perceapă aceste informații dintr-un alt unghi. Să presupunem că în acest moment spun ceva nou. Dacă mă ascultați cu un singur centru, nu va fi nimic nou pentru voi în ceea ce spun. Trebuie să ascultați altfel. Dacă nu, așa cum nimic nu a fost înainte, nu va fi nimic nici acum. Totul va avea același preț: albastrul va fi roșu, roșu va fi albastru. Și din nou nu va fi cunoaștere. Albastru poate să devină chiar galben.

Dacă vreți să ascultați lucruri noi într-un fel nou, trebuie să ascultați într-un alt fel. Acest lucru este necesar nu doar în timpul lucrului, ci și în viață. Puteți deveni puțin mai liberi în viață, puțin mai siguri, dacă începeți să vă interesați de toate lucrurile noi și să vi le amintiți printr-o nouă metodă. Această nouă metodă poate fi ușor înțeleasă. Ea nu va fi total automată, ci semiautomată. Această nouă metodă constă în următoarele: când vă gândiți la ceva, încercați să și simțiți. Când simțiți ceva, încercați să vă îndreptați gândurile asupra sentimentului vostru. Până acum, gândul și sentimentul au fost separate.

Începeți să vă supravegheați gândirea; simțiți ceea ce gândiți. Pregătiți-vă pentru mâine și înarmați-vă împotriva decepțiilor. Nu veți înțelege niciodată ce vreau să transmit, dacă vă veți mărgini să ascultați ca de obicei.

Luați tot ceea ce știți deja, tot ceea ce ați citit, tot ceea ce ați văzut, tot ceea ce vi s-a arătat - și sunt sigur că nu înețelegeți nimic din toate acestea. Dacă vă veți întreba vreodată sincer pe voi înșivă ”Înțeleg de ce doi și cu doi fac patru?”, veți descoperi că nu sunteți sigur nici măcar de acest lucru. Ați auzit pe altcineva spunând acest lucru și repetați ceea ce ați auzit. Și nu e vorba doar de lucrurile din viața de zi cu zi, ci și de subiectele mai înalte, din care nu înțelegeți nimic. Nimic din ceea ce aveți nu este al vostru.

Există în voi un coș de gunoi, și până acum ați aruncat totul acolo, de-a valma. Este plin de lucruri valoroase, pe care ați putea să le folosiți. Există specialiști care adună tot felul de deșeuri din gunoaie; unii fac mulți bani astfel. În coșurile voastre de gunoi aveți suficient material pentru a înțelege totul. Dacă veți înțelege, veți ști totul. Nu trebuie neapărat să acumulezi mai mult în coșul de gunoi – totul este deja acolo. Dar lipsește înețelegerea – locul înțelegerii este gol.

Puteți avea o sumă mare de bani care nu vă aparține, dar v-ați simți mai bine dacă ați avea mai puțin, chiar și o sută de dolari, dar să fie ai voștri. Din nefericire, nimic din ceea ce aveți nu este al vostru.

O idee mare nu ar trebui primită decât cu înțelegere mare. Noi nu suntem capabili să înțelegem decât micile idei, și nu întotdeauna.

E mai bine să deții un lucru mic interior decât unul mare exterior.

Acordați-vă timp. Puteți începe de la ceea ce vreți să vă gândiți la acest lucru; dar gândiți altfel decât ați gândit până acum.

ELIBERAREA DUCE LA ELIBERARE

Prieure, 13 februarie 1923

Eliberarea duce la eliberare.

Acestea sunt primele cuvinte ale Adevărului, nu ale adevărului între ghilimele, ci ale adevărului în adevăratul sens al cuvântului – adevărul care nu este doar teoretic, care nu este doar un simplu cuvânt, ci care poate fi efectiv pus în practică.

Sensul ascuns al acestor cuvinte poate fi explicat în felul următor.

Prin eliberare, vom înțelege acea eliberare care este scopul tuturor școlilor, al tuturor religiilor și din toate epocile.

Această eliberare poate fi într-adevăr foarte mare. Toți oamenii o doresc, toți oamenii fac eforturi să o obțină. Dar ea nu poate fi atinsă fără o primă eliberare – o mică eliberare. Marea eliberare este o eliberare de influențele exterioare. Mica eliberare este o eliberare de influențele interioare.

Prima oară, această mică eliberare parte foarte mare, pentru că un începător depinde foarte puțin de influențele exterioare. Doar un om eliberat deja de influențele interioare cade sub puterea influențelor exterioare.

Influențele interioare împiedică omul să cadă sub influențele exterioare. Poate că este mai bine așa. Influențele interioare, sclavia interioară, vin din surse diferite, ca și numeroși factori independenți. Independenți, în sensul că ei acționează când asupra unui lucru, când asupra altuia, pentru că avem mulți dușmani.

Acești dușmani sunt într-un număr atât de mare, încât nu ne-ar ajunge o viață întreagă, dacă ar trebui să luptăm separat împotriva fiecăruia dintre ei, pentru a ne elibera. Trebuie deci să găsim o metodă, o linie de lucru care să ne permită să distrugem simultan un număr cât mai mare posibil din acești dușmani interiori, care sunt la originea acestor influențe.

Am spus că avem tot felul de dușmani. Dar principalii și cei mai activi sunt mândria și orgoliul. Există chiar o învățătură care le consideră reprezentante și trimise ale Diavolului.

Din anumite motive, le vom numi Doamna Mândrie și Domnul Orgoliu.

Cum am spus, acești dușmani sunt numeroși. Nu i-am menționat decât pe aceștia doi datorită caracterului lor fundamental. Pentru moment, mi-e greu să îi enumăr pe toți. Ar fi greu să lucrezi cu fiecar dintre ei în mod special și direct. Iar acest lucru ar lua prea mult timp, din moment ce sunt atât de numeroși. De aceea, trebuie să acționăm asupra lor indirect, astfel încât să ne eliberăm de mai mulți dintre ei deodată.

Acești reprezentanți ai Diavolului stau mereu pe pragul care ne separă de exterior, împiedicând influențele exterioare – fie ele bune sau rele – să pătrundă în noi. Astfel, ei au deopotrivă o latură bună și una rea.

Pentru un om care vrea să aleagă între influențele pe care le primește, este un avantaj să aibă paznici. Oricum, cel care vrea să primească toate influențele, oricare ar fi ele – căci e imposibil să le reții doar pe cele bune – trebuie să se elibereze de un număr cât mai mare dintre acești paznici și să sfârșească prin a-i elimina complet.

Pentru asta, există numeroase metode și mai multe mijloace. Personal, v-aș sfătui să încercați să vă eliberați și să faceți acest lucru fără să elaborați teorii inutile, ci cu ajutorul unei simple reflecții, o reflecție activă.

Printr-o reflecție activă, acest lucru este posibil. Dar, pentru cel care nu reușește, care nu își îndeplinește scopurile prin această metodă, nu va exista un mijloc de a merge mai departe.

Să luăm drept exemplu orgoliul care, practic, ocupă jumătate din timpul vieții noastre. Dacă, din afară, cineva sau ceva ne-a rănit orgoliul, forța șocului primit închide toate porțile, ocupându-ne astfel viața, nu doar în acel moment, ci pentru mult mai mult timp.

Atunci când sunt în relație cu exteriorul, trăiesc. Dacă nu trăiesc decât în interior, asta nu e viață. Dar toată lumea trăiește în acest fel. Atunci când mă observ, mă leg de exterior.

De exemplu, sunt așezat aici. M. este acolo, la fel și K. – trăim împreună. M. m-a luat drept idiot, eu sunt jignit. K. s-a uitat chiorâș la mine, sunt jignit. ”Consider”, sunt rănit și nu îmi voi găsi liniștea și nici echilibrul mult timp de acum înainte.

Suntem cu toții la fel de susceptibili și trecem toți, fără încetare, prin experiențe asemănătoare. Nici nu am trecut bine de o încercare, că apare alta, de aceeași natură, să îi ia locul celei dintâi. Mașina noastră este astfel făcută încât nu are locuri diferite pentru experiențe simultane.

Nu avem decât un singur loc pentru experiențele noastre psihice. Din moment ce acest loc e ocupat de încercări cum sunt cele despre care tocmai v-am vorbit, nu se pune problema să mai ai experiențele pe care le dorești. Căci aceste experiențe, spre care ar trebui să ne conducă diferite comportamente interioare, nu vor putea să aibă loc atât timp cât lucrurile rămân așa cum sunt.

M. m-a luat drept idiot. De ce aș fi jignit? Eu nu mă simt jignit, asemenea lucruri nu mă ating. Nu pentru că nu am orgoliu, am poate mai mult decât oricine. Poate că orgoliul însuși este cel care mă împiedică să fiu jignit.

Reflectez, gândesc exact invers decât în mod obișnuit. El m-a luat drept idiot. Și cine este el? Un înțelept? Poate este un idiot? Sau un nebun? Nu te aștepți ca un puști să fie un înțelept. Deci nu îi pot cere să fie înțelept. Raționamentul său este stupid. Poate că cineva i-a vorbit de mine sau și-a băgat singur în cap ideea că eu aș fi un idiot. Cu atât mai rău pentru el. Știu bine că nu sunt un idiot și de aceea lucrul aceste nu mă jignește. Că un idiot m-a luat drept idiot, asta nu mă afectează în interior.

Dar dacă, la un moment dat, m-am comportat ca un idiot și cineva m-a făcut idiot, nici atunci nu sunt rănit, de vreme ce dorința mea este să nu fiu un idiot – presupun că acesta este scopul fiecăruia. Acest cineva îmi amintește deci de scopul meu, el mă ajută să văd că sunt un idiot și că am acționat ca un idiot. Mă voi gândi la asta și poate data viitoare nu voi mai acționa ca un idiot.

Astfel, nici într-un caz, nici în celălalt, nu sunt rănit.

K. m-a privit chiorâș. Acest lucru nu mă jignește; dimpotrivă, mi-e milă de K. Mi-e milă de el din cauza privirii chiorâșe pe care mi-a aruncat-o. Pentru o asemenea pivire trebuie să existe un motiv. Ce motiv poate avea?

Eu mă cunosc. Pot să judec în funcție de această cunoaștere pe care o am despre mine.

Poate că cineva i-a zis ceva care l-a făcut să aibă o părere falsă despre mine. Deplâng faptul că este sclav într-o asemenea măsură încât mp privește prin ochii altuia. Asta demonstrează că el *nu este.* Este un sclav, deci nu mă poate răni.

Toate acestea sunt un exemplu pentru o anumită modalitate de a reflecta.

În realitate, cauza secretă a tuturor acestor reacții constă în faptul că nu ne avem pe noi înșine și că nu avem orgoliu adevărat. Orgoliul este un lucru mare. Dacă orgoliul, cel pe care îl considerăm de obicei orgoliu, este un lucru demn de dispreț, adevăratul orgoliu, pe care din nefericire nu îl avem, este de dorit și necesar.

Orgoliul obișnuit este semnul unei înalte stime de sine. Faptul că un om arată acest orgoliu spune multe despre el.

Cum am văzut deja, orgoliul este un reprezentant al Diavolului; este cel mai rău dușman al nostru, principala frână a aspirațiilor și împlinirilor noastre. Orgoliul este principala armă a reprezentantului Infernului.

Dar orgoliul este un atribut al sufletului. Cu ajutorul lui, putem vedea spiritul. Orgoliul arată și dovedește că omul este o fărâmă de Paradis. Orgoliul este *Eu*, iar *Eu* este Dumnezeu.

Prin urmare, e de dorit să ai orgoliu.

Orgoliul este infernul, dar tot orgoliul este și paradisul.

Ambele poartă același nume; în exterior sunt asemănătoare, și totuși total diferite și opuse în esența lor. Dar dacă privim superficial, vom putea privi toată viața fără să îl distingem vreodată unul pe celălalt.

Conform unei zicale foarte vechi, ”Cel care are orgoliu este la jumătatea drumului spre libertate”. Totuși, dacă îi luăm pe cei care sunt aici, fiecare dintre ei este plin până la refuz de orgoliu. Și în ciuda faptului că dăm pe dinafară de atâta orgoliu, nu am obținut încă nici cea mai mică fărâmă de libertate. Scopul nostru trebuie să fie să avem orgoliu. Dacă avem orgoliu, cu ajutorul său ne vom elibera de un mare număr de dușmani. Vom putea chiar să ne eliberăm de acești doi mari dușmani – Doamna Mândrie și Domnul Orgoliu.

Cum să distingem un orgoliu de celălalt? Am spus că în exterior este foarte greu. Distincția este foarte greu de făcut când îi privim pe ceilalți, iar când ne privim pe noi înșine este și mai greu.

Îi mulțumesc lui Dumnezeu că noi, care suntem aici, suntem la adăpost de orice confuzie între cele două tipuri de orgoliu. Avem noroc! Adevăratul orgoliu lipsește total, așa că nicio confuzie nu e posibilă.

La începutul acestei întâlniri, am folosit termenul de ”reflecție activă”.

Reflecția activă se învață prin practică. Trebuie să o practici mult timp și sub forme foarte diferite.